

ავულუსი
თქოს ვიჟი

მეფამორთეობები

«ლიბერატორა და ხელოვნება»
19 თბილისი 63

84. 4-44

ა 753

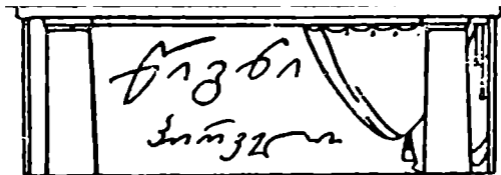
აპელესის სახელგანთქმული რომანი „ოქროს ვირი“ მსოფლიო საგირიკელ-მისტიკურ თხზულებათა კლასიკური ნიმუშია. ქართულ ენაზე იგი პირველად 1963 წ. დაისგაბა.

თარგმნა თამარ ყიფიანმა

მეორე გამოცემა

4703010100-55 — გამოცხ. გარეშე — 90
086 [02]-90

© საქინფორმკინო კომპერატივი „პოლიგრაფისტი“

1. აი, ბე მიღუტურ ყაიდაზე დაგიწინავე სხვადასხვა არაკს და შენს კეთილგანწყობილ სმენას ვაამებ ტკბილი ტიტინით, თუ მოწყალე თვალთ დახედავ ნილოსის ლერწმას წვერიით დაწერილ ეგვიპტურ პაპირუსს. შენ გაგაოცებს ადამიანთა ბედისი და სახეთა გარდაქმნა და იმავე გზით წინანდელ მდგომარეობაში მათი დაპრუნება. ვიწყებ—მაგრამ ვინ არის იგიო? — იკითხავ შენ. მოგახსენებ ორიოდ სიტყვით.

ატიკის პიშეტი, ეფირიის ყელი¹ და სპარტის ტენარი, ეს ბედნიერი ქვეყნები, საუკუნოდ უკვდავყოფილი კიდევ უფრო ბედნიერი წიგნებით, — იყო ჩენი მოდგმის ძველი აკვანი აქ დავეუფლე ატიკურ კილოკავს, ეს იყო ჩემი ბავშვობის პირველი მონაპოვარი. ამის შემდეგ მე, უმეცარი კაცი ლაცოუმის სატახტო ქალაქში ჩავედა და დიდო შრომით, უხელმძღვანელოდ დავძლიე კვირიტების მშობლიური ენა.

ამიტომ პატივბას ვითახო, თუ ჩემს უხეშ ენაში შეგხედებათ უცხო და მღაბიური გამოთქმები; მაგრამ თვით ეს კილოკავთა მონაცვლეობა ზომ ამ მოულოდნელი გარდაქმნების ზელოვნებას შეეფერება, რომლის იღწერაჲ მე დაგაპირე

ვიწყებთ ბერძნულ არიკს. ყური უვლდ, მკითხველო, კმაყოფილი დარჩები.

2. საქმეთა გამო თესალიაში მივდიოდით: დედანაში ხომ იქაურია და ჩვენი ოჯახი ამაყობს, რომ სხელგანთქმული პლუტარქეს შთამომავალი ვართ — მისი ძმისწულის ფილოსოფოსს-სექსტეს მხრიდან. ციკაბო კლდეები, ფერდობები და დაღმართები, ცუარნამიანი ველ-მინდვრები და ნათესი ეს ნება გადმოვიარე იქაური თეთრი ცხენით; რაღვან იგი და მექანცა და მეც ჯდომით დავიდალე, მუხლების გასამართლებად ძირს ჩამოვხტი. გულმოდგინედ შუბლზე ცხენს თფლი პოწმინდვ, ყურები წამოვუქიშე, ლაგამი მოვეუშვი და ნელ-და-ტარებდი, სანამ მისი დალილი ექვი ბუნებრივად და ჩვეულებრივი გზით არ შემსუბუქდა. და, სანამ ის თავდაბრალი გზად-გზა ველად საზრდოს ეძებდა, დავეწიე ჩემ წიხ ახლოს მიმავალ ორ მგზავრს. მინდოდა გამეგო, თუ რაზე და-პარაკობდნენ და სანამ ყურს ეუგდებდი მათ საუბარს, ერთ-და მათგანმა გადაიხარხარა და მეორეს უთხრა: — დამეხსენ ვსაგ სულელური და უაზრო არაყებით! — მე ახალი ამბების დი-დი მოუვარული ვიყავი და, ეს რომ გავიგე, ვუთხარი: — პირი-ქით, განაგრძე, განაგრძე! ნება მიბოძეთ მეც ჩავერიო თქვენს საუბარში: ცნობისმოყვარე არა ვარ, მაგრამ მინდა თუ ყვე-ლაფერი არა, რაც შეიძლება მეტი მაინც ვიცოდე ამასთანა-ვე საპური და თავშესაქცევი ამბავი შეგვიხსუბუქებს იმ ციკაბო აღმართის ავლას-მეთქი.

3. საუბრის დამწყებმა ასე მიპასუხა:

— ეჰ, მთელი ეს ჩმახვა ისეთივე სიძარტლეა, როგორცაა, რომ ვინმემ დაგვიწყოს მტკიცება, თითქოს მაგერ ჩურჩულს შეეძლოს განოიწვიოს სწრაფი მღინარებლის უკუღრნება, ზღვის გარანდება, ქარის სუნთქვას შეწყალებ მზის შეჩერება, მთარის ქაფით დაფარვა, ვარსკვლავები: მოწყვეტა. დღეს განდევნა და ღამის გაგრძელება.

მამან მე უფრო დაბეჭითებით ვუთხარი:

— გეთაყვა, შენ, რომელმაც დარწკე თბრბა. განაგრძე თუ არ გეზარება და არ მოგებზრდა. -- შებდეგ მეთარეს მივ-მართე: -- შენ კი, ყურები დაგისშავს და გაჩრუბებული უა-ყოდ მას. რაც შეიძლება კრელი ქეშმარიტება იყოს. ბერკუ-

ლეს გეფიცები, წარმოდგენაც კი არა გაქვს, რომ მხოლოდ წინასწარ შექმნილ აზრს შეუქლია სიყალბედ ჩაგვათვლევოს ის, რაც სმენისათვის ახალია, ან მხედველობისათვის უჩვეულოა, ან რაც ჩვენს გაგებებს აღუმატება; უფრო ყურადღებით რომ დააკვირდე, დაინახავ, ყველაფერს ეს არათუ იდეალიად წარმოსადგენია, არამედ იოლი შესასრულებელი საქმეა.

4. გუშინ საღამოს მე და ჩემი ამხანაგი ხაჭაპურიანს კამაშა შევეჩიბრეთ ერთმანეთს. მე ჩვეულებრივზე უფრო დიდ ლუქმის გადაყლაპვა მოვიხდომე. უცებ ერთი რბილი და წებოვანი ლუქმა ყელზე დამადგა, სუნთქვა ისე შემეკრა, კიწადამ დავიხრჩვი. ამას წინათ კი ათენში, ჭრელ სტოასთან, ჩემი თვალით დავინახე, როგორ ყლაპავდა წვერით მხედრის: უშველებელ ბასრ მახვილს ოინბაზი. შემდეგ მანვე რამდენიმე გრომისათვის შიგნაწაყვებში გაიყარა მონადირის შუბრს ქვერი. და აი, ოინბაზის ყელიდან ამოჩრილი შებრუნებულ მუბის ჩკინით შექედილ ტარზე შეხტა ერთი სანდომიანი რმაწვილი და ყველა იქ დამსწრეთა გასაკვირვებლად კლავებით ატეკვდა, თითქოს უძელო და უძარღვო ყოფილაყოს. ესე გეგონებოდათ, ყველაფერი ეს მკურნალობის ღვთაების ნახევრად ტოტემწაკრილი კორძებიანი კვერთხია, რომელსაც ნაყოფიერების გველი სატრფიალოდ გარს შემოიტმასნიარა. მაგრამ კმარა დაამთავრე, გეთაყვა, დაწყებული ამბავი. მე ორივეს მაგივრად დაგიჭრებ და პირველსავე სასტურისმსახურებით გაგვიასპინძლები: აი, როგორი ჭილდო მოგვლის.

5. მან კი მომიგო:

— დანაპირები სამართლიანია და კარგი, მაგრამ მე ნომის ღება ჩემი ამბავს თავიდან დაწყება. უწინარეს შემ-გფიცა: ჩხეს, ამ ყოვლისმხილველ ღვთაებას, რომ ჩემი ნაამბორი ისწორია და სარწმუნო. თქვენ კი ორივეს ყოველგვარი ეჭვი გავეფანტებათ, როგორც კი შიადწევთ თესალიის უახლოვეს: ჯალქს: იქ ეს ამბავი ყველამ იცის, რადგან ის მთელს ხალხს ოვალწინ მიხდა. მაგრამ ჭერ გაიგეთ, ვინა ვარ და მადურის. მე არისტომენე ვქეია, წარმოშობით ეგინელი ვარ. ხლა ისიც მოისმინეთ, თუ როგორ ვმოულობ ლუქმასურს. სხედასხვა: მიმართულებით: მივოვდივარ თესალიაში. ეტლ

ლიასა და ბეოტიაში. თან დაშაქვს თაფლი, ყველი ან სხვა რაიმე საქონელი მიკიტნებისათვის. როგორც კი გავიგე, თესალიის ერთ-ერთ უდიდეს ქალაქ ქიპატაში ჩინებული გემოს ჰყინტი ყველი ძალზე იაფად იყიდებოდაო, მაშინვე გავეშურე იქითკენ. ვაპირებდი, ბითუმად შემესყიდა იგი. მაგრამ როგორც ეს ხშირად ხდება, მარცხიან ფეხზე გავემგზავრე და მოგების იმედი გამიცრუედა. წინაღობით მთლიანად შეესყიდა ბითუმად მოუაქრე ლუპუსს. ტყუილუმბრალოდ სირბილით დაქანტულმა საღამო ეამს აბანოში, წასვლა დაეპირე.

6. უცებ ჩემი ამხანაგი სოკრატე დავინახე! ზის მიწაზე და ძველთაძველი წამოსისხამი სხეულს ძლივსდა უფარავს; სულ გამოცელილა. საცოდავად გამხდარა, გაფითრებულა და დამსგვსებია ბედისაგან დევნილებს, გზაჯვარედინზე მოწყალებას რომ თხოულობენ. თუმცა მას კარგად ვიცნობდი დეკარგი მეგობრებიც ვიყავით, მაგრამ მისმა გარეგნობამ დამაშქვა, მივეუახლოვდი.

— სოკრატე! — მივმართე მას, — რა დაგემართა? რას ჰგავხარ? ასე რამ დაგასაწყლა? შინ კი დიდი ხანია გამოგიტირეს, როგორც გარდაცვლილი. შენს ბავშვებს პროვინციის უმაღლესი სასამართლოს ბრძანებით მეურვეები დაუნიშნეს; შენმა ცოლმა ღირსეულად გიგლოვა; საშინლად დაუშნოვდა გაუთავებელი დარდისა და მწუხარებისაგან, ცრემლმა კინადამ თვალები დაუესო და ახლა შშობლები აიძლეუბენ გაუბედურებული ოჯახი ახალი ქორწინებით გაამხიარულოს. შენ კი უცბად აქ გაჩნდი, ჩვენდა სამარცხვინოდ, საიქიოდან მოსული.

— არისტომენე! — მიპასუხა მან, — შენ არ იცნობ ბედის მზაკრულ თამაშს, მის მერყევე წყალობას და უკულმა ტრიალს ამ სოტყეებით მან სირცხვილისაგან აღრევე აღანძული სახე დაკონკილ-დაკერებულმა წამოსისხამით დაიფარა, ისე რომ, დანარჩენი სხეული კიპიდან მამაკაცობის ნიშნეულობამდე გაუშიშელდა. ველარ გავუძელი ამ საცოდავ სანახაობას, ხელი გავუწოდე და წამოვაყენე.

7. მაგრამ მან წინანდებურად სახედაფარულმა მითხრა:— აღროვე, აღროვე ბედს ბოლომდე დატყბეს იმ ნადაულობით, რომელიც თვითონ მოიპოვა.

გაიძულე ჩემთან წამოსულიყო. გავიხადე ერთი ტანსაცმელი (ორი მეცეა) და დაუყოვნებლივ ჩავეაცვი, უფრო სწორად რომ ვთქვა, დაეუფარე სიწმინველ და აბანოში წავეყვანე. იქ ნელსაცხებელი და დასახელი წამლები თვითონ გაუუმზადე, სქლად დადებული ქუქყი გულმოდგინედ მოვაშორე, კარგად დაებანე და თვითონ დალილი დაქანცულს მხარში ამოუღდექი, ჩემთან წავეყვანე, ლოგინში გაეთბე, საქმლით ვაამე, სასმელით მოვალონიერე და ამბებით შევიქციე.

უკვე ლაპარაკი და ხუმრობა მოიწადინა. უკვე გაისმა ჭერ კიდეე გაუბედავად მოსწრებული, ბილწი სიტყვები, მაგრამ უცებ გულის სიღრმიდან საშინელი ოხერა აღმოხდა და მარჯვენა ხელი გამეტებით შუბლზე შემოიკრა:

— ვაი, უბედურო ჩემო თავო! — წამოიძახა მან, — როგორ განსაცდელში ჩავეარდი იმ სახელგანთქმული გლადიატორების სანახაობით გატაცებული როგორც კარგად მოგეხსენება, მაკედონიაში საეაქრო საქმისათვის ჩავედი, იქ ცხრა თვეს დაუყავი და უკან კარგი მოგებით ვბრუნდებოდი. ლარისამდე მისვლას ცოტაღა მიყლდა (გზადაგზა მინდოდა სანახაობებს დაესწრებოდი), როცა უკაცრიელ, ღრმა ხეობაში თავს დამეხსნენ ბოროტი აჯაზაკები. თუმცა სულთ ხორცამდე გამცალეს, მაგრამ მაინც ცოცხალი გადავრჩი. ასე საშინლად გაღარიბებულმა შევეუხეიე ერთ მიკიტან ქალთან. მეროესთან; მართალია ხნიერი იყო, მაგრამ ჭერ კიდეე შერჩენოდა სინატიფე ვუამბე: რისთვის ვმოგზაურობდი ასე დიდხანს, როგორი შიში და უბედურება დამატყდა თავს დაბრუნებისას და როგორ შეუბრალებლად გამძარცვეს. მან მერისმეტი გულუხვობა გამოიჩინა, ბუქთად გამიმასპინძლდა მშვენიერი ეახშმით და მალე ავბოროტობით აღზგნებულმა თავის სარეცელზე მიმბატოყა. ეს იქცა ჩემი უბედურების სათავეედ, რადგან მასთან მხოლოდ ერთი ღამის გათევის გამო უკვე აღარ შემიძლია ამ სენს თავი დავაღწიო. ყველაფერი მას ჩავეყარე: ძონძებიც, რომელიც კეთილმა აჯაზაკებმა მხრებზე დამიტოვეს, გროშებიც, რომელსაც, სანამ ძალღონე შემწევედა, ტვირთის ზიდვით ეშოულობდი, — ვიდრე ამ კეთილმა ქალმა და ავმა ბედმა არ მიმიყვანეს ასეთ მდგომარეობამდე, რომელშიაც შენ მხედვი.

მ. — 'ჰოდა, — ვეუბნები მას, — შენ ეს სივსებით დაგმზასაბურებია, კიდევ შეტის ღირსიცა ხარ, რადგან ავხორცული ალერსი და წათრევი მეძაი შენს შვილებსა და კერას ამჯობინე.

მაგრამ მან საშინელებისაგან თავზარდაცემულმა საბვენებელი თითი პირთან შიიტანა და შითხრა:

— გაჩუმდი, გაჩუმდი — მიმოიხედა, ხომ არავინ გვისმენსო, — ერიდე, — მეუბნება, — გრძნულ ქალს. ენაქანტლობამ ფათერაკი რამ არ შეგამთხვიოს.

— კიდევ რას იტყვი, — ვეუბნები. — მაინც რა ქალია ეს მბრძანებელი და საშიკიტნოს დედოფალი?

— გრძნული და ქალოქარი, — შითხრა მან: — შეუძლია ცა დაამზოს, დედამიწა ზე ჩამოკიდოს, მდინარეები გააქეოს; შთები დაადნოს, შიცვალუბულები საფლავიდან ამოიყვანოს, ღმერთები ძირს ჩამოიყვანოს, ვარსკვლავები ჩააქროს, თეცოქოქობეთის უკუნი გაანათოს!

— გეყოფა ერთი შენც, — ვეუბნები მას, — ჩამოუშეცრაგიკული ფარდა და დაკეცე თეატრალური თეჭირი, ილაბარაკე უბრალოდ.

— ვინდა გაიგო მისი ერთი, ორი ან უთვალავი ოინი? — მეკითხება ის, — მას შეუძლია თავისი თავი შეაყვაროს არათუ ამ ქვეყნის, არამედ ინდოეთისა და ორივე ეთიოპიის შცხოვრებლებს და თვით ანტიქტონებსაც კი. ეს მისთვის სულ იოლი საქმეა, ბავშვური სათამაშობა. მაგრამ მოისმინე, რა ჩაიღინა მან შრავალთა თეალწინ.

9. თავისი საყვარელი, რომელმაც გაბედა სხვა ქალის შეყვარება, მან ერთადერთი სიტყვის წარმოთქმით თავებად აქცია, რადგან ეს ნაღირი ტყვედ ჩავარდნის საშწროების დროს სასქესო ორგანოებს შოიცილებს და ასე აღწევს თავს მღვეერებს; ქალს იმედი ჰქონდა, რომ მის შოლალატესაც ამის შსგავსი რამ დავმართებოდა. ერთი მეზობელი მიკიტანი, შაშასადამე, თავისი კონკურენტი, ბაყაყად აქცია და ახლა ეს შოხუცი, ღვინის კასრში შცურავი, ჩახლეჩილი, თევაზბანი ყიყინით შთხლედან ეპატიყება ჭველ შუშტრებს. ერთი შოლაშართლე, რომელმაც ამ ქალის საწინააღმდეგოდ ხმა ათიღლა, ცხვრად აქცია. და ახლა ცხვრისებრ არჩევს საქ

მეებს. კიდევ მესი ერთ-ერთი საყვარლის ცოლმა, რომელიც ორსულად აყო, იგი ცუდად მოიხსენია. ქალმა მას მუდმივ ორსულობა მიუსაჯა, საშო დაუხშო და ნაყოფი შეუჩერა ჟვეგ რვა წელია, რაც ეს საცოდავი ისეა მუცლით დამძიმებული, თითქოს სპილო უნდა შობოსო.

10. ამ უკანასკნელმა ბოროტებამ და იმ სიივემ, რომელიც მან ბევრს მიაყენა, ბოლოს საერთო აღშფოთება გამოიწვია. ერთ მშვენიერ დღეს გადაწყვიტეს, სასტიკად ეძიათ შური და ქვით ჩაეჭოლათ იგი, მაგრამ ეს განსაცდელი ზან ჯადოქრობით თავიდან აიცილა. როგორც ავადხსენებულმა მედეამ გამოსთხოვა კრეონტს ერთი დღის ვადა და მთელი მისი ოჯახი, მისი ასული, თვით მოხუციც დაწვა გვირგვინიდან ამოსული ცეცხლის ალით, აგრეთვე ამ ქალმაც ორმოს თავზე შეასრულა დაქრძალვის წესები (როგორც თვითონ მიაზბო ამას წინათ სიმთვრალეში) და ღმერთებზე საიდუმლო ძალდატანების საშუალებით ყველა მცხოვრები თავიანთ საკუთარ სახლებში ჩაქეტა, ისე რომ ორი დღის განმავლობაში ვერ შეძლეს ვერც საკეტების მოხსნა, ვერც კარის ჩამტყრევა, ვერც ფვით კედლების გამობურღვა, ვიდრე ბოლოს არ მოილაპარაკეს და ერთხმად არ შელალდეს, წმინდათა წმინდად არ შეჭყიციეს ამ ქალს, რომ არათუ ხელს გამოიღებდნენ მის მიმართ, არამედ დაეხმარებოდნენ კიდევ. თუკი ვინმე მის საწინააღმდეგოს განიზრახავდა. ამ აღთქმაზე მოილო მოწყალეობა და მთელი ქალაქი გაანთავისუფლა. რაც შეეხება მთელი ამ გეგმის მეთაურს, ქალმა იგი უკუნეთ ღამეში, როგორც იყო ჩაკეტილი მთელი თავისი სახლით, ესე იგი, კედლებით, მთელი საძირკვლით, გადაიტანა ასი ვერსის მანძილზე უწყლო, ციცაბო მთის მწვერვალზე მდგარ ქალაქში. და რადგან მკიდროდ ჩამწყრივებული სახლების გამო ახლად ჩამოსულისათვის ადგილი აღარ იყო, ქალაქის კარიბჭის წინ დააგდო ჯადოქარმა ეს სახლი და იქაურობას გაეცალა.

11. — საოცარსა და საშინელ ამბებს მიყვები, ჩემო სოკნატე, — ვუთხარი მე. — ბოლოს და ბოლოს ძალზე შემაშფოთე, შემაშინე კიდევ. ახლა დაექვებას კი აღარ განვიცდო, არამედ თითქოს დანის ჩაცემას; ვაითუ იმ ბებრუხანამ რომელიმე ღვთაების დახმარებით ჩვენი ლაპარაკი გაიგონოს. საჩ-

ქაროდ დაეწვეთ და დაეიძინოთ, დაეისვენოთ და, სანამ ინ-
თებდეს აქედან შორს გადაეიკარგოს!

ასე ველაპარაკებოდით და ვამშვიდებდით. ამასობაში ჩემს
კეთილ სოკრატეს ჩაეძინა და, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა..
ხერინავდა, იგი დალილიყო, ამასთანავე, მოკიდებოდა ღეი-
ნოც, რომელსაც უკვე გადასჩეუოდა. მე ჩავეკეტე ოთახი.
მოვსინჯე ურდულები, ლოგინი მკიდროდ მივაღვი კარს, რა-
თა ჩამებერგა, და ზედ დაეწეკი. ჭერ შიშით დიდხანს არ
დამეძინა, მერე, შუალამისას, თვალები ცოტა მივლულე.

ის იყო ჩამეძინა, რომ საშინელი ხმაურით (ვერც კი იფიქ-
რებდით, ივაზაკები ხმაურობენო) კარი გაიღო, უფრო სწო-
რად — შემოიმტერა და ანჯამებიდან ჩამოვარდა. მოკლე და
კოკლფეხიანი დამპალი საწოლი ასეთი ძლიერი მოწოლით
წაიქცა, მე იატაკზე გადმოვგორდი და საწოლქვეშ მოვეყევი.

12. მივხვდი, რომ ზოგიერთ შთაბეჭდილებას ბუნებრივად
მოკყევა ხოლმე საწინააღმდეგო შედეგები. როგორც ხში-
რად სიხარულისაგან ცრემლი გდის ხოლმე, აგრეთვე მე.
არისტომენედან კუდგადაქცეულმა, ასეთ გაკირვებაში სიცი-
ლისაგან თავი ველარ შევიკავე. სანამ სიბინძურეში ვგორავ-
დი და ლოგინს ამოფარებული ჩემად ვუთვალთვალედი, რა
მობდებოდა, დავინახე ორი ხანში შესული ქალი. ერთს ანთე-
ბული ლამპარი მოქქონდა, მეორეს — ღრუბელი და შიშვე-
ლი მახვილი. ისინი დადგნენ ტბილად მძინარე სოკრატეს
ახლოს. მახვილიანმა დანიწყო:

— აი, დამ პანთია, ეს არის ჩემი ძვირფასი ენდიმიონი,
თ ჩემი კატუნია, ჩემი ახალგაზრდობის დღეებითა და ღამე-
ებით რომ სტკებოდა. აი ის, ვისაც ჩემი სიყვარული სძაგდა
და არა მარტო ცილოსწამებით მცხებდა ჩიჩქს, არამედ გაქ-
ცევაკ კი განიზრახა. მე კი, მაშასადამე, როგორც ცბიერი
უღიქსეს⁶ მიერ მიტოვებულმა კალაფსომ, საუკუნო სიძარ-
ტოვე უნდა ვიგლოვო.

შემდეგ მარჯვენა ხელი გაიშვირა და თავის პანთიას ჩემზე
მოუთითა და განაგრძო:

— ხოლო ეს მისი კეთილი მრჩეველი არისტომენეა, გაქ-
ცევის მეთური, ახლა რომ ცოცხალ-მკვდარი იატაკზე აგ-
დია ლოგინქვეშ, უყურებს ყველაფერს და ფიქრობს. ჩემ-

თვის მოყენებული შეუკაცხოველსათვის დაუსჯელი დარჩება! მაგრამ ამისთვის მე ვიზრუნებ. სულ მალე. არა! ახლავე და თითქმის ამავე წუთს დაისვენა იგი გუშინდელი ყბედობისა და დღევანდელი ცნობისმოყვარეობისათვის!

13. გავიგონე თუ არა ეს, მე უბედურს ცივმა ოფლმა და-მასხა და მთელი შიგნეულობა ისე შემერყვა, რომ თვით ლო-გინიც კი ასეთი ძლიერი ბიძგებისაგან ჩემს ზურგზე კანკა-ლით აცეკვდა. კეთილი პანთია კი ამბობს:

— დაო, მოდი ჭერ დავფლითოთ ესენი, როგორც ბა-ქელმა ჭალბმა იციან, ან შევბარკოთ და დაჯასაქურინოთ.

ამაზე მეროემ (მე გამოვიცანი მისი სახელი, რადგან ის სწორედ სოკრატეს აღწერილს ჰგავდა) უპასუხა:

— არა, ეს ცოცხალი დავტოვოთ, რათა ამ საცოდავის ცხედარს ერთი მუქა მიწის მიმკრული ვინმე დარჩეს.

მან მარჯვნივ მოაბრუნა სოკრატეს თავი, ყელის მარცხენა მხარეს მახვილი ვადამდე ჩასცა და გადმონთხეული სისხლი ისე გულმოდგინედ ჩაასხა კრილობასთან მიტანილ პატარა ტიკში, რომ არც ერთი წვეთიც არსად გამოჩენილიყო. ეს ჩე-მი თვალთ დაეინახე. ამასთანავე (მსხვერპლის შეწირვისთვის რომ არაფერი დაეკლოთ) კეთილმა მეროემ ღრმად ჩაუყრ მარჯვენა ხელი შიგნეულობამდე შემოაღნიშნულ კრილობა-ში, იფათურა იქ და ჩემი უბედური ამხანაგის გული აშოილა. მისი ყელი მახვილმა გაასო, რაღაც ბგერა, ან უკეთ რომ ვთქვათ, გაურკვეველი ხროტინი აღმოხდა და სული განუტე-ვა. პანთიამ ამ გახსნილი კრილობის განიერ ადგილას ღრუ-ბელი ჩასტენა და წარმოთქვა:

— აბა, შენ, ზღვაში დაბადებულო დრუბელო გემონო-დეს მდინარეზე გადასვლისა!

ამის შემდეგ გამოაწიეს ლოგონი, სახეზე გადმოშეფაფრ-ნენ და მანამდე შარდეს. სანამ სულ არ გაშწეწეს მყარალო შარდით.

14. გავიდნენ თუ არა ოთახიდან, კარმა კელავ წინანდელი მდგომარეობა მიიღო, თითქოს არაფერი მომხდარაყოს. ახჭო-ბები ძველებურად ჩაქდა, ურდულუკბმა და საკეტებმა თავი-ანთი ადგილი დაიჭირეს. მე კი, როგორც წიყვი იმგვარაო დაკრჩი იატაკზე გამზლართული, სუნთქვაშეკრული, შიშვე-

ღი გაყინული, შარდით გაწუნული, თითქოს დედის მუცლი-
დან ახლად შობილი, ან, უკეთ რომ ეთქვა, ნახევრად მკედ-
არი, რომელმაც თავისი თავი მოინელა, როგორც ნაბოლარამ,
ან იმ ბოროტმოქმედს ვგავდი, რომლისთვისაც უკვე მზა-
დაა სახრჩობელა.

— ნეტავი რა მომელის, როცა დილით ამ დაკლულს ნახ-
ვენ? — წარმოეთქვი მე. — კი ვიტყვი სიმართლეს. მაგრამ ჩემს
სიტყვებს ვინ დაიჭერებს? ასე მეტყუიან: საშველად მაინც
უნდა დაგეძახა, თუ ჯან-ღონით სავსე მამაკაცს დედაკაცის
გამკლავება არ შეგეძლო. შენ თვალწინ კაცს კლავენ და
შენ კი სდუმხარი რატომ შენც არ დაიღუპე ასეთი თავდასხმის
დრთს? მიძინეარე სისასტიკემ რად შეიბრალა ბოროტმოქ-
მედების მოწმე და მბებულარი? თუმცა შენ სიკვდილს დაუძ-
ვერი, მაგრამ ახლა ამხანაგს შეუერთდებიო.

თავში სულ ასეთი აზრი მიტრიალებდა. განთიადი კი თან-
დათან ახლოვდებოდა. ვამჯობინე, გათენებამდე ჩუმად გავ-
ჯარულიყავი და როგორმე გზა გამეკვლია. ავიღე ჩემი ხალ-
თა, გასაღები ქუქურტანაში მოეარგე, ეცდილობდი ურდუ-
ლის გადაწევას, მაგრამ ამ კეთილმა და ერთგულმა კარმა
ღამით რომ თავისით იღებოდა, მხოლოდ გასაღებით დიდი
წვალებისა და დავიდარაბის შემდეგ გამიხსნა გზა.

15. დავიყვირე:

— ეი, მანდ რომელი ხარ? გამიღე ეზოს კარი მინდა
გათენებამდე გაეიღე.

მეკარე, ამ ეზოს ჭიშკრის უკან მიწაზე რომ ებინა, ძილ-
მღვიძარე მეუბნება:

— ნუთუ არ იცი, რომ გზაზე სიარული ავაზაკების გამო
სახიფათოა? როგორ ბედავ ამ ღამით მგზავრობას? თუ იმ-
გვარი ცოდვა გაწევს, რომ სიკვდილი გწაღია, ჩვენ თავების
ნაცვლად გოგრა როდი გვაბია, რომ შენი გულისთვის დავი-
ხოცოთ!

ვეუბნები

— დიდი ხანი არ არის გათენებამდე. მერედა რა შეუძ-
ლიათ წაართვან ავაზაკებმა ამგვარ ღატაკ მგზავრს? შე ბრიყ-
ვო, განა არ იცი, რომ შიშველის გახდას ათი ვაჟკაციც ვერ
შეძლებს?

ამაზე იგი, ძილად მიგდებული, მხარს იცვლის და ლულ-
ღულით მეუბნება:

— მე რა ვიცი, შეიძლება დაკალი შენი აზიანაგი, რომელ-
თანაც ერთად გუშინ ღამის გასათევად მოხვედი, და გაქცე-
ვით გინდა თავს უშველო? ამ სიტყვებზე (ღღესაც მ. ზსოვის)
მომეჩვენა, თითქოს დედამიწამ პირი მიყო და მშვიერი ქოლ-
კო ცეკბერი ჩემს გასაგლეჯად მოემზადა. მაშინ მივხვდი, რომ
კეთილმა მეროემ სიბრაღელის გამო კი არ შემიწყალა და
დამტოვა დაუკლავი, არამედ მისმა სიმკაცრემ ჯვარზე საცმე-
ლად შეანახვინა ჩემი თავი.

16. ისევ ოთახში დაებრუნდი და ვფიქრობდი, რით უნდა
მომეკლა თავი. ვინაიდან ბედმა სხვა არაფითარი სასიკვდილო
საშუალება არ მარგუნა, გარდა ჩემი ერთადერთი პატარა
საწოლისა, დავიწყე:

— ჩემო პაწაწა, პაწაწა, საყვარელო ლოგინო, შენ ჩემ-
თან ერთად ამდენი უბედურება გადაგიტანია, შენ ნამდვი-
ლად იცი, რა მოსდა წუხელ, ჩემი უდანაშაულობის მოწმედ
შემიძლია სასამართლოში მხოლოდ შენ დაგასაბელო. ქვესკ-
ნელისაკენ მიმივალს გზა შემომსუბუქე!

ვთქვი ეს და შემოვკლიჯე მასზე გადაქიმული თოკი,
ავისროლე და მივამაგრე იგი ფანჯრის თავთან წამოწეულ
ღირეს, თოკს მეორე ბოლოში მაგარი მარყუჟი გავუკეთე,
საწოლზე ავედი, წამოვიწიე და თავი შიგ გავყავი. მაგრამ,
როცა საყრდენ წერტილს ფეხი გავკაპი, ჩათა ტანის სიმძი-
ვით მარყუჟი თვით შემომქვროდა კისერზე და ჩემი სუნთქვა
მოესპო. ისედაც დამპალი და ძველი თოკი უეცრად გაწყდა,
ჩვეიდან დავეშვი, ჩემს ახლო მწოლარე სოკრატეს თავზე
დავეკი და მასთან ერთად მიწაზე გავვორდი.

17. სწორედ ამ დროს შეკარე შემოვარდა და რაც შეეძ-
ლო შემომჟვირა:

— აბა, სადა ხარ? შუალამისას აიხირე წასვლა, ახლა კი
გახვეულხარ და სვრინავ?

მაშინ ჩვენი დაცემისა თუ საშინელი ყვირილისგან გა-
მოღვივებული სოკრატე ჩემზე უმალ წამოხტა და წარმოთ-
ქვა:

— ტყუილად კი არ ეჯავრებათ მღვმურებ! ეს მიკიტნები.

ეს არაშხადა, ალბათ, საქურღლად შემოძერა აქ და ღრმად ჩაძინებული თავისი ღრიალით გამომაღვიძა.

მოულოდნელი ბედნიერებისგან გახარებული ხალისიანად და ფხიზლად წამოეხტი.

— აი, ერთგულო მეკარეე, ჩემი ამხანაგი, ჩემი მამა და ძმა. შენ კი სიმთვრალეში ლაყბობდი, თითქოს ღამით მოვ-
ცალი!

ამ სიტყვებით სოკრატეს გადაეხევიე და კონა დაეუწყე. მაგრამ როგორც კი იგრძნო საზიზღარი სუნი სითხისა, რომ-
ლითაც იმ ჭადოქრებმა გამწუწეს, ძალით მომიშორა.

— იქით მომშორდი, — მითხრა მან, — ფეხისადგილის
სუნი გიღის!

და დაუვავებით დამიწყო ამ სუნის მიზეზის გამოკითხვა. შე უბედური სახელდახელოდ მოგონილი ოხუნჯობით ვცდი-
ლობდი მისი ყურადღება სხვა საგნებზე გადაამეტანა, ხელი
შოებევიე და ვუთხარი:

— აბა, წავიდეთ! ჯობს გზას ამ დილის სიგრილეში და-
ვადგეთ.—მერე ავიღე ჩემი ხალთა, მიკიტანს ღამის გახათე-
ვი ფული გადავუხადეთ და წავედით.

18. კარგა ხანს ვიარეთ, ამოძავეალმა შვებ უკვე ყველაფე-
რი გაანათა. ყურადღებითა და ცნობისმოყვარეობით ვაკვირ-
დები ჩემი ამხანაგის კისერს იმ ადგილას, სადაც, როგორც
დავინახე, მახვილი ჩასცეს. ვიფიქრე: გამოჩერჩეტებულო,
ისე როგორ დაითვერი, რომ ასეთი რამ მოგელანდა? აი,
სოკრატე მთელია, ცოცხალი და უვნებელი. სად არის ჭრი-
ლობა? სად არის ღრუბლის ნაქერი? ბოლოს სად არის ის
ღრმა და ახალი ნაჭრილობევი? შემდეგ მას მივმართე:

— ტყუილად კი არ მიაწერენ გამოცდილი ექიმები მძიმე
და საშინელ სიზმრებს ღორმუცელობასა და ლოთობას. აი,
გუშინ ვცლიდი სასმისს სასმისზე, ამიტომაც საშინელი ღამე
გავატარე და შემაზრზენი სიზმრები ვნახე, ისე რომ, აქამდე
მგონია, თითქოს წაბიღწული და გაწუწული ვარ ადამიანის
სისხლით-მეთქი.

ამაზე მან ღიმილით დასძინა:

— სისხლით კი არა, შარდით. სხვათა შორის, მეც დამე-
სიზმრა, თითქოს დამკლეს, ყელსც მტკიოდა, ასე მეგონა,

გულნაც მაგლეჯდნენ: ახლა კი სული მეხუთება, მეხლთ მეკეთება და მინდა რაიმე შეეკამო მოსალონიერებლად.

— აი, ესეც, — ვეუბნები, — შენი საუზმე, — ამ სიტყვებით მოვიხსენი ზურგიდან ხალთა და სასწრაფოდ მივაწოდე მას პური და ყველი. — დაესხედით ამ ქადრის ძირას.

19. დაესხედით და ქამას შეეუდექით. ვუყურებდი, როგორ ხარბად შეექცეოდა იგი და უცებ შეეამჩნიე, რომ ყველა მისი ნაკვთი წაიწვეტა, თვითონ მკედარივით გაფითრდა, გრძნობა დაკარგა, სახე ისე დაეღრიჯა, რომ მომეჩვენა, თითქოს ისევე გვიახლოვდებოდნენ ღამის ალქაჯები, და ჩაებჩილი პურის ლუქმა, მიუხედავად იმისა, რომ პატარა იყო, ყელზე დამადგა: არც ზევით ამოდიოდა და არც ქვევით ჩადიოდა. გამელულ-გამომელულებმა იკლეს და ამის გამო შიში კიდევ უფრო მემატებოდა. ვინ დაიჭერებს, რომ ორ ჰგზავრში ერთის მკელულობა მეორეს არ ჩაუღენია? აქასობაში კი უზომოდ დანაყრებულ სოკრატეს აუტანელი წყურვილისაგან გული ელეოდა. მან ხომ ნახევარი წველა საუკეთესო ყველი ჩახეთქა. ქადრის ახლოს დამდგარი ქაობის მსგავსად ფერთა და ბრწყინვალეებით ვერცხლისა თუ მინის მსგავსი მღორე მდინარე მიედინებოდა.

— აი, — ვუთხარი სოკრატეს, — ანკარა წყალით. მოიკალი წყურვილი!

იგი წამოდგა, სწრაფად გამონახა ნაპირზე მოხერხებული ადგილი, დაიჩოქა და წყალს ხარბად დაეწაფა. მაგრამ, როგორც კი ტუჩით წყალს შეეხო, იმწამსვე მის კისერზე კრილობა ფართოდ გაიხსნა, იქიდან უეცრად გადმოვარდა ღრუბელი და რამდენიმე წვეთი სისხლი. მკედარი სხეული წყალში ჩაეარდებოდა, რომ ფეხში ხელი არ წამეველო და გაქირვებით არ ამომეთრია ნაპირზე, სადაც სასწრაფოდ გამოტირებულ უბედურ თანამგზავრს სამუდამოდ წაეყარე ქვიშიანი მიწა. თვითონ კი თავზარდაცემული და ათრთოლებული ხიფათის თავიდან ასაცილებლად მიხვეულ-მოხვეული და უდაბური გზებით გაერბოდი, თითქოს ეს მკელულობა მე ჩამედინოს. უარეყავი სამშობლო და შშობლიური კერა, ჩემი თავი თვითონვე განედევნე. ახლა ხელმეორედ მოვეკიდე ცოლ-შვილს და ეტოლიაში ვცხოვრობ.

20. აი რა მიაშობო არისტომენემ.

მაგრამ მისმა თანამგზავრმა, თავიდანვე რომ არ სჯეროდა ეს ამბავი და მოსმენაც არ ისურვია, წარმოთქვა:

— არაფერია ამ ამბავზე უფრო საარაკო და ამ ჩანახეზე უფრო სულელური! — შემდეგ მე მომპართა: — ნუთუ შენც, გარეგნობითა და ქცევით განათლებულ კაცს, ასეილი აოკებისა გჯერა?

მე ვუპასუხე:

— ყოველ შემთხვევაში შეუძლებლად არაფერი მიმაჩნია და ჩემი აზრით, მომაკვდავი ბედს ვერ გაეჭყევა. მეც, შენც და ყველას ხშირად შეგვემთხვევა უცნაური და თითქმის არაჩვეულებრივი ამბავი, რომელსაც გამოუცდელი აღამიანი არც კი დაიჭერებს, რომ მოუყვე, მაგრამ, პერკულესს გეფიცები, მე ამ კაცისა მჯერა და დიდი შაღლობელიცა ვარ, რომ გეასიამოვნა, საინტერესო ამბით შეგვიქცია. იოლად და მოუწყენლად გამოვიარე ძნელი, გრძელი გზა. მგონი, ჩემი ცხენიც კი გახარებულა ამგვარი ქველმოქმედებით: მის შეუწყუხებლად ქალაქის კარიბჭემდისაც კი მივედი უფრო ჩემი ყურებით, ვიდრე მისი ზურგით.

21. აქ დადგა ჩვენი გზისა და ამბის დასასრულიც, რადგან ჩემმა თანამგზავრებმა მარცხნივ მახლობელი უბნისაკენ შეუხვიეს. მეც ქალაქის კარიბჭიდან მივედი პირველსავე შემხვედრ სასტუმროსთან და შეევეითხე ხანში შესულ დიასახლისს:

-- ჰიპატა არ არის ეს ქალაქი?
დამიდასტურა.

— ხომ არ იცნობ მილონს, ერთ პირველ აქაურ კაცთაგანს? გაიცინა. — დიახ, მართლაც, ასეა, — მეუბნება იგი, — მილონი პირველ მოქალაქედ ითვლება აქ; მისი სახლი ხომ ქალაქის გალავნის გადაღმა პირველი დგას.

— ხუმრობა გაშვებით, მითხარი, დეიდა, რა კაცია იგი და სად ცხოვრობს?

— ხომ ხედავ, — მითხრა მან, — უკანასკნელ ფანჯრებს, ქალაქისკენ რომ გამოდის, და მეორე მხრივ მოსახვევში შესასვლელს? აი, სწორედ იქ ცხოვრობს მილონი. ფულათაა გატენილი და უზომოდ მდიდარია, მაგრამ წარმოუდგენლად

ძენში. მას ყველა იცნობს, როგორც უფლიდეს და უბინძურეს ადამიანს. უმთავრესად მეფახშეობას ეწვეა, ოქროსა და ვერცხლის დაგირაევებით ღიდ სარგებელს იღებს. მხოლოდ მოგებით არის გატაცებული. სულ გარეთ გამოუსვლელად ცხოვრობს ერთ პატარა სახლში თავის ცოლთან ერთად, რომელიც ქმრის. ბედურად მართი საქმიანობის თანამონაწილეა. მხოლოდ ერთი მოსამსახურე გოგო აყავთ და თვითონ მიღონი ყოველთვის მათხოვარებით დადის. ამაზე გამეცინა და ვიფიქრე: — აი როგორი ჩინებული და სახიერო რეკომენდაცია მომცა საგზაოდ ზემმა დემეასმა. გამგზავნა ისეთ კაცთან, რომლის სტუმართმოყვარე სახლში ადამიანს არ შეაწუხებენ არც შემხუთველი კვამლი და არც სამზარეულოს სუნნი.

22. სახლი იქვე იდგა. მიეუახლოვდი შესასვლელს და მაგრად დაკეტილ კარს ძახილით დაეურახუნე. ბოლოს გამივიდა ვიღაც გოგო.

— ეი, შენ, — მითხრა, — კარს რას ურახუნებ? რა მოიტანე დასაგირაევებლად? ნუთუ არ იცი, რომ ვერცხლისა და ოქროს გარდა ჩვენთან არაფერს ღებულობენ?

— დასაგირაევებელი? ოჰ, არა, უმჯობესია, უკეთესი რამ მისურვო, — მიეუგე მე, — და ჩქარა მითხარი, შინ არის თუ არა შენი ბატონი?

— რა თქმა უნდა შინ არის, — მიასუსხა მან, — რად გკირღება იგი?

— მას კორანთელი დემეასის გამოგზავნილი პარათი მოვუტანე.

— ახლავე მოეახსენებ, აქ დამიცადეთ. — მიასუსხა, ამ სიტყვებით ისევ ჩაკეტა კარი და შიგნით შევიდა. რამდენიმე წუთში დაბრუნდა, გააღო კარი და მითხრა:

— მობრძანდით, გთხოვენ!

შევედი. ვხედავ, სახლის პატრონი პატარა ტახტზე წამოწოლილა და სადილობას აპირებს. ფეხთან ცოლი უხის. მიპირთითა ცარიელ მაგიდაზე და მითხრა:

— გთხოვთ მობრძანდეთ!

— გმადლობთ, — ვუთხარი და დემეასის ბარათი გადავეცი. გადაიკითხა და მომმართა:

— მაღლობა ჩემს დემეასს, ასეთი სტუმრის გამოგზავნი-
სათვის!

23. ამ სიტყვებთან ერთად უბრძანა ცოლს, ჩემთვის აღ-
გილი დაეთმო. როდესაც თავმდაბლად უარი ვუთხარი, მან
კალთაში ხელი ჩამავლო და მითხრა:

— დაქექ, აქ სკამები არ არის. ქურდების შიშით არც
სხვა ავეჭი შეგვიძლია საპირო რაოდენობით ვიჭონიოთ.

მისი სურვილი შევასრულე. შემდეგ მეუბნება:

— არ შეეცდები, თუ ვიტყვი, რომ შენ მოხდენილი ქე-
ვის, თავდაპერილობისა და თითქმის ქალწულებრივი კდმა-
მოსილების მიხედვით კეთილშობილი შთამომავლობისა უნ-
და იყო. ჩემი დემეასიც თავის წერილში ამასვე იუწყება.
გთხოვ, ნუ დაგვძრახავ ჩვენი ქონების სიღარიბისათვის. აი,
ეს გვერდის ოთახი შენთვის შესაფერი ბინა იქნება. დიდ პა-
ტივს დაგვდებ, თუ ჩვენსა გაჩერდები. ეს შენი პატივისცემა,
ამაღლებს ჩემს ოქახს და შენც საშუალება მოგეცემა, მიბა-
ძო კარგ მაგალითს: ღარიბული თავშესაფრით დაკმაყოფი-
ლებული სათნოებით დაედარები თეზოსს, მამაშენის სა-
ხელგანთქმულ სეხნიას, რომელმაც არ ითაკილა მოხუცებუ-
ლი ჰეკალეს ხელმოკლე სტუმართმოყვარეობა.

შემდეგ დაუძახა მოსამსახურე გოგოს და უთხრა:

— ფოტიდა, ჩაიბარე სტუმრის ნივთები, ფრთხილად
დაალაგე იმ ოთახში, შემდეგ საკუქნაოდან მოიტანე ნელ-
საცხებელი, პირსახოცი და ყველაფერი, რაც საჭიროა, ჩვე-
ნი სტუმარი მიაცილე უანლოეს აბანომდე, — იგი დაღლილია
ასეთი შორეული და ძნელი მგზავრობისაგან.

24. ამ განკარგულების მოსმენისას, მილონის ხასიათი და
სიძუნწე მომაგონდა და მისი გულის მოგების მიზნით ვუთ-
ხარი:

— შე ყველაფერი მაქვს, რაც მგზავრს ესაჭიროება. აბა-
ნოსაც მშვენიერად მივაგნებ. უფრო მნიშვნელოვანია მშვიერი
არ ღარჩეს ჩემი ცხენი, აგრე ბეჯითად რომ შემსახურებოდა.
აი, ფოტიდა, წაიღე ეს ფული და თივა და ქერი უყიდე!

ამის შემდეგ, როცა ნივთები ჩემს ოთახში შეიტანეს, აბა-
ნოში წავედი. მაგრამ საკვებისათვის უნდა მეზრუნა და სურ-
სათისათვის ბაზარში შევიარე. დავინახე, რომ დიდძალი თეე-

ზი იყო გამოტანილი. შევეყითხე, რა ღირს-მეტქი. ასი ნუმი დამიფასეს. რომ არ დავეთანხმე, მერე ოც ღინარად დამითმუს. უკვე წასვლას ვაპირებდი, რომ შევხვდი ჩემს ამხანაგ პითიასს, რომელთანაც ერთად ატიკის ათენში ვსწავლობდი. ჭერ დიდხანს ვერ მიცნო, მერე მომვარდა, გადამეხვია და დამკოცნა.

— ჩემო ლუციუს! — მოთხრა მან, — რამდენი ხანია ერთ-მანეთი არ გეინახავს, სწორედ იმ დროიდან რაც ჩვენს მასწავლებელ კლიტიუსს დაეშორდით. აქ რა გინდა?

— ხვალ გაიგებ. — მივუგე, — მაგრამ ეს რა არის? შეიძლება მოგილოცო? აი, ლიქტორები, წკეპლები და მთელი სამოხელეო მოწყობილობანი!..

— სურსათის საქმე მამბარია, — მიპასუხა, — და ედილის შოვალეობას ვასრულებ. თუ რისამე ყიდვა გსურს, შემიძლია დაგეხმარო.

უარი ვუთხარი, რადგან ეახშმისათვის უკვე საკმაოდ მოვიმარაგე თევზი. მიუხედავად ამისა, პითიასი კალათის დანახვისას თევზების გადმოყრას შეუდგა მათ უკეთ დასათვალიერებლად და მკითხა:

— ნეტავი რა მიეცი?

— ძლივს დაეიყოლიე მეთევზე და ოც ღინარად დამითმო-მეტქი.

25. გაიგონა თუ არა ეს, იმწამსვე ჩამავლო ხელი მარჯვენა მკლავში და ხელახლა მიჩიყვანა ბაზარში.

— ვისგან იყიდე ეს ნარჩიელა?

კუთხეში მჭდომ ერთ მოხუცზე მივუთითე. მაშინ პითიასი მივარდა. მას და დაუწყო უდიერი სიტყვებით ედილურად გინება.

— აი ასე ეპყრობით თქვენ ჩვენს მეგობრებს, და, საერთოდ, ყველა ჩამოსულს! საძაგელ თევზს ასე ძვირად ყიდით! თქვენ ამ ქალაქს, თესალიის მხარის მშენებას, სანოვაგის სიძვირით უდაბნოსა და კლდეს დაამსგავსებთ! მაგრამ ეს ასე უბრალოდ არ ჩაივლის! შენ გაიგებ, ჩემი უფროსობის დროს როგორ ეპყრობიან ვერაგებს!

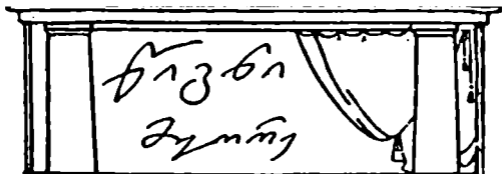
კალათიდან თევზები მიწაზე გადმოყარა, უბრძანა თავის თანაშემწეს ფეხით შემდგარიყო და გაეთელა იგი. ამგვარი

სისასტიკით დაკმაყოფილებულმა პითიასმა წასვლის ნება დამართო და მითხრა:

— ჩემო ლუციუს, მე მგონია, მოხუცისათვის ასეთი შერცხვენა საკმარისი სასჯელია!

ამ ამბით გაოცებული და გაცბუნებული აბანოებისაკენ წავედი. ჩემი ჭკუითსავე ამხანაგის გონებაამახვილური გამოგონების წყალობით უვახშმოდ და უფულოდ დავრჩი. ტანდაბანილი დაებრუნდი მილონის სახლში და პირდაპირ ჩემს ოთახს მივაშურე.

26. ამ დროს მტსამსახურე ფოტიდამ მითხრა: მასპინძელი გთხოვსო. მილონის სიძუნწის ამბავი რომ ვიცოდი, ზრდილობიანად მოვიბოდიშე, ნამგზავრზე დაღლა უფრო ძილს მოითხოვს, ეოდრე საკქელს-მეთქი. ასეთი პასუხი რომ მიიღო, მილონი თვით მოვიდა, ხელი კომხვია და ნელ-ნელა წამიყვანა. ხან უარს ეუბნებოდი, ხან თავმდაბლად ეჭიუტობდი. უშენოდ არ გაეალო, მითხრა და თავისი სიტყვები ფიციოთ დაამოწმა. უხალისოდ დავემორჩილე. მის სიჭიუტეს. სელახლა თავის ტატისკენ წამიყვანა. დამსვა თუ არა დაიწყო: — აბა, როგორ ცხოვრობს ჩემი დემეასი? როგორაა მისი ცოლი, შვილები, შინაურები? — სათითაოდ ყველას ამბავი ვუთხარი. შემდეგ მოისურვა, დაწვრილებით გაეგო ჩემი მოგზაურობის მიზანიც. მეც დალაგებით მოვახსენე, ზუსტად გამომითხრა ჩემი სამშობლო ქალაქის, მისი წარჩინებული მოქალაქეებისა და თვით ქალაქის უფროსის ამბავი. ბოლოს შეამჩნია, რომ მგზავრობით დაღლილმა და ლაპარაკით დაქანცულმა შუა წინადადებაზე ჩავიძინე და სიტყვების ნაცვლად რაღაც გაურკვეველს ვბუტბუტებდი. მან საწოლ ოთახში გამისტუმრა. ასე განვთავისუთლდი საძაგელი მოხუცის ლაყბობისაგან, არა საკმელით, არამედ ძილით დამძინებულნი და მარტო არაკებით ნაევახშმები. ოთახში დაბრუნებულმა სასტურველ მოსვენებას მივეცი თავი.

1. როგორც კი ღამე გაიბნა და მზემ ახალი ღღე აღმოა-
ცენა, ერთბაშად თავი მივანებე ძილსა და ქვეშაგებს. მე,
საერთოდ, მოუსვენარი ადამიანი ვარ, ყოველთვის იშვიათისა
და შშვენიერის მიმართ უზომოდ დახარბებული. ახლა ის რომ
წარმოვიდგინე, შუაგულ თესალიაში, მთელ მსოფლიოში მა-
გიური ხელოვნების სამშობლოდ საყოველთაოდ ცნობილ ამ
მხარეში ვიმყოფები-მეთქი და, რადგან ისიც მახსოვს, გულ-
კეთილი თანამგზავრის არისტომენეს ნაამბობი ამ ქალაქის
მოხსენიებით რომ იწყებოდა, მოუთმენელი სურვილით აღგზ-
ნებული ირგვლივ ყველაფერს ვაკვირდებოდი. ქალაქში ყო-
ველი ნივთის გარეგნობა ჩემში ეჭვს ბადებდა და არც ერთ
მათგანს არ ვთვლიდი იმად, რაც იყო. დამლუპველა შელოც-
ვების წყალობით, ყველაფერი სახეშეცვლილად მენვენე-
ბოდა. ისე რომ, ქვაც, რომელზედაც ფეხს ვაბიჯებდი, ვაქვა-
ვებული ადამიანები მეგონა; ფრინველები, რომელთაც ეუს-
მენდი, — ასეთივე ბუმბულით შემოსილი ადამიანები, ხოლო
ქალაქის კედელთა გარშემო აღმართული ხეები — შეფოთ-
ლილი ადამიანები: ისე მეგონა, თითქოს წყაროს წყალიც კი
ადამიანის სხეულიდან ჩქეფდა უკვე მოველოდი, რომ ქანდა-

კებები და სურათები სიარულს დაიწყებდნენ, კედლები ამე-
ტყველდებოდნენ, ხარები და სხვა საქონელი მისნობას
მიჰყოფდნენ ხელს, თვით ზეციდან და დღის მნათობიდან
უეცრად წინასწარმეტყველება მოგვესმებოდა.

2. გაოცებული ვაკვირდებოდი ყველაფერს და მტანჯე-
ლი ცნობისმოყვარეობის გამო თითქმის გონება შეკარგე-
ბოდა, მაგრამ ჩემი მოლოდინის მალიად განხორციელების
არაერთი ნიშანწყალი არ ჩანდა. ბედოვლათივით კარიკარ
დავხეტიალობდი და ჩემდა უნებურად ბაზარში აღმოვჩნდი.
ნაბიჩს აფუჩქარე და აუარებელი მხლებლებით გარშემორტყ-
მულ ვილაყ ქალს დავეწიე. მოოქრვილი სამკაულები და
ოქრომკედით ნაკერი ტანსაცმელი მის წარჩინებულებას აძ-
ვლავებდა. მას გვერდით მიჰყვებოდა საკმაოდ მოხუცებული
მამაკაცი, რომელმაც ჩემი დანახვისთანავე წამოიძახა:

— ჰერკულესს გედიცებით, ეს ლუციუსია! — მაკოცა და
მანჩუ ქალს ყურში ჩააჩურჩულა რაღაც, არ ვიცი კი რა.
მერე შე მომიბრუნდა:

— რად არ მიუახლოვდები შენს ნათესაე ქალს და არ
მიესალმები?

მე ვუთხარი:

— კერ გავებდაე უცნობი ქალების მისალმებას-მეთქი.
სახელანძულმა მაშინვე თავი დავხარე და უკუვდექი. მაგ-
რა? ქალი დამაკვირდა და ასე დაიწყო:

— აი, მართლაც, გამოყოლია დედამისის, სათნო სილვიას.
კეთილშობილური თავმდაბლობა, მაგრამ სხვა მხრივაც
საოცრად ზუსტად ჰგავს მას: შესაფერისი სიმაღლე, მოხდენი-
ლი, არცთუ გამხდარი ტანი, ზომიერა კანის ფერი, ქერა და
ბუნებრივად ხუჭუჭი თვა, ცისფერი, მაგრამ არწივისებურად
ცოცხალი და მბრწყინავე თვალები, სახე — საიდანაც არ უნ-
და შეხედო — ახალგაზრდობის ყვავილნარია. რა მომჭადოე-
ბელი და თავისუფალი მიმოხვრა აქვს.

3. — მე, ჩემო ლუციუს, — განაგრძო მან, — აი ამ ხელე-
ბით გზრდიდი. აბა, ისე როგორ იქნებოდა? მე არათუ დედა-
შენის ნათესაეი ვარ, არამედ ერთი ძუძუც გვიწოვია. ჩვენ
ორივე პლუტარქეს! შთამომავალნი ვართ, ერთი ძიძა გვყავდა
და დებივით გავიზარდენით; განსხვავება მხოლოდ მდგომა-

რეობაშია: იგი გაჰყვა წარჩინებულ კაცს, მე კი — მდაბიოს. მე ის ბირენა ვარ, რომლის სახელიც ხშირად გავგვონება შენი აღმზრდელებისაგან და უთუოდ გემახსოვრება კიდევ. ენდე ჩემს სტუმართმოყვარეობას, ან უფრო სწორად, ჩემი სახლი შენად იგულე.

ამ ლაპარაკის დროს სიწითლემ გადამიარა და ეუპასუხე:

— დეილა, როდი ივარგებს უმიზეზოდ უარეუო მილონის სტუმართმოყვარეობა, მაგრამ თუ მოვიცალე, ხშირად გინახულე. სხვა დროს კი, რამდენჯერაც უნდა ჩამოვიდე აქ. შენს გარდა არავისთან გავჩერდები-მეთქი.

ასეთი ლაპარაკ-ლაპარაკით რამდენიმე ნაბიჯის შემდეგ ბირენას სახლთან გაეჩნდით.

4. უმშვენიერესი ატრიუმის² ყოველ კუთხეში იღვა პალმის რტოებიანი ქალღმერთის საუცხოო ქანდაკებებით შემკული სვეტები. ფრთაგაშლილი ქალღმერთები უძრავად იდგნენ: ასე გეგონებოდათ, ისინი ნაზი ტერფებით ოდნავ ეხებოდნენ მერყეე დასაყრდენს — მგორავ ბურთს — მხოლოდ ერთი წუთით შეჩერებულ იყვნენ ზედ და უკვე მზად იყვნენ კვლავ ჰაერში ასაფრენად. ოთახის შუაგული ეკავა პაროსის³ ქვისაგან გამოკეთილ დიანას⁴. იგი საუცხოო ნამუშევარი იყო: მისი სამოსის კალთები ისე ფრიალებდა, თითქოს სწრაფი მოძრაობით ეგებებოდა შემოსულთ და თავისი ღეთაებრივი სიდიადით მხილველს მოკრძალებას უნერგავდა. ორივე გვერდით ქვისავე ძაღლები ახლდნენ; ისინი საშინლად აბრიალებდნენ თვალებს, ყურები დაეკვიცათ, ნესტოები დაებერათ და კბილები დაღრქენილი ჰქონდათ. თუ ახლომანლო ყეფა გაისმოდა, გეგონებოდათ, ეს ყეფა ქვის ხახებიდან ამოდისო. ამ საუცხოო მოქანდაკის ხელოვნება ყველაზე უფრო ის იყო, რომ ძაღლების წინა თათები მკერდიანად ჰაერში იყო აწედილი და თითქოს ძაღლები გარბოდნენ, ამავე დროს მათი უკანა თათები კი მიწას ეყრდნობოდნენ. ქალღმერთის ზურგს უკან აღმართული იყო გამოქვაბულის მსგავსი კლდე — ხავსით, ბალახით, რტოებით, ზოგან — ვაზით, სხვაგან კი ქვაზე ამოსული ბუჩქებით შემკული. გამოქვაბულში ქანდაკებისგან გართხმულ ჩრდილს მარმარილოს ბრწყინვალეობა ფანტავდა; კლდის ქიმებზე ეკიდა ჩინებულად

გაკეთებული ეაშლი და ყურძენი, რომელთა ცოცხლად გამო-
სახეით ხელოვნება მეტოქეობას უწევდა ბუნებას. ასე იფიქ-
რებდი: მათი მოწყვეტა შეიძლება, როცა რთველის დროს მათ
შემოდგომა სიმწიფისფრად შეაყვითლებსო. თუ დაიხრებოდი
წაქადულთან -- ქალღმერთის ფეხთქვეშოდან რომ მოზუნჩუ-
სებდა და წკრიალა ქაელებად იფრქვეოდა, დარწმუნდებოდი,
რომ ამ მტევენებს სხვა ზუსტი მსგაესების გარდა მოძრაობის
მთრთოლვარე სიცოცხლე ქქონდათ მინიჭებული, თითქოს
ისინი წამდვილ ეაზებზე ყოფილიყვნენ ჩამოკიდებულნი. ტო-
ტებს შორის უკვე ნახევრად ირმად ქცეული აქტეონი იყო --
ქეისაგან გამოქანდაკებული, რომელიც ყურადღებით აკვირ-
დებოდა ქალღმერთს, ელოდა თუ როდის დაიწყებდა დიანა
ბანაობას და მისი ანარეკლი გამოქვაბულის მარმარილოშაკ
ჩაქდა და აუზშიაც.

5. სანამ ყოველივე ამას თვალს ვერ ვაშორებდი და დიდ
განცხრომაში ვიყავი, ბირენამ მითხრა:

-- რასაც ხედავ, ყველაფერი შენია. -- ჩემთან ცალკე
მოლაპარაკება მოისურვებ და ყველაწი დიითხოვებ. როდესაც
ბარტონი დაერჩით, მომმართა: -- ეს ქალღმერთია თავდები,
ქვირფისო ლუქიუს. თუ როგორ ვძრწი და ვშიშობ შენთვის,
როგორ ვინდა. ლუქიუსი შეილივით ხითათისაგან გიხსნა. უფრ-
თხილდი, თუ უფრთხილდი შენი მასპინძლის, მილონას ცო-
ლის, პამფილეს ავტელობას და ბოროტმოქმედურ ქადოს.
პირველ კედიაქად და სულეების შემლოცველ-გამომძახებლად
ის ითვლება. შეულოცავს ჭოხს, კერქს ან სხვა რაიმე უბრა-
ლო საგანს და მთელ ეარსკვლავებიან კამარას ჭოჯობეთში
ჩაამბობს. სამეაროს საშინელ ქაოსში გარევეს. როგორც კი
ღამაზ ყმანვიღს დაინახავს, მაშინვე მიაი მშვენებით იხიბ-
ლება, თვალს თვალში გაუყრის, მიიჭაჭვავს, ატუნებს, გო-
ნებას უბნელებს და სამუდამოდ გაუმადარი სიყვარულით
ბოქავს; თუკი ვინმე წინააღმდეგობას გაუწევს და არად ჩაგ-
დებს, მას მაშინვე გადააქცევს ქვად, პირუტყვად, რომელიმე
მხეცად, ან და სრულიად ანაღჟურებს. აი, რატომ გქანკალებ
შიშით და გირჩევე. ვრიდო მას. ავსორცობისათვის მუდამ
გული ეღვევა. შენ კი ასაკითა და სიღმეაზით მისი შესაფერი
ხარ. -- ასე აღეღებულნი მესაუბრებოდა ბირენა

6. მე კი ისედაც ცნობისმოყვარეობით აღესილმა ჩოგორც კი გავიგონე დიდი ხნის ნანატრი სიტყვა მაგიური ხელოვნება*, იმის ნაცულად, რომ პამფილეს ცბიერებას მოვრიდებოდი, მზად ვიყავი უფსკრულში ჩასავარდნად და მთელი სულითა და გულით ვისწრაფოდი, რადაც უნდა დამეჭდომოდა, მისი მოწაფე გაემხდარიყავი. მოთმინებიდან გამოსულმა თავი დავაღწიე ბირენას ხელებს, როგორც ბორკილებს და საჩქაროდ ვუთხარი: — მშვიდობით-მეთქი და მილონის სახლისაკენ მოვკურცხლე. ნაბიჯს ავუჩქარე, როგორც გრეი ჩემს თავს ვეუბნებოდი: ლუციუს, იმოქმედე, ფხიზლად იყავი, გამაგრდი! აი, მოგეცა სასურველი შეგთხვევა: ახლა შეგიძლია გული იჭერო დიდი ხნიდან ნანატრი შესანიშნავი ზღაპრებით! უკუაგდე ბავშვური შიში, საჭიროა გაბედულად იმოქმედო, მაგრამ თავი შეიკავე შენი ღიასახლარისი ალერსიანგან და წმინდათა წმინდად მიიჩნიე პატიოსანი მილონის საჩუკელი! მოსამსახურე ქალის — ფოტიდას მიმართ კი განსაკუთრებული ყურადღებით იყავი. იგი ხომ სახითაც მშვენიერია, ყოფაქცევითაც მკვირცხლი და ძალზე ენამახვილიც. გუშინ საღამოს, როცა შენ ძილი მოგვრია, როგორი მზრუნველობით შეგიყვანა საწოლ ოთახში, ლოგინში ალერსიანად ჩაგაწვინა, სიყვარულით დაგხურა საბანი, შებლზე გაკოცა და მთელი მისი გამომეტყველებით დაგანახა, თუ როგორ უხალისოდ გმორდებოდა, ბოლოს რამდენიმე შემობრუნებისა და შემოხედვის შემდეგ წავიდა! რა გაეწყობა, ასე იყოს, დაე. მოხდეს, რაც მოსახდენია, ბედს ფოტიდასთან ვცდი-რეთქი!

7. ასე ვმსჯელობდი და მტკიცე გადაწყვეტილება მივიღე. ამასობაში მილონის კარსაც მივალწიე. მაგრამ შინ არ დამხვდა არც მილონი და არც მისი მეუღლე. იყო მხოლოდ ჩემი ძვირფასი ფოტიდა. იგი ბატონებს დაკეპილი ხორციით გატენილ ძეხვს უმზადებდა და ხორცს პატარა ნაჭრებად... შორიდანვე მეცა ამ კერძის უგემრიელესი სუნის. ფოტიდას ჩაეცვა ტილოს სუფთა ტუნჯია, მკერდის ცოტა ქვემოთ წითლად მოხასხასე ქამარი შემოერთყა. ლამაზი ხელებით ქოთანში შეკამანდს ურევდა და თან ნაზად ირხეოდა. ეს მისი

* ამ ტექსტი გაფუძვებულია.

ნარნარი მოძრაობა ყველა ნაკეთს ედებოდა. თეძოები ძლივს შესამჩნევად ირხეოდა, მოქნილი ზურგი ოდნავ იზნიჭებოდა და მოპხიბვლელად თრთოდა. ამ სანახაობით გაოცებული გავიჩინდე და გაკვირვებული ვიდექი; აფორიაქდნენ აქამდე მშვიდად მყოფი ჩემი ისოებიც. ბოლოს მივმართე:

— რა მშვენიერად, რა მომხიბვლელად არხევ მაგ ქოთანსა და ღუნღულებს, ჩემო ფოტიდავ! რა თაფლივით საქმელს ამზადებ! ბედნიერია და სამკვიხის ნეტარი ის, ვისაც ნებას ღართავ, თითოთ მაინც შეეხოს მას!

მაშინ თამამმა და ტურფა გოგონამ მიპასუხა:

— შორს, შორს, საბარალოვ, ჩემი ცეცხლისაგანს ჩემმა ძევირეღმა ნაპერწყალმაც რომ აგანთოს, სულ დაიფერფლები. მაშინ ჩემს მეტი მაგ შენს ცეცხლს ველარავენი ჩააქრობს. მე ხომ არა მარტო ქოთნების, არამედ სარეცელის ტკბილი რხევაც ვიცი!

8. ეს მითხრა, შემომხედა და გაიცინა. მანამ არ წავედი, სანამ იგი თავიდან ფეხამდე არ შევათვალიერე. თუმცა სხვა რამეებზე რა ვილაპარაკო, როცა ჩემი საზრუნავი მხოლოდ ერთი იყო — სახე და თმა: მათ შევეცქეროდი გატაცებით ჭერ ადამიანებთან ყოფნისას და იმით ვტკებებოდი, შემდეგ — ჩემს ოთახში. ჩემი ასეთი არჩევანის მიზეზი ცხადია და გასაგები. სხეულის ეს ნაწილები ხომ ყოველთვის სააშკარაოზეა და ჩვენს მხედველობას პირველად წარუდგება. როგორც დანარჩენ სხეულს მხიარული სახეებით აფერადებული ტანსაცმელი ამშვენებს, ისე თავისათვის თმა — ბუნებრივი სამკაულია. ბოლოს ბევრი ქალი თავისი მშვენიერი აღნაგობის დასამტკიცებლად მთელ ტანსაცმელს იძრობს, ან კაბას მაღლა აიწევს, შიშველი სხეულის სილამაზეს აჩენს და ტანსაცმელის ოქროსებრ ბრწყინვალეობას ვარდისფერ კანს ამკობინებს. მაგრამ ცეს საშინელი მოსაზრებაა, ღმერთმა დაგვიფაროს მისი განხორციელებისაგან ყველაზე ულამაზეს ქალებს თავიდან თმა რომ მოვაცილოთ და სახეს ბუნებრივი სიტურფე დაუქარგოთ, თუნდაც ზეციდან ჩამოსული იყოს, ზღვის ქაფისაგან ნაშობი, ტალღებისაგან ნაზარდი, ასე ვიტყვი, დაე, იყოს იგი თვით ენერა გრაციათა³ გუნდითა და კუპიდონებით გარშემოხვეული, კინამონით⁴ ასურნელებული, ბალზამის

მფრქვეველი, მაგრამ თუკი ქაჩალი იქნება, თავის ვულკან-საც' ვერ მოაწონებს თავს.

9. აბა, რაღა უნდა თქვა, როცა თმას საამო ფერი აქვს და ბზინავს ელვარედ გადატყეცილი, თან მზის სხივებზე აფრქვევს ძლიერ ანარეკლს, ან წყნარად ლივლივებს და სახეს იცვლის ნაირფეროვანი მომხიბლულობით: ხან ოქროსა-ვით აპრიალებული ნაზ, თაფლისფერ ჩრდილში ინთქმება, ხან ყორნისებური სიშავით მეტოქეობას უწევს მუქი ლუ-ვარდისფრად შებუმბელილ მტრედების ყელს? ანდა რას იტყვი, როცა ეს თმა, არაბული ფისით გაქლენთილი, საეარ-ცხლის თხელი წვეტიანი კბილებით წერილ კულულებად დაყოფილი და უკან შეკრული, საყვარლის თვალს იზიდავს და სარკის მსგავსად, კიდევ უფრო საამოდ, მისი სახის ანა-რეკლს იძლევა? რას იტყვი, როცა რაპდენიმე ნაწნავად დაწ-ნული კეთაზე ზვინივით დგას, ან ფართო ტალღებად გადა-შლილი, ზურგს უკან ეცემა? ერთი სიტყვით, თმას ისეთი დიდი მნიშვნელობა აქვს, რომ რაც უნდა ოქროთი და ძვირფასეულობით შემკული კაბა ჩაიცვას ქალმა, რითაც უნდა მოიკაზმოს, თუ თმა ლამაზად დავარცხნილი არა აქვს, მორთულად არ ჩაითვლება.

მაგრამ ჩემი ფოტიდას სიტურფეს ამშვენებდა არა საგან-გებოდ დავარცხნილი და ხვიული თმა, არამედ მისი ბუნებ-რივი უწესრიგობა. მისი უმშვენეირენხ, მსუბუქად დაშლი-ლი და დაკიდებული კულულები ორივე მხარეს ბუნებრივი ტალღისმაგვარი ფოჩების მსგავსად ეწყო და, ბოლოებში ოღნავ დასვეული, კეთაზე იყო გამონასკვული.

10. მეტ ხანს ველარ შეეძელი ასეთი მწვავე გულისტქმის სატანჯველთა ატანა, ჩაეეკონე მას და ის ადგილი, საიდანაც კეთაზე თმა ჰქონდა გადავარცხნილი, უტყბილესი კოცნით აღვუბეკდე. მაშინ ცოტა განჰერიდა, აღმაცერად და ცბიე-რად შემომხედა და მითხრა:

— ეი, შენ, ძუძუმწოვარავ, მომეყო-ტყბილ კერძს ეტა-ნების უფრთხილდი, თაფლით გამაძღარმა, ნაღველის სიმწე-რე დიდი ხნით არ იგემო!

— მერე რა გუყოთ-მეთქი, — მიუუგე, — ჩემო სიხარუ-ლო, როცა იქამდე მივედი, რომ შენი ერთი პატარა შაცოცხ-

ღუბელი კონისათვის მზადა ვარ ამ ცეცხლზე გავწვე და დაფიფერფლო!

ამ სიტყვებით კიდევ უფრო მაგრად ჩაეკიარი და კონა დაგუწვე აი, იგი უკვე ვნებით აღგზნებული მეჭიბრება და ონანბარი ტრფობით ჩემთან არის შეუღლებული. მისი ღია პირიდან კეთილსურნელოვანი სუნთქვა აპოდის; ენა ენას მი- მაკრა ნექტარივით ტკბილი ტრფიალით და უკვე მზად იყო დამორჩილებოდა მოზღვავებულ ვნებას. მე წამოვიძახე:

— ვიღუბები და კიდევაც დავიღუბე, თუ შენ არ შემობ- რალე!

მან ისეე მაკოცა და მოთხრა:

— დაშკვადლი. მე შენმა სურვილმა ტყვედ მაქცია და ჩვენი ვნების დაგვირგვინებასაც ბევრი აღარ დააყოვნდება. შეპინდებისთანავე შენს საწოლ ოთახში მოვალ. ახლა წადი და ძალ-ღონე მოიკრიბე. მე ხომ მთელი ღამის განმავლობაში შენთან სულითა და გულით ვიომებ.

11. დიდ ხანს ვსაუბრობდით ასე და ბოლოს ერთიმეორეს დაეშორდით. სწორედ შეადღის მოახლოებისას ბირენამ ძღვნად ვამომიგზავნა მსუქანი ბურჯაკი, ხუთიოდე ქათამი და ღიღი დოქათ მშვენიერი ძველი ღვინო დაეუძახე ფოტიდან ჯა ვუთხარი:

— აი, ამასთანავე ვენერას საჭურველთმზიდველი და შთამკონებელი ღიბერაც მოგვიმატა. დღესვე სულ შევესვათ ეს ღვინო, რათა მისი მეოხებით გაქრეს შემარცხენელი უჭ- ლურება და ჩვენს ვნებას მხიარული ძალა მიეცეს. ვენერას ხომალტზე ხომ მხოლოდ ასეთი საგზალია საჭირო, რათა უქა- ლო ცამისთვის საკმაოდ იყოს ღამპარში ზეთი, ხოლო ოთხ- ში — ღვინო.

ღღის დანარჩენი ღრო აბანოსა და, ბოლოს, ვახშაშს ნო- ვანდონე ერთილმა მილონმა მიმიპატრია, მასთან ვიუახშმე. ვი- გონებდა ბირენას დარაგებას და ვცდილობდი, რაც შეიძ- ლება, იშვიათად მოგზედროდი თვალში მისი შეუღლეს. მის სახეს ისე ვარიღებდი თვალს, როგორც ავერსის ქოჯახე- თურ ტბას. მოსამსახურე ფოტიდას კი სულ თვალყურს ვა- დევნებდი, ის იყო, კრატითი გავშხნევედი კიდევ, რომ პამფი- ლემ უცებ ანთებულ ღამპარს შეხედა და წარმოთქვა:

— როგორია კოკისპირული წვიმა იქნება ხვალ!

ქმრის შეკითხვაზე, თუ საიდან იცოდა ეს, უპასუხა: ლამპარმა მიწინასწარმეტყველაო. ამ სიტყვებზე მილონმა ხარხარით თქვა:

— ამ ლამპარში ჩვენ დიდი სიბილა¹⁰ გვყავს და თავის საყრდენზე შემდგარი თვალუერს ადევნებს ყველა ზეციური საქმეს, თვით მზესაც.

12. ლამპარში ჩავერიე და ვთქვი:

— სწორედ ესაა წინათგაძნობის პირველი ნიშანი და არაფერია გასაოცარი, რომ ადამიანის ხელით ანთებულ უბრალო სანთელს ახსოვს ის დიდი ზეციური მნათობი, როგორც თავისი შობელი; ღვთაებრივი წინათგაძნობით აღკურვილმა თვითონაც იცის და ჩვენც გვაუწყებს, თუ რის მოხდენას აპირებს ეს დიდი ცეცხლი. აი, ახლაც ჩვენში, კორინთოში, სტუმრად იმყოფება ვინმე ქალღმერთი და თავისი საოცარი პასუხებით მთელ ქალაქს აგოყებს. ვინც გასამრჩელოს გადაუხდის, ბედის იღუმალებს უშეღავნებს: რა დღეს უფრო საიმედოა ქვარისწერა, რა დღეს უკეთესია შენობის მტკიცე საძირკელის ჩაყრა, რა დღეა ეპრობისათვის ხელსაყრელი, რომელი დღეა ხმელეთით მოგზაურობისათვის უფრო მოსახერხებელი და რომელი — ცურვისათვის კეთილსასურველი. აი, მეც, როცა ვკითხე, თუ რით დამთავრდებოდა ჩემი მოგზაურობა, მან ბევრი ძღვენა საოცარი და ნაირ-ნაირი ამბავი ჩამომითვალა. ვითხრა, რომ ბრწყინვალე სახელს მოიხვეჭე, საოცარი (ა არაჩვეულებრივი რამ გადაგხდება თავს, რაც წიგნებშიც ჩაიწერებაო.

13. ამაზე მილონს გაეცინა და მითხრა:

— როგორია შესახედავად ეს ქალღმერთი და რა ჰქვია მას?

— ახმახია და მოშავო. — ვუპასუხე მე, — სახელად ლოფანე ჰქვია.

— ის არის! — წამოიძახა მან, — სწორედ ის მან ჩვენშიც მრავალს მოზრდილა თანხა გამოართვა და უწინასწარმეტყველა ბევრი რამ, მაგრამ გამდიდრებული უცებ გაუბედურდა, გაღარიბდა და, შეიძლება ითქვას, სრულიადაც განადგურდა.

ერთ მშვენიერ დღეს, როცა უამრავი ხალხით გარშემორტყმული წრეში მდგომთ უწინასწარმეტყველებდა, მასთან მივიდა ერთი ვაჭარი — სახელად კერდონი; მას სურდა ვაეგო, თუ რომელი დღე აჯობებდა ზომალდით გასამგზავრებლად. დიოფანემ უკვე დაუსახელა დღე, უკვე ამოიღეს საფულე, ამოყარეს ფული, წინასწარმეტყველებისათვის დათქმული თანხა ასი დინარი — უკვე გადათვალეს, რომ უცებ ხალხში უკანიდან შემოძვრა წარჩინებული ყმაწვილი კაცი, დიოფანეს კალთაში ხელი ჩაჰკიდა, როცა იგი მობრუნდა, გულში ჩაიკრა და კოცნა დაუწყო. ქალდეველმაც კოცნითვე უპასუხა, მოისვა გვერდით და მოულოდნელი შეხვედრით დარეტიანებულმა დაივიწყა საქმე, რომელსაც აკეთებდა და უთხრა: — როდის ჩამოხვედი, ჩემო სანატრელო? — მან კი უპასუხა: — როგორც კი მოსალამოედა. ახლა კი, ძმობილო, უმჯობესია მიაშბო, როგორ იმოგზაურე ზღვითა და ხმელეთით მას შემდეგ, რაც სასწრაფოდ წამოხვედი კუნძულ ევბეიდან?!

14. ამაზე დიოფანემ, ამ შესანიშნავმა ქალდეველმა, რომელიც გოცებისაგან ჯერ კიდევ გონს ვერ მოსულიყო, უპასუხა: — ყველა ჩვენს მტერსა და დუშმანს ეუსურებდით ასეთ საშინელ, ქვეშარიტად ულისესებურ¹² მგზავრობას! ჩვენი ზომალდი, რომლითაც მოვემგზავრებოდით, ქარიშხალმა და გრივალმა დაფლითა, საუბედუროდ, ორივე საქე დაგვეკარგა, მოპირდაპირე ნაპირის კლდეს დაეეჭახეთ და სწრაფად დავეშვით ფსკერისაკენ. ასე რომ ყველაფერი დავკარგეთ და ძლივს გადავჩრით. რაც შემონახული გვქონდა, უცნობთა ნაჩუქარი, თუ მეგობრების ნაწყალობევი, ყველაფერი ავაზაკების ხელში ჩაგვივდა. ხოლო ჩემს ერთადერთ ძმას, საბრალო არიგნოტეს, ამ თავხედებმა წინააღმდეგობის განზრახვისათვის ჩემ თვალწინ ყელი გამოსჭრეს.

სანამ დიოფანე ამ სამწუხარო ამბავს ყვებოდა, ვაჭარმა კერდონმა წინასწარმეტყველებისათვის გადათვლილი თანხა აკრიფა და სასწრაფოდ გაიქცა. დიოფანე მხოლოდ მაშინ მოვიდა გონს და მიხვდა, თუ როგორი შეცდომა ჩაიდინა თავისი უგუნურობით, როცა დაინახა, რომ ჩვენ ყველამ, გარშემომყოფებმა, ხმამაღალი ხარხარი ავტეხეთ.

— მაგრამ, რასაკვირველია, ბატონო ლუციუს, ამ ქალდე-

ველში მხოლოდ შენ ერთს გითხრა მართალი. ბედნიერი იყავ და შენი გზა მშვიდობიანად წარიმართოს!

15. სანამ მილონი ასე გაუთავებლად ლაყბობდა, მე გული გამიწვრილდა, ებრაზობდი, რომ ჩემი მიზეზით, უადგილოდ გაქიანურებული უაზრო ლაპარაკით, საღამოს საცმად დროს და მის საუკეთესო ნაყოფს ვკარგავდი. ბოლოს შოკიღებულობა დაეძლიე და მილონს ეუთხარი:

— დიოფანე თავის ბედს მივანდოთ, დაე. ისევე იძროს ხალხს ტყავი ზღვასა თუ ხმელეთზე, სადაც სურდეს: მე კი, მართალი რომ ვოქება, გუშინდელი დაღლილობა ჭერაც არ გამჭარვებია, ასე რომ ნება მიბოძე აღრიანად დაეწეე. — თქმა და შესრულება ერთი იყო. მივადწიე ჩემს ოთახს, იქ ყველაფერი გამზადებული დამხვდა პატარა საამური ლხინისათვის. მსახურებიც. რაც შეიძლება, კარის ზღერბლიდან მოშორებით დაეწვინათ, რათა, როგორც ვფიქრობ, ჩვენი აურზაურის მოწმენი არ გამხდარიყვნენ. ჩემს ლოგინთან მოდგმული იყო ვახშმის საუკეთესო ნარჩენებით გაწყობილი მომცრო მაგიდა და უკვე ღვინით ნახევრად სავსე დიდი თასები ელოდნენ, რომ წყალით შეევისთ. გვერდით იდგა ღვინის ამოსაღებად მოსახერხებელი ფართოყელიანი ბოთლი. ერთი სიტყვით, სატრფიალო შეტაკებისათვის მოსამზადებელი საეზე მზად იყო.

16. ჩემმა ფოტიდამ უკვე წაიყვანა თავისი ქალბატონი მოსასვენებლად და ლოგინში ჩაეწეკი თუ არა, მხიარულად მომიახლოვდა. თან კალთით ვარდის გვირგვინები და აუარება ვარდი შემოიტანა. მაგრად ჩამკონა, პატარა გვირგვინებით დამფარა და ყვავილები დამაყარა; თასს ზელი წამოაფლო, ჩაუმატა თბილი წყალი და დასალუვად გამომიწოდა, მაგრამ, სანამ სულ დაეცლიდი, ნაზად უკანვე წაიღო, ჩემთვის თვალის მოუშორებლად ტუჩებით ნელ-ნელა წრუჟაედა და ყლუპ-ყლუპად ტკბილად დაცალა. ამ სასმისს მეორე და მესამე მოკყვა, თასი ხელიდან ხელში გადადიოდა. ღვინითა და მღელვარებით აღვზნებული, ავხორცობისათვის გამზადებულ სხეულშიაც კი წვასა და ნდომას ვგრძნობდი. ბოლოს გადავიხსენი ტანსაცმელი, რათა მეჩვენებინა ჩემი ფოტიდასათვის, თუ როგორ მწყუროდა სიყვარული, და ეუთხარი:

— შემობრალე, მალე მომეშველე! ხომ ხედავ, რა ფიცხლად მოვემზადე გაუფრთხილებელი ბრძოლისათვის, როგორც კი შიგ გულში მომხვდა კუბიდონის ისარი, ჩემი მშვილდიც ისე მაგრად მოვზიდე, რომ მეშინია მეტისპეტი დაქიმვისაგან ლამბი არ გაწყდეს. მაგრამ თუ გინდა მაამო, ეგ დალაღება დაიშალე და ტყბილი ალერსა შენი თმის ლივი: ტალღების საბურველქვეშ მაგეშე.

17. დაუყოვნებლივ, სწრაფად მიაღაგა ქურქელი. ტანსაცმელი სულ გაიძრო, თმა დაიშალა, მეტად მიმზიდველი გახდა, ზღვის ტალღებში შემავალ ვენერას დაემსგავსა და სუეტად გაპარსულ საქალო ადგილზე პაწაწა ხელი დაიფარა, იმ ადგილის მორცხვად დასათარავედ კი არა, არამედ უფრო იმირტომ, რომ სიგანგებოდ გამოეჩინა იგი და მომშარათა:

— აბა, დაეიწყეთ ბრძოლა! სასტიკი ბრძოლა! მე შენ როდი გაგექვევი და ზურგს გიჩვენებ! თუ ვაუკაცი ხარ, შეუკეთე, ფიცხლად შეშები და მზად იყავი სიკვდილისათვის. დღევანდელი ბრძოლა უმოწყალო იქნება!..

ამგვარ და ამის მსგავს შეტყვევაში გავატარეთ მთელი დამე ძალ-ღონეს დროგამოშვებით ღვინით ვიკრებდით. ვაღვრებდით ნდომასურვილს და ხელახლა ვეძლეოდით ავბორცობას. ამ მავალითს მივუშატეთ კიდეც სხვა მსგავსი, მრავალი.

18. როგორღაც მოხდა, რომ ბირენამ დაჟინებით მთსოვა მასტანს მცირე მეგობრულ ვახშამზე მივსულიყავი. დოღხანს უარზე ვიყავი. მაგრამ არაფერი გამივიდა. მაშასადამე, უნდა მიმეშართა ფოტადასათვის და მისთვის, როგორც ქურქმოსათვის, ჩიქვა შეკითხა. თუმცა მისთვის ძნელი ასატანი იყო, ოუნდაც ერთი ნაბიჯით მოვშორებოდი, მაგრამ მაინც თავაზიანად იწევა ზევის ჩამოგდება ტრფიალების საბრძოლო მოქმედებაში. თანაც დამარჩია:

— ეცადე აღრიანად წამოხვიდე ვახშამიდან. ჩვენში დანის უწარჩინებულეს ყმაწვილკაცთაგან შემდგარი თავზეხელაღებულ ავაზაკთა ზრბო, რომელიც აჩლევებს საზოგადოებრივ მყუდროებას. სწორად შეაგულ ქუჩაში მოკლულთა გვამები ყრია. მთავრობის ქარი კი შორს არის და არ შეუძლია ისინას ქალაქი ასეთი უბედურებისაგან. ბედს უბ-

ვად დაუჭილდობიხარ თავისი წყალობით; როგორც უცხო აღმამიანს თავაზიანობას არ დაგიწყებენ და უთუოდ ხათვანგ-ში გაეპყები.

— დამშვიდლი, ჩემო ფოტიდა, — ვუპასუხე მე. — გარდა იმისა, რომ ჩუენი განცხრომა ჩემთვის სხვის ვახშამზე უფრო ძვირფასია, მე მაინც შენ დასამშვიდებლად აღრიანად დაებრუნდები. ნაცად მახვალს შემოვირტყამ და ჩემი უშიშროების თავლებს თან წავილებ.

ამგვარად აღჭურვილი წაველი ვახშამზე.

19. იქ დამხდურთა უმრავლესობა, როგორც წარჩინებულ ქალს შეეფერება, ქალაქის რჩეული საზოგადოება იყო. ბრწყინავდნენ თუიის¹² ხისა და სპილოს ძვლისსაუცხოო მაგილები. საწოლები ოქროს ქსოვილებით იყო დაფენილი; იქვე იღვა მოყვანილობითა და სილაშაზით ნაირ-ნაირი, თუმცა ყველა ერთნაირად ძვირფასი დიდრონი თასები. აქ ოსტატურად თლილი მინა, იქ წმინდა ბრაღი, ერთ ადგილას ეღვარე ვერცხლი, მეორე ადგილას ბრწყინვალე ოქრო, საუცხოოდ გამოხევეწილი ქარვა და სასპისებად მოსახერხებელი ძვირფასი ქვები; რა გინდა, სულ და გულს აქ რომ არ იყო — არარსებელიც კი, მდიდრულად მორთულ მრავალრიცხოვან შეტაბლებს სწრაფად შენოქონდათ პირთამდე აღვისილი სინები, ხოლო ლამაზ ხალათებში მორთულ თმანუქუქა ბიკებს თვალ-მარგალიტით მოქედილი თაყნებით ძველისძველი ღვინოები. აი, უკვე გამოიტანეს სასათურები, სუფრაზე საებარი გამოცოცხლდა, უკვე გაისმა სიცილიც და აქა-იქ საღაღობო სიტყვები და ხუმრობანი.

ბირენამ მომმართა:

-- ხომ კარგად გრძნობ თავს ჩუენს მშობლიურ მხარეში? რამდენადაც ვიცი, ტაძრებით, აბანოებითა და სხვა შენობებით ბევრად ეჭობნით სხვა ქალაქებს: გარდა ამისა, არ განვიცდით აუცილებელი საგნების ნაკლოვანებას. ვინც არ უნდა ჩამოვიდეს ჩუენში, უსაქმური თუ საქმიანი, ყველა იპოვის, რასაც ეძებს არა ნაკლებად, ვიდრე რომში. თავმდაბალი სტუჰარი კი სოფლურ მუუღროებთან მოიპოუვებს. ერთი სიტყვით, ჩუენ ვართ თავშესაფარი პროვინციას ყველა სიომოუენების მამიებლისათვის.

20. მე ასე ვუპასუხე:

— მართალსა ბრძანებ, არც ერთ სხვა ქვეყანაში ისე თავისუფლად არ მიგრძენია თავი, როგორც აქ. მაგრამ თქვენს ქალაქში მეშინია მაგიური მეცნიერების საიდუმლო ბუნაგისა, რომელსაც ვერ ასდება კაცი. ამბობენ, თვით საფლავებშიც კი მიტყალებულებსაც არ ტოვებენ ხელუხლებლად და კოცონებიდან და აკლდამებიდან მცხოვრებთა დასალუპავად ცხედრის ნაშთებს იღებენო. ბებერი ჯადოქრები თვით დამარხვის წესის შესრულების დროსაც კი მტაცებელი ფრინველის სისწრაფით ასწრებენ წინასწარ იმის განჭკრეტას, თუ სადაა მოსალოდნელი ახალი დასაფლავება.

საუბარში ერთი დამსწრეთაგანი ჩაერია:

— აქ ცოცხლებსაც აღარ ინდობენ. არის ერთი კაცი, რომელსაც მსგავსი რამ შეემთხვა და მთელი სახე ისე საშინლად დაუმახინჯეს, რომ ველარც კი იცნობთ.

აქ მთელ საზოგადოებას თავშეუკავებელი ხარხარი აუვარდა. ყველამ კუთხეში წამოწოლილი კაცისკენ მიიხედა. სტუმარმა რომ შენიშნა უტიფრად მისჩერებოდნენ და აკვირდებოდნენ, აღშფოთდა, ზიზღით რაღაც წაიღულღულა და წამოდგომა დააპირა. ბირენამ უთხრა:

— კარვი, ჩემო ტელეფრონ, დარჩი ცოტა ხანს. კეთილი ინებე და მოგვიყევი შენი ამბავი, რათა ჩემი ვაჟი, აი ეს ლუციუსი, შენი ტკბილმოუბრობით დატკბეს.

მან უპასუხა:

— შენ, ქალბატონო, როგორც ყოველთვის გულკეთილობას იჩენ, მაგრამ არიან აღამიანები, რომელთა თავხედობა აუტანელია!

ასე აღშფოთდა იგი: მაგრამ ბირენამ თავი დააფიცა, ჭიუტობით მიზანს მიაღწია, ძალა დაატანა და ამბობინა.

21. მაშინ ტელეფრონმა საბნებით ადგილი აამალლა, საწოლზე წამოიწია, ნიდაყვს დაეყრდნო, მარჯვენა ხელი გაშალა, ორატორიული მოყავა ნეკი და არათითი, სხვა ორი თითი წინ გაიშვირა, თითქოს ვინმეს ემუქრებოდა, ისე დასწია ძირს ცერი და არხეინად დაიწყო:

— ჯერ კიდევ მტირეწლოვანი ვიყავი, როცა მილეტიდან ოლიმპიურ ასპარეზობაზე გავემგზავრე, რადგან სახელგან-

თქმული პროვინციის ეს ადგილებიც მინდოდა მენახა. შიელი თრაკია გავიარე და ლარისაში¹⁴ უბნდურ ფეხზე ჩავედი. სამგზავრო ფული შემომგებარჯა, ქალაქში ვხეტიალობდი და ვფიქრობდი, თუ როგორ დამეღწია თავი სიზატაკისათვის. უცებ შუა მოედანზე ერთი მაღალ-მაღალი მოხუცი დავინახე. იგი ქვაზე იდგა და ხმამალლა მოუწოდებდა მიცვალებულისათვის ყარაულობის მსურველთ ფასზე მორიგებოდნენ. ერთ გამეღელს შევეკითხე:

— ეს რა მესმის? ნუთუ აქ მიცვალებულებს ჩვეულება და აქვთ გაქცევა?

მან მიპასუხა:

— გაჩუმდი, შენ ძლიერ ახალგაზრდა ხარ, თან უცხო კაცი, და გასაგებია, რატომ არ გესმის, რომ იმყოფები თესალიაში, სადაც კუდიანი ქალები ხშირად ღრღინან მიცვალებულთა სახის ნაკეთებს, რადგან ის შეადგენს აუცილებელ მასალას მათი ხელობისათვის.

22. ღეთის გულისათვის, — განვაგრძე მე. — შითხარი, რა ევალება მიცვალებულის ყარაულს?

მიპასუხა:

— უწინარეს ყოვლისა, საქირთა მთელ დამეს ფხიზლად იყო, გვერდზე არ მიიხედო, მიცვალებულსაც თვალი არ მოაშორო. ეს საძაგელი კუდიანები სახეს იცვლიან, სხვადასხვა ცხოველს ემსგავსებიან და ცდილობენ ფარულად შინ შეძრომას; ასე რომ თვით შხესაც, თვით სამართლიანობის თვალსაც ადვილად მოატყუებენ; ისინი ხან ფრინველებად, ხან ძაღლებად, ხან თაგვებად და ხან ბუზადაც კი იქცევიან ხოლმე. ბოროტი შელოცვებისაგან ყარაულებს ძილი მოერევთ. ჩამოთვლაც კი არავის შეუძლია, რა ხერხებს მიმართავენ ეს უბოროტესი ქალები თავისი ავბოროტობისათვის. ასეთი საშიში და ძნელი სამუშაოსათვის გასამრჩელო ჩვეულებრივად ოთხ-ექვს ოქროს არ აღემატება. და აი, კიდევ რა, კინალამ დამავიწყდა: თუ დილით სხეული მთელად ჭირისუფალს არ ჩაბარდა, ყველა ის ნაკეთი, რომელიც მთლიანად ან ნაწილობრივ დაჟკლდება მიცვალებულს, ყარაული ვალდებულია საკუთარი სახიდან მოიქრას და შეუქოს.

23. გავიგე თუ არა ეს, ძალ-ღოხე მოვიკრიბე, მოვედი მოქადაგესთან და ვუთხარი:

— გეყოფა ქაქანი! ყარაულიც აქა ვარ, ენახოთ. რას მომცემ!

— ათასი ნუმი¹⁵ გერგება, — მიპასუხა, — მაგრამ გავივონე. ყმაწვილო, ესაა ერთი წარჩინებული მოქალაქის¹⁶ ვაჟის სხეული და ბოროტი სარპიებისაგან¹⁸ ღირსეულად უნდა დაიკვა.

— არაფერია, — მივეგე მე. — ზომ სულ უბრალო რაქეს და წმინდა სისულელეს ნიშანტავ. შენ წინ დგას რკინის კაცი, რომელიც უფრო ფხიზელია. კიდრე ღინკვესი¹⁷ ან არგუსი¹⁸. ერთი სიტყვით, ცარიელი თვალები-მეთქი.

ამის დამთავრებაც ვერ მოვასწარი, რომ მან ერთ სახლთან მიმიყვანა. კარი დაკეტილი იყო და რომელიღაც პატარა შესასვლელით შემიყვანა. შეაღო კარი ერთ ბნელ, ფანჯრებდახურულ ოთახში, მიჩვენა დამწუხრებული მატრონა, მივიღა მასთან და უთხრა:

— აი, მოვიდა კაცი, რომელსაც არ შეეშინდა შენ ქმარს ყარაულად დაჭირავენოდა.

ქალმა ორსავე მხარეს ჩამოცვენილი თმა უკან გადაიყარა. მშვენიერი სასე გამოუჩნდა, თვალებში მკვამბედა და მითხრა:

— გთხოვ ეცადო. რაც შეიძლება ფხიზლად შეასრულო შენი მოვალეობა!

— თიქრი ნუ გაქვს. — ეუპასუხე. — შენ მხოლოდ შესაფერისი გასამრჩელო მოამზადე-მეთქი.

24. ჩემი პასუხი მოეწონა, ადგა და მეორე ოთახში გამოიყვანა. აქ შემოიყვანა ვიღაც შეიღი მოწმე, მიცვალებულის გვამს ხელით ახადა ირწყინვალე საფარველი, დიდხანს იტორა, მოეწოდა დამსწრეებს სინდისიერნი ყოფილიყვნენ და გულმოდგინედ ნაწილ-ნაწილ დაიწყო სხეულის ნაკვების ჩამოთვლა, ვილაცას მისი სიტყვები საგულდაგულოდ დაფაზე გადაქკონდა. ქალი ამბობდა:

— აი, ცხვარი მთელია, თვალები ხელულებელი. ყურები, მთელი, ტუჩები შეუხებელი, ნიკაპი კარგად შენახული, თქვენ, პატროსანო კვირიტებო!¹⁹ ყველანი ამის მოწამენი

ხართ. ამ სიტყვების შემდეგ დათაზე ბეჭედი დაასვეს და გასასველელისავე გაემართნენ.

მე ვუთხარი:

— უბრძანე, ქალბატონო, ყველაფერი დამიმზადონ. რაც ჩემი საქმისთვის საჭიროა.

— სახელდობრ რა? — შემეკითხა ის.

— ლამპარი, მიეუგე, — რაც შეიძლება მეტი ზეთით, რათა სინათლე გათენებამდე შეყოს, თბილი წყალი, ერთი ლოქი ლენო, სასმისი და ლანგარი ვახშმის ნარჩენით.

მან თავი გააქნია და მიპასუხა:

— ხომ არ გაგეებულხარ? სახლში, სადაც ვლოვია, ვახშმის ნარჩენებს ეძებ, როცა ჩვენს სამზარეულოში ცეცხლიც კი არ დანთებულა! შენ გგონია აქ საქეიფოდ ხარ მოსული? გერჩია საერთო მწუხარება და ცრემლი გაგეზიარებინა! — თქვა ეს, მიუბრუნდა მსახურ ქალს და უთხრა:

— მიჩინა, ახლავე მოიტანე ლამპარი და ზეთი, შემდეგ ჩაკეტე ყარაული საწოლ ოთახში და დაუოვნებლივ უკანვე გაბრუნდი.

25. ამგვარად, გვამთან მიტოვებული, ძილის გასაფრთხობად თვალებს ვისრესდი, გასამხნეველად ვლიღინებდი. ამასობაში ბინდი ჩამოწვა, ღამდებოდა, ბოლოს სულ დაბნელდა; მე კი შიში მემეტებოდა. უცებ, ერთბაშად, შემოძვრა სინდიოფალა, დამიკუსქდა წინ და ისე შეუპოვრად მიყურებდა, რომ შემამფოთა ამ პატარა მხეცის უტიურობამ. დაუუყვირე:

— დაიკარგე აქედან, საზიზღარო ქმნილებავ! წაეთრიე თავგებთან, ისინი არიან შენი ტოლები! აქედან დაიკარგე-მეთქი.

გაბრუნდა და იმ წუთშივე ოთახიდან გაქრა, მაგრამ ღრმა ძილმა მაშინვე ისე ჩამძირა უფსკრულის ფსკერზე, რომ თვით დელფელი დმერთიკ^მ ძლივს გაარჩევდა იქ მდებარე ორი სხეულიდან რომელი ჩვენთაგანი იყო უსულო. იღდენად აღარათერს ვგრძნობდი, თვით მე მჭირდებოდა ყარაული, თითქოს, ცოცხლებში არ ვერიე და იმ ოთახში არც კი ვიყავი.

26. მამლების გუნდის გამაყრუებელმა ყვირილმა მათწყმა,

რომ ღამე მიწურულიყო. ძლივს გამოვიღვიძე, მივირბინე გვამთან, ლამპარი მივიტანე, საფარველი ავწიე და ვაკვირდებოდი მის ყოველ ნაკეთს — ყველაფერი წინანდებურად აღვიღზე ჰქონდა. აი, საბრალო, თვალცრემლიანი მეუღლეც, გუშინდელი მოწმეების თანხლებით შემოვიდა და უმაღლეს კმრის სხეულს მივიარა. დიდხანს კოცნა, შემდეგ დაანათა და დარწმუნდა, რომ ყველაფერი რიგზე იყო. შემობრუნდა, დაუძახა თავის მოურავს ფილოდესპოტს და უბრძანა, რათა ერთგული ყარაულისათვის დაეუოვნებლივ გასამრჩელო მიეცათ. ფული მაშინვე მოიტანეს და ქალმა დაურთო:

— შენი დიდი მადლობელი ვართ, ყმაწვილო, და ჰკრეულესს გეფიცები, ასეთი კეთილი სამსახურისათვის ამ წუთიდან ჩვენი ოჯახის წევრად ჩაგთვლით.

ამაზე მე, მოულოდნელი შეძენით გახარებულმა და გაგვიცებულმა მბრწყინავი ოქროებით, რომელთაც ხელში ვაჩხრიხლებდი, ეუთხარი:

— უფრო მეტიც, ქალბატონო! შენ მოსამსახურედ მიგულე და, რამდენჭერაც დაგკირდეს ჩემი სამსახური, თამამად მიბრძანე.

ვთქვი თუ არა ეს, მაშინვე, ასეთი ავის მომასწავებელი წინადადებით აღშფოთებული შინაყმები წამომესივნენ და მტემდნენ როგორც შეეძლოთ: ვინ კბილებში მითავაზა მუშტო; ვინ ნიდაყვებით მხრები დამიბეგვა, ვინ გვერდებში მუჭულუგუნი წამკრა, ქუსლებით მთელეს, თმით მათრიეს, ტანსაცმელი შემომავლიჩეს. დახეული და დაფლეთილი აონიელი ამაყი ყმაწვილისა თუ გრძნეული პიპლელი მომღერალი-ვით²¹ სახლიდან გამომაგდეს.

27. მახლობელ ქუჩაზე გონს მოვედი, გვიან მიეხვდი წინდაუხედაობასა და ჩემი სიტყვების უკეთურ აზრს. ვალიარებ, კანონთ მეტი ცემა-ტყეპის ღირსი ვიყავი. უკვე მიცვალებული დაიტირეს და, ვინაიდან არისტოკრატს ასაფლავებდნენ, უძველესი წესების მიხედვით, საზოგადოებრივი ხარჭით მოწყობილმა სამგლოვიარო პროცესიამ ფორუმზე გაიარა. იქ მოირბინა ერთმა თალხებიანმა, თვალცრემლიანმა მოხუცმა კაცმა; ხშირ ქალარას იგლეჯდა, ორივე ხელით კუბოს შემოეხვია და მწარე მოთქმით იძახოდა:

— პატიოსნებას გაფიცებთ და ყველაფერს, რაც თქვენთვის ძვირფასია, კვირიტებო, გამოეჭომაგეთ მოკლულ მოქალაქეს. ამ ავ, უწმინდურ დედაკაცს საშინელი ბოროტებისათვის მკაცრად მიუზღეთ სამაგიერო. სხვამ კი არა, სწორედ ამან მოწამლა საბრალეო ყმაწვილი, ჩემი დისწული, რათა საყვარლის გული მოეგო და მთელი სიმდიდრე ავაზაკურად ხელში ჩაეგდო.

ასე შესჩიოდა მოხუცი ხან ერთსა, ხან მეორეს და ვულსაკლავად მოთქვამდა. ხალხში ჩოჩქოლი ატყდა და წამოყენებული ბრალდება დაიჭერეს. გაისმოდა ხმები: დაწვით იგიო ვინ ქვას ავლებდა ხელს, ვინ ძალს უსევდა ქალს დასაგლეჯად. იგი კი, თვალის ასახვევად ფარისევლურ ცრემლს ღვრიდა, ცის ყველა ბინადარს მოწმედ უხმობდა და ბრალდებებს უარყოფდა.

28. ბოლოს მოხუცმა წარმოთქვა:

— ღვთაებრივ განგებას მივანდოთ და მან გადაწყვიტოს, სად არის სიმართლე. აქ იმყოფება ეგვიპტის ერთი საუკეთესო წინასწარმეტყველთაგანი — ზაქთალასი, რომელსაც დიდი ხანია მოზრდილი თანხით შეეუთანხმდი, რათა დროებით გამოიძახოს სული ქვესკნელიდან და სხეულს სიცოცხლე დაუბრუნოს. — ეს თქვა და ვილაც სელის ტანსაცმელიანი, პალმის ფოსტლებიანი, თავგადაბოტრილი ქაბუკი გამოიყვანა. დიდხანს ეამბორა ხელებზე, მუხლებზეც კი ემთხვია და უთხრა: — შეგვიბრალე, ღვთის მსახურო, შეგვიწყალე ციურ მნათობთა გულისათვის, ქვესკნელთა ღმერთთათვის, ბუნების სტიქიონთათვის, ღამის მყუდროებისათვის, კომპტური ტაძრებისა, ნილოსის წყალდიდობისა, შემფისის²² საიდუმლოებათა და ფაროსულ²³ საკრავთა გულისათვის! მიეცი საშუალება ცოტა ხნით ისარგებლოს მზის ბრწყინებულებით და საუკუნოდ დახუჭულ თვალებში ცოტა სინათლე ჩაუდგო! არ ვეცილებით, არ ვედავებით მიწას მისი კუთვნილების წასართმევად, მაგრამ შურისძიებით რომ გული ვიჭეროთ, ვთხოვთ მცირე ხნით მაინც სიცოცხლე დაუბრუნო.

ასეთი ვედრებით გულაჩუყებულმა წინასწარმეტყველმა მიცვალებულს რაღაც ერთი ბალახი ბაგეზე დაადო და მეორე — გულზე. შემდეგ აღმოსაველეთისაკენ იბრუნა პირი, ჩუ-

მად დაუწყო ვედრება პორიზონტიდან ამომავალ ღეთაებრივ მზეს; ამ სცენის დროს მთელი თვისი შესახებდობით უღრმესი მოკრძალების ღრისი გახდა და დამსწრეთა ყურადღება სასწაულისათვის შესანიშნავად მოამზადა.

29. მე ხალხში გავერიე, კუბოს უკან მაღალ ქვაზე შეედქი და ყველაფერს ცნობისმოყვარეობით ვაკვირდებოდი. აი, უკვე ძალა აიწია მიცვალებულის მკერდი, ვენებმა შეებით იწყეს ფეთქვა, სხეულს უკვე სული ჩაედგა; მიცვალე-ბული წამოღვა და ყმაწვილმა დაილაპარაკა:

— მითხარით, რისთვის მებრუნებთ წუთისოფლისაკენ, მე, რომელმაც უკვე ლეთეს²⁴ ფიალა ვიგეზე და სტიქსის²⁵ ქაობებში მიეცურავედი? დამანებე თავი, გივედრები, დამანებე და ჩემი სამშვიდობო გზით გამიშვი!

აი, რა თქვა სხეულიდან ამოსულმა ხმამ, მაგრამ წინასწარმეტყველმა კიდევ უფრო მხურვალედ მიმართა:

— რად არ უამბობ ხალხს ყველაფერს დაწერილებით, რად არ ამელავენებ შენი სიკედილის საიდუმლოებას? განა არ იცი, რომ გრძნეულებით შემიალია აღქაჯები გამოვიძახო და შენი დაღლილი სხეული სატანქველად მიეუცდომ? — მან ეს მოისმინა და ხალხს ასე აუწყა:

— ახალგაზრდა ცოლის ჭადოქრობამ ვამაჟწარა, მსახი მსკა და ჩერ კიდევ გაუცოვებელი საქორწინო სარეცელი მრუსს დაეუთმე.

მაშინ ეს ძვირფასი ცოლი აშკარად გათავზიდდა, ბილწი განზრახვით ქმრის ნათქვამის უარყოფა დაიწყო. ხალხში აღიპოთი ატუდა და აზრები გაიყო: ერთნი აოითხოვდნენ, რომ ეს მუხანათი დედაკაცი თავის ქმართან ერთად ამ წუთშივე ცოცხლად დაემარსათ, მეორენი ამბობდნენ. ცხედრის ცრუ სიტყვას არ დაეჭერებოდ.

30. ყმას უფრო ღრმა ოხება აღმოხდა და კმათი შეწყვეტილ იქნა მისი შემდეგი სიტყვებით:

— გიჩვენებთ, გიჩვენებთ ნამდვილ მოწმეს: დაგანახვებით სინამდვილეს, რომელიც ჩემ გარდა არავინ იცი! — და მე მომათიოთა. — ეს ფხიზელი ყარაული ჩემს სხეულთან მტკიცედ იდგა საღარაჯოზე; ჩემი გაჭრწილი სორცის კანზე მონაღირე ბებერმა კუდაანებმა. სახეს რამ სხვადასხვანაი-

რად იცლოდნენ, ოსტატური ეშმაკობით ამის მოტყუება ვერ შეძლეს, ბოლოს ძილის ბურუსში ღრმად გახვიეს, ჩააძინეს და მანამდე არ შეუწყვეტიათ ჩემი გამოძახება, სახელთ, სანამ გაყინულმა ძარღვებმა და გაცივებულმა სხეულის ნაწილებმა არ მოინდომეს წელი მოძრაობით ეპასუხნათ მაგიური ხელოვნების ბრძანებაზე. ეს კაცი, ნამდვილად კოცხალი და მკვდარივით ჩაძინებული, თავის სახელის გაგონებაზე წამოდგა, რადგან ჩვენ ორივეს ერთი სახელი გქვია, და ნებაყოფლობით უსიკოცხო აჩრდილივით წინ წავიდა; თუმცა ოთახის კარი მაგრად იყო ჩაკეტილი, მაგრამ მაინც გამოინახა კუკრუტანა, რომლიდანაც ჭერ ცხვირი მოჭრეს, მერე ორივე ყური. ასე რომ, ჩემ მაგიერ იგი დასახიჩრა. თავისი ნამოქმედარის დასამალავად მატყუარებმა სახთლოსაგან გაკეთებული, სწორედ მისი საკუთარი მოჭრილის მსგავსი, ყურები და ცხვირი მიადგეს. აი, თქვენს წინაშეა ეს უბედური, რომელმაც გასამრჯელო შილო არა თავისი შრომისათვის, არამედ დასახიჩრებისათვის.

ამ სიტყვებმა შემაშინა და ჩემი ნაკეთების მოსინჯვა დავიწყე. მოვაულე ცხვირს ხელი — მომძვრა, ყურებზე გადავისვი — ხელში შემჩა. როცა ყოველმა დამსწრემ ჩემზე თითოთ ჩვენება, თავის ქნევა და სიცილო დაიწყო, ცომა ოფლმა დამასხა, ჩემ გარშემო მყოფთ ფეხებში გაუძძვერი, თავს ეუშეულე. მაგრამ ასეთი დამახინჯებისა და სასაცილოდ აგდების შემდეგ ველარ შეეძელი ჩემს სახლს დაებრუნეოდი. ჩამოვეუშეი ორსავე მხარეს თმა, ამით მოჭრილი ყურების დღი დავფარე, ცხვირის სამარცხვინო ნაქლოვანება ზრდილობისათვის ვცდილობ ამ ტილოს ცხვირსახოცით დაემალო, რომელსაც ყოველთვის მაგრად ვიკრავ. ხოლმე სახეზე.

31. როცა ტელეფრონმა ეს ამბავი დაამთავრა, ღვინით შეხურებულმა ძმაკაცებმა კვლავ ხარხარი ატეხეს და მოთხოვეს სიცილის ღვთაების პატივსაცემად სადღეგრძელოს შესმა. ამ დროს ბიჩენამ შითხრა:

— ხვალინდელი დღე ჩვენი ქალაქის დაარსებიდანვე საზეიმოდაა მიჩნეული. მთელ ქვეყანაზე მხოლოდ ჩვენ ვცემთ პატივს სიმხიარულით უწმინდეს ღვთაებას — სიცილს. შენი

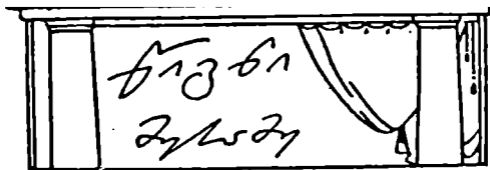
აქ ყოფნით ეს დღესასწაული კიდევ უფრო საამო იქნება ჩვენთვის. რა კარგი იქნებოდა, შენ რაიმე გონებაშეხილი სალაღობო გამოგვეგონებინა, რომ უფრო მოწინებით გვეცა თაყვანი ამ დიდი ღვთაებისათვის.

— კეთილი-მეთქი, — მიეუგე, — თქვენ ნაბრძანებს შევასრულებ. ჰერკულესს გეფიცებით, მსურს მოვიგონო ისეთი რამ, რაც უფრო ღირსეული და დამაკმაყოფილებელი იქნება ამ დიდი ღვთაებისა.

ამის შემდეგ მსახურმა მომახსენა, რომ ღამდებოდა; მეც უკვე ღვინო საკმაოდ შემთვრალი ვიყავი, სასწრაფოდ ავდექი, ვუსურვე ბირენას ყოველივე კარგი და ბარბაქით გზას გავუდექი.

32. როგორც კი ქუჩაში გამოვედით, ჩირაღდანს, რომელიც გზას გვინათებდა, უეცრად ქარმა ჩაგვიქრო, უსინათლოდ დავჩით, სიბნელეში ფეხებს ქვაზე ვიმტვრევდით და სახლამდე ძლივს მივალწიეთ. როცა ხელიხელჩაკიდებულნი სახლს მივუახლოვდით, დავინახეთ: ვიღაც სამი ზორბა და ღონიერი ადამიანი ჩვენს კარს მთელი ძალით აწვებოდა. ჩვენმა მისვლამ არათუ შეაყრთო ისინი, პირიქით, უფრო მეტად მოუხშირეს ჯახუნს, ისე რომ ჩვენ, განსაკუთრებით მე. ტყუილად არ მოგჩვენებია ისინი ყველაზე უფრო ბოროტი მოდგმის ავაზაკებად.

წამსვე ვიშიშვლე ხმალი, წამოსასხამქვეშ რომ დამქონდა ასეთი შემზახვევებისათვის, სწრაფად ვეცი ავაზაკებს და, რომელიც ხელში მხედებოდა, ღრმად ვასობდი მას, სანამ უთვალავი კრილობით განგმირულებმა ჩემს ფეხებთან სული არ დალიეს. ბრძოლა დავამთავრე. ხმაურმა ფოტიდაც გააღვიძა. ოფელში გაწუწული ძლივს ვსუნთქავდნ. შევევარდი ღია კარში და, დაღლილი, თითქოს სამ ავაზაკთან ბრძოლის მაგიერ გერიონის²⁸ მკვლელობა ჩამედინოს, დავეცი ლოგინზე და მაშინვე ჩამეძინა.

1. როგორც კი ავრორა¹ ვარდისფერი ხელის ქნევით აღის-
ფერი მოსართავიანი ცხენებით ზეცას შეუდგა, ღამემ ტყბი-
ლი მოსვენების წიალიდან მომწყვითა და ღღეს გადაამცა. გუ-
შინდელი ბოროტმოქმედების მოგონებაზე გულს საშინელი
მოუსვენრობა შემომაწვა. ფეხები გადავიჭვარედიხე, მუხ-
ლებზე გადაქდობილი თითები შემოვიხვიე, მოკრუნჩხული
ვიჩქეი ლოგინზე და მწარედ ვტიროდი, თან წარმოვიდგინე:
ქალაქის მოედანი, სასამართლო, განაჩენი და თვით ქალათი-
ნუთუ შეიძლება ისეთი ლმობიერი და კეთილი მოსამართლე
შემხვდეს, რომ მე, სამთა მკვლევლობით წაბილწული, ამდენი
მოქალაქის სისხლში გასერილი, უდანაშაულოდ მცნოს? მაშ,
ეს ის დიდებული მოგზაურობაა, ქალდეველმა დიოფანემ
ისე დაბეჯითებით რომ მიწინასწარმეტყველა?

ამ ფიქრს თავიდან ვედარ ვიშორებდი და ჩემს ბედს დაფ-
ტიროდი. ამასობაში კარის ბრახუნი მომესმა და შემოსასე-
ლელთან ყვირილი ატყდა.

2. ძლიერი მოწოლისაგან კარი ფართოდ გაიღო, სახლში
დიდი ხმაურით შემოვიდნენ მოხელეები, მათი მსახურები და

სხვადასხვა ჭურის ხალხმა იქაურობა აავსო. ორმა ლიტორმა² მოსვლევების ბრძანებით ხელი ჩამავლო. ცხალია, მე წინააღმდეგობა არ გამიწევია და წამიყვანეს. შეედგით თუ არა ფეხი მახლობელ მოსახვევში, მთელი მცხოვრებლები ქუჩაში გამოცვიდნენ და შეჩვეულნი ჩვენს კვალს მოჰყვნენ. თუმცა დანაღვლიანებული და თავდასრილი მივდიოდი. შერჩია მიწა გამსკდონოდა, მაგრამ მაინც ჩუმაღ მიუიხედ-მოვიხედე: ჩვენს ირგვლივ მყოფ ამდენ ათასეულ ადამიანში არ იყო არც ერთი კაცი, რომელიც სიცილით არ კვდებოდა ყველა ქუჩა და ქუჩაბანდი ისე შემომატარეს, როგორც ლეთიური ნიშნეულობით ნაწინასწარმეტყველები რაიმე საშიშროების მოლოდინის დროს ცოდვის გამოსასყიდლად შესაწირავ ცხოველს შემოატარებენ ხოლმე. ბოლოს ფორუმზე ტრიბუნალი³ წინ წარვდექი, ამაღლებულ ადგილზე უკვე ისხდნენ მოსამართლეები. საზოგადოებრივი მაცნე ხალხს სიჩუმისაკენ მოუწოდებდა. უცებ ყველამ მოითხოვა, რათა დიდძალი ხალხის შეკრების გამო, რასაც საშინელო ქაღალტა შეეძლო გამოეწვია, ამდენად ყურადსაღები საქმის გარჩევა თეატრში გადაეტანათ. წუთსაც არ გაუელია, რომ უწესრიგოდ შეყრილმა ხალხმა საოცარი სისწრაფით აავსო პოელო შენობა. ყველა შესასვლელი და თვით სახურავიც კი ხალხით გაიქვდა. ბევრი ბოძებს შემოეხვია, ზოგნი ქანდაკებებზე ჩამოეკიდნენ, ზოგიერთმა წელამდე გადმოყო თავი ფანჯრებიდან და ქერში მოთაყვებულ საპაერო საკმელებიდან. ასე რომ, სერიის დანახვის არაჩვეულებრივ სურვილს ვერ კლავდა სიცოცხლის გამოსალმების საფრთხე. მკველმა მსხვერპლივით გამატარა პროსენი⁴ და ორხესტრის⁵ შუაგულში დამაყენა.

3. აი, ხელახლა გაისმა ბრალმდებლის გამომძახებელი მაცნეს ომახიანი ხმა. ვიღაც მოხუცი წამოდგა და, როცა სიტყვას ხანგრძლივობის გამოსაანგარიშებლად რაღაც სელოვნურად გახვრეტალ, ძაბრისმაგვარ ქურკელში წყალი ჩაასხეს, რაც იქიდან წვეთ-წვეთად გამოდიოდა, მან ასეთი სიტყვებით მიმართა ხალხს:

— დიდად პატივცემულო, კვირიტებო, ეს პატარა საქმე როდი გახლავთ, უშუალოდ მთელი ქალაქის მყუდროებას

ვხება, და ეს ამბავი შეიძლება, მომავალში მისაბაძი მაგალითი გახდეს. მით უმეტეს თითოეულს და ყველას ერთად ჭე-როვანი ზრუნვა გმართებთ, რათა დაუსჯელი არ დარჩეს ბო-როტი მკვლელი და მრავალი მოქალაქის დამღუპველი ასე უღვთოდ სასაქლავოს მოწყობისათვის. არ იფიქროთ, პირადი შტრობითა და სისასტიკით ვიჩენდე ასეთ სიმკაცრეს. მე ლა-მის დარაჯთა მეთაური ვარ და, მგონია, ღღემდე ვერავენ დამწამებს ორგულობას. დაწვრილებით მოგახსენებთ საქმის ვითარებას, რაც მოხდა წუხელ. როცა მესამე დარაჯობის დროს⁸ ყოველ სახლს ფხიზლად ვათვალიერებდი და ქალაქს ირგვლივ ვეუვლიდი, შევამჩნიე ეს უღმობელი ყმაწვილი; შიშველი ხმლით ირგვლივ სიკვდილს თესავდა და მისი მძვინვარების სამი მსხვერპლი მის თეხებთან თრთოლვით სულს დაფაედა. თვითონ კი ასეთი მკვლევლობის შეგნებით სამართლიანად შემფოთებულმა ისარგებლა სიბნელით, გაიქ-ცა, რომელიდაც სახლს შეაფარა თავი და მთელ ღამეს იქ იშალუბოდა. მაგრამ ღვთაებრივი განგების წყალობით არც ერთი ბოროტება დაუსჯელი არ დარჩება; დილაღდე დაუუცა-დე და სანამ ფარული გზებით გაპარვას მოასწრებდა, ყველა-ფერი ვიღონე, რათა იგი თქვენს უპატიეცემულეს სამსჯა-როში წარმომედგინა. ამგვარად, თქვენს წინაშეა ამდენი მკვლევლობით შებილწული ადამიანი, ბოროტმოქმედებაზე წასწრებული, უცხოელი ბრალდებული. ასეთი აკვაცობის ჩამდენ გადამთიელს შეუბრალებლად გამოუტანეთ განაჩენი იმ ბოროტმოქმედებისათვის, რომლისთვისაც თქვენს თანა-მოქალაქესაც კი ღირსეულად დასჯილით.

4. ამ სიტყვების შემდეგ მიწყდა ჩემი მკაცრი ბრალდებ-ლის საშინელი ხმა. მაინემ მაშინვე მომმართა ლაპარაკი დამეწყო, თუ მსურდა საბრალდებლო სიტყვისათვის მეპა-სუხა. პერკულესს გეფიცებით, სასტიკი სიტყვისაგან ისე არ ვიყავი შეწუხებული, როგორც ჩემი სინდისისაგან, და იმ წუთში მხოლოდ ტირილი შემეძლო. ბოლოს ზეცით სიმხნევე მომეველინა და ასე დავიწყე:

— ჩემთვის ცხადია, თუ რა ძნელია იმ ადამიანისათვის, რომელსაც მკვლევლობას აბრალებენ, ამ სამი მოქალაქის გვამ-თან მდგარმა ამდენი ხალხის წინაშე თავის უდანაშაულობა

დაპტკიოს, თუნდაც იგი მართალს ამბობდეს ან ნებაყოფლობით თავის თავს დამნაშავედ აღიარებდეს. მაგრამ თუკი თქვენ მოწყალებას მოიღებთ და ოდნავ მომაქცევთ ყურადღებას, ადვილად დაგიმტკიცებთ, რომ ჩემი საკუთარი დანაშაულით კი არ გამიმეტებია თავი, არამედ სრულიად გასაგებმა და შემთხვევით მომხდარმა რისხვამ თავს დამატებს. საშინელი ზიზღი ბორცტმოქმედებისათვის, რომელიც არ ჩამიდენია.

5. როცა მოგვიანებით ვახშმიდან მთვრალი ვბრუნდებოდი, — და სწორედ ეს არის ჩემი დანაშაული, რისთვისაც თავს არ ვიშარტლებ, — იმ სახლის კართან, სადაც სტუმრად ვარ თქვენს პარტიკულურ თანამოქალაქე მილონთან, დაეინახე ორი ავაზაკი, რომლებიც ცდილობდნენ მოშლილი ანჯამებიდან კარის ჩამოგდებას, საგულდაგულოდ დადებულ ურდულების გამოძრობას და თან ერთიმეორეს უთანხმდებოდნენ. თუ როგორ ამოეულიტათ ამ სახლის მცხოვრებნი, ერთი მათგანი მეტად მარდი და ბრგე ასეთი სიტყვებით აგულიანებდა სხეებს.

— აბა, ბიჭებო! როგორც ვაყვაცებს შეეფერებათ სწრაფად და მარჯვედ თავს დავესხათ მძინართ. შორს ჩვენგან ყოყმანი და უნიათობა! იშიშელეთ ხმლები და დაე, მთელ სახლში სიკედელი გამეფდეს! ძილით შეპყრობილი — დაიღუპოს: ვინც წინააღმდეგობას გაბედავს — მოკლული იქნას! უვნებლად წაეალო, თუ შიგ, სახლში, უვნებელს არავის დაეტოვებთ.

— მართალი რომ ვთქვა, კვირიტსო, ამგვარ თავზე ხელაღებულ ავაზაკთა დანახვაზე ვიგარძენი ჩემი, როგორც პატროსანი მოქალაქის, მოვალეობა. თანაც შიშმა ამიტანა, რადგან ჩემს მასპინძლებს და მეც დაღუპვა მოგველოდა. ამიტომ, შეიარაღებულმა პატარა მახელით, რომელსაც მუდამ თან ვატარებ ასეთი და მსგავსი შემთხვევებისათვის, გადაეწყვიტე მათი შეშინება, რათა იქაურობას გაელოდნენ. მაგრამ ამ პირწავარდნილმა ავაზაკებმა, ნამდვილმა ბარბაროსებმა, გაქცევა არც კი იფიქრეს. პირიქით მიუხედავად იმისა, რომ ხელში იარაღი დამინახეს, უფრო შეუპოვრად დაიწყეს წინააღმდეგობა.

6. დაიწყო ნამდვილი ბრძოლა. უეცრად მეცა ბრბოს მე-
თაური და წინამძღოლი, ორივე ხელი თმაში ჩაშვიდა, თავი
უკან გადავიწია და მისი ქეით გაპობა დამიპირა. სანამ იგი
უვაროდა, რომ ქვა მიეწოდებინათ, მე მოხერხებულად ჩემი
ნტყუარი ხელით გავგმირე და იქვე პირქვე ჩაემხო. მალე
მეორეც, რომელიც ფეხებზე შემოხვეული მკებნდა, ბეჭებ-
შუა დამიხნებული მახვილით გავათავე, და მესამესაც.
სწრაფად რომ მეძგერა, მკერდი შუაზე გაუქუე. ამგვარად
შესვიღობიანობა დაეამყარე, ჩემი მასპინძლების სახლი და
თავი დავიცავი, თავს არათუ დამნაშავედ ვთვლიდი რაიმეში.
პირიქით, მეგონა მოქალაქეთაგან ქება-დიდება დავიმსახურე-
მეთქი, მით უმეტეს, რომ არასოდეს ბოროტმოქმედების
ჩრდილიც კი არ შემხებია და ჩემს სამშობლოში იმ პატიოსან
ადამიანად ვითვლებოდი, რომელიც წმინდა სინდისს ყოველ-
გვარ ანგარებაზე მალლა აყენებს. ვერ გამოვიცა, თუ სამართ-
ლიანმა მოქმედებამ უღმობელ ავახაკთა მიმართ რად წა-
მომიყენა ეს ბრალდება, როცა არავის შეუძლია დაამტკი-
ოს, რომ ჩვენ შორის მანამდე პირადი მტრობა ყოფილიყოს.
ან საერთოდ ნაცნობები ყოფილიყვნენ. იმაზეც ზედმეტია
ლაპარაკი, რომ რაიმეს გაპორჩენის მიზნით აიხსნას ასეთი
აკაკობა.

7. ეს ვთქვი, ხელახლა ცრემლად დავიღვარე, ვედრებით
გაწვდილი ხელებით შევეთხოვერა მოწყალებას ხან ერთსა და
ხან მეორეს. ასე მომეჩვენა, თითქოს ყველას გულში სიბრა-
ლულმა გაიღვიძა და უნუგეშო ცრემლის დანახვაზე ყველა
შეწუხდა; უკვე მზად ვიყავ მოწმედ მომეხმო ყოვლისმხილ-
ველი მზისა და სამართლიანობის თვალი, მსურდა საქმის
მსვლელობა ღვთიური განგებისათვის მიძენდო, რომ თავა
ცოტა აეწიე და უცებ დავინახე, მთელი ხალხი სიცილით
კვდებოდა, ჩემი ნათესავი და მასპინძელი, კეთილი მილონიც
კი. მოგლი ქალ-ლონით ხარხარებდა. მაშინ გავიფიქრე: აი,
ერთგულება! აი, სინდისი მასპინძლის გადარჩენისათვის
მკვლელი გავხდი. სიკვდილით დასჯა მომელიც. იგი კი აქ
არის და არათუ რითიმე შამუიღებს. პირიქით, ჩემს უბედუ-
რებაზე კიდევ ხარხარებს-მეთქი!

8. ამ დროს თეატრში ერთმა შევებიანმა, მწარედ ატირე-

ბულმა. ქალმა შემოირბინა, რომელსაც მკერდზე ჩვილი ბავშვი ჰყავდა მიკრული. მას უკან მოსდევდა ძონძებით მოსილი დედაბერი, ასეთივე დამწუხრებული და თვალცრემლიანი. ორივენი მწვანე ზეთისხილის ტოტებს' მოაქნევდნენ, 'მემოცხეივნენ განსვენებულთა ცხედრებს და საშინელი ხმით მოთქვამდნენ:

— გაფიცებთ საზოგადოებრივ გულმონყალოებას და ყველასთვის საერთო თანაგრძნობის უფლებას, — გოდებდნენ ისინი, — შეიწყალეთ სამარცხეინოდ დაკლული ქაბუკები, ჩვენი ქვრივობა და მარტობა შურისძიებით ანუგეშეთ. ამ უსუსურ ბავშვს მაინც მოხედეთ, პატარაობიდანვე გაუბედურებულს; დაე, ამ ავაზაიის სისხლი თქვენი საზოგადოებრივი კანონებისა და საზოგადოებრივი ზნეობის გამოსასყიდი მსხვერპლი იყოს!

ამის შემდეგ ადგა უხუცესი მოსამართლე და ასე მიმართა ხალხს:

— ამ მძიმე სასჯელის ღირსი ავაზაკობის უარყოფა თვით მასაც კი არ შეუძლია, ვინც ეს ჩაიდინა; მაგრამ დაგვრჩა კიდევ ერთი მეორეხარისხოვანი საზრუნაეი — ამ სასტიკი მკვლელობის დანარჩენ მონაწილეთა მოძებნა. ხომ ყოვლად წარმოუდგენელია, რომ მარტო ერთადერთი ადამიანი შეძლებდა გასწორებოდა სამ ასეთ ღონიერ ახალგაზრდას? ამისათვის მას წამებით უნდა ამოველიჯოთ პირიდან ქვეშაობა. მისი თანმხლები მსახური მიიმალა და საქმე ისე წავიდა, რომ მხოლოდ ამის დაკითხვალა შეგვიძლია დანარჩენ მონაწილეთა აღმოსაჩენად, რათა ძირფესვიანად გავანადგუროთ ეს სისხლისმსმელი ბრბო.

9. არ გასულა ერთი წუთიც, რომ ბერძნული ჩვეულების თანახმად მოიტანეს ცეცხლი, ბორბალი და სხვადასხვაგვარი შათრახი. ყოველივე ამან მომძიმატა, უფრო სწორად, გამოორკეცა სევდა: უწამებლად სიკვდილიც კი აღარ მეღირსებოდა. ამ ბებრუხანამ, რომელმაც თავის ტირილით ყველას გული გაუწვრილა, თქვა:

— კეთილო მოქალაქენო, სანამ ჩემი უბედური შვილების დამღუპველ ამ ავაზაკს ჭეკარს გააკრავდეთ, ნება მიბოძეთ, მიცვალებულთა ცხედრებს გადავხადო საფარველი, რა-

თა მათი სილამაზისა და ახალგაზრდობის თვალთ დანახვამ უფრო მეტად გააღვიძოს სამართლიანი გულისწყრომა, რომელსაც ეს მხეცობა იმსახურებს.

ამ სიტყვებს ტაშისცემით შეხვდნენ და მოსამართლემ მაშინვე მიბრძანა: ჩემი ხელით გადამეხადა საფარველი საკაცებზე მოთავსებული გვამებისათვის. დიდხინს ვუარობდი და ვანიშნებდი, რომ არ მსურდა მიცვალებულების ხელახლა დანახვით მეხსიერებაში გუშინდელი ამბავი აღმედგინა. სასამართლოს ბრძანებით უმაღვე მდგარად მომადგნენ ლიქტორები, ბოლოს და ბოლოს ძალით მომაცილებინეს ხელი ჩემი გვერდიდან და გასამწარებლად ძალითვე გამაწვეინეს იგი გვამებისაკენ. ბოლოს იძულებული გავხდი დაემორჩილებოდი, რასაკვირველია, ჩემი სურვილის წინააღმდეგ, საფარველი აეწიე და გვამებს გადაეხედე. კეთილო ღმერთო, რა სანახაობა იყო! რა სასწაული ჩემი ბედის რა უეცარი ცვლილება! როცა ჩემს თავს უკვე ვთვლიდი პროზერპინას¹ ქვეშევრდომად და ორკეს² ხელქვეითთა კრებულში ჩარიცხულად, მდგომარეობათა უეცარი ცვლილების გამო გაოცებული გავშემდი, ვერ შეეძელი გამომენახა შესაფერი სიტყვები მოულოდნელი სანახაობის გამოსათქმელად, — მოკლულ ადამიანთა გვამები აღმოჩნდა სამი გაბერილი რუმბი, რომლებსაც ყველა მიმართულებით ჭუჭრუტანები ჰქონდა და პირდაღებული იყო სწორედ იმ ადგილებზე, სადაც, რამდენადაც გუშინდელი ჩემი ბრძოლა მახსოვს, ამ ავაზაკებს კრილობები მივაყენე.

10. მაშინ ამ ცბიერი ხუმრობის მონაწილენი, ამდენ ხანს რომ სიცილს იკაევდნენ, სრულიად გაბედულად ახარხარდნენ. ზოგი სიხარულისგან გაგიჟებული სხვებს ულოცავდა, ზოგიერთები სიცილისაგან ატკივებულ მუცლებზე ხელებს იჭერდნენ, და ყველანი მე მიყურებდნენ. სიამოვნებით გულნაჭერები გადიოდნენ თეატრიდან. მე კი, როგორც ავიღე ხელში საფარველი, ისე ქეასავით გაშეშებული ვიდექი და არაფრით განვსხვავდებოდი რომელიმე სვეტისა ან ქანდაკებისაგან. მხოლოდ მაშინ აღვსდეგი მკვდრეთით, როცა ჩემი მასპინძელი მილონი მოვიდა ჩემთან და ხელი მომკიდა მიუხედავად ჩემი წინააღმდეგობისა, ხელახლა წამომსკდარი

ცრემლისა და გულამომჭდარი ტირილისა, მეგობრული ძალ-
დატანებით თან გამიყოლია; უფრო ცარიელი ქუჩები ამოარ-
ჩია და შორიდან მოვლით შინ მიმიყვანა. ცდილობდა ლაპა-
რაკით გაეფანტა ჩემი სევდა და დაეფუნარებინე, რადგან
ჯერ ისევე ვკანკალებდი. მაგრამ მან ჩემს გულში ღრმად გამ-
ჭდარი შეურაცხყოფით გამოწვეული აღშფოთების შენეღ-
ბა მაინც ვერაფრით ვერ შეძლო.

11. მაშინვე მოვიღწენ ჩვენას თვით მოსამართლენი წარ-
ჩინების ნიშნებით და ცდილობდნენ შემდეგი სიტყვებით
დავემშვიდებინე:

— ჩვენთვის ცნობილი იყო შენი პირადი ღირსებანი, შე-
ნი ძველი შთამომავლობა, ბატონო ლუციუს, რადგან მთელ
პროვინციასაშია გავრცელებული თქვენი შესანიშნავი ოჯახის
სახელი და დიდება. ის, რაც შენ გადაგხდა და რაც ახლა ასე
გაწუხებს, შენი შეურაცხყოფის მიზნით არ გავგვიკეთებია.
ამიტომ ნუ სწუხარ და სული სევდისაგან განათავისუფლე. ეს
თამაშობა, რომელსაც ჩვენ ყოველწლიურად ყოვლისშემ-
წყალე სიცილის ღვთაების პატივსაცემად საჯაროდ ვმარ-
თავთ, მარად და მარად ახალი გამოგონებებით მშვენიდნება.
ეს ღვთაება კეთილგანწყობილია მის პატივსაცემად მიძღვნი-
ლი სანახაობის ავტორისა და შემსრულებლისადმიც. შენ იგი
მარად სიყვარულით გიწინამძღვრებს, და არასოდეს რაიმე
სამწუხაროს არ შეგამთხვევს, შენი შუბლი კი მუდმივ უშ-
ფოთველი მშვენებით იხარებს. ამ დამსახურებისათვის
მთელმა ქალაქმა ჩინებული ჭილღო მოგიძღვნა: შენ ჩაწე-
რილი ხარ მის პატრონთა რიცხვში და გადაწყვეტილია პრინ-
ჯაოსაგან გაკეთდეს და აღიმართოს შენი ქანდაკება.

ამ სიტყვებზე ეუპასუხე:

— არასოდეს არ დაგივიწყებ, უბრწყინვალესო და უშე-
სანიშნავესო თესალიის ქალაქო, თუ როგორ გულუხვად მო-
მაგე ამდენად დიდი პატივი, მაგრამ გირჩევო, ქანდაკებანი
და გამოსახულებანი ჩემზე უფრო ღირსეულ და ცნობილ
ადამიანთათვის შეინახოთ.

12. ამ თავმდაბალი პასუხის შემდეგ ცოტა გავიღიმე, ვცა-
დე, რაც შეიძლება მეტი მხიარული გამომეტყველება მიმე-

ლო და თავაზიანად გამოვეთხოვე მიმავალ მოსამართლეთ.
ნაკრამ, აი, შემორბინა ერთმა მსახურმა და მომასხენა:

— შენი ნათესავი ქალი ბორენა გეძახის და ნოგაგონებს.
უკვე იმ ზეიმის დრო ახლოედება, რომელზედაც შენ გუშინ
მოსვლას დამპირდიო.

შევეკრთი, მისი სახელის გაგონებაზე თავზარი დაქეცა და
ასე ვუპასუხე:

— სიხარულით შევეასრულებდი შენ სურვილს, დეიდა,
სხვისთვის. სიტყვა რომ არ მქონდეს მიცემული. ჩემმა მას-
პინძელმა მილონმა ახლახან ნადღესასწაულები ღვთაება და-
მაფიცა და დამითანხმა, რომ მასთან ვისადილო არც თვითონ
წავა დღეს სადმე და არც მე გამიშვებს. ასე რომ, ნადიმზე ეს
მოწვევა სხვა დღისათვის უნდა გადავდოთ-მეთქი.

დავამთავრე თუ არა ეს სიტყვები, მილონმა ჩამავლო თა-
ვის მზარუნველი ხელი და მახლობელ აბანოში წამიყვანა.
ბრძანება გასცა მოეტანათ ყველაფერი. რაც აუცილებელი
იყო ბანაობისათვის. მე მას მივეყარი და ისე მივეყებოდი.
რომ არავის შევემჩინე: გაეუბრბოდი ყველას მზერას და მე-
შინოდა შემხედომთა დაცინვისა, რომლის გამომწვევი მიზე-
ზი თვით მე ვიყავი. სირცხვილისაგან აღარ მახსოვს, როგორ
დავიზილე ტანი, როგორ ვიბანავე და შინ როგორ დავბრუნ-
დი, იმდენად ვიბნეოდი და ვშემდებოდი, როცა ყველან-
ოვალთ, თავის ქნევითა და თითითაც კი ანიშნებდნენ სოღე
ჩემზე ერთიმეორეს.

13. ბოლოს, სასწრაფოდ ჩაველაპე მილონის ღარიბულ
ჯახშაში, მთავიმიზეზე თავის ტყვილი, რომელიც განუწყვე-
ტელმა ტირილმა დამმართა, და დასაძინებლად წაველი, რაზე-
დაც ნება ადვილად მომეცა. მივეგდე ჩემს ლოგინზე დასვე-
ლიანებული და დაწერილებით ვიგონებდი ყველაფერს, რაც
მოხდა, სანამ თავის ქალბატონის მოსვენების შემდეგ ჩემი
სახემცევლილი ფორდა არ შემოვიდა. მას აღარც მზიარუ-
ლი სახე მქონდა, აღარც გაბედული სიტყვა, მოღუშულიყო
და შუბლი ღრმად დანაოქებოდა. ბოლოს მორცხვად წარ-
მოთქვა:

— გამოგიტყდები, რომ სწორედ მე ვიყავი მიზეზი შენი
უსიამოვნებისა.

ამ სიტყვებით გამოიღო უბიდან რაღაც ღვედი. გამოიწოდა და განაგრძო:

— გევედრები, გამომართვი ეს და შური იძიე მოლაღატე დედაკაცზე, უფრო მეტიც, ისეთი მკაცრი სასჯელი მომიზღე. როგორსაც უფრო საჭიროდ დაინახავ. მაგრამ არ იფიქრო. რომ ასეთი უსიამოვნება ჩემი სურვილით მომეყენებოდა. ღმერთმა ნუ ქნას, რომ შენ ჩემი მიზეზით სტიკიერდენი საწყენი შეგხედეს რომ რაიმე ხიფათი მოგელოდეს, საკუთარი სისხლის ფასად აგაცილებდი გასაჭირს მაგრამ ჩემი უკუღმართი ბედის წყალობით, რაც სხვისი ბრძანებით გავაკეთე, შენთვის მავნებელი გამოდგა.

14. მე აღმეძრა თანდაყოლილი ცნობისმოყვარეობა, მიხლოდა გამეგო მომხდარი ამბის ფარული მიზეზი და ამიტომ ასე დავიწყე:

— ეს ღვედი, შენგან შენ გასაშოლტავად დანიშნული ყველა ღვედთა შორის უფრო უპატიური და საძაგელია უმაღლესი და ნაკუწ-ნაკუწ ვაქციე მას, სანამ ამით შენს ღინღივით ნაზსა და რძესავით თეთრ კანს შეევეხებოდე. მაგრამ გულახდილად მიამბე: ბედის ცვალებადობამ რომელი შენი მოქმედება გახადა ჩემთვის დამლუბელი? ვფიქვავ ჩემთვის ძვირფას შენს თავს, არასგზით არ შემოძლია დავიჭე-რო, კიდევაც რომ მიმტკიცო, რომ შენ ჩემდა სავნებლად რაიქვს მოიფიქრებდი. ამასთანავე უღეთო შემთხვევას, თუნდაც ის საბედისწეროდ იქცეს, არ შეუძლია უდანაშაულო განზრახვას დანაშაული მიაწეროს.

უთქვი თუ არა ეს, ხარბი და ენებიანი კოცნით ამოვეუსრე ფოტიდას ცრემლით დანამული, მოხამხამე, მოახლოებულნი ენების გამო მიბნედილი და ნახევრად დასახუტად გამზადებული თვალები.

15. მაშინ მან, სიხარულით გამხნეებულმა, დაიწყო:

— გთხოვ, ნება დამართო, ჭერ მაგრად ჩავეკეტო კარი, რათა მეტი სიაყე არ ჩაეიღინო, თუ სწრაფი ლაყბობისას რომელიმე სიტყვა აქაურობას გასცდება.

ამ სიტყვებით მან კარს ურღულები დაადო, გადაარხა მემდეგ ჩემთან მობრუნდა, ორივე ხელი ყელზე შემომაკვლო და წუნარი, ოდნავ გასაგონი, ხმით დაიწყო:

— ძალიან მეშინია ამ სახლის და ჩემი ქალბატონის სა-
 დუმლოების გამჟღავნებისა. მაგრამ იმედი მაქვს შენი განათ-
 ლებულობისა და მწამს, რომ არა მარტო შენი წარჩინებუ-
 ლებით და მაღალი გონებით ხარ ღირსეული ადამიანი, არა-
 მედ ბრავალ საიდუმლოებათა მოზიარეც და ღუმილის
 წმინდა ალექსის სრულყოფილი დაცვა შეგიძლია. ამგვარად.
 რასაც შენს ღვთისმომშიმარ გულის სიღრმეს ვანდობ, საუკუ-
 ნოდ მასში ჩამარხე, გაუფრთხილდი და ჩემი გულწრფელი
 ალექსისათვის მტკიცე ღუმილით დამაჭილოვე, რადგან სი-
 ყვარული, რომელსაც შენდამი განვიციდი, მიძღულებს ვიამბო-
 ის. რაც ჩემს მეტმა ქვეყანაზე არაეინ იცის. ახლა გაიგე
 ყველაფერს, ჩვენს სახლში მომხდარ ჩემი ქალბატონის საო-
 ცარ საიდუმლოებებს, რომელთა მეოხებით იგი გარდაც-
 ლილთა სულებს იმორჩილებს, მნათობთა მოძრაობას
 ცვლის, ძალაუნებურად მის წინაშე ქედს იხრიან ღმერთე-
 ბი, ემონებიან სტიქიონები. მაგრამ არასდროს ისე დიდი
 მონდომებით არ მიმართავს ამ ხელოვნებას, როგორც მაშინ.
 თუ რომელიმე მოხდენილი ახალგაზრდა ვაჟი მოეწონება.
 რაც მას ხშირად მოსდის ხოლმე.

16. აი, ახლაც გონებადაკარგულია შესანიშნავი ლამაზი
 ბეოტიელი ყმაწვილის სიყვარულით, მთელი სულითა და
 გულით მიმართავს ყველა საშუალებას, ყველა ხრიკს. სალა-
 მოს გაეიგონე, — განაგრძობ მან, — ჩემი ურით გაეიგონე.
 თუ როგორ უქადდა თვით მზეს ღრუბლების სიბნელესა დ.
 მარადიულ წყვილიადში ჩამწვედევას, რადგან, მისი აზრით
 იგი ნელა დაეშვა ზეციდან და არ ჩქარობდა ადგილი ღამი-
 სათვის დაეთმო მაგიური წესების შესასრულებლად. გუშინ.
 აბანოდან დაბრუნებისას, შემთხვევით დაინახა, რომ ის ყმაწ-
 ვილი სადალაქოში იჭდა. მიბრძანა ჩემად წამომელო მისი
 თმა, რომელიც გაკრეკის შემდეგ იატაკზე ეყარა. სანამ ფა-
 რულად თმის აკრეფას ვჩქარობდი, დალაქმა ხელი მტაცა.
 დამიკირა, რადგან ჩვენ შესახებ უდი ხმა დადის, თითქოს.
 ბოროტ ჭადოქრობას ვეწვეით, სასტიკად დამიყვირა: — შე
 საძაგელო, არ მიატოვებ წესიერი ახალგაზრდების თმების
 თრევას? თუ ამ საზიზღრობას ახლავე არ დაანებებ თავს,
 უსიტყვოდ ხელისუფლებასთან გაგგზავნი. — ამ სიტყვას

საქმეც მოკცვა. ჩამიყი ხელი უბეში. მოძებნა იქ მენახული თმა და გაბრაზებულმა ამოათრია. ამით დიდად შეწუხებულმა გაქცევა განვიზრახე, რადგან ვიცოდი ჩემი ქალბატონის აშბავი, რომელიც მსგავსი მარცხის დროს საშინლად დღლავს და ხშირად მტემს. ხოლმე, მაგრამ შენზე ფიქრმა უმალვე ხელი ამაღებინა ამ მოსაზრებაზე.

17. როცა უკან დადარდიანებული ვბრუნდებოდი და ვფიქრობდი რა მელონა, რომ ხელცარიელი შინ არ მივსულიყავი, შევამჩნიე ვიღაც კაცი, რომელიც თხიერ ტიკებზე პატარა მაკრატლით მატყლს კრეკდა. დავინახე, რომ მან ისინი გაბერა, მაგრად შეკრა, გაკიდა, მე თან წავიღე კაიძალი პაცმოწითალო თხის ბალანი, რომელიც მიწაზე ეყარა და ფურათ ძალიან გავდა იმ ბეოტიელი ვაჟის თმას. მართალი არ ვთქვი და ჩემი მოძიებული ქალბატონს შევატყუე. დაღამე ბისთანავე, სანამ შენ ვახშმიდან დაბრუნდებოდი, მოთმინებოდან გამოსული ჩემი პამფილე სახლის მეორე მხარეს ჩარდახზე ავიდა. ეს ჩარდახი ყველა მხრივ აღმოსავლეთისა და სხვა მხარეებით ქარისაგან დაუცავი, ღია შენობაა. პამფილე მას ყველაზე უფრო აფასებს, როგორც მეტად მოსახერხებელ ადგილს მისი ქადოსნური მოქმედებისათვის და ხშირად იქ აიპარება ხოლმე. უწინარეს ყოვლისა, მას წესრიგში მოკცავს თავისი გრძნეული საქმის მთელი მოწყობილობანი: ყოველგვარი სურნელება, გაურკვეველ წარწერებიანი დაფები, დაღუპული გემის ნარჩენი ნამსხვრევები, დიდი რაოდენობა გამოტირებული და დასაფლავებული გვამთა ნაწილებისა; აქ ნესტოები და თითები უყრია, — იქ ჭრის ლურსნები მიკრული ხორციით, ზოგ ადგილას მკვლელობის შემდეგ შენახული სისხლი და ველური მხეცების ხახიდან გამოგლეჯილი, დამსხვრეული თავის ქალები.

18. ჭერ ისევ მთრთოლვარე შიგნეულობაზე შელოცვით დაასხა სხედასხვა სითხე: ხან წყაროს წყალი, ხან ძროხის რძე, ხან შთან თაფლი, ხან თაფლიანი ღვინოც კი. შემდეგ ეს თხები ერთიმეორეზე გადაწაკვა და მრავალსურნელება დაყრილ ნაკვერჩხლებზე დასდო. მაშინვე უძლეველი მაგიური ხელოვნებისა და მოხმობილ დეტაბათა იღუმალი ძალის შემქმნებით გატოცბლდნენ ის სხეულები, რომელთა თმებო

ცეცხლზე ტყაუხით იტრუსებოდა, დროებით ადამიანურ სული ჩაედგათ, კიდევაც გრძნობდნენ, მოძრაობდნენ და კიდევაც ესმოდათ. ისინი თავიანთი გარუჯული ნაშთების სუნზე მოიზიდა, ბეოტიელი ყრმის მაგიერ მოვიდნენ და შინ შემოსვლის სურვილით კარს ამტკრევდნენ. უცებ შენ მოდი, მთლად ღვინის სუნი აგდიოდა და მოულოდნელი სიბნელის გამო აზრზე ვერ მოხვედი. გაშმაგებული აიაქსის¹⁰ მსგავსად, მხნედ იშიშვლე მახვილი, მხოლოდ აიაქსი თავს დაესხა ცოცხალ პირუტყვებს და მთელი ფარა გაწყვიტა, შენ კი გაცილებით უფრო გულადი აღმოჩნდი — შენი ხმლის ქვეშ სული დალია სამმა გაბერილმა ტიკმა, ასე რომ, ახლა მკერდში ჩაქრული მყავს მტერთან უსისხლოდ ნაომარი, არა კაცის-მკვლელი, არამედ რუმბისმკვლელი.

19. ფოტიდას საამო საუბარმა გამამხნევა და ხუმრობით მიეუბნე:

— მაშასადამე, ეს ჩემი მხნეობის პირველი საბუთი, რომელმაც დიდებით შემშოსა, შემიძლია ჩაეთვალო ჰერკულესის ერთ-ერთ თორმეტ გმირობათაგანად და განადგურებული ტიკების რიცხვის მიხედვით ჩემი გამარჯვება შემიძლია შევადარო მის გამარჯვებას სამტანიან გერიონზე¹¹, ან სამთავიან ცერბერზე¹², — სწორედ ამდენია დაღუპულ ტიკთა რიცხვი მაგრამ სრულიად რომ მოგიტევეო დანაშაული, რომელმაც ამდენი უსიამოვნება მომაყენა, შემისრულე სანუკვარი სურვილი და დამანახე თუნდაც ცალი თვალთ, როგორ ეწევა შენი ქალბატონი ამ ღვთაებრივ ხელოვნებას, როგორ მოუხმობს ღმერთებს, მაინც როგორ ამზადებს ყველაფერს. მოწადინებული ვარ ვიცოდე ყველაფერი, რაც კი მაგიას შეეხება. სხვათა შორის, შენც ამ საქმეებში გამოცდილ ადამიანს ჰკავხარ. ეს ვიცი და შესანიშნავადაც ვგრძნობ, მე ხომ წინათ ყოველთვის გავუბრბოდი ქალის ალერსს, შეხ კი ამ მოციმციმე თვალებით, წითელი ლოყებით, მოლივლავე კულულებით, ვნებიანი კოცნით და სურნელოვანი მკერდით უამიმონე, სანატრელ ტყვეობაში ჩამაგდე. უკვე შინისაკენ გაული აღარ მიმიწევეს, გასამგზავრებლად აღარ ვემზადები და სეთ ტკბილ დამეს არაფერზე არ ვაგველი.

20. — როგორ მინდა ლუციუს, შეეასრულო შენი სურ-

ვილი, მაგრამ მია უემურ ხასიათზე რომ არაფერი ეთქვა, ამგვარ ფარულ საქმეებს ის ისე განმარტობულად აყეთებს, რომ კაცის თვალი ვერ დაინახავს. შენი თხოვნა ჩემთვის საკუთარ თავზე უფრო ძვირფასია და პირველ ხელსაყრელ შემთხვევისთანავე ეეცდები შეგისრულო; მხოლოდ როგორც თავიდანვე გითხარი, საიღუმლოდ უნდა შეინახო ასეთი დიდი საქმე.

სანამ ასე ვტიტივდებით, ორივეს სულსა და სხეულში სურვილმა გაიღვიძა. გავიძვრეთ ტანთ, სულ გაეშიშვლდიო და ენერჯას შმაგობას მივეციოთ თავი; მე, უკვე მოქანცულს. ფოტიდამ საკუთარი გულუხეობის გამო ბიჭური საჩუქარი მომიძღვნა. ჩვენი თვალები უძილობისგან მიიბნინდა და თავდავიწყებამ გათენებამდე შეგვიყოლია.

21. სულ რამდენიმე ასეთი საამო ღამე გავატარეთ. ერთ მშვენიერ ღღეს მოიარბინა ჩემთან აკანკალებულმა, ათროლებულმა ფოტიდამ და მომახსენა, ჩემი ქალბატონი, რომელსაც აქამდე ვერავითარმა ჯადომ დახმარება ვერ აღმოუჩინა სიყვარულის საქმეში, ამაღამ ფრინველად იქცევა და თავის საყვარელთან გაფრინდებაო. ასე რომ, სათანადოდ უნდა მოვმზადებულიყავი ასეთი იშვიათი საქმის საყურებლად. ფოტიდამ ღამის პირველი დარაჯობისას მართლაც, ფეხაკრეფით, ჩუმად მიმიყვანა იმ ჩარდახთან, და მიბრძანა კარის რომელიღაც კუკრუტანიდან მექერიტა. საქმე კი ასე ხდებოდა: უპირველეს ყოვლისა, პამფილე სულ გამიშვლდა, რომელიღაც ყუთი გააღო და იქიდან მრავალრიცხოვანი კოლოფი ამოალაგა; მოხსნა ერთ მათგანს თავი, ამოიღო მალაქმო, ჭერ ხელისგულებით დაზილა, შემდეგ კი თავიდან ფეხებამდე წაისვა. დიდხანს ჩასჩურჩულებდა სანათურს და მთელი სხეულით ძლიერ აკანკალდა. მისი ნაკეთები ნელი თრთოლების დროს მსუბუქმა ღინღლმა დაფარა, გამოება მაგარი ფრთებიც, ცხვირი მოეხარა და გაუმაგრდა, გაუჩნდა მოკაუქებელი ბრკყალები. პამფილე ბუღ იქცა. პირიდან საცოდავი კივილი აღმოხდა, აი, უკვე თავის ძალა გამოსცადა. მიწაზე მსუბუქად ბტომა დაიწყო, ზევით აეშვა. მალე ორივე ფრთა გაშალა და გაფრინდა.

22. მან თავისი მაგიური ხელოვნების ძალით, სურვილი-

სამებრ, სახე იცვალა, თუმცა არც ერთი გრძნეულებით მოქადობული არ ვიყავი, მაგრამ მომხდარი ამბით გაოცებულ გავშეშდი და ჩემი თავი ყველაფრად მეჩვენებოდა, გარდა ლუციუსისა. სიზმრის ცხადად ხილვამ გრძნობა დამაყარა გვინა, გაგიყებამდე მიმოყვანა და დიდხანს ვისრუხსდი თვალებს, რათა დავრწმუნებულიყავი მეძინა თუ მეღვიძა. ბოლოს გონს მოვედი, და სინამდვილეში გავერკვიე. ვტაცე ფოტრიდას ხელს ხელი, მივიტანე ჩემს თვალებთან და ვუთხარი:

— უარს ნუ მეტყვი, გვედრები, სანამ შემთხვევა ხელს გვიწყობს. შენი ჩემდამი განსაკუთრებული კეთილი განწყობა დამიმტკიცე და ეს მალამო ცოტა მიწილადე. გაფიცებ შენს ძებუებს, ჩემო თავლივით ტყბილო, ამ აუნაზლაურებელი სიკეთით მონად გამიხადე და ისე მოაწყე საქმე, რომ შენთან, ჩემ ვენერასთან, ფრთოსან კუპიდონად ვიქცე-მეთქი.

— ერთი ამას დამიხედეთ, როგორი ეშმაკია ჩემი საყვარელი, — წარმოთქვა მან, — ის ტოტი უნდა მოვკრა, რომელზედაც ვზივარი მე შენ, უმწეოს, ისედაც ძლიერ ვიცავ თესალიელ კუდიან ქალთაგან და ფრინველად ქვეული სადღა გექობ?

23. — ზეცის შკვიდრებმა მიხსნან ასეთი ბოროტებისაგან, — ვუთხარი მე, — არწივიც რომ ვიყო და მალღა ფრენით მთელი ზეცა მოვიარო, როგორც გამოცდილმა მოამბემ ან მალღალი იუპიტერის საჭურველთმზიდველმა, თუ მაინც არ მოვფრინდე ჩემს ბუღეში ასეთი ფრთოსანი პატრის ღირსად გახდომის შემდეგ. ვფიცავ ამ შენი თმის საამო კულულების ზვეულებს, რომლითაც გონება შემბოჭე, არავინ არის ქვეყანაზე ისეთი, ჩემ ფოტრიდას რომ ვამჯობინო. აი, კიდევ რა მოვიფიქრე, რადგან ამ ქალამოთი ფრინველად ვიქცევი, საცხოვრებელი სახლების ახლო ფრენას უნდა ვერიდო. რა სიამოვნებას ნახავენ ქალები ისეთი მხიარული ლამაზი საყვარლისაგან, როგორიც ბუა? განა არ ვიცით, ამ ღამის ფრინველებს, თუ ისინი სხვის სახლში შეფრინდებიან, იჭერენ და კარზე აჭედებენ, რათა ოჯახისათვის უბედურების მომასწავებელი ფრენა თავიანთი ტანჯვით გამოსისყიდონ? მაგრამ სულ დამავეიწყდა მეკითხა: რა უნდა ვთქვა, ან რა

უნდა ექნა, ბუმბული რომ დაეყარო და ისევ ლუციუსად ვიქცე?

-- ამას ნუ სწუხარ,-- მომიგო ფოტიდამ,-- ჩემმა ქალბატონმა ყოველგვარი საშუალება მაჩვენა, რომელსაც შეუძლია ასეთი ცხოველის აღამიანად გადაქცევა. არ გეგონოს. რომ ეს ჩემი სიყვარულით მოიმოქმედა, არა, სურდა, შინ ვაბრუნებულისთვის აუცილებელი დახმარების გაწევა შემძლებოდა. ბოლოს და ბოლოს შეხედე, როგორი უბრალო ბალახბუღაბით შეიძლება ასეთი დიდი საქმის მიღწევა. ცოტა კამას, დაფნის ფოთოლს წყაროს წყალში დებენ და ხმარობენ როგორც პირის დასაბანად, ისე სასმელადაც.

24. ეს დარიგება რამდენჯერმე გაჰიმეორა, შეეწარდა ოთახში მთლად აკანკალებული და ამოიღო ყუთიდან კოლოფი. ხელი ვსტაცე ამ კოლოფს, მოვეფერე, შევლაღადე, რათა ჩემთვის კეთილი ფრენა ებოძებინა. სასწრაფოდ გავიძვრე ტანთ, სარბად ჩაეყავი შიგ ხელი, კაიძალი მალამო ამოვიღე და მთელი სხეული დავაზილე. ხან ერთი, ხან მეორე ხელის ქნევით ფრინველის მოძრაობას ვბაძავდი, მაგრამ მცირელი ღინღლიც კი არ გამოჩნდა, მხოლოდ ჩემი ბალანი მატყლივით გაუხეშდა, კიდურებზე ყველა თითებმა განკალკევების უნარი დაკარგა, შეერთდა ერთ ჩლიქად და კუდესუნი უშველებელ კუდად შექცა, სახე უზარმაზარი გამახდა, პირი ყურებამდე მივიდა, ყურები უზომოდ წაშვიგრძელდა და ბალნით დაიფარა.

ასეთ უყუღმართ გარდაქმნაში ვერაფერ სთიმედოს ვერ ვხედავდი, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ იმას, რომ მ. მაკატური ორგანო გამეზარდა, თუქცა ფოტიდას დაუფლებიან საშუალებას უკვე მოკლებული ვიყავი.

25. ვადაჩენის ყოველი იმედი დამეკარგა. ვაკვირდებოდი ჩემი სხეულის ყველა ნაწილს და ვხედავდი არა ერთხელ, არამედ ვერად ქცეულ ლუციუსს, მოწხდარი აშბავ მინდოდა. ფოტიდასათვის შემეჩივლა, მაგრამ აღამიანურ მოძრაობასა და მეტყველებას მოკლებულმა მოვიმოქმედე ერთადერთი. რაც შემეძლო: გამოვიშვირე დრუნჩი, ჯერ კიდევ აღამიანურად დანამული იველებით ცერად გადავხედე

და ჩუმაღ მოვეხმე. მან დამინახა თუ არა ასეთ დღეში, შეუბრალებლად იტყვიცა ლოყებზე ხელები და წამოიძახა:

— ვაი, დავილუპე. მე უბედური. ჩემმა ვლელვარებამ და ჩქარებამ შემაცლინა და კოლოფების მსგავსებამ გზა ამირია. კიდევ კარგი, რომ ასეთი გარდაქმნის საწინააღმდეგო საშუალება იოლი საშოვარია. საკიროა მხოლოდ ვარდები და ლექო — მოიშორებ ვირის სახეს და ისევ ლუციუსად იქცევი. ოჰ! ნეტავი, ჩვეულებისამებრ ჩვენთვის საღამოსვე ამომეტანა რამდენივე გვირგვინი ერთი ღამის ლოდინიც კი არ დაგკირდებოდა. მაგრამ ინათლებს თუ არა, წამალი ხელთ გექნება.

26. ფოტიდა ასე დარდობდა. მე კი, თუმცა პირწავარდნილ ვირად ვიქეცი და ლუციუსისაგან საკილარ ცხოველად გავხდი, მაინც ადამიანური მოსაზრება შევიწარჩუნე. დიღხანს ვეფიქრობდი, თუ რა მექნა: ღამეებიცა და დამეწიხლა ეს საძაგელი, ცბიერი დედაკაცი თუ არა. ამ უგუნური განზრახვისაგან თავი შევიკავე და საღად დავიწყე. მსჯელობა: თუ ფოტიდას სასიკედილოდ გავწირავდი, თავს გაღარჩენის საშუალებას მოვეუპოვებდი. დაბლა დახრილი თავი გავიქნიე. დროებით შეურაცხყოფას ჩუმაღ შევეუბრებდი, დავემორჩილე სასტიკ უბედობას და წავედი თავლაში ჩემს ერთგულ მსახურ ცხენთან. იქ კიდევ ერთი ვირი დამხვდა, კოფილი მასპინძლის მილონის საკუთრება. მეგონა, თუ პირუტყვთა შორის რაიმე ფარული და ბუნებრივი პატივისცემა არსებობდა, მაშინ ჩემს ცხენს, ნაცნობობითა და თანაგრძნობით, სტუმართმოყვარეობა უნდა გამოეჩინა და ისე მიველე. როგორც წარჩინებული უცხოელი. მაგრამ, ოჰ, უცხოთმემწყნარებელი იუპიტერო, და შენც, ერთგულების იღუმალო დეთაებავ! სანაქებო ცხენმა და ვირმა დაინახეს თუ არა ბაგას ეუახლოვდებოდი, რა თქმა უნდა, საკვების წართმევის შიშით, ერთიმეორეს ჩიჩვირები მიაშვირეს იმ განზრახვით. რათა ჩემ დასალუპავად შეთანხმებულყვენენ, ბრახისაგან ყურებდაცქვეტილებმა ტლინკები დამაყარეს და შორს გამავდეს იმ ქერიდან, რომელიც გუშინ საკუთარი ხელით ჩავეყარე ამ მსახურთა შორის უერთგულესს.

27. ამგვარად, შეურაცხყოფილი და გაგდებული თავლის

კლტხეში მიედღეჟი. სანამ ჩემი ამხანაგების თავხედობას ვაკვირდებოდი და ვფიქრობდი, რომ ხვალ ვარდების წყალობით ისევე ლუციუსად ქცეული, ჩემს ორგულ ცხენზე ჯავრს ვიყრიდი, უცებ დავინახე შუა ბოძზე, თავლის კოჭებს რომ ამაგრებდა, თითქმის შუაგულში, ღმერთქალ ეპონას გამოსახულება. იგი ნიშში იყო მოთავსებული და მორთული იყო ცოცხალი ვარდების ყვავილწნულებით. რადგან მივაგენი ბსნის საშუალებას, იმედით ფრთები შემესხა, რამდენადაც შემეძლო წინა ფეხებწამოწეული უკანას მაგრად დავეურდენი, თავაღერილმა რაც შეიძლებოდა ჩიჩვირი წავიშვირე და ყოველ ღონეს ვხმარობდი გვირგვინების მისაწვდომად. მაგრამ, ჩემდა საუბედუროდ, ჩემმა მსახურმა, ცხენის მოვლაპატრონობა რომ ჰქონდა დავალებული, შეამჩნია ეს, წამობტა აღელვებული და თქვა:

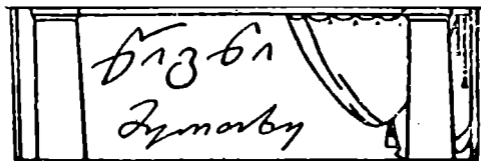
— კიდეც დიდხანს უნდა ვითმინოთ ეს ჯაგლაგი? ახლახან პირუტყვებს ქერს ართმევდა, შემდეგ კი ღეთაების ქანდაკებას მიაღდა. შენ ისეთ დღეს დაგაყენებ, მკრეხელო რომ ფეხებს მოგამტვრევ და დაგასახიჩრებ!

ეს თქვა და სახრის ძებნას შეუდგა. ხელში მოხვდა, შემთხვევით იქ მდებარე, შეშის კონა, ამოარჩია მოზრდილი შეფოთილი სახრე და დამიწყო მე უბედურს ცემა, კიდეც დიდხანს მცემდა, საშინელი ხმაური. რომ არ ატეხილიყო კარს ბრახუნი დაუწყეს, მეზობლად გაისმა შეშინებული ყვირილი: „არიქა, ავაზაკები!“ და მსახური დაფეთებული გაიქცა.

28. წუთსაც არ გაუვლია, ყაჩაღთა ბრბომ კიშკარი შემოამტვრია, ყველგან შეცვივდნენ და ყოველ შენობას გარშემოერტყნენ შეიარაღებული ადამიანები. სხვადასხვა მხრიდან საწველად მოსულნი ყოველ ნაბიჯზე მტერს აწყდებოდნენ. ყველას ხელში ღამის სიბნელის გამფანტველი ჩირაღდნები და სმლები ექირა; ალი და იარაღი ამომავალ მზესავით ბრწყინავდა. იქ მილონის განძეულობით საესე, სახლის შუაგულში მოწყობილი, მაგარი საკეტებით ჩაკეტილი საწყობი ნაჯახის ძლიერი დაკერით ჩატეხეს, სხვადასხვა მხრიდან შეცვივდნენ შიგ. საჩქაროდ გამოათრიეს მთელი სიმდიდრე, შეკრეს ფუთებად და ინაწილებდნენ, მაგრამ ტვირთის რაოდენ-

ნობა ავაზაკთა რაოდენობას აღმატებოდა. მაშინ უთვალავი სიმდიდრის გამო გაქირვებაში ჩაეარდნილებმა გამოგვიყვანეს თავლიდან ორი ვირი და ჩემი ცხენი, აგვიიდეს რაც შეიძლება მძიმე ფუთები და ჯობით გამოგვრეყეს უკვე სრულიად გაძარცული სახლიდან. იქ ერთი თავისი ამხანაგი მეთვალყურე დატოვეს, რათა ეცნობებინა მათი ავაზაკობის გამოკვლევის ამბავი, ჩვენ კი მთებში გაუვალი გზებით გავრეყეს.

29. ასეთი მძიმე ტვირთით, მაღალი მთის ფერდობებით და გრძელი გზით დატანჯული უფრო მკვდარს ვგავდი, ვიდრე ცოცხალს. მაშინ, თუმცა გვიან, მაგრამ სერიოზულად მოვიფიქრე მიმემართა სამოქალაქო ხელისუფლებისათვის, შესარგებლა პატივცემული იმპერატორის სახელით და ამდენი უბედურებისაგან განვთავისუფლებულიყავი. ბოლოს როცა მზით გაშუქებულ ერთ პატარა სოფელში გავიარეთ, სადაც ბაზრობის გამო უპირავე ხალხი შეგროვილიყო, შეჭვუფებულ აღამიანებში მოვიხლომე ბერძნების მშობლიურ ენაზე ღვთაებრივი კენისარი მომეხმო, მაგრამ წამოვიყროყინე გარკვევით და ხმაჟაღლა მხოლოდ „ო“, კენისარის სახელის სხვა ბგერების გამოთქმა კი ვერ შევძელი. ავაზაკებს ჩემი ველური ყროყინი არ მოეწონათ და ისე დაცხრილეს ჩემი ტყავი, რომ საკრდაც კი აღარ გამოდებოდა. მიუხედავად ამისა, იუპიტერმა მოულოდნელი ხსნა მომივლინა: როცა გზადაგზა მრავალ პატარა და დიდ სამოსახლოს გვერდით ჩაეუარეთ, შევამჩნიე ერთი ლამაზი, პატარა ბალი, სადაც საამო მცენარეთა შორის დილის ცვრით დანამული კოკობი ვარდები ყვაოდა. გადარჩენის იმედით ფრთებშესხმულმა პირი ხარბად დავადე, ახლოს მივედი და ათროლებული ჩიჩვირით მისკენ წაეიწიე, მაგრამ შემაჩერა უფრო საღმა მოსახრებამ: მე რომ ახლა ვირიდან ლუციუსად ვიქცე, ავაზაკების ხელით ჩემი დაღუპვა აუცილებელია, რადგან კუდიანად ჩამთვლიან ან მათი დაბეზლების განზრახვას დამაბრალებენ-მეთქი. ამგვარად, მხოლოდ აუცილებლობის ძალით, ჭერჭერობით ვარდებისგან თავი შევიკავე, საქმის ვითარებას შევეურიგდი და როგორც ვირს შეეფერებოდა ხმელი ბალახი მოვიწიწენე.

1. შუადღე ახლოვდებოდა და მზე სასტიკად აცხუნებდა. როცა ჩვენ ერთ სოფელში ვილაც მოხუც ადამიანებთან შევუხვეით. რომელთაც ავაზაკებთან ნაცნობობა და მეგობრობა ქკონოდათ. მართალია, ვირი ვიყავი, მაგრამ მაინც მავსვდი. რომ ისინიც ასეთები იყვნენ; ეს ჩემთვის სათელი გახდა მათი შეხვედრით, გაუთავებელი ლაპარაკითა და ურთიერთ ამბობრით. მართლაც, ზურგიდან ზოგიერთი ტვიროთ ჩამომხსნეს, აჩუქეს და საიღუმლო ჩურჩულით, ალბათ, აუხსნეს, რომ ეს მათი წილი იყო ავაზაკური ნადავლიდან. ბოლე ყველა ტომრისგან გაგვათავისუფლეს და მეზობელ კორღზე საძოვრად წაგვასახეს; მაგრამ ერთ ჟოგში ვართან და ცხენთან საქოვრის განაწილებას ჩერ კიდევ არ შეეძლო მოვეხიბლე და, ამასთანავე თივის საუზმეს მაუჩვეველი ვიყავი. მაგრამ შიმშილისაგან სულზე მიმდგარი, სისარულით წავედი ბოსლის უკან შემჩნეულ ბაღჩაში. იქ ნედლი ბოსტნეულით ამოვიყორე სტომაქი, ყველა ღმერთს ხსნას შეეთხოვდი, ყურადღებით ვაკვირდებოდი მდამოს და ვიხედებოდა აქეთ-იქით, იქნებ სადმე მეზობელ ბაღში ვარდის ბუჩქი შევამჩნიო-მეთქი.

თვით განცალკევებულმა ადგილმა კეთილი რწმენა შთამი-
წერა, რომ მე, განმარტოებული და ბუნქნარით დაფარული,
წამლის მიღების შემდეგ ოთხფეხი საკიდარი ცხოველის
პოვობარეობიდან სხვების შეუმჩნევლად ხელახლა ადამია-
ნად გასწორებული აღვღებოდი.

2. სანამ ასეთ მოსაზრებათა ზღვაში ვცურავდი, მოშო-
რებით დაენახე სშირი ტევრით დაფარული ვიწრო დაბლო-
ბი, სადაც სხვადასხვა მცენარეთა და ხასხასა მწვანეში გა-
შოიჩიოდა მბრწყინავი ვარდების ალისფერი. ჯერ კიდევ
ჯაუმხეცებელ გულში ვიფიქრე, ეს ტევრი, რომლის იდუმალ
ჩრდილქვეშ საზეიმო ყვავილის მეფური ბრწყინვალეობა ლიე-
ლივებს, ალბათ. მიძღვნილი აქვთ ვენერას და გრაციებს-
ნეტქი, მოვუბნე სასახარაულო, სასაამო გამარჯვების
ღვთაებას² და სამდვილი ნავარდით მოვკურცხლე, ისე რომ,
ქერჯულესს გეფიცებოდა, ჩემი შეუდარებელი სისწრაფის გა-
მო ვირად კი აღარ ვგრძნობდი თავს, არამედ არაჩვეულებ-
რივ მკვირცხლ დოდის ცხენად. მაგრამ გაბედულმა და რიხი-
ანმა ცდამ ვერ აჯობა ჩემი ბედის სიმკაცრეს. იმ ადვილს რომ
შეუფახლოვდი, ვერც ეს ნაზი, საამური ცვრითა და ნექტა-
რით დანამული, ღვთაებრივი ეკლიანი ბუჩქების შობილი
ვარდები დავინახე და ვერც დაბლობი; ჩანდა მხოლოდ ხში-
რი ხეებით დაფარული მდინარის ნაპირი. ეს, ფოთლებით
დაყურსული ხეები, დაფნის მსგავსად ისჯაშენ ზოამერი
აღსფერი თასის მაგვარ მოგრძო, სრულიად უსუნო ყვავი-
ლებს, რომელთაც უბრალო გლეხები თავისებურად დაფნის
ვარდებს უწოდებენ და რომელთა შექმა ყოველი ცხოველი-
სათვის მომაკვდინებელია.

3. ამგვარე წარუმატებლობით დატანჯულმა. გადარჩენის
ყოველი იმედი დაეკარგე; მაინც ვცდილობდი მივწვდოქოდი
და მეგემა შხამიანი ვარდები. ვიდრე აღჩქარებლად მათ მოსა-
წყვეტად ვეშხადებოდი, ვილაც ქაბუქმა, ჩემი აზრით — მე-
ბაღემ, რომლის ბოსტანი ახლახან გადავქამე, ღიდი კომბლით
მოირბინა, და ისეთი ცემა დამიწყო, სიკვდილზე მიმაცენებდა,
რომ თავს თვითონ არ მივშველებოდი. გავა ზევით ავწიე,
უკანა ფეხებით იმგვარად დაეუწყე წიხლვა, რომ ძლიერი
ტლინეებით ფერდობზე დავაგორე და მოვკურცხლე. ვილაც

ქალმა, ალბათ, მისმა ცოლმა, როგორც კი გორაკიდან დაინახა მიწაზე გაშლართული ცოცხალ-მკედარი ქმარი, წამსვე ღრიალი მორთო, რათა მცხოვრებთა თანაგრძნობა გამოეწვია და მე დავეღუპე. მართლაც, მის ღრინცულზე გამოცვნილმა სოფლის მცხოვრებლებმა ძაღლები მიამისიეს, წააქეზეს, გახელებულნი დაწსოვდნენ და ნაკუნ-ნაკუნ დავეგლიჯე. დაეინახე თუ არა ჩემზე მოსეული უზარმაზარი ძაღლების ხროვა, რომელთა საშუალებით ჩემზე კი არა, დათევსა და ლომებზეც ნადირობა შეიძლებოდა, დავრწმუნდი, რომ სიკვდილი მიახლოვდებოდა. ასეთ გარემოებათა გამო გადავწყვიტე გაქცევის აზრი უკუმეგდო და სწრაფი ქენებით დავბრუნდი თავლაში, სადაც მოთავსებული ვიყავი. აქ ძლიერძლივობით შეაკავეს ძაღლები, დამიპირეს, მაგარი ღვედით მიმაბეს ერთ რაღაც რგოლზე და ხელახლა სიკვდილის პირას მიმაყენებდნენ, ჩემი ნედლეულით ამოვსებულ სტომამ რომ არ დავეხსენი: მტკივნეული ცემისგან შევიწროებულმა. იმ უხეში ბოსტნეულით გაესებულმა, სწრაფად გამოასხა განავლის მთელი ნაკადი; ერთნი საზიზღარი სითხით გაწუწა, მეორენი დამპლის საშინელი სუნით ააყროლა და ასე განდევნა ისინი ძედაც დატანჯული ჩემი ფერდებიდან.

4. ცოტა ხნის შემდეგ, როცა მზე ნაშუაღვეს დასავლეთისაკენ გადაიხარა, ჩვენმა ავაზაკებმა მძიმედ დაგეტვრეთეს განსაკუთრებით მე და თავლიდან გამოგვიყვანეს. უკვე კარგა მოზრდილი მანძილი გავიარეთ, სახრის ცემისაგან დაღლილმა, გრძელი გზით ქანტ-შილეულმა, ტვირთისაგან ღონემისდილმა, ფლოქებდამძერალმა, კოკლობითა და ბარბაკით, ერთ დაკლანჩილ მდინარეს რომ მივალწიე, უცებ თავში ბედნიერი აზრი მომივიღა: მესარგებლა შემთხვევით, ფრთხილად მომეკეცა მუხლები, დავეარდნილიყავი მიწაზე ჭიუტი განზრახვით, არ ავმდგარიყავი და არ გამედგა ნაბიჯი, უფრო მეტიც — მზად ვიყავი არათუ სახრის ქვეშ ამომხდომოდა სული, არამედ თუნდაც დანის ქვეშაც კი. ასე მეგონა, ცოცხალ-მკედარსა და დასუსტებულს, დამსახურების თანხმად, როგორც ინვალიდს, გადამაყენებდნენ და ავაზაკები, ჟერ ერთი, — იმიტომ, რომ არ დაყოვნებულყოყნენ და, მეორეც, — იმიტომ, რომ გაქცევა დაეჩქარებინათ, ჩემ საძალნეს ორ სხვა

საკილარ ცხოველს გაუნაწილებდნენ; მე კი დიდი სასჯელის სახით მგლებისა და ძერების ანაბარად დამტოვებდნენ.

5. ამ მშვენიერ გეგმას წინაღულდა უკულპართი ბედი. მეორე ვირმა წინასწარ გამოიცნო ჩემი აზრი, მოიგონა დაღლილობა. მთელი მონაგარით მიწაზე გაიშხლართა და მკვლარივით იწვა. რამდენი არ ურტყეს ჯოხები, სახრეები, რამდენი არ ათრიეს ყოველმხრივ კედით, ყურებით, ფეხებით, მაგრამ წამოყენება ვერაფრით ვერ შესძლეს. მაშინ იმედდაკარგულებმა ერთიმეორეს დაუწყეს ლაპარაკი: აღარ ღირს მკვლარივით გაქვავებული ვირის დავიდარაბით დავკარგოთ გაქვევისათვის აუცილებელი დროო და მისი ტომრები მე და ჩემ ცხენს გაგვინაწილეს. მას კი შიშველი მახვილით ყველა ძარღვი გადაუტრეს, გზიდან ცოტა გადაათრიეს და ჭერ კიდევ მსუნთქავი მაღალი ნაპრალიდან მახლობელ ბარში გადაუშვეს. ბედკრული ანხანაგის მწარე ხედრმა ჩამათეჟრა, გადაწვევრტე, ყოველგვარი ეშმაკობისა და მოტყუილებისათვის თავი დამენებებინა და პატრონებისათვის სამსახური გაშვეწია, რიჯორც კეიილხნიან ვირს; მით უმეტეს — მათი ლაპარაკიდან გავიგე — მალე გავჩერდებოდით და მთელ გზას მშვიდობიანი დასასრული ექნებოდა, რადგან იქ, ახლოს, მათი მუღნივი ბინა იმყოფებოდა. პატარა აღმართი ავიარეთ, დანიშნულ აღვიღს მივალწიეთ. იქ საპალნე ჩამოგვხსნეს და მღვიზეში შეიტანეს. მე კი ტვირთისგან გათავისუფლდი და დაღლილობის მოსახლელად ბანაობის მაგიერ, მტვერში ავგორდი.

6. შესათყარი დრო და გარემოება მაიძულებს აღწვირო პლვიმე, სადაც ყაზალები ბინადრობდნენ. ამასთანავე ვეცდები მოვასერხო და ნათლად გაგრძნობინოთ, ვიყავი თუ არა გონებითა და გრძნობებით ვირი. ჩვენ წინ ხშირი ტყით დაბურული ერთ-ერთი მაღალი და საშინელი მთა იყო აღმართული. მისი მიხრილ-მოხრილი კალთები გარემოვლებული იყო ციცაბო და მიუწვდომელი კლდეებით. კალთები ბუნებრივი სიმაგრის მსგავსად გარს ეხვეოდა ერთიანად ბუჩქნარით დაფარულ ღრმა, დასერილ ხეობებს. მთის მწვერვალთან ვადმოქუხდა მშფოთეარე, ქაფიანი მდინარე; იგი კლდეებზე ჩამორბოდა და ვერცხლისფერ ტალღებს მოაქროლებ-

და; მრავალრიცხოვან ღელეებად დაყოფილი რწყაედა ამ ხეობებს დაქობებული წყლით და ხელახლა ერთდებოდა შემონაპირებული ზღვისა თუ მდორე მდინაჲის მსგაესად. მღვიმას თავზე, სადაც მთებს შუა პატარა თავისუფალი ადგილი მოჩანდა, უზარმაზარი კოშკი იყო აღმართული. იგი ორივე მხარეს გარშემოვლებული იყო მქიდრო მესერის წნულით და ნაეარაუდვეი იყო ცხერის შესარეკად. შესაელის პირდაპირ კელლები მქიდროდ ებჯინებოდნენ ერთიმეორეს და ვიწრო გასაელს ქმნიდნენ. სანაძლეოს ელებ, რომ იტყოდი -- ეს ნამდვილი ავაზაკური ატრიუმიაო. გარშემო არავითარი საცხოვრებელი სახლები არ იყო, გარდა ლერწმით ოდნავ დახურული ქობისა, სადაც, როგორც შექვევ გავიგე, რამდენიმე ავაზაკი, კენქისყრით არჩეული მზვერავები, დამდამობრთყარაულობდნენ.

7. ამ გასაელში მოკრუნჩხვით გაძვრნენ ავაზაკები, ჩვენ კართან მაგარი საბლით მიგვაბეს, გინებით მივარდნენ ერთ. წელთა სიმრავლისაგან მოკრუნჩხულ, მოხრილ დედაკაცს, რომელსაც ჩანდა, მარტოს აწვა კიხარად მთელი ამ ხროვის მოელა.

— აბა, შე დაუმარხავო მკედარო, მიწა რომ არც გატარებს და არც გლებულობს. ასე გვაამებ შინ უსაქმოდ დაგდებული? დიდი შრომისა და დავიდარაბის შემდეგ, ასე გვიან ვერ მოგვასვენებ ბეირიანად? შენი საქმე მხოლოდ ის არის, რომ დლითა და დამით შენს გაუმადლარ მუცელში ხარბად ისხა წყალმეურევი ღვინოჲ.

შიშისაგან აყანკალებულმა დედაბერმა უსამო წრიპინით ასე უპასუხა მათ:

— თქვენთვის, ჩემო ერთგულო ვაყაკებო, ჩემო ახალგაზრდა მარჩენალნო, დამზადებულია ყოველგვარი საქმელი. ყველაფერი გაკეთებულია: პური, რამდენიც გნებავთ, გაკრიალეებული თასები პირთამდე სავსეა და ახლა, როგორც ყოველთვის, წყალიც საბანაოდ სახელდახელოდ გაგიცხელეთ.

უმაღვე ტანთ გაიძვრეს, დიდი ცეცხლის პირას შეოფლიანდნენ, ცხელ წყალში იბანავეს, ნელსაცხებლით სხეული დაიზილეს და გარს შემოუსხდნენ განცხრომისათვის გამზადებულ სუფრას.

8. ის-ის იყო დალაგდნენ, რომ უცებ მრავალრიცხოვანი ჯელები მგორე ჯგუფი მოვიდა; არაერთარი ექვი არ შეგე-
პარებოდათ, რომ ისინიც ისეთივე ავაზაკები იყვნენ. ამთაჲ
ხადავლი მოზიდეს: ოქროსა და ვერცხლის ფული, ჭურჭელი
და ოქრომყვლით მოქსოვილი აბრეშუმის ტანსაცმელი. ესე-
ნიც ბანაობით გამოცოცხლდნენ, ამხანაგებთან დასხდნენ და
მაგიდაზე მომსახურება კენჭისყრით გაინაწილეს. ჳამდნენ,
სვამდნენ ყოელად უთავბოლოდ: შეჳამანდს — მთელი ნაჳ-
რებით, პურს — ყუებიანად, ლინის — კოკებით. ეს გარ-
თობა კი არა, ნამდვილი ღრიანცელი იყო, სიმღერის მა-
გიერ — ღრიალი, ოსუნჯობის ნაცელად — ბილწმოუბრობა
და, საერთოდ, ყველანი ნახეერად ველურ მოქეიფე ლაბი-
თებსა და კენტაერებთა ჳგაღდნენ. ერთი მათგანი, სიჳარჳავით
სხვებისგან გამორჩეული წამოდგა და ოჳეა:

— ჩინებულად გაეძარცვეთ ჳიპატელი ნილონის სახლი.
ჩენი სიყოჩალით არა მარტო სიმღიდრე შევიძინეთ, არცთუ
ვინშე ჩვენთავანი გამოგველებია, ოთხი წყვილი ფეხი კედევ
მოგვემატა და ასე დაებრუნდით შინ. თჳევენ კი, ბეოტიის
ქალაქებში საშოეარზე რომ დახეტიალობდით, დაჳარგეთ
თჳეენი მეთაური, უმაჳაცესი ლაჳაჳე, რომლის სიციოცხლისა-
თვის თჳევენგან მოთრეულ ტომრებს არ დაეუშურებდო, და
დაზარალებულნი დაებრუნდით. ასე თუ ისე, იგი თავის სიმა-
ჳაქემ დაღუჳა: ასეთი ვაჳეაკი დიდ მეფეებსა და მხედართ-
მთაერებშიც კი გაითჳეჳამს სახელს. თჳევენ კი, საშინაო
წერილმანების ჳურდ-ბაცაცებო, შიშით უნდა იფათუროთ
მხოლოდ აბანოებსა და დედაბრების საეუჳნაოებში, როგორც
მეძონძეებმა.

9. ერთმა გვიან მოსულთავანმა თჳეა:

— განა არ იცი, რაც უფრო მღიდარია სახლი, მით უფრო
ადვილი გასაძარცვეია? მართალია, დიდ სახლებში ბევრი
შინაყმა იმყოფება, მაგრამ ყველა თავის გადარჩენაზე უფრო
ფიქრობს, ვიდრე პატრონის სიმღიდრის დაცვაზე. მოჳჳ-რნე
და მარტოხელა ადამიანები თავის მციარესა და ხან დიდ ჳი-
ნებასაც ისე მალავენ, უფრთხილდებიან, რომ სიციოცხლესაც
არ ზოგავენ მის დასაცუად. ჩემი სიტყვები მაგალითით შე-
მიძლია დავადასტურო. ჩავედით თუ არა შეიღჳიშკრიან თე-

ზეში, როგორც ჩვენს ხელობას შეეფერება, მაშინვე დაიწყო
უთ გამოკითხვა, ვინ იყო უფრო მდიდარი იქაურ მცხოვრებ-
თაგან. არ გამოგვეპარა ერთი დიდი შეძლებული ზარაფი,
ქრისეროსი, რომელიც გადასახადებისა და საზოგადოებრივი
ბეგარის ასაღწევად დიდი მოხერხებით. მალაგდა თავის
ურიცხვ სიძლიდრეს. ერთი სიტყვით, თავის პატარა, მაგრამ
ურდულებით მაგრად ჩაქეტილ სახლში, ჩამოძონძილი და
ქუქყიანი; ოქროთი სავსე ტომრებზე იქდა. პირველად მასზე
თავდასხმა გადაწყვიტეთ, რადგან ერთი კაცის წინააღმდე-
გობას არაფრად ვაგდებდით და ვფიქრობდით, მთელ მის ქო-
ნებას უდავიდარაბოდ და იოლად დაეუფლებოდით.

10. დაღამდა თუ არა, მის კართან ყარაულობა დაიწყო;
ანჭამებიანად მოხსნა, შენძრევა ან ჩამტრევა ხელსაყრელი
არ იყო, რადგან კარს საგდულუბი ქონდა და ხმაურობა;
ჩვენდა საუბედუროდ, ყველა მეზობელს გააღვიძებდა. ჩვენი
შეუღარებელი მეთაური ლამაქე თავის ნაცად მარჯვენას
დაენდო, ფრთხილად შეყო ხელი ხერგელში, სადაც გასაღებს
დებენ და ცდილობდა ურდულის გადაწევას. მაგრამ ორ-
ფეხთა შორის უსაძაგლეს ქრისეროსს უკვე დიდი ხნიდან არ
სძინებია და რაც ხდებოდა, თურმე ყველაფერი ესმოდა: ხმა-
ამოუღებლად, ჩუმი ნაბიჯით მოიპარა, ჩვენი მეთაურის ხელს
მოულოდნელად დიდი ლურსმანი ჩაარკო და მაგრად მოაჭედა
კარის ფიცარზე. ისე დატოვა მილურსმული, როგორც სამარ-
ცხინო ბოძზე გაკრული. თვითონ კი თავისი ქობმანის სახუ-
რაზე აძვრა, იქიდან მეზობლებს მოსაშველებლად ყველას
თავ-თავისი სახელით ეძახოდა, მათ საერთო ხიფათისაგან
თავის დასაცავად მოუწოდებდა; ხმა გავრცელდა, თითქოს
მის სახლს უეცრად ეცხლი წაჭიდებოდეს და თითოეული
მათგანი მოსალოდნელი ხიფათით შეშინებული სასწრაფოდ
დასახმარებლად გამოიქცა.

11. ჩვენ ორმაგ საშიშროებაში მოვექეციით: ან ყველანი
უნდა დაეღუპულიყავით, ან ამხანაგი უნდა მიგვეტოვებინა.
მისივე თანხმობით მდგომარეობით გამოწვეულ გამაწყვეტ
საშუალებას მივპართეთ: მარჯველ დაკვარით მეთაურს შუა
ძარღვებზე ხმალი, მარჯვენა ხელი სრულიად მოვკვეთეთ იმ
ადგილას, სადაც იგი მხარს უერთდებდა და კრილობა დაეუ-

წული ჩერებით დავეუცაეთ, რათა სისხლის წვეთებს ჩვენი კვალი არ დაეტოვებინა. მონაკვეთი ხელი იმავე ადგილას დაეტოვებოდა, ლამაქეს დანარჩენი სხეული სასწრაფოდ გაეტოვებოდა, სანამ ირგვლივ ყველაფერი ზანზარებდა, ძლიერი ხმაურობდა და მოსალოდნელი ხიფათისა გვეშინოდა. სულითა და ვაჟაკობით შეუღარებელი ლამაქე ხედავდა, რომ ვერც გაქცევაში მოგვეყვებოდა და მისთვის დარჩენაც სახიფათო იყო. გვარწმუნებდა, ვაჟაკური სიტყვით გვევედრებოდა, მარსის მარჯვენას გვაფიცებდა, ტანჯვისა და ტყვეობისაგან იარაღით განგვეთავისუფლებინა. ანდა როგორ შეუძლია კარგ ვაჟაკს უხელოდ ცხოვრება? განა ერთი ხელი კიდევაც კვეთს და კიდევაც ძარცვავს? იგი ბედნიერებადაც კი ჩასთვლიდა ამხანაგის ხელით ნებაყოფლობით სიკვდილს. ვერც ერთ ჩვენგანს ვერ ჩააგონა მამისმკვლელობა. საღი ხელით იწიშვლა თავისი მახვილი, დიდხანს კოცნა მას და შუაგულში მაგრად ჩაიკა. ჩვენი სულგრძელი გმირის ვაჟაკობას პატივი ვეცით, მისი ცხედარი ტილოს სულარაში გულმოდგინედ გავხვიეთ და დასაფარავად ზღვას მივეცით. ამჟამად ჩვენი ლამაქე განისვენებს მთელი სტიქიით დამარხული.

12. ამგვარად შოიპოვა მან თავისი ვაჟაკური სიცოცხლის ღირსეული აღსასრული.

მაგრამ ალკივმ⁶ მიუხედავად მოხერხებულობისა თავისი უკუღმართი ბედისწერის წინააღმდეგ ვერაფერი გააწყობა: გატეხა რომელიღაც ქოხმახის კარი, აძვრა ზედა სართულის საწოლ ოთახში ერთ ბებრუხანასთან და მის მაგიერ, რომ, უპირველეს ყოვლისა, მისთვის კისერი მოეგრიბა, მოეკლა, ფართო ფანჯრიდან მისი მონაგარი ნივთების ერთიგორეზე მიყოლებით გადმოყრა დაიწყო, რათა ჩვენ აგვეკრიფა. ყოველი ნივთი მარდად გადმოაგდო, აღარც ბებრუხანას ქვეშაგებს ხელიდან გაშვება მოინდომა. გადმოათრია იგი ლოგინიდან, გამოაძრო ზეწრები და იმავე გზით აპირებდა გამოგზავნას. ამ დროს მუხანათი ბებრუხანა ფეხებზე მოეხვია და შექალაქდა:

— შეილო, გემუდარები, საწყალი დედამრის ჩერებსა და ძონძებს რისთვის უყრი მდიდარ შეზობლებს, რომელთა უზომიერად უნაქარა გადის?

გშმაკური და ცბიერი სიტყვით მოტყუებულმა ალკიმემ ნათქვამს დაუჯერა. შეეშინდა, ვაითუ ჩემს მიერ გადაყრილი ნივთები და ისიც, რის გადაგდებასაც ეაპირებ, სხვის ხელში ჩავარდეს და არა ჩემი ამხანაგებისო. შეცდომის ასაცილებლად ფანჯრიდან თავი გადმოყო და იქაურობას გულმოდგინედ ათვალიერებდა. განსაკუთრებით სურდა გამოერკვია, მართლა ისეთი მდიდარი იყო თუ არა ის მეზობელი, როგორც ღელაბერი ამბობდა. სანამ გულმოდგინედ, მაგრამ საკმაოდ გაუფრთხილებლად, ათვალიერებდა ყველაფერს, ამ ბოროტმა ღელაბერმა, მიუსედავად იმისა, რომ დასუსტებულა იყო, სწრაფი და მოულოდნელი მუჯლუგუნით თვალიერებაში გართული ალკიმე, რომელმაც წონასწორობა ვერ დაიცვა, თავქვე დაუშვა. გარდა იმისა, რომ დიდი სიმაღლიდან ჩამოვარდა, იქვე უზარმაზარი ქვა დასვედა, ნეკნები სულ ჩაემტვრა, სისხლის წყაროს ამონთბევით გვიამბო რაჲ მოხდა და მცირე ტანჯვის შემდეგ სული განუტევა. ისიც დაუასაფლავეთ და ლამაქეს კვალს გაეყყოლეთ ერთგულ თანამგსავრად.

13. ამ ორი უბედური შემთხვევით დაობლებულეგმა უარი ეთქვით ჩენი ბედის ცდაზე თებში და მეზობელ ქალაქპლატიისაკენ⁷ გავენგზავრეთ. იქ ბევრი რამ გავიგონეთ ვილაჲ დემოქარეზე,⁸ რომელიც გლადიატორთა ბრძოლა მოწყობას აპირებდა. იგი იყო წარჩინებული წარმოშობისა, ძალიან მდიდარი და ქველობით შეუდარებელი; ცდილობდა, სახალხო გასართობი ბრწყინვალეობით მისი სიმდიდრის შესაფერა ყოფილიყო. ვინ იქნება იმდენად გამპკრიახობის ნიჭით დაჯილდოებული; გამომგონებელი და მქვეკრმეტყველი, რომ შესაფერი გამოთქმებით აღწეროს სამზადისის მრავალფეროვნება? აი, მკლავლონიერი გლადიატორები, დახელოვნებული მონადირენი, იქ კი — ბოროტმოქმედნი, სიკვდილმისჯილნი და ველურ მხეცთა გამოსაკეებად გამზადებულნი; ხისგან გაკეთებული მანქანები, მოძრავი სახლის მსგავსად ფიცრებისაგან შეკრული და ნათელი ფერებით მოხატული კოშკები — დიდებულ ადგილს წარმოადგენდა ნადირობის მონაწილეთათვის. ამასთანავე რამდენი და რა ნაირ-ნაირი მხეცები არ იყო იქ! დემოქარემ შორიდან მოიყვანა ეს მო-

სიარულე ჩიშინი აკლამები მსჯავრდადებულ ბოროტმოქმედთათვის. მდიდრული სანახაობის დანარჩენ საშხადისთა შორის ყველაზე მეტად განსაცვიფრებელი იყო უზარმაზარი დათვების არაჩვეულებრივი რაოდენობა, რომელთა შესაძენად მას ფული არ დაუზოგავს. იმის გარდა, რაც მან დიდ ფასად შეიძინა, ხანგამოშვებით კიდევ მეგობრები სთავაზობდნენ სხვადასხვაფერ დათვებს. ყველას მშვენივრად კებავდა და მათ შესანახად დიდ თანხას ხარჯავდა.

14. მაგრამ საზოგადოებრივი გასართობის ამდენად დიდებული და ბრწყინვალე სამზადისი არ გამოჩარვია შურისძიების ავ თვალს. დიდი ხნის მწყედღევისაგან და ზაფხულის სიცხისაგან დაბუთული, ხანგრძლივი უნოდრახობისაგან მიუსუსტებულო, მოულოდნელად გაჩენილი გაღამღიზი სენით-დაავადებული დათვები ერთიმეორეზე იაიციებოდნენ და ცოცხალი ერთი ალარ გადარჩა. მრავალ ზოედანზე შეიძლებოდა გენახათ, როგორ ეყარა ამ მხეცთა განაღგურების კვალი — ცოცხალ-მკვდარი ლეშები. მღაბიო ხალხი, რომელსაც შაებნელი სიღარიბე აიძულებს ეძიოს მუქთი კერძი. იუნდაც ის მძორი იყოს, ოლონდ კი თავისი გამზმარი კუჭი ამოივსოს, ყოველი მხრიდან მიეშურებოდა დაყრილი სანავაგისაყენ. ასეთ გარემოებათა გამო მე და ჩემს ძვირფასს ევებულეს⁸ ასეთი მოხდენილი გეგმა დაგვებადა: ეითოჯა შეკამანდის მოსამზადებლად ერთი დიდი მხეცის ლეში წავთარიეთ საღვომში. ტყავი ხორცს ფაქიზად მოეაშორეთ, ბრკყალები ოსტატურად შევეუნარჩუნეთ და, თვით მხეცის თავი კისრის დასაწყისამდე ხელუხლებლად დაეტოვეთ, მთელი ტყავი გათხელების მიზნით პირწმინდად გამოვფხიკეთ, წმინდა ნაცარი გამოვავარეთ და გასაშრობად მზეზე გავთარიეთ. სანამ ტყავი ზეციური მნათობის ალით მოიქნებოდა, ამასობაში ხორციტ მაგრად გამოვძებნით და მომავალი საქმისათვის დავალებები ასე გავინაწილეთ: ერთი ჩვენგანი, აგებულებით მაგარი და გამბედაობით კიდევ უფრო ძლიერი ნებაყოფლობით ტყავში შემალული ძუ დათვს უნდა დამსგავსებოდა და ჩვენ მიერ დემოქარეს სახლში შეყვანილს ღამის ზელსაყრელი მყუდროებით ესარგებლა, სახლის კარი გაეღო, რათა იქ თავისუფლად შეესულიყავით.

15. ჩვენს მამაც ჭგუფში გამოჩნდა ბევრი გამბედავი, რომელიც ამ მოხერხებული წამოწყების შესრულებამ მიიზიდა, მაგრამ ხმის უმრავლესობით უპირატესობა თრასილეონს¹⁶ მიენიჭა; მას წილად ხვდა ეს სახიფათო დავალება. იგი დარბილებულ და მოქნილ ტყავში მზიარულად შეძვრა. წერილი მკედით ნაპირები ამოუუკერეთ, ნაკერაეი რომ არ გამოჩენილიყო. თუმცა ისედაც ძლიეს ეტყობოდა, ყოველმხრივ სქელი ბეწვი წაეთარეთ. კისერთან, სადაც მხეცის თავი იყო გადაჭრილი, ძლიეს გაეაძვრინეთ უელამდე თრასილეონის თავი. ნესტოებისა და თვალების პარუპირ ნახვრეტები გაუუკრეთ და აღრევე იათად ნაყიდ გალიაში ნაძვალ მხეცად ქვეული ჩენა უმამაცესი ამხანაგი ჩავსვით. იგი სრულიად მშვიდად და სწრაფად შეხტა გალიაში. ამრიგად, დავამთარეთ მოსამზადებელი სამუშაო და სხვა ეშმაკურ საქმეებს შევეუდეთ.

16. გააოქქეკეთ რომელიდაც თრაციელი ნიკანორის სახელი, რომელიც დემოქარეს მეგობარი იყო; შევთხზეთ მისი სახელით წერილი. თითქოს ეს ერთგული მეგობარი, თავის პირველ ნანადირევს ზეიმის დასამშვენებლად უგზავნიდეს. დაღამებამდე დაეცადეთ, სიბნელეში დემოქარეს მიეუტანეთ გალია თრასილეონით და ჩენი ყალბი წერილით. მხეცის სიდიდით გამოცხადებულმა და მეგობრის გულუხეობით გაბარებულმა, რომელმაც სწორედ სულზე მოუსწრო. უწინარეს ყოვლისა, ბრძანება გასცა, ჩენთვის ამდენად სასიამო ამბის შეამაველათთვის, მისი ხაზინიდან ათი ოქრო გადმოეთვალათ. რადგან ადამიანს ყოველივე ახალი ნახვის სურვილს აღუძრავს, ცნობისმოყვარეთა დიდი რაოდენობა მოცივდა მხეცის საქვერტად. მაგრამ ჩვენმა თრასილეონმა თავისი მოხერხებული მოძრაობით და ხტომით ადამიანები ახლოს არ გაიყარა. ხალხი ერთხმად აქებდა და აღიდებდა დემოქარეს ბედსა და წარმატებას. რომ ამდენ ცხოველთა განაღვურების შემდეგ, ამ ახალი შენაძენით, მას მაინც შეეძლო ასე თუ ისე წინააღდგომოდა ბედს.

ბოლოს მან ბრძანება გასცა, მხეცი დიდი სიფრთხილით ახლავე გაეგზავნათ მინდორში, ნასვენ მიწაზე. აქ მე ჩავერიე:

17. — ბატონო, ფრთხილად! — მიემართე მე, — დიდი

მოქანცულია. ერიღე მხეტთა ჯოგში მზის პაპანაქებისა და შორეული გზისაგან მოღლილი ცხოველის შერეევას. მიტ უმეტეს, როგორც ყური მოეკარი, დასწეულებული ყოფილან ისინი. განა არ ჯობს აქ, სახლის ახლო, მოინახოს ფართო ადგილი, სადაც ბევრი პაერია და უკეთესია, თუ მეზობლად გრილი გუბეე იქნება. ხომ იცით, რომ ეს ჭიში ყოველთვის ჩშირი ტყეების, ნესტიანი მღვიმეებისა და საამო წყაროების ახლო ცხოვრობს?

ასეთმა დასაბუთებამ შეაშინა დემოქარე, მოიგონა, თუ როგორ დაზარალდა, და იოლად დამეთანხმა იქ დაგვედგა გალია; სადაც მოვისურვებდი.

— და ჩვენც, — განეაგრძე მე, — შხადა ვართ ღამლამობით ამ გალიასთან ვიძინოთ. რათა პაპანაქებისა და რყევისაგან დაღლილ ცხოველს სასმელ-საჭმელი, ჩვეულებისამებრ, დროზე მივაწოდოთ.

— ამისათვის თქვენ სრულებით არა ხართ საჭირო, — გვიპასუხა მან. — თითქმის მთელი ჩემი მსახურები აღრევე არიან მიჩვეული დათვების მოვლას.

18. ჩვენ გამოვეთხეთ და წამოვედით. გაღმოვიარეთ თუ არა ქალაქის კარიბჭე, გზიდან მოშორებით, კაცის თვალ-მიუწვდომელ ადგილას, აქლდამა დავინახეთ. იქ ნადავლის შესანახაებად გავხსენით დროისა და სიძველისაგან ნახევრად დანგრეული სარკოფაგი, სადაც უკვე გახრწნილი და მტრად ქცეული მიცვალებულთა გვანები განიკვენებდა; შევუგ ჩვენი ჭგუფის მიერ დაწესებულ ჩვეულებისამებრ და უკლდეთ უმთვარო ღამეს; როცა პირველი ძილი მაგრად ერევა და ეუფლება მოკვდავებს, მახვილებით შეიარაღებულნი, თითქოს უწყებით ვყოფილიყავით გამოწვეულნი, გასაძარცვავად, დემოქარეს კიშკართან დაეირაზმენით. თავის მხრივ თრასილეონმაც შეარჩია ქურდობისათვის ხელსაყრელი საათი, ღამით გალიიდან გამოძერა და ახლომოფი მიძინარე ყარაულები მახვილით დახოცა. ბოლოს მოკლა შეკარეც, წაართვა გასაღები და ფართოდ გააღო კიშკარი. უცებ შევცვივდით სახლში. მან გვიჩვენა საწყობი, რაც აღრევე შეემჩნია, რომ იქ ბევრი ფული იყო შენახული. როგორც კი საერთო ძალით იგი სასწრაფოდ გავტეხეთ, გავეცი განკარგულება,

ყოველ ამხანაგს წაეღო ოქრო და ვერცხლი რამდენიც შეეძლო, უშალვე შეენახა ჩვენი ერთგული მიცვალებულების ბინაზე და დიდი სიჩქარით შემდეგი ულუფისათვის გამობრუნებულყო. მე კი საერთო კეთილდღეობისათვის მარტო უნდა დავრჩენილიყავი შესასვლელთან და ყველაფრისთვის თვალუური მდევნებინა, სანამ ისინი: დაბრუნდებოდნენ. შენობებს შორის მოძუნძულე ძე დათვის მარტო დანახვასაც კი შეეძლო შიშის მოგვრა, რომ რომელიმე შინაყმათაგანს არ სძინებოდა. მართლაც, ყოველი ადამიანი, რაგანდ მამაცი და გამბედავი იყოს, ასეთი უზარმაზარი მხეცის დანახვაზე განსაკუთრებით ღამით მაშინვე გაიპარება და შაშვითა და კანკალით თავის საკუქნაოში ურდულებით ჩაიკეტება.

19. მაგრამ ამ საღი გონების ყველა სწორ ვარაუდს წინააღმდეგა მკაცრი უბედობა. სანამ ჩემი ამხანაგების დაბრუნებას მოუთმენლად ვეცდიდი, ერთი გაძვალტყაყებული მონათეგანი, ხმაურობის თუ შთაგონების ძალით გაღვიძებული, ფრთხილად გაჭიმჭრა ეზოში, ღაინაბა მხეცა მთელ შენობაში თავისუფლად რომ დასეირნობდა წინ და უკან, ხმის ამოუღებლად გაბრუნდა უკან და შინ ყველას უამბო, რაც იხილა. სასლი მაშინვე ურიცხვი ჭალაბობით აივსო. ჩირაღდნებით, ლამპრებით, თაფლის და ქონის სანთლებით სიბნელე გაიფანტა. ეს ბრბო ცარიელი ხელებით არ იყო გამოსული; ყველას ის დაეჭირა ხელში, ვისაც რა მოხვედროდა: მარგილები, შებება და ბოლოს გამომვლებული მახვილებით დაღვანენ შემოსავლის დასაცავად. მხეცის დასაჭერად არ დააეიწყდათ გრძელყურა, გაბურჭენილი მონადირე ძაღლებს ხრავის მიხევაც.

20. ხმაურობა თანდათან ძლიერდებოდა და უკვე ვფიქრობდი უკანვე გაქცეულიყავო, მაგრამ კარს ამოფარებულ ვეუზრებდი, თუ როგორ შესანიშნავად იგერიებდა თრასილეონი ძაღლებს. სიცოცხლის უკანასკნელ წუთამდე მისულმა არ დაივიწყა არც თავისი თავი, არც ჩვენ და არც თავისი ძველი სიმამაცე თვით ცერბერის დაღებულ ხახაშიაც კი, ნებაყოფლობით აღებული ვაჟკაცური როლი არ მიატოვა, ხან გაქცევითა და მხარშეცვლით იცავდა თავს და ბოლოს სახლიდანაც გაძვრა. თუმცა ისიც სხვათაგანთ თავისუფალი იყო, მაგრამ გაქცევით თავს ვერ უშველა, რადგან მახლობე-

ლი მოსახვევიდან გამოვარდნენ ავი ძალები, მაშინვე შეუერთდნენ სახლიდან გამოცენილ მონადირე ძალებს ბროვას და დათვს კვალდაკვალ გამოუდგნენ. რა საეღალა და საშინელი სანახაობა წარმოვიდგა თვალწინ ჩენი თრასილეონი, მძინვარე ძალებით გარშემორტყმული, შეპყრობილი, დაკბენილი და დაფლეთილი იყო. ასეთი მწუხარების ატანა ვეღარ შეეძელი, გავერიე ახმაურებულ ბრბოში და მოვიმოქმედე ერთადერთი, რითაც ჩემი თავის გაუცემლად შემეძლო დაეხმარებოდი კარგ ამხანაგს, — დაჰქერთა მეთაურებს ჩიჩინი დავუწუე: დიდ და მძიმე ბოროტმოქმედებას ჩავეღენთ, თუ ასეთ უზარმაზარ და ნამდვილად ძვირფას მხეცს დავკარგავთ-მეთქი.

21. მაგრამ უბედურ ყრმას ჩემმა ეშმაკობამ ვერა არგო რა გამოვარდა სახლიდან ერთი ახმახი კაცი და გული მახვილით გაუგმირა. მას მოჰყვა მეორე კაციც და ბოლოს მრავალი. შიშმა ცოტა გადაუარათ, ახლოს მივიდნენ და ხანგამოშვებით ასოდნენ მახვილს. ამგვარად, თრასილეონმა, ჩვეუფის სინდისმა და სამკაულმა, უკვდავების ღირსმა, თავისი სიცოცხლე დაკარგა, მაგრამ მოთმინებიდან არ გამოსულა და თავი ღრიალით არ გაუცია, უკვე კბილებით დაფლეთილი. იარაღით განგმირული. კეთილშობილური სიმტკიცით გადატანილ უბედურებას მხოლოდ ყრუ ღმერთით უპასუხებდა: სული ბედისწერას ჩააბარა და სიკვდილის შემდეგ უცვლადი სახელი დატოვა. ისეთი შიშის ზარი ღასცა მთელ ამ შეკრებულეზას, რომ გათენებამდე და თიოქმის შუალემდეც კი, არ გამოჩენილა ისეთი გულადი, რომელიც თითოთ მაისც შეტებოდა დაცემულ მხეცს. ბოლოს ნელა და მოკრძალებით მიუახლოვდა ერთი, ცოტა შევუღიანებული ყასაბი, გამოდადრა მხეცს მუცელი და შიგ მამაცი ავაზაკი აღმოაჩინა. ასე დაკარგა ჩვენთვის თრასილეონი, მაგრამ არ დაკარგულა ქება-დიდებათაღის.

ჩვენ კი დაუყოვნებლივ შეეყარით ნადავლი, ერთგულმა მიცვალებულებმა რომ შეგვიჩინახეს და ჩქარი ნაბიჯით დავტოვეთ პლატენის¹ ფარგლები. არა ერთხელ მოგვსვლია თავში ასეთი აზრი: გასაკვირი არ არის, ამ ცხოვრებაში ვერაერთარ ერთგულებას რომ ვერ ვპოულობთ, რადგან იგი ჩვენ მიერ

შებლალული მიცვლებულთა და განსვენებულთა სულებთან გადაბარგდა. აი, დავეკარგეთ სამი ამხანაგი, მძიმე ტვირთითა და გრძელი გზით დავიტანჯეთ და მოვიტანეთ ეს ნადავლი, რომელსაც ხედავთ.

22. ამ სიტყვების შემდეგ გარდაცვლილ თანამებრძოლთა სულის მოსახსენებლად ოქროს თასებიდან წყალშეურეველი ლეონო გაღშოლვარეს. მარსის² პატრივსაცემად რამდენიმე სიმღერით დატკბენ და ოდნავ მიწყნარდნენ. ჩვენ კი იმ ჩვენმა ნაცნობმა, ზემოხსენებულმა დედაბერმა, დაუნანებლად ზომაზე მეტი ნედლი ქერი ჩამოგვიყარა, ისე რომ ჩემს კეთილცხენს მხოლოდ მის სასარგებლოდ მიღებული დიდი ულუფის გავით შეეძლო თავისი თავისი სალიების³ ნაღიმზე წარმოედგინა. მე კი, ამდენ ხანს რომ მხოლოდ წმინდად დაღერდილ და კარგად მოხარშულ ქერს მივირთმევდი, დავიწყე კუთხეებში ფოთიალი, სადაც ყაჩაღების ნასუფრალი პურის ყუთთა მთელი გროვა ეყარა და გადავუშვი საყლაპავში, რომელიც დიდი ხნის შიშვლილობისაგან უკვე გამომხმარა იყო და ობი ეღებოდა. ნაშუაღამევს ავაზაკებმა გაიღვიძეს, ადგნენ და სამოსი სხვადასხვაგვარად გადაიცვეს, ვინ მახვილით შეიარაღდა, ვინ მოჩვენებს დაეშვავსა, და ჩქარი ნაბიჯით სახლიდან გავიდნენ. მე ხარბად განვაგრძობდი ქამას, ისე რომ, მოჩვენებმა ძილმაც კი ვერ მოჰპაშორა საყვებს. წინათ, როცა ჭერ კიდევ ლუციუსი ვიყავი, ერთი თუ ორი პურით დაკმაყოფილებული მაგიდიდან მაძლარი ვდგებოდი, ახლა კი ასეთი ღრმა სტომაქის გამო მესამე კალათ პურს ვღებდი. ჩემდა გასაოცრად ამ ყოფაში შუადღე წამომადგა.

23. ბოლოს, ვიხელმძღვანელე ვირული მორცხვობით, ჩემს საქმეს ძლივს მოვშორდი და წყურვილი ახლობელ მდინარეში მოვიკალი. ცოტა ხნის შემდეგ დაბრუნდნენ არაჩვეულებრივად შეშფოთებული და შეწუხებული ავაზაკები. თან არ მოქჷონდათ არავეითარი ბოხჩა, არავეითარი თუნდაც უბრალო ხარახურა, არამედ მთელი ბრბო საერთო ძალღონით, ამდენი მახვილითა და საქმისათვის მზა ხელებით მხოლოდ ერთ კეთილშობილ ქალწულს მოათრევდა, რომელსაც სახის ნაკეთებისა და მორთულობის მიხედვით ეტყობოდა, მალალი წოდებისა უნდა ყოფილიყო. ამ ქალწულს, ქერკულესს

გვეყრებოთ, ისეთ ვირშიაც კი, როგორც მე ვიყავი, შეეძლო ისეთი მწვავე სურვილი აღედგა, რომ თმა და ტანსაცმელი შემომეგლიჯა შემოიყვანეს თუ არა შლიდნენ, ძალიან რომ არ ეღარდა, დასაწყენარებლად ასე მიმართეს:

— შენს სიცოცხლესა და ნამუსს არას ვავენებთ, ცოტა შოთთმინე, მოგვეცი საშუალება ხეირი ვნახოთ. სიღარიბე გვაიძულებს ამის ჩადენას. შენი შრომები, თუმცა თავისი სიმდიდრის მოყვარულნი არიან, მაგრამ თავიანთი შვილის გამოსასყიდ თანხას დაუყოვნებლივ მოგვცემენ.

24. მაგრამ ამაოდ ცდილობდნენ, მსგავსი მოჩვენული სიტყვებით შეენელებინათ ქალწულის მწუხარება. რა ბრძანებაა! მუხლებში თავჩარგული განუწყვეტლივ ტიროდა. დაუძახეს დედაბერს, მიანდევს გვერდით მიჯდომოდა ქალს და აღერსიანი სიტყვებით როგორმე დაეწყნარებინა, თუ-თონ კი თავიანთ საქმეზე გაეშურნენ. დედაბრის ჩივილ-რიგებაზე ქალმა არათუ შესწყვიტა ტირილი, არამედ უფრო ხმამაღალი მოთქმა დაიწყო. განუწყვეტელი ქეთინისაგან სხეული ისე უთრთოდა, რომ მეც კი ცრემლი მალვრევიან ამბობდა:

— ოი, მე უბედური, ისეთი სახლიდან, ისეთი ოჯახიდან, იმდენ ჩინებულ მსახურთაგან, იმდენად ძვირფას შრომებ-დაკარგული, ტყვედქმნილი, ბოროტ მძარცველთა ნადავლი შევიქნისი ამ ქვის საყრობილეში ჩამწყვედული ყველა სხ-ხარულს, რომელშიაც დაბადებულო და აღზრდილი ვიყავი, მომავორეს, სასიკვდილოდ შლიდნენ, ცხოვრებაში უჩვეულ მკაცრ ავაზაკთა ბრბოში, საშინელ-თავსებელალებულთა შო-რის მყოფს როგორ შემიძლია შევწყვიტო ტირილი და რო-გორ შემიძლია ვიცოცხლო?

ამ წუწუნის შემდეგ სულიერ ტაყვით ყელის დაქიშვი-თა და სხეულის მოღალატეობით ქანცმილეულმა მიზნედილი თვალები მილულა და მიიძინა.

25. მაგრამ დიდი ხნით როდი მოუხუჯავს თვალი; საშინელ სევდამოწორილს მოულოდნელად გაიღვიძა, კიდევ უფ-რო მეტად დაიწყო მოთქმა და აღშფოთებულო ხელუბნ მკერდსა და შვიენიერ სახეზე იცემდა, როცა დედაბერმა და-

ცნებით დაუწყო გამოკითხვა, თუ ხელახლა რად იკლავ თავსო, ღრმად ამოიოხრა და უპასუხა:

— ოჰ, ოჰ, ახლა კი უეჭველად დავიღუპე, ხსნის ყოველგვარი იმედი დაგვარგვე. აუცილებელია უნდა მოვიძებნო მარჯუეი, მახვილი ან, ბოლოს, უფსკრული.

ამაზე დედაბერი გაჭაერდა და პრისხანე საბით მოითხოვა აესხნა (ეშმაკმა წაიღოს მისი თავი!), რატომ და რისთვის ტირის? თითქოს დამშვიდებული იყო და ხელახლა განუწყვეტელ წუწუნს რად შეუდგაო.

— როგორც ჰგავს. — უთხრა მან. — შენ გადაგიწყვეტია, ჩემს ყმაწვილებს გამოსასყიდი თანხა ხელიდან გამოაცალო. თუ კვლავ ასე განაგრძობ. არ მივხედავ შენს ცრემლს, რომელიც ასე იაფად უბით ავაზაეებს და შეეძლებ ცოცხლად შეგწეა.

26. ამ სიტყვებით შეშინებულმა ქალწულმა მას ხელემ დაუკოცნა და უთხრა:

— შემობრალე, კეთილო, მოიგონე ადამიანური სიბრალული და ამ საშინელ გაჭირვებაში ცოტა დამეხმარე. ვფიქრობ, ხანგრძლივი სიცოცხლით წმინდა ქალარამდე მიღწეულს მთლად არ დაგხშვია სიბრალულის გრძნობა. ბოლოს და ბოლოს შემოხედე ჩემი უბედურების სურათს: არის, ერთი, თავის ტოლებში გამორჩეული. იშვიათი სილამაზის ქაბუკო, რომელიც მთელმა ქალაქმა ერთსულაოვნად იშვილა; მე კი ბიძაშვილად მერგება და მხოლოდ სამი წლითაა ჩემზე უფროსი; პატარაობიდანვე ერთად ვიზრდებოდით, ჩვენს სახლში ოთახიც კი საერთო გვქონდა და საწოლიც. წმინდა სიყვარულით შეკავშირებულნი ვართ და დიდი ხანია საქორწინოდ ვართ დანიშნულნი; მშობელთა თანხმობით წიგნეშიც კია ჩაწერილი, როგორც ჩემი ქმარი. იგი უკვე წინასაქორწინო მსხვერპლს სწირავდა ნაცხობემსა და მახლობელთ შორის, ტაძრებსა და საზოგადოებრივ ადგილებში; მთელი სახლი დაფნის რტოებით იყო მორთული, ჩირალდნებით ბრწყინავდა. საბრალო დედაჩემმა გულში ჩამიკრა და საქორწინო ტანსაცმელით მომეკაზმა, როგორც საქორწინო, და მრავალჯერ მაკოცა ტუბილად. აღზნებული ფიქრით მომავალ თაობას ეალერსებოდა, რომ უცრად მოხდა. ომივით

საშინელი ავაზაკთა თაედასხმა. ავის მომასწავებლად ელვობდნენ შიშველი მახვილები; მაგრამ ისინი არ ფიქრობდნენ არც ძარცვას და არც მკვლელობას, მხოლოდ ჩემს საწოლ ოთახს მოაშურეს. არც ერთ ჩვენ შინაურთაგანს წინააღმდეგობა არ გაუწევია, თაედაცაე ვერ გაბედეს, მე, უბედური, შინახაგან გრძობადაეკარგული, დედის ეალთას მომაგლიეეს და მომიტაცეს. ასე დაიშალა და დაირღვა ქორწინება, როგორც ატისისა¹⁴ ან პროტეზილაესისა¹⁵.

27. სასტიკმა ძილმა განაახლა და კიდევ უფრო გააღრმავა ჩემი უბედურება; მესიზმრა: თითქოს სახლიდან, სანთიობოდან თვით სარეცელიდანაც კი, უხეშად მოტაცებულს გაუვალ უდაბნოებში მიმართევდნენ, ჩემს უბედურ მეუღლეს ეეძახდი. იგი კი, ჩემს აღერსამდე დაქვრივებული, გვირგვინით თავზე სხვებთან გაქეულს და მოტაცებულს მომდევდა. სანამ იგი საშინელი ხმით მოთქვამდა მშვენიერი მეუღლის მოტაცებას და ხალხს შეელას შესთხოვდა, შეუპოვარი დაღვენებით აღმფოთებული ერთ-ერთი ავაზაკი დასწვდა უზარმაზარ ქვას და ჩემი უბედური, ახალგაზრდა ქმარი სიყვდილზე მიაცუნა. ასეთი საშინელების დანახვამ შემამინა და ავისმომასწავებელი სიზმრისაგან აღმფოთებულს გამომეღვიძა.

მის ცრემლს დედაბერმა ამოიხვრით უქასუნა და ასე დაიწყო:

— ნუ სწუხარ, ჩემო პატარა ქალბატონო. სიზმრის სულელი მოჩვენებისა ნუ გეშინია. რომ ადარაფერი ვოქვათ იმაზე, რომ დღის სიზმარი სიკრულად ითვლება, ხშირად დამის ზმანებაე კი საწინააღმდეგოს ნიშნავს. ბოლოს და ბოლოს ცრემლი, ხიცვა-უღებთა, ხანჯახან სიყვდილიე კი, კარგსა და ხელსაყრელ შედეგს მოასწავებს, სიცილი, კარგი საკმელებით კუქის აესება, ან სიყვარულის ვნებით დატკბობაე კი, პირიქით, სულიერი ნაღველის, სხეულის სისუსტისა და მომავალში სხვა უსიამოვნებათა მაუწყებელია. მოდი, უმჯობესია კარგი ზღაპრითა და დედაბრული არაკებით დაეაწყნარო; — და ასე დაიწყო:

28. — ერთ სახელმწიფოში ეხოვრობდა მეფე-დედოფალი. მათ ჰყავდათ სამი ულამაზესი ქალიშვილი. მართალია უფროსები მეტად მშვენიერები იყვნენ, მაგრამ მაინც შეიძლებოდა იმის დაჭერება, რომ აღამიანები მათ საკმაოდ შეეკებინათ შეძლებდნენ. უმცროსი კი ისეთი წარმტაცი და აუწყრელი სილამაზისა იყო, რომ აღამიანურ ენაზე მის სადიდებლად საკმაოდ სიტყვებიც კი არ მოიძებნებოდა. ბევრი ადგილობრივი მოქალაქე და მრავალი უცხოელი, რომელთაც უხვად იზიდავდა არაჩვეულებრივი სანახაობის შორს გავარდნილი სახელი, მიუწვდომელი მშვენიერებით აღტაცებულნი და განცვიფრებულნი მარჯვენა ხელს პირზე იფარებდნენ ისე, რომ საჩვენებელი თითი გაკიმულ ცერზე ჰქონდათ მიდებულნი, აითქოს მოწიწებით თაყვანს ცემდნენ თვით ქალღმერთ ვენერას. მახლობელ ქალაქებსა და მეზობელ ქვეყნებში ხმაც კი გავრცელდა, ზღვის ცისფერი სიღრმით შობილმა და აქაფებული ტალღების ნაპირით აღზრდილმა ქალღმერთმა განსაკუთრებული ღვთაებრივი მოწყალება მოიღო და აღამიანთა შორის ტრიალებსო; ან კიდევ — ზეციურ მნათობთა ახალი თესლისაგან, ქალწულებრივი იერით დაჭილდოებული მეორე ვენერა ხელახლა წარმოშვა არა ზღვამ. არამედ დედამიწამო.

29. ეს აზრი დღითი დღე უსაზღვროდ იდგამდა ფესვებს. ქება-დიდება ყოველმხრივ ვრცელდებოდა მახლობელ კუნძულებზე, ხმელეთსა და მრავალ პროვინციაში. ბევრი აღამიანი არ უდრკებოდა გზის სიშორეს, ზღვის სიღრმეს და მოეშურებოდა სახელგანთქმული სასწაულისაკენ. პათოსში, კნიდოსში და თვით კითერაზეც¹⁶ კი აღარავინ მიდიოდა ვენერას საკერეტად; მსხვერპლის შეწირვა იშვიათი გახდა, ტყდრები დაცარიელდა, წმინდა ბალიშები გაიფანტა, საღმრთო წესები მიივიწყეს, ღვთაებათა ქანდაკებებს გვირგვინებით აღარ რთავდნენ და დაცარიელებული სამსხვერპლოებიც ცივი ნაცრით დაიფარა. ქალწულს მიმართავდნენ ვედრებით და მოკვდავ ნაკვთთა სახით თაყვანს ცემდნენ დიად ქალღმერთს;

როცა დილაობით ქალწული გამოდიოდა, მისთვის ძღვენი და შესაწირავი მიჰქონდათ უხილავი ვენერას სახელზე. ზოლო, როდესაც ის მოედნებზე გაივლიდა, ბრბო მას ხშირად ეარღებოდა და გვირგვინებით უფენდა გზას.

მოკვდავი ქალწულისათვის ღვთაებრივი პატივის უხვად მიგებამ ძლიერ აღანთო ქვეშაირი ვენერა; აუტანელი ბოღმით საესე, თავის ქნევითა და აღუღვებული ასე ეუბნებოდა თავის თავს:

30. მე, ბუნების უპირველესი დედა, სტიქიონთა დასაბამი და მთელი ქვეყნის მშობელი ვენერა, როგორ ვითმენ ისეთ მოპყრობას, რომ მოკვდავი ქალწული ინაწილებს ჩემს მეფურ დიდებას და ზეცაში განმტკიცებული სახელი მიწიერი უწმინდურობით იბიღვება? განა შევეურიგდები იმას, რომ უზენაესი უფლებები მრადგილეს გაუენაწილო, ჩემი სახელით მოსანანიებელ მსხვერპლს რომ იწირავს, და მოკვდავი ქალწული ჩემს სახეს ატარებდეს? განა სახელგანთქმულმა მწყემსმა,¹⁷ რომლის მსგავრი დასამართალი დიდმა იუპიტერმა დაამტკიცა, ტყუილად მომანიჭა უპირატესობა, შეუღარებელი სილამაზის გამო იმ დიად ქალღმერთთა წინაშე? მაგრამ იმ ცრუ სახელის მიმღებს, ვინც არ უნდა იყოს იგი, თავის სასიკეთოდ არ მოუთვისებია ეს პატივი. საქმეს ისე მოკაწყობ, რომ თვით ინანოს თავისი ნებადაურთველი სილამაზე.

მაშინვე მოუხშო თავის ფრთოსან ვაჟს,¹⁸ საშინელ თავხედ ბიჭს, რომელიც თავისი ავი ჩვევებით საზოგადოებრივ წესიერებას აბუჩად იგდებდა, ისრებითა და ჩირალდნებით შეიარაღებული დამღამობით სხვის სახლებში დარბოდა; ცოლ-ქმარს ერთმანეთს ამორებდა და ასეთი ბორცტმოქმედებისათვის დაუსჯელი რჩებოდა, ერთი სიტყვით, ყოველ ავს ჩადიოდა. ბუნებით წამხდარი, გათავებდებული ბიჭი ვენერამ კიდევ უფრო წააქეზა, წაიყვანა იმ ქალაქში და დაანახა ფსიქეა — ასეთი იყო იმ ქალწულის სახელი — მოუთხრო სილამაზეში შეჯიბრების ამბავი და აღშფოთებისაგან აკანკალებულიმა უთხრა:

31.— გაფიცებ მშობლიურ სიყვარულს, გაფიცებ შენი ას-

ჩუბის ტყილ ქრისტობელს და შენა ჩირადღის თფლიან
ცუცხლს. შური იქიე შობლისათვის. სამაგიერო სრულად
შიუნლე და სსტიკად დასაჯე თავხედი სილაშაზე. გააკეთე ის
ურთადერთი, რაც ყველაფერზე მეტად მწყურია: დაე, ამ
ქალწულს უზომოდ შეუყვარდეს სულ უკანასკნელი ადამიან-
ნი, ისეთი, რომელიც წარმოშობითაც, ქონებითაც და თვით
თავდაცვის უნარითაც კი დაჩაგრა ბედმა, ისეთი გლახაიც,
რომ მთელ ქვეყანაზე უფრო მეტად საცოდავი აღარ მოძო-
ვებოდეს.

ასე უთბრა, ნახევრად გაპობილი ბავით დიდხანს მაგრად
კოცნა თავისი შვილი დი ზღვით ვარშემომდინარე სანაპიროს
მახლობელ მხარეს მიაშურა. ის იყო დაადგა მოშრიალე
ტალღათა ზედაპირს ვარდისფერი ფეხისგულუბი, რომ, აი,
უკვე ვანისვენებდა ღრმა ზღვის წოკრიალებულ, წყნარ ზე-
დაპირზე, და მოისურვა თუ არა, წამსვე გიჟონდა თითქოს
წინასწარ მომზადებული ზღვის ამაღა: აქ იყო ნერეუსის¹⁵ ქს-
ლიშვილთა მომღერალი გუნდიც, პორტუნეც¹⁶ გაბურძეხილი
ლურჯი წვერით, სალატიაც¹⁷, რომლის კალთა თევზებითაა
სავესე და დედფინების პატარა მუეტლე პალემონიც¹⁸; აი,
ზღვაზე ტრიტონთა¹⁹ ჩგუფი ნაეარდობს: ერთი—ტყილხშიან
ნიჟარაზე ნაზად ცემს ნაღარას, მეორე — მზის პაქანაჭებისა-
გან დასაფარავად აბრეშუმის ლეჩაქს შლის, მესამეს — ქალ-
ბატონის თვალეშთან საჩკე მიაქვს, სხვები — ორქულისანი
ეტლებით დაცურავენ. ასეთი ამაღა ახლდა ვენერას, რომე-
ლიც ოკეანისაკენ²⁰ მიეშურებოდა.

32. ფსიქეას კი, შეუღარებელი სილაშაზის პატრონი, არა-
ვითარო სარგებლობა არ ჰქონდა თავისი მშვენიერი გარეგნო-
ბისაგან. ყველა ტყებოდა. ყველა აღიღებდა, მაგრამ არავინ.
არც მეფე, არც უფლისწული, არც თუნდაც უბრალო ხალხი-
დან მოდიოდა ვინმე მის სათხოვნელად. გაოცებით უყურებ-
დნენ მას, როგორც ღვთაებას, მაგრამ ყველას აკვირებდა
ის, როგორც ოსტატურად ჩამოსხმული ქანდაკება. უფროსმა
ღებმა, რომელდა ზომიერ სილაშაზეს ხალხში არავითარი სა-
ხელი არ გაუფქვამს, უკვე დიდი ხანია, რაც იშოვეს სამეფო
გუარის საქმროები და ბედნიერად იქორწინეს. ფსიქეა კი.

ქალწულთა შორის ქვრივი, სხეულით დასუსტებულა, დანადგლიანებული იჭდა შინ და დასტიროდა თავის მარტობას. თუმცა იგი ყველას ხიბლავდა, მაგრამ მას თითონ სძაგდა თავისი სილამაზე. მაშინ უსაწყლესი ქალწულის გაუბედურებულმა მამამ იფიქრა: ჩანს, ეს ზეციური უმოწყალობის ნიშანიად და ღმერთების რისხვით შემინებულმა მიმართა უძველეს საძისნოს — მილეტის ღმთაებას²⁵ — ვედრებითა და მსხვერპლის შეწირვით შესთხოვდა უდიდეს სალოცავს და ჩაგრული ქალწულისათვის ქმარსა და ქორწინებას. აპოლონმა, თუმცა ის ბერძენი იყო და თითქმის თონიელიც, მილეტური მოთხრობის შემთხვევლის პატივსაცემად პასუხი მიიწეა ლათონურ ენაზე უწინასწარმეტყველა:

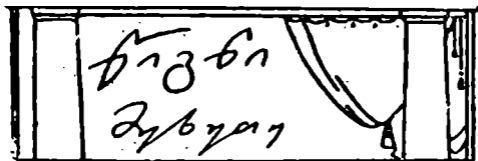
33. მეფეე. კლდის პირს დააყენე განწირული შენი ქალი,
 იგი საქორწინოდ ბოროტ დასამარხავ საპოლელში;
 მოკვდავ სიჯეს ნუ შივლი უბედურო მშობლის თვალი;
 ის იქნება ველური და მშავი. ერთ ბოროტი გველი,
 ეთერს ფრთებით ქრის და სერავს, ყველას შწაფდ ღღის და
 ქანცავს,
 თავის ისრით ყველასა ჩხელეტს, ასუსტებს და ცუცხლია წაეც.
 ფეიტერს აეპატავებს; სხვა ღმერთებიც შიშით თრთიან.
 მდინარეინც შიშს მოუცავს, საიქიოს სტრესის წყაღც.

ასეთი პასუხი მოისმინა უწმინდესი მცხნისაგან ოდესღაც ბედნიერმა მეფემ და უკმაყოფილო, დანადგლიანებული დაბრუნდა შინ და დედოფალს აუწყა მწარე ბედის ეს განჩენი. მუდამდღე დარდობდნენ, ტიროდნენ, თავს იკლავდნენ, მაგრამ ვერაფერს ვერ იზამ, შაებნელი ბედის ბრძანება უნდა აღსრულდეს. უკვე შეუღვანენ ზედკრული ქალწულის დამსამარებელი ქორწინების სამზადისს. ძლივსლა ბეუტავდა და ნაცირისაგან ჩაქრა შავად შეკვარტლული ჩირაღდნების შექვი, საქორწინო ფლეიტის ხმა გელსაკლავ. ლიდიურ პანგზე ეღერდა, მხიარული საქორწინო სიმღერა სამგლოვიარო მოთქმით თავდებოდა და პატარძალი ცრემლს იწმენდა თავისი ყვარსაწყრი ლუჩაქით. მთელი ქალაქი თანაუგრძნობდა გაუბედურებულ ოჯახის სავალალო ბედს და ხალხის თანხმობით მაშინვე საყოველთაო გლოვის განკარგულება გამოიცა.

34. ზეცოურ შითითებათა დამორჩილების აუცილებლობა კი საბრალო ფსიქეას გამზადებული სატანჯველსაკენ მოუწოდებდა. როცა ყველაფერი მზად. იყ. ა. რ. დასასაფლავებელი შეუღლების ზეიმისათვის, მთელი ხალხის დანსებით გაუღვა გზას სამგლოვიარო პროცესია უმიცვალეზღოდ და მტირალი ფსიქეაც მიჰყავდათ არა როგორც ჭვარსაწერად, არამედ როგორც საკუთარი თავის დაკრძალვაზე. რადესაც ასეთი უბედობით შეწუხებული მშობლები უღვთო ზოროტმოქმედების ჩადენას აგვიანებდნენ, თვით. ქალი ასეთი სიტყვებით ამხნევებდა მათ: — თქვენს უბედურ მოხუცებულობას რად იმწარებთ გაუთავებელ ტირილით? თქვენს სუნთქვას, რომელიც უმალ მე მეკუთვანის, რად ქანცავთ ხშირი ოხვიით? რად თუშნოვით უნაყოფო ცრემლით ჩემთვის ეგზომ სათაყვანებელ სახეებს? რად აბნელებთ თქვენს თვალეზში ჩემს ნათელს? რად იგლეჯთ კაღარას? ამ წმინდა ბოძებეა და მკერდში რად იცემთ ხელს? ოი, თქვენ—ღირსეული ჭილდო ჩემი არაჩვეულებრივი სილამაზისათვის! გვიან მოდით გონს უღვთო შურის თავზარდაცემისაგან განადგურებულნი. როცა ხალხი და ქვეყნები ღვთიური პატივით მაღიდებდნენ, როცა ერთხმად ახალ ვენერად მნათლაუდნენ, მაშინ იყო საჭირო გლოვა, ცრემლის ღვრა და ჩემი გამოტირება, ვითარცა გარდაცვლილისა. ვგრძნობ, ვხედავ, მხოლოდ იმან დამღუპა, ვენერას სახელს რომ მიწოდებდნენ. წამიყვანეთ და დამტოვეთ ამ კლდეზე, ბედისწერამ რომ მომისაჯა. ვისწრაფი ამ ბედნიერ შეუღლებისაკენ, ვისწრაფი ჩემი კეთილშობილი შეუღლის წილას. რად უნდა დავაგვიანო და გადაედო მისი მოსვლა, ვინც მთელი ქვეყნის დასაღუპადაა გაჩენილი?

35. ეს თქვა ტალწულმა, დადუმდა და უკვე მტკიცე ნაბიჯით შეუერთდა მის გამცილებელ ხალხს. მიდიან კიტაბო მთის დანიშნულ ფლატესაკენ; დააყენეს მთის მწვერულზე ქალწული, დაუტოვეს ზაქორწინო ჩირაღდნები, რომელიც მას გზას უნათებდა და რომელიც ცრემლითა წყარომ იქვე წაქრო, და თავდაბრილნი თავთავიანთ სასლებში გაბრუნდნენ. მთი უბედური მშობლები კი, ასეთი ხვედრით განადგურებულნი, შინ ჩაატრნენ სიბნელეში და სამუდამო წყვდიადს

მისცეს თავი. შეშინებული, აცახცახებული ფსიქეას კი, რთ-
პელიც კლდის წვერზე იდგა აცრემლებული, წყნარი ზეფირის
ნაზში რხევამ ჭერ აქა-იქ შეურხია კალთები, ტანსაცმელი
გაუბერა, ფრთხილად ასწია, ნელი ტროლვით მაღალი მთის
კალთებიდან ყვავილებით დაფარულ დაბლობის წიაღში სა-
თუთად ძირს დაუშვა და იქ დააწვინა.

1. გრძნობათა ასეთი სწრაფი ცვალებადობის შემდეგ დასვენებულ ფსიქეას ტკბილად ჩაეძინა ნაზი და ამწევანებელი კორდის ცერიანი ბალახის სარეცელზე. ძილით საკმაოდ მოლონიერებული მხნედ წამოდგა. ხედავს დიდი, მაღალი ხეებით დაფარულ ტევრს, ხედავს ბროლიეით გამჭვირვალე მდინარის წყალს. სწორედ ტევრის შუაგულში, მსრბოლაეი მდინარის გვერდით, დგას არა ადამიანის ხელით, არამედ ლეთაებრივი ხელოვნებით შექმნილი სასახლე. გადადგამ თუ არა იქით ნაბიჯს შენს წინაშე რომელიღაც ლეთაების ნათელი. დს ტურფა სავანეა. ტუიის ხისა და სპილოს ძვლისაგან საგულდაგულოდ ნაქერ-ნაქერ გამოკვეთილი ქვრი, ოქროს ბოძებს ეყრდნობა. კედლები ნაქედი ვერცხლითაა ამოშენებული, ზედ ველური მხეცები და სხვა ცხოველები ისე ცოცხლადაა გამოსახული, თითქოს, სასახლეში შემსვლელთა შესახვედრად ემზადებინო. ოპ, კეშმარტად საკვირველი ყოფილა ის ადამიანი, რა თქმა უნდა, ნახევარღმერთი ან, უკეთ. ნამღვილი ღმერთი, რომელმაც დიდი მხატვრული ხელოვნებით ამღენი ოქრო მხეცებად აქცია ძვირფასი ქვების ნატეხებიდან დაგებული

იატაკიც კი მრავალგვარ სურათს წარმოსახავდა. ქეშმარიტად მრავალგზის ნეტარ არიან ისინი, ვისაც ამ თვალმარგალიტზე ფეხის დადგმა ხვდებათ წილად! განზე და სიგარძეზე გაშლილი სასახლის სხვა ნაწილებიც აუწერელი სიმდიდრისა იყო. კედლები ისე იყო გადაბმული ოქროს ზოდებით და ისე ბრწყინავდნენ, რომ მხესაც რომ უარი ეთქვა სხივების მოცემაზე — ისინი თვით გაანათებდნენ ბნელ სასახლეს დღის სინათლით. ყველა ოთახი, ყოველი დერეფანი, ყოველი კარის თვით ურდულიც კი ელვარებდა. დანარჩენი მოწყობილობა სასახლის სიდიადეს ისე შეეფერებოდა, რომ ქეშმარიტად იფიქრებდი, მაღალმა იუპიტერმა შექმნა ეს ციური სასახლე მოკვდავებთან დასაახლოებლადო.

2. ამ ადგილს მშვენიერებით მოხიბლული ფსიქეა ახლო მიდის სასახლესთან, გამხნეებული აბიჯებს ზღურბლს ფეხს და მალე ალტაცებული ყურადღებით ათვალთვრებს უმშვენიერესი სანახაობის ყველა წერილმანს, აკვირდება სასახლის მეორე მხარეზე უდიდესი ხელოვნებით აგებულ საგანძურს. სადაც აურაცხელი სიმდიდრეა მოგროვილი. ქვეყანაზე არაფერია მოიპოვება. ისეთი, იქ რომ არ იყოს. მაგრამ გარდა ამ საკვირველი სიმდიდრისა ყველაზე საოცარი ის იყო, რომ ამ პთელი ქვეყნის საგანძურს არაერთიარო ქაჭვები, არავითარი საეტი, არავითარი ყარაულები არ იცავდა. სანამ იგი უდიდესი განცხრომით ათვალთვრებდა ყველაფერ ამას, მოესმ: რაღაც ხმა ხორცშეუსხმელი არსებისა:

— რაო, ქალბატონო, გაოცებს განა ასეთი სიმდიდრე ყველაფერი ეს შენ გეტყვნის. შედი საწოლ ოთახში. დაღლილი ხარ და სარეცელზე მოისვენე. როცა ბანაობას მოისურვებ — ბრძანე. ჩვენ, ვისი ხმებიც შენ გესმის, შენი მხეველები ვართ, შენი ერთგული სამსახურსათვის მიჩენილნი. როგორც კი მოირთვები, მდიდრული სუფრა დაუყოვნებლივ გაჩნდება.

3. ლეთაებრივი კალთის ქვეშ მყოფმა ფსიქეამ ნეტარება იგრძნო. იღუმალი ხმის რჩევა დაიჭერა, ქერ ძილით და შემდეგ აბანოთი განიშორა დაღლილობა; დაინახა თუ არა სასაუზმოდ გაშლილი ნახევრადმრგვალი მაგიდა, სიხარულით მიუჯდა მას. მაშინვე მიირთვა, თითქოს ქარისაგან მოტანილი.

ნექტარის მსგავსი ღვინოები და ნაირ-ნაირი კერძები, მსახურები კი არ ჩანდნენ, ვერავის დანახვა ვერ მოახერხა. მხოლოდ სიტყვები ესმოდა და მსახურებზე მხოლოდ ხმები. აყავდა. მლოდრული სუფრის შემდეგ ვიღაც უხილავი გამოვიდა და სიმღერა დაიწყო, მეორემ კითარაზე დაუკრა, ვერც იგი დაინახა. მის სქენამდე აღწევდა მრავალ მომღერალთა ხმები, თუმცა აღამიანთაგან არავინ სჩვენებია, მაგრამ ცხადი იყო, რომ გუნდი მღეროდა.

4. გასართობები დამთავრდა, ამასობაში კიდევაც დაღამდა და ფსიქეამ დაიძინა. შუალამისას მის ყურებამდე რაღაც მსუბუქი ხმაური მიფრინდა. მარტო მყოფ ფსიქეას უბიწოების დაკარგვისა შეეშინდა, თავზარი დაეცა, შეკრთა, ვრიღება რაიმე ხიფათს, მით უმეტეს, რომ იგი შიათვის უცნობია. მაგრამ უკვე შემოვიდა იღუპალი მეუღლე, ავიდა მასთან სარეცელზე, ფსიქეა თავის ცოლად გაიხადა და მზის ამოსვლამდე სასწრაფოდ გაქრა. მაშინვე საწოლ ოთახში მომლოდინე ხმები მზრუნველობით თავს შემოეცლნენ უბიწოებადაკარგულ ძატირძალს. ასე გრძელდებოდა დიდხანს. ბუნებრივ კანონთა ძალით. ახალი საკმე ხშირი მიჩვევისაგან სასიამოვნო გახდა და უცნობი ხმის ქანგი განმარტოებულ ფსიქეას სიმშვიდეს აწიქებდა.

ამასობაში მისი მშობლები გაუნელებელ დარდასა და მწუხარებაში ბერდებოდნენ; შორს გაერცელებულმა ხმებმა კი მის უფროს დებამდე მოაღწია. ყველაფერი გაიგეს, საჩქაროდ მიატოვებს თავიანთი სამკვიდრებელი, დამწუხრებულნი და დაქვედიანებულნი გაეშურნენ მშობლების სანახავად, მათთან მოსალაპარაკებლად.

5. იპავე ღამეს ფსიქეას ასე უთხრა მისმა მეუღლემ, რგი ხომ მხოლოდ მხედველობისათვის იყო მიუწვდომელი და არა შეხებისა და სმენისათვის:

— ფსიქეა, ჩემო ძვირფასო და უტკბესო მეუღლე, უღმრბელი ბედი დაღუპვას გიქადტს, რასაც, ჩემი აზრით, განსაკუთრებით უნდა ვერიდოთ. შენი დები, შენი სიკვდილის ხმებით შეშინებულნი და შენი კვალის მძებარნი, მალე იმ კლდეზე ამოვლენ. თუ შემთხვევით მათი ხმამაღალი ჩივილი

გაიგონო, ნუ უპასუხებ, მათ დანახვასაც ნუ ეცდები, თორემ საშინლად დამანაღვლიანებ და შენ კი უთუოდ დაიღუპები.

მან თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია და დაჰპირდა, რომ შენი ღარიგებისაკებრ მოვიქცევიო, მაგრამ როგორც კი ღმის მიწურულში ქმარი გაქრა, საბრალომ მთელი დღე ცრემლსა და ოხერაში გაატარა და იმეორებდა, რომ ახლა კი ნამღვილად დაიღუპებოდა სანეტარო საპყრობილეში. ჩაკეტილ. ადამიანთა ურთიერთობას, ლაპარაკს მოყლებული, მის მგლოვიარე ღებს ვერავითარ დახმარებას ვერ გაუწევდა; მათთან ჰყირე ჰაემანსაც კი ვერ ეღირსებოდა. უარს თქვა აბანოზე, საკმელზე, სხვა მომლონიერებელ საშუალებებზე და მწარე ქეთინით ჩაიძინა.

6. წუთსაც არ გაუვლია, რომ საჩეცელში ჩაუწვა ჩვეულებრივზე აძრე მოსული მეუღლე, გულში ჩაიკრა მტირალი უსიქვა და ასე უთხრა:

— განა ამას დაჰპირდი, ჩემო ფსიქვა? რას უნდა მოველოდე შენგან შენი მეუღლე, რისი იმედი უნდა მქონდეს? ღღისითა და ღაჰით, თვით ცოლქმრული ალერსის დროსაც კი, შენ ტანჯვას ბოლო არ უჩანს. მაშ, ჰქენი, რაც გინდა. ჯალთმე დაღუპვის მოსურნე სულერ მოთხოვნილებას. ხოლო როცა დაგვიანებით სინანული გეწვევა, ჩემი ეს დარბაისლური რჩევა-ღარიგება მოიგონე.

მაშინ ფსიქვამ, თხოვნითა და მუღარით, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი მოკვდებოდა, ქმრისაგან თავისი ღების ნახვის თანხმობა მიიღო, რათა შეენელებინა მათი მწუხარება და დალაპარაკებოდა. ასე დაუთმო ქმარმა თავის ახალგაზრდა ცოლს, კიდევ მეტიც, ნება დართო მიეცა მათთვის საჩუქრად. რასაც მოისურვებდა ოქროულობიდან თუ ძვირფასი ქვებიდან, ამასთანავე მუქარით გააფრთხილა, თუ იგი თავისი ღების რჩევას აპყვებოდა და ეცლებოდა თავისი ქმრის ხილვას, მაშინ ამ მკრეხელური ცნობისმოყვარეობისათვის ბედნიერების მწვერვალადან თავს ჩამოიგდებდა და მის ხევენა-ალერსს სამუდამოდ დაკარგავდა. მან ქმარს მაღლობა გადაუხადა და გაბრწყინებულს სახით უპასუხა:

— დიახაც ასჭერ სიკვდილი მიჩვენია, შენი უტყბესი მეუღლეობის დაკარგვას ვინც უნდა იყო შენ, გაგიუბით

მიყვარხარ, როგორც ჩემი სული; და თვით კუბიდონსაც კი არ გადარებ. მაგრამ გვედრები, შემისრულე კიდევ ერთი თბონა: უბრძანე. შენს მსახურ ზეფირს ისევე გადმოიუფანოს აქ ჩემი დები, როგორც მე გადმომიყვანა.

თავის ნაზ ლაპარაკზე რომ დაეყოლებინა, მიეკრა მას ჰთელთ სხეულით, საცდუნებლად აკოცა და ამ ალურსს თან დაურთო:

— ჩემო ტებილო, ჩემო ქმარო, შენი ფსიქეას ნაზო სულა!

სასიყვარულო ჩურჩულის ძალასა და გავლენას ძალაუნებურად დაუთმო ქმარმა, დაჰპირდა, ყოველივეს შეგისრულებო და, განთიადის მოახლოვებისთანავე, ცოლს ხელებიდან გაუქრა.

7. ხოლო დებმა მიიკითხ-მოიკითხეს, სად იმყოფებოდა ის კლდე და ადგილი, სადაც ფსიქეა იქნა მიტოვებული, მიამურეს იქით და ცრემლით თვალებს ივსებდნენ. ხელს მაერდზე იცემდნენ, ისე რომ მათ დრტვიუნვას კლდეები და ქვები გამოძახილით ეპასუხებოდნენ. თავის უბედურ დას მანამდე ეძახოდნენ, სანამ მათი გულის განმგმირაივი მოთქმისაგან მოთმინებიდან გამოსული ფსიქეა არ გამოვიარდა სახლიდან და არ თქვა:

— ტყუილად რად იკლავთ თავს უიშვლო გოდებებით? აი, აქა ვარ მე, ვისაც თქვენ გლოვობთ, შეწყვიტეთ საშინელი კივილი, შეიმშრალეთ შეუწყვეტელი ცრემლისაგან დასველებული ღაწვები, რადგან სურვილისამებრ შეგიძლიათ ჩაიკრათ გულში ის, ვისაც ასე დატირით.

მაშინვე მოუხმო ზეფირს და გადასცა ქმრის ბრძანება. დაძახებაზე მსწრაფლ გამოცხადდა ზეფირი და მშველი ქროლვით ფრთხილად გადმოიყვანა დები. აი, უკვე ეხვევიან. სწრაფად კოცნიან ერთმანეთს და თითქოს შეწყვეტილი ცრემლი ხელახლა ჩამოსდით ბედნიერებასაგან. გახარებულელებს.

— მხიარულად შემოდით ჩვენს თავშესაფარში, — ეუბნება ფსიქეა, — ჩვენს კერქვეშ და თქვენს ფსიქეასთან მშვენივარე გული დაიმშვიდეთ.

8. ასე ეუბნება ფსიქეა დებს, უჩვენებს მათ ოქროს სასახ-

ლის უთვალავ სიმღიღრეს, ასმენინებს უამრავი მსახურის ხმებს; კარგად მოაღონიერა ისინი უამესი ბანაობითა და უკუღევთა შესაფერისი სუფრით, ისე რომ ზეციური სიმღიღრას მღიღრული ბარაქით მაძღრობისობამდე დამტკბართა სულის სიღრმეში შურმა გაიღვიძა. ბოლოს ერთმა შათგანმა დიდი დაყენებითა და ცნობისმოყვარეობით დაუწყო გამოკითხვები: ვინ არის ამ ღვთაებრივ ნიეთა პატრონი, და რას აკეთებს შენი ქმარიო. მაგრამ ფსიქეამ ქმრის დარიგებათა დარღვევის შიშით საიღუმლო არ გაამეღვენა, სახელდახელოდ შეთხზა, რომ ის ახალგაზრდა კაცია, რომლის დაწვები პირველი ღონილითაა დაფარული და უმოაზრესად მთასა და ბარში მონადირეობას ეწევაო. რათა ხანგრძლივი ლაპარაკის დროს შემთხვევით ქმრისთვის მიცემული პარობა არ დაერღვია, ოქროს ნიეთებითა და ძვირფასი ქვებით შემკული ყელსაბამებით დატვირთა ისინი, მაშინვე მოუხმო ზეფირს და ჩააბარა უკანვე გადასაყვანად.

9. როცა ეს განკარგულება დაუყოვნებლივ იქა შესრულებული, შინისაკენ მიმავალი დები, შურით აღვსილი და ნაღვლით გასიყვებულნი, დიდხანს გაცხარებით ელაპარაკებოდნენ ერთმანეთს. ბოლოს ერთმა მათგანმა ასე დაიწყო:

— აჲ, ბრმა, მკაცრი და უსამართლო ბედი! განა მოგწონს შენ, რომ ერთი დედ-მამის შვილებს წილად ასეთი სხვადასხვანაირი ბედი გვერგო? ჩვენ, რაც უნდა იყოს, ასაკით უფროსები, უცხოელ მამაკაცთა მოსაძისებურებად გავვბადვს. მოგვეწვიტეს შობილიურ კერასა და თვით სამშობლოსაც კი. ასე რომ ყოველივეს მოშორებულნი სვენს ცხოვრებას განდეგილებივით მიუათრევთ; ის კი, სულ უმცროსა, უკვე მოღვლილი შვილოსნობის ნაყოფი, ისეთი სიმღიღრისა და ღვთაებრივს ქმრის პატრონია, რომლის მოხმარების შროც არა აქვს. როგორც საკირია. ხომ დაინახე, დამ, რამდენი განძეული, ძვირფასი ტანააცქელი და ბრწყინვალე მარგალიტებია იმ სახლში, გარდა ამისა აუარებელი ოქროა ფეხქვეშ გაბნეული თუ ამასთანავე ქმარიც ისეთი ლამაზია, როგორც თვითონ გვარწმუნებს, უფრო ბედნიერი ქალი ქვეყანაზე აღარ ყოფილა. შესაძლებელია, ისე ნიეჩიოს ღვთაებრივი ქმარი, ისე განუმტკიცდეს სიყვარული, რომ მან ფსიქეაც ქალღმერთად

აქციოს. პერკულესს გეფიციები, საჭმეს ასეთი პირო უნაწს, ღიახ, სწორედ ზეცას უმიზნებს; ქალი ქალღმერთად ითვლება, თუკა მას უხილავი მსახურები ჰყავს და თვით ქარს მზრძანებლობს. მე უბედურს . კი რა მხელა წილად? უპირველეს ყოვლისა, ჩემი ქმარი მაძაღ შემეფერება, გოგრაზე უფრო ქაჩალია, ღონით პატარა ბიჭსაჲ კი დაუეარდება და შინ ყველაფერი ჩაეცტილი აქვს.

10. სიტყვა მეორემ ჩამოართვა:

— მე კი როგორ ქვარს ვუძლებ! ნიკრისის ქარებისაგან მოკრუნჩხულია, კუზიანია და ამიტომაც ჩემთან იშვიათად მოსიყვარულე. მუღამ მის გამრუდებულ, ქვასავით გამაგრებულ თათებს ვხელ და ვიწვავ ჩემს სათუთ ხელებს სუნიანი ცხელი საფენებით, კუქყიანი ჩვრებით და მყრალი საღბუნებით, თითქოს კანონიერი ცოლი კი არ ვიყო, არამედ დაქირავებული მომვლელი ქალი. ყური მიგდებ, დაო, გულახდილად გეტყვი რასაც ეფიქრობ; როგორც ჰგავს, შენ ყველაფერს სრული და მონური მოთმინებითაც კი იტან. მე მეტი აღარ შემიძლია ავიტანო, რომ უღირსს ასეთი ბედი ხელა წილად, გახსოვს. როგორ ამაყადა და გამოშწევეად იქცეოდა? თვით ეს გამოვლინებული კეხხა ამტკიცებდა მის ქედმაღლობას; ნაკრე ასეთი სიმდიდრით გულგამაგრებულმა ჩვენ ნამცეცი გადმოკვიგლო და მაშინვე ჩვენი იქ ყოფნით შეწუხებულმა უბრძანა ქარს გამოვეყარეთ იქიდან. ქალი არ ვიყო, და სულს გამძვრეს, თუ ის ასეთი სიმდიდრის მწვერვალიდან არ ჩამოვავლო. თუკი შენც, რაც სრულიად ბუნებრივია, ამ შეურაცხყოფამ აღგაშოთა, მოდი ორივემ კარგად მოვითათბიროთ და გადავწყვიტოთ, როგორ მოვიქცეთ. მაგრამ მიტანილ საჩუქრებს ნურავის ვაჩვენებთ; ნურც მშობლებს და ნურც სხვა ვინმეს; აგრეთვე ნურაფერს ვიტყვით ამის შესახებ, რომ ფსიქეა გადარჩენილია. ისიც საკმარისია, რაც ჩვენ ვნახეთ, თუმცა უმჭობესი იყო არ გვენახა, არათუ კიდევ მშობლებსა და მთელ ხალხს ვაუწყოთ მისი ნეტარი ცხოვრების ამბავი, არ შეიძლება ბედნიერი იყვნენ ისინი, რომელთა სიმდიდრეც სხვებისთვის უცნობია. იგი მალე გვიგებს, რომ ჩვენ მოსო მოახლეები კი არა, დები ვართ. ახლა დაუბრუნდეთ ქმრებსა და ჩვენს ღარიბ, მაგრამ პატიოსან კერას; ყველაფერი აუჩქა-

იებლად, გულდასმით მოვიფიქროთ და ისევ დავბრუნდეთ ამ
კოცლოჩინას. დასასჯელად.

11. ორმა უკეთურმა უკეთური გეგმა დასახა სიკეთის ნაც-
ვლად; ამგვარად, მათ დამალეს დისგან მიღებული მდიდრუ-
ლი საჩუქრები, დაიწყეს თმის გლუჯა და ლაწეთა ხოკვა (რაც
მათ მართლაც დაიმსახურეს) და ძალად ხელახლად მოიღინეს
კრემლო. შემდეგ შეაშინეს შობლები და ტყვიელები განუახ-
ლეს. გაგიჟებულნი სასწრაფოდ გაეშურნენ თავიანთი სახლე-
ბისაკენ, რათა მოემზადებინათ ქეშმარიტად მამისკვლელო-
ბის ბადალო ბოროტმოქმედება უდანაშაულო დის მიმართ.

ამასობაში ფსიქეას უხილავი მეუღლე ღამით ისევ არწმუ-
ნებდა: — ხედავ, როგორი საფრთხის წინაშე დგახარ? ბედმა
შორიდან დაგიწყო ომი და, თუ თავდასაცავად საიმედო ზო-
მებს არ მიმართე, მალე პირისპირ შეგებმება. ეს ცბიერი
გომბიოები მთელი ძალ-ღონით გიმზადებენ დამლუქველ მზა-
კრობას; მათი მიზანია დაგითანხმონ შენ, დაინახო ჩემი გა-
რეგნობა, რომელსაც, როგორც ერთხელ კიდეც გაგაფრთხი-
ლე, ერთი შეხედვის შემდეგ ვეღარ იხილავ. ამრიგად, თუ ცო-
ტა ხანში ეს ბოროტი გეგმით აღესებულნი ავი ქაღოქრები აქ
მოვლენ, — და რომ მოვლენ ვიცი, — მათ ერთ სიტყვასაც ნუ
ვტყვი. თუკი ბუნებრივი გულბრყვილობისა და სულიერი
სინაზის გამო ამის შესრულება არ ძალგიძს, მაშინ ნუ მოუს-
შენ მაინც ნურავითარ სიტყვებს ქმროს შესახებ და ნურც
უქანუხებ. ჩვენი ოქახი ახლა მალე გაიზრდება, შენი ქერ კი-
დეე ბავშვური საშო, თუ ღუმილით დაიცავ საიდუმლოებას,
ჩვენთვის ღვთაებრივ ბავშვს ატარებს, თუკი საიდუმლოებას
გაამჟღავნებ — მოკვდავი დაიბადება.

12. ფსიქეა ამის გაგონებაზე სიხარულით გაიფურჩქნა და
ღვთაებრივი ჩანასახით დაიმედებულმა ტაში შემოკრა, თავი-
სი ნაყოფის მომავალი დიდებით გამხიარულდა, დედის საპა-
ტიო წოდებით გაიხარა უკვირს უჩვეულო, უცნობი ტვირთი
და მცირე ხნის ჩხელეტიასგან განაყოფიერებული საშოს თან-
დათანობითი ზრდა. ის ორი კირი კი, ორი ბილწი ალქაჯი,
გველის შხამით მსუნთქავნი, ბოროტი სისწრაფით მოეშურე-
ბოდნენ, რომ გაეუკრათ ფსიქეასაკენ. მაშინ ისევ გამოცხად-
და მეუღლე მცირე ხნით და თავის ფსიქეას არწმუნებდა

... არ, დადგა უკანასკნელი დღე, უკიდურესი გახსაცდელი: მანენ სქესი და მოსისხლე ნტერი შეიარაღდა, დაიძრა ბანაკიდან, ჩამწყრივდა და უკვე საომარი საყვირის ხმა გაისმის. ბოროტი დები შიშველი მახვილით შენს ყელს სწედებიან. ვაი, რომ დიდი უბედურება გვემუქრება. უნაზესო ფსიქევე! შეიბრაღე შენი თავი, შეგვიბრაღე ჩვენ და წმინდა თავშეკავებულობით ააცილე სახლს, კმარს, თავსა და ჩვენს ჩვილს მოსალოდნელი განსაცდელი. ნეტავ, ამ საძაგელ ქალებს, რომლებიც შენდამი დამლუპველი სიძულვილისა და შებიღწული სისხლის გამო არ არიან ღირსნი დებად იწოდებოდნენ, არ ნახაუდე, არ მოუხმენდე, როცა ისინი სირინოზების¹ მსგავსად მაღალი კლდოდან თავის დამლუპველ ხმას არემარეს მოჰფენენ.

13. ფსიქევა გულამოსკენილი ტიროდა და ყრუ სიტყვებით პასუხობდა:

— რამუნებად ვიცი, უკვე გქონდა დრო დარწმუნებულდ იყავი ჩემს ერთგულებასა და სიჩუმეში, ახლა კი არა ნაკლებ სულიერ ძლიერებას გაჩვენებ. მხოლოდ უბრძანე ჩვენს ზეთირს შეასრულოს თავისი მოვალეობა და შენი უწმინდესი სახის დანაწილს უარყოფის სამაგიეროდ. დების ნახვის ნება მაინც დამრთე, გაფიცებ, ამ შენს ორსავე მხარეს დაფენილ სურნელოვან კულულებს, ნაზ. მომრგვილო დაწვებს, რომლებიც ჩემსას ჰგვანან, რაღაც იდუმალი ცეცხლით ანთებულ მკერდს, — ოდესმე ჩვენს პატარაში მაინც დაეინახავ შენს ნაკეთებს! — თავმდაბალი თხოვნისა და მოუთმენელი ვედრების საპასუხოდ ნება დამრთე მოვეხვიო ჩემს დებს და შენთვის თავდადებული ფსიქეას სული ამ სიხარულით დაამშვიდე, შენი სახის შესახებ ერთ სიტყვასაც აღარ გკითხავ და ივით ღამის წყვილიადიც აღარ მანუხებებს, რადგან შენი სინათლე თან მახლავს.

ამ სიტყვებითა და საამო ხვევით მოქალოებულმა მისმა პეუღლემ თავისი თმით ცრემლი შეუშშრაღა, ყველაფრის შესრულებას დაჰპირდა და გაქრა სანამ გათენდებოდა.

14. შეთქმულებაში შეთანხმებული დების წყვილი მშობლებს მოუნახულებლადაც კი ხომალდიდან პირდაპირ ფლატკაკენ მიეშურებიან. მათ გადამყვან ქარს აღარ უცდიან.

უგუნური თავებლობით სიღრმეში ცვივლებიან, მაგრამ ზე-
ფირმა გაიხსენა მეფური ბრძანება და, თავის სურვილის წი-
ნააღმდეგ, კალთით აიყვანა ისინი და ნელი ქროლვით მიწაზე
დაუშვა. ორთავენი სასწრაფოდ მიძვრებიან სახლში, ფარი-
სველურად, დების სახელს ამოფარებულნი, ეხვევიან თა-
ვიანთ მსხვერპლს, მხიარული გამომეტყველებით ფარავენ
ღრმა სიცრუის საიდუმლოებას და პირმოთნე სიტყვებით
მიმართავენ მას:

— ფსიქეა, შენ უკვე წინანდებურად პატარა გოგონა აღა-
რა ხარ, მალე თვით გახდები დედა. იცი კი შენ რამდენ სიყე-
თეს ატარებ ჩვენთვის ამ პატარა პარკით? როგორ გაამხია-
რულებ ამით ჩვენს ოჯახს! რა ბედნიერება იქნება ჩვენთვის
ამ ოქრო ბავშვის მოვლა! თუ, როგორც მოსალოდნელია, ბავ-
შვი სილამაზით მშობლებს დაეძსგავსა, უთუოდ კუპიდონს
წარმოშობ ქვეყანაზე.

15. ასეთი თაღლითური სინაზით თანდათან მოინადირეს
ღის გული. როგორც კი მგზავრობით დაღლილებმა სავარ-
ძლებში მოისვენეს და ცხელი აბანოს ორთქლით მოსულიერ-
დნენ, ფსიქეა მათ უმშვენიერეს სასაღილოში საკვირველი და
საუკეთესო საუზმითა და სადილით გაუმასპინძლდა. მის
ბრძანებით კითარა ეღერს, ფლეიტა წკრიალებს, გუნდი მღე-
რის. უხილავი მემუსიკენი ამ უტკბესი მელოდიებით მსმე-
ნელთა სულს აამებენ. მაგრამ საძაგელ ქალთა ბორბობა კი
არ შენელებულა უტკბესი სიმღერის მშვიდი სინაზით, არამედ
წინასწარ მოფიქრებულ ცბიერი მახის დასაგებად განგებ
ლაპარაკი ჩამოაგდეს და ეშმაკურად ეკითხებიან, ვინ არის
შენი ქმარი წარმოშობით, სადაურია და რას აკეთებო. ფსი-
ქეამ თავის გულუბრყვილობით დაივიწყა, რასაც წინათ ამ-
ბობდა, ხელახლა მოიგონა და თქვა, რომ ჩემი ქმარი შახლო-
ბელ პროვინციიდანაა, მსხვილ სავაჭრო საქმეებს ეწევა, მცი-
რედ შეჭალარავებული შუახნის კაციაო. ლაპარაკი ბეტად
აღარ გააგრძელა, ხელახლა დატვირთა დები ძვირფასი საჩუქ-
რებით და უკან გასაბრუნებლად ქარს ჩააბარა.

16. ზეფირის² ნელი ქროლვით აყვანილნი შინ რომ ბრუნ-
დებოდნენ, ერთმანეთს ასე ელაპარაკებოდნენ:

— რას იტყვი, დაო. ამ ბრიყვის ცოცხალ ტყუილზე? მისი

ქმარი ხან ჰკაბუკია, რომლის დაწვები პირველი ღიხლლითა დაფარული, ხან ჰკლარაშერთული შუახნის კაცია, ვინ უნდა იყოს ისეთი, რომ ასეთ მოკლე ხანში უცხად მოხუცდა? ამ საძაგელმა უთუოდ ან მოგვატყუა, ან თავისი ქმარი თვალთაც არ უნახავს. სულერთია, რომელიც არ უნდა იყოს მართალი, უპირველეს ყოვლისა საჭიროა მისი ბედნიერების დამხობა. თუ მისი ქმრის სახე არ უნახავს, მაშასადამე, ის ღმერთს მისთხოვებია და დასაბადებლად ღეთაებრივ ბავშვს აშხადებს. უკეთუ მას (ეს არც მოხდება!) ღეთაებრივი ბავშვის დედობის სახელი გაუეარდება, მე მაშინვე მაგარ მარყუებით ჩამოვიხრჩობ თავს. დროა დაებრუნდეთ ჩვენს მშობლებთან და ამ სიტყვების შესაფერი ტყუილები შევთხზათ, როგორცთაც ფსიქეას უნდა მიემართათ.

17. შურით ასე ანთებულნი მშობლებს ქედმალურად ელაპარაკებოდნენ, უძილოდ გატარებული ღამისაგან დაღლილებმა დილაადრიან მოკურცხლეს ფლატესაკენ, - იქიდან ჩვეულებრივი ქარისაგან სასწრაფოდ ჩაყვანილებმა ფვალუბიდან ძალად მოიღინეს ცრემლი და თავის დას ასეთი ეშმაკობით დაუწყეს ლაპარაკი:

— ბედნიერო, წყნარად ზიხარ, მოსალოდნელი ხიფათისა არ გეშინია და ნეტარად გრძნობ თავს იმიტომ, რომ არ იცრ, თუ რა უბედურება გწვევია. ჩვენ კი მთელი ღამე თვალი არ მოგვიხუტავს, სულ შენზე ვფიქრობდით. შენი მომავალი საფრთხე მწარედ გეაღონებს. დანამდვილებით გავიგეთ და ჰირ-ვარამის მოზიარენი ვერ დაგიმალავთ, რომ შენთან თურმე ფარულად წევბა უზარმაზარი, მრავალ რგოლებად დახვეული ქვემძროში, რომელსაც კისერის სისხლის მაგიერ შხამითა აქვს საესე და ხაბა უფსკრულივით დაღებული. მოიგონე, პითას მისანმა* რომ გიწინასწარმეტყველა ურჩხულთან შეუღლება. ამასთანავე მრავალმა გლებმა, მონადირემ და ბევრმა აქაურმა მეზობელმა დაინახა, თუ როგორ ბრუნდებოდა იგი ხალამო ეამს საძოვრიდან და მახლობელი მდინარის ფონზე ცურვით გადმოდიოდა.

18. ყველა გვარწმუნებს, რომ შერჩეული საამო საქმელებით დიდხანს კი აღარ გასუქებს, არამედ საუკეთესო ნაყოფით დაძმობებულს ჩაგვლამავს. ახლა არჩევანი შენს ხელთაა. ან

ისურვებ გაუგონო ძვირფასი სიციცხლოს გადარჩენისათვის მზრუნავ დებს და ამით სიკვდილს აიცილებ, ჩვენთან მშვიდად იცხოვრებ, ანდა უსასტიკესი ქვეწარმავლის შიგნეულობაში ჩაიმარხები. თუკი მოგწონს ეს ფარული ხმებით აესებულო განმარტობებული სოფელი, ან მყარალი, სახიფათო სიყვარულის ფარული ურთიერთობა და შხამიანი გველის ალურსი — შენი ნებაა, ჩვენ, როგორც პატიოსანმა დებმა, ვალო მაინც მოვიხადეთ.

გულუბრყვილოსა და ნაზ ფსიქეას ელდა ეცა ასეთი საშინელი სიტყვებისაგან: დაავიწყდა ქმრის რჩევა-დარიგება და საკუთარი დაპირებანიც აღარ მოაგონდა; უბედურების ქვესუნელში ჩასაეარდნად გამზადებული, სიკვდილივით გაფთხრებული, კანკალით, ენადაბმული, ნაწყვეტ-ნაწყვეტი ჩერჩულით ასე ეუბნება დებს:

19. — თქვენ, ჩემო ძვირფასო დებო, როგორც მოსალოდნელი იყო, თქვენს წმინდა მოვალეობას ასრულებთ, ისინიც ვინც ასეთი ცნობები მოგაწოდათ, ჩანს, არ ტყუიან. მე ხომ ჩემი ქმარი არასოდეს თვალითაც არ მინასავეს და ასრულებითაც არ ვიცი, როგორია იგი. დამდამობით იღუშალი მეუღლის მხოლოდ ხმა მესმის და ძალაუნებურად ვურიგდები იმას, რომ შეთენებისთანავე გარბის; ასე რომ შემძღვია დავიჭერო თქვენი მტკიცება, რომ იგი რაღაც ურჩხულია; თვითონაც ხშირად მიკრძალავდა დამენახა იგი და დიდ უბედურებას მიქადდა, თუ მისი გარეგნობის ხილვას გავბედავდი. თუკი თქვენ შეგიძლიათ თქვენი დაღუპვის გზაზე მდგარი დისათვის რაიმე იღონოთ, ახლავე გააკეთეთ, თორემ შემდგომი უღარდებლობა წინასწარი გაფრთხილების სიკეთეს გააქარწყლებს.

მამინ, უკვე ღია კიშკრიდან უპატრონო დის სულთან შესულმა პოროტმა ქალებმა ყოველივე ნიღაბი მოიშორეს, ტყუილების ხმლები იშიშვლეს და იერაში შიიტანეს გულწრფელი ქალწულის დამფრთხალ მოსაზრებაზე.

20. ბოლოს ერთმა მათგანმა თქვა:

— რადგან სისხლით ერთიანობა გვაიძულებს, შენი გულისთვის ყოველგვარი საფრთხის წინაშე ოვალი დავებუქოთ. გაგაცნობთ ჩვენ მიერ, დიდი ხნის მოფიქრებულ საშუალებას, რომელიც ერთად ერთი გზაა შენი ხსნისათვის. აიღე გალესი

ლი სამართებელი, მეტი სიბასრისათვის ხელისგულზე ფრთხილად ალესე, ფარულად დამალე იმ მხარეს, საითაც შენ ჩვეულებრივ წვები, შემდეგ მოამზადე პირამდე ზეთით სავსე კარგი კაშკაშა ალიანი ლამპარი და მას რომელიმე ქილა გადაახურე. ყველაფერი ეს დიდი საიდუმლოებით მოამზადე. როცა ის დაკლავნილი სხეულის თრევით სარეცელზე ჩვეულებრივამებრ ამოხოსდებო, გაწვება და პირველ ღრმა ძილს მიეცემა, რაც შეიძლება ჩუმი ნაბიჯით, ფესშიშველი ჩამოძვარი ლაგინიდან, ძალიან ჩუმად იარე, ლამპარი ბნელი საფარველისგან განათავისუფლე, ამ დიდებულ სიქმის შესასრულებლად სინათლე გამოიყენე, მარჯვენა ხელში ორღესული იარაღი დაიჭირე, მალლა ასწიე, ღონიერად დაძკარი და საბაგელი გველის თავი ტანს მოაცილე. ჩვენი, ჩვენი მხრივ, დაგებარებით: როგორც კი მისი მკვლელობით თავს დაიხსნი, შენსკენ გამოვეშურებით, მოუთმენლად დაგელოდებით, სასწრაფოდ წაიღებთ. ერთად ამ სიმდიდრეს და შენ, რომელიც ადამიანთა მოდგმას ეკუთვნის, ღირსეულ მამაკაცს მოგიძებნით საქმროდ.

21. ისედაც აღზნებულ დას ასეთი გააღმასებული სიტყვებით გულში ცეცხლი დაუნთეს, თვითონ კი, მოსალოდნელ უბედურებას რომ მორიდებოდნენ, დატოვეს ფსიქეა, ფრთოსანი ქარის საშუალებით კლდეზე გადაყვანილნი სასწრაფოდ გაიქცნენ, და მაშინვე ბოძალდით გაემგზავრნენ.

მარტოდმარტო დარჩენილი და შექირვებული ფსიქეა კი (თუმცა ბოროტი აღქაქები მოსვენებას არ აძლევდნენ) მღელვარე ზღვასავით შფითაუდა; თუმცა მტკიცე გადაწყვეტილება მიღებული იყო, მაგრამ მაინც ბოროტმოქმედების განზრახვის შუადების დროს კიდევ გაუბედავად მერყეობდა და საწინააღმდეგო გრძნობები ამ მზაკვრული საქმისაგან აკეცებდნენ: ჩქარობდა, აყოვნებდა, თრთოდა, სასოწარკვეთილებას ეძლეოდა, განრისხებული იყო და ბოლოს ერთსა და იმავე სხეულში ეზიზღებოდა გველუშაი და უყვარდა ქმარი. სადამო უკვე დამისაკენ მიემართებოდა, ფსიქეა უღვთო მკვლელობისათვის ჩქარ სამზადისს შეუდგა. აი, დადამდა კიდევ, ქმარი მოვიდა, ჩქარ სიყვარულის სიტყბოებას მიეცა და მერე ღრმად ჩაიძინა.

22. აქ კი ფსიქეა დასუსტდა სულითაც და სხეულითაც.

მაგრამ სასტიკ ბედს დაემორჩილა, ღონე მოიყრიბა, ლამპარი გამოიღო, სამართებელი ხელში აიღო და ქალურ სამხდალეს სძლია. როგორც კი მიტანსლი სინათლით ქვეშაგების საიღუმლოება გაშუქდა, დაინახა ყველა ველურ მხეცთა შორის უნახესი და ულამაზესი ცხოველი, დაინახა მშვენიერად შწოლარე თვით სახელოვანი ღმერთი კუპიდონი, რომლის დანახვაზე სანათურის ალიც კი მხიარულად შეთამაშდა, ტკაცანი გაიღო და მკრებელური სამართებლის პირი კიდევ უფრო აკაშკაშდა. ასეთი სანახაობით შეშინებული ფსიქეა დაიბნა, ღონემიხლილი გაფითრდა, კანკალით ჩაიჩოქა და ცდილობდა იარაღის დამალვას, მაგრამ — თავის მკერდში; ამას იგი კიდევაც ჩათუნდა, რომ, შიშისაგან ასეთი ბოროტების ჩადენის წინაშე, შეპართული იარაღი არ დაეარდნოდა. ქანცაწყვეტილი და ყოველგვარ იმედდაკარგული რაც უფრო მეტ ხანს უყურებდა ღეთაებრივი სილამაზის მქონე სახეს, მით უფრო მეტ ღონეს იკრებდა ბედავდა ოქროს თავს სურნელებით გაულენთილი მშვენიერი თმით, რძისფერ კისერსა და მეწამულ ლაწვებს გარშემოვლებულს ხეულებით შემკული კულულებით; ერთი კულული კეფიდან ძირს ეშვებოდა, სხეები კი შუბლზე დაფენილიყო, და მათი შექმფენი ბრწყინვალეებისაგან თვით ლამპარში ალი შეიკბა; ფრთოსანი ღეთაების მხრებს უკან ამოხრდილი ფრთები თეთრი ყვავილივით ელვარებდა და, თუმცა ფრთები ისვენებდა, მაგრამ ნაზი და მსუბუქი ბუმბულის ბოლოები მაინც თრთოდა; ფსიქეას თვალწინ იყო ისეთი ნატიფი და ნათელი სხეული, რომ ვენერას არ უნდა დანანებოდა ასეთი შეილის ქვეყნად გაჩენა. საწოლის ფეხებთან ეწყობილი ღმერთის მაღლიანი იარაღები: მშვილდი და ისრებით აკვსე კაპარჭი.

23. გაუმადლარი და ცნობისპოყვარე ფსიქეა თვალს არ აშორებდა ქმრის იარაღებს; ბუდიდან ერთი ისარი ამოიღო, თითის წვერით პირი გაუსინჯა, მაგრამ აკანკალებული სახსრის ცოტა მეტი მოძრაობის დროს ისარი ღრმად იჩხვლიტა და კანიდან ვარდისფერი სისხლი წვეთწვეთად გამოვიდა. შისღამე შემჩნევლად ფსიქეა თვით აენტო სიყვარულის ღეთაებისადმი ტრფიალებით. უფრო მეტად და მეტად ენთებოდა ღეთისადმი ვნებით. ენით ავსებული დაიხარა და სწრაფად დაუ-

წყობილად კაცს, თანაც შიშობდა, ვაითუ გაეღვიძროს. მაგრამ, სანამ ფსიქეა ასეთი ნეტარებით მთერალი გონებანი ვერ იმორჩილებდა და ლელადა. მისმა ლამპარმა უსაზიზღრესი გამკეცლობით, თუ მანუ შურით, რომ თვითონაც მოინდომა შეხებოდა და ეკონა ეგზომ ბრწყინვალე სხეულისათვის, პატრუქის ბოლოდან ცხელი ზეთი ღვთის მარჯვენა მხარე დააწვეთა. ეპ, შე თავხედო და კანნიერო ლამპარო, სიყვარულის საზიზღარო მსახურო, შენ დაწვი ღმერთი, რომელიც თვით არის ყოველ ცეცხლთა მეუფე! უთუოდ, პირველად რომელიმე საყვარელმა გამოვიგონა, რათა ღმერთ, რაც შეიძლება მეტ ხანს ესარგებლა თავისი სურვილის საგნით. იგრძნო თუ არა წეა, ღმერთი წამოხტა და, დაინახა თუ არა შერყენილი. შელახული ფიცი, საჩქაროდ განთავისუფლდა უბედურ მეუღლის კონა-ხვევისაგან და უსიტყვოდ გაფრინდა.

24. როგორც კი წამოდგა ამური, ფსიქეა ორივე ხელით მარჯვენა ფეხზე შემოქცეო — მალა ფრენის საცოდავ დანა მატად — მაგრამ ბოლოს ღრუბელთა მიღმა სივრცეში დიდ ხანს ჩამოკიდებულა, თანავეზავრობით დაღლილი, ძირს ჩამოვარდა. შეყვარებულმა ღმერთმა იგი მიწაზე მწითლარე არ მიატოვა, შეფრინდა მახლობელ კვიპაროსზე, და მალაღენწევიდან ღრმად აღშფოთებულმა ასე მიმართა:

— უგულწრფელესო ფსიქეა, მე ხომ ჩემი მშობელი დედის, ვენერას, სურვილის წინააღმდეგ, რომელმაც მიბრძანა შენთვის შთაშვებინა ვნება მოკვდავთა შორის ყველაზე უკანასკნელისა და უბადრუქის მიმართ და გლახა მეუღლისათვის გამეწირე, ეამჟობინე თვით მოვფრენილიყავ შენთან შეყვარებულის სახით. ვიცი, რომ სისულელე ჩვეიძინე, სხელგანთქმულმა მეისრემ ჩემი თავი საკუთარი დარალით დაეიწყულე და მეუღლედ გავიხადე. როგორც ჩანს იმისთვის, რომ გვედუშაპად ჩაგეთვალე და სამართებლით ჩემი თავის მოკვეთა მოგენდომებინა, რადგან ამ თავზე შენი მოყვარული თვალეზი იმყოფება. ყოველთვის გაფრთხილებდი და მეგობრულად გარიგებდი. შენი პატრიცემული შთამკონებლები ბორბტი გამოგონებისათვის ჩემთან დაუყოვნებლივ პასუხს აგებენ, შენ კი მხოლოდ ჩემი დაკარგვით

დაგსწი. — ესა თქვა, ფრთა ფრთას შემოჰკრა და ცას სივრცეს შიაშურა.

25. ფსიქეა კი, მიწაზე გართხმული, მწარე მოთქმით გულ-ჩაწყვეტილი, სანამ თვალი მიუწვდებოდა — გაფრენილ ქმარს უყურებდა. მაგრამ, როცა თანდათანობით გაზრდილმა მანძილმა ფრთების საშუალებით გაფრენილი მეუღლე მის თვალ-თაგან გააუჩინარა, ფსიქეა გაექანა მახლობელი მდინარისაკენ და წყალში გადაეშვა. უწყინარმა მდინარემ თვით წყლის აღმგზნები ღმერთის პატივისცემად და თავის დასაცავად ფრთხილად თაეისი ტალღით მდინარის აუვაეებულ ნაპირზე გადმოსვა. წყლის ნაპირას, ბორცვზე, შემთხვევით იჭდა სოფლის ღმერთი პანი; მას ხელი მოეხვია ექოსათვის, მთების ქალღმერთისათვის, რომელსაც სხედასხვა ხმაზე სიმღერას ასწავლოდა. მახლობლად კენტრუშობდნენ ბეკეა თხები და ბალახს ძოვდნენ. თხათა ღვთაებამ ღმობიერად მოუხმო ცოცხალ-მკვდარ და აღელვებულ ფსიქეას და, რადგან მისი უბედურება იცოდა, ალერსიანი სიტყვებით აშვილებდა:

—საყვარელო გოგონავ. მე სოფლის მცხოვრები ვარ, ფარას ვაძრეებ, მაგრამ ღრმა მოხუცებულობის წყალობით ხანგრძლივი გამოცდილებითა ვარ განსწავლული. აი რა: როგორც ვატყობ — ამას კი ჰკვიანი ხალხი განჰკრეტის ნიქს უწოდებს — შენი პარბაცით სიარული, მთელი შენი სხეულის მერისმეტი სიფითრე, ხშირი ოხერა და, რაც მთავარია, ნაპტირალევი თვალები ამბობენ, რომ შენ განუზომელი სიყვარულით იტანჯები. გაიგონე ჩემი რჩევა და ნუ ეცდები ხელახლა წყალში ჩაეარდნით, ან სხვა რაიმე ნაძლადევი სიკვდილით დაიღუპო თავი. სევდა უკუაგდე და მწუხარება გაფანტე. უმჯობესია ვედრებით მიმართო ღმერთთა შორის უდიდეს კუბილონს, რადგანაც იგი განებოერებული და თავხედი კაბუკია, ეცადე, ალერსიანი შეგონებით შენი სასარგებლო განწყობილება შეუქმნა.

26. ფსიქეამ მწყემსთა ღმერთს ამ სიტყვებზე პასუხი არ გასცა, მხსნელ ღვთაებას მხოლოდ თაყვანი სცა და გზას გაუდგა. როცა საკმაოდ გრძელი მანძილი გაიარა რომელიღაც ბილიკით, უკვე საღამოს ს.გრძნობლად დაღლილმა ერთ ქალაქს შიაღწია. იქ ერთ-ერთი მისი დის ქმარი მეფობდა.

ამის გაგებაზე ფსიქეამ მოინდომა, დისთვის თავისი იქ ყოფნა ეცნობებინა; როგორც კი შეიყვანეს იგი დასთან, ურთიერთ ხეყენისა და მოკითხვის შეჰდეგ ღამ ჩამოსვლის მიზეზს კითხა და ფსიქეამ ასე დაიწყო:

— გახსოვს თქვენი რჩევა, სახელდობრ, თუ როგორ აქეზებდით, რომ გველეშაბი, რომელიც ქმრის ცრუ სახელწოდებით ჩემთან ღამეებს ათევდა, სანამ თავისი გაუჰადარა. ხოლო მე უბედურს მშთანთქმდა, ორღესული სამართებლით ღამეკლა? მაგრამ, როგორც კი პირობის თანახმად ღამპარის სინათლეზე ვისი საბე დავინახე, წარჰომიღდა სრულიად სკოცარი და ღეთაებრივი სანახაობა: ტყბილი ძილით შეჰყრობილი, თვით სახელგანთქმული ვენერას ვაჟი, კუბიღონი დავინახე. სიღამაზის ხილვით აღტაცებული და მოჰარბებული განცხრომით დარცხვენილი, სანამ მისით დატკობის შეუძლებლობით ვიტანჯებოდე, იმ დროს მოეღვარე ღამპარმა მხარზე ზეთი დააწვეთა. იმ წუთშივე ტყივილისაგან გაღვიძებულმა, როგორც კი დამინახა ღამპარითა და იარაღით ხელში, მითხრა: — ასეთი მძიჭ, დანაშაულისათვის, დაუყოვნებლივ მოშორდი ჩემს საწოლს და აქედან გამეცალე, მე კი შენს დაზე — აქ შენ დაგასახელა — ეიჰორწინებო. მაშინვე უბრძანა ზეფირს ჩემთვის შემოებერა და სახიღდან გამოვეგდე.

27. ფსიქეამ ვერც კი მოასწრო სიტყვის დამთავრება, რომ ვისმა დამ, გოყური სწრაფვითა და დაჰღუპველი შურით ანთებულმა, ქმარი ეშმაკურად მოატყულია, თითქოს ცნობა ზიელოს მშობლების გარდაცვალების შესახებ, მაშინვე ხოჰალდზე ავიდა და პირდაპირ ცნობილ ფღატეს ვიამურა ზუჰცა სრულიად სხვა საწინააღმდეგო ქარი ქროდა, მაგრამ იმედით დაბრმავებულმა წამოიძახა:

— მიმიღე, კუბიღონო, შენი ღირსეული შეუღლე, შენ კი ზეფირო, ქალბატონი დაიკირე! — და მთელი ძალით უფსრულში გადაეშეა, მაგრამ დანიშნულ ადგილას ცხედრის სახითაც კი ვერ მიადწია. კლდეებზე დახეთქებითა და ქვიღანქვაზე გადაგორებით, მისი სხეული დაიმსხვრა, სხვადასხემხარეს მიმოიფანტა. როგორც ეს მან სამართლიანად დაიმსა-

ხურა, მისი შიგნეულობა ფრინველთა და კელურ მხეცთა
იოლ ნადავლად იქცა.

არ დაუყოვნებია შურისმძიებელ მეორე სასჯელსაც.
ფსიქემ ხეტიალით მეორე ქალაქამდეც შიალწია, სადაც,
პირველის მსგავსად, მისი მეორე და იყო დედოფლად. იგოს
გაება საკუთარი დის მიერ დაგებულ მახეში და — ფსიქემს
მოქიშაე — გაეშურა ქარაფისაკენ უმსგავსი შეუღლებისათ-
ვის, მაგრამ მსგავსადვე უფსკრულში გადაიჩეხა და იქ პოვა
აღსასრული.

28. ამასობაში, სანამ კუპიდონის მამებარი ფსიქეა ქვეყ-
ნებს უელიდა, თვით კუპიდონი, დაწვისაგან კიდეც გამოუმ-
რთვლებელი, დედის საწოლ ოთახში იწვა და კენესოდა. მა-
შინ თოვლივით თეთრი ჩიტი თოლია, ზღვის ტალღებზე რომ
ფრთებით სურავს, ღრმა ოკეანის წიაღში სასწრაფოდ ჩა-
ყურყუმელაედა. მაშინვე მობანავე, მოშხაუნე ვენერას წი-
ნაშე წარსდგა და მოახსენა, შენი შვილი დაიწვა და ძლიერი
ტკივილისაგან კენესის, — არაეინ უწყის მოჩჩება თუ არა,
ყველა ქვეყანასა და ხალხში მითქმა-მოთქმა, ბუზღუნი გაის-
მის, ვენერას და მის მოდგმას ცუდად იხსენიებენო; ასე ამ-
ბობენ: ვაჟი თითქოს მთებში სცყვარულით ერთობა, ვენერა
ეი ოკეანეში ბანაობს, თავის საქმეებს ჩამორჩენენ, ამის გა-
ჰო, აღარც აღარავითარი ვნებაა, აღარც მომხიბვლელობა,
აღარც შშენიერება და ყველაფერი უშნო, უხეში და ველუ-
რი გახდაო; აღარც ცოლქმრული ქორწინებაა, აღარც მეგობ-
რული კავშირი, აღარც ბაეშეთაგან პატივი, არაჰედ საერთო
უსირცხვილობა და ბინძური შეუღლებისაგან სიმწარე და
ზიზღი მეფობსო. ასე ჩასჩხაოდა ვენერას ყურში ეს მოლაყ-
ბე, ცნობისმოყვარე ფრინველი და მის ვაჟს აძაგებდა. გან-
რისხებულმა ვენერამ უეცრად წამოიძახა:

— ალბათ, ჩემს საყვარელ ვაჟს ვილაყ მეგობარი ქალი
გაუჩნდა. აბა, შენ, ერთადერთო ჩემო ერთგულო მსახურო,
მითსარი, რა ჰქვია მას, რომელმაც კეთილშობილი და წმინ-
და ვაჟი შეაყდინა? შესაძლებელია იგი რომელიმე ნიშნა⁸
იყოს, პორთა⁸, ან მუზების⁸ გუნდლიდან. ან ერთ-ერთი გრა-
ცია⁸ ჩემი მსახურთაგანი.

არ გაჩუმდა მოლაყბე ფრინველი და უპასუხა:

— არ ვიცი, ქალბატონო, ერთ ქალწულს, რომლითაც იგი მეთისმეტად გატაცებულია, თუ მეხსიერება არ მალატობს, ფსიქეა ჰქვია.

მაშინ განრისხებულმა ვენერამ წამოიძახა:

— მაშ, მას მართლა სილაშაზით ჩემი მოქიშვე და სახელის მიპტაცებელი ფსიქეა უყვარს, ნამდვილად ის უმჯგანო ამ საქმეში მაქანკლად მე მთელის, რადგან ჩემი მითითებით გაიცილო ის გოგო.

29. თქვა ეს, სასწრაფოდ ამოცურდა ზღვის ზედაპირზე და მაშინვე თავის საწოლ ოთახს მიაშურა: იქ, მართლაც, როგორც მოახსენეს, ავადმყოფი შვილი დახვდა. მან პირდაპირ ზღურბლიდანვე შეჰყვირა:

— განა ეს არის წესი და ნამუსი, შენი კარგი ქცევის შესაფერი. რომ შენი მშობლის, თვით ქალბატონის, დარიგების წინააღმდეგ, იმის მაგიერ რომ ჩემი შტრისათვის საპარცხენო ვნება შთაგენერგა სასჯელის სახით, ანუთ ასეში, ჩერ კიდევ ყრმა, ნაადრევად იყრავ მას გარყენილ გულში და გგონია, რომ მოვითმენ რძლად იმას. რომელიც მეზიზღება? ან ფიქრობ, ყბედო და საზიზღარო ნათრეო, რომ შენ ერთს შეგიძლია ჩენი მოდგმის გაგრძელება, და მე კი, უკვე ხნიერს, ნაყოფი არ ჩავესახება? მაშ ასე, იცოდე, შენზე უკეთეს მეორე ვაუს გვაჩვენ, ან უკეთ, შენდა დასაპიკრებლად ვიშვილებ რომელიმე მონათაგანს, მას გადავცემ ამ ფრთებს, ჩირაღდანს, მშვილდსაც, თვით ისრებსაც და მთელ ჩემს იარაღს. რომელიც შენთვის ასე უხეიროდ სახმარად არ მომიცია. მამაშენის ქონებიდან კი ამ შეიარაღებისათვის არაფერი დახარჯულა.

30. ბავშვობიდანვე ცუდი ზნისა ხარ, თავიდანვე ხელმარდი, უფროსებს წამდაუწუმ უპატუეემლოდ მუქლუჯუნს ჰკრავდი ხოლმე, თვით შენს დედას კი, მკვლელო, ყოველდღე ნაშიშვლებ და გულს მიკოდავ. არარად მაგვებ, ვიგინდარა ქერივივით მეპყრობი, არ გეშინია სახელგანთქმული ღონიერი და უდიდესი მოლაშქრე მამინაცელისა*. გარდა ამისა, დაეჩვიე, ჩემს ჩიბრზე ნისთვის ხასად ქალწულების მოყვანას. აი, ამ ეშმაკობისათვის ინანებ და გაიგებ, როგორი მძიმე და მწარე იქნება შენი დაქორწინება! ასეთი აბუჩად

აგდების შემდეგ რაღა უნდა ვქნა? სად გადავიკარგო? რა საშუალებით მოვაქცივიანო ეს უკუღმართი? განა ჩემს მტერს, თავშეკავებას უნდა მიემართო, რომელსაც ხშირად თვით ამის გარყვნილებისათვის შეეურაცხყოფდი? საშინელებად მიმაჩნია გაუთლელ სოფლის დელაკაცთან ლაპარაკითუშტა საიდანაც უნდა მოელოდეს დამაშვილებელი შურისძიება, მისი ათვალწუნება მაინც არ შეიძლება. სწორედ ის („თავშეკავება“) და სხვა ბრაინი უნდა მოვიშველიო, რომ ეს ლაქლაქა უფრო მკაცრად დაესაჯო, კაპარქი წავართვა, ისრებისაგან განვიარალო. ჩირალდანი ჩაეუქრო და სხეულიც უფრო მწვავე საშუალებებით დავეურგუნო. მხოლოდ მაშინ ჩავთელი ჩემს შეურაცხყოფას გაქარწყლებულად, როცა იგი ამ კულულებს, რომელთა მბრწყინავ ოქროს ამ ხელებით ხშირად ვეაღერებოდით, შეკრეკს, და ფრთებს, ჩემი მკერდის ნექტარით რომ ვნამავედი, — ძირში მიაქრის.

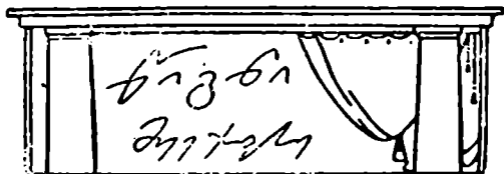
31. ეს თქვა და განრისხებული გაიქცა, მაგრამ ვენერას ნაღველი ამით არ შენელებულა. გზაზე შემოხედნენ ცერერა და იუნონა, მისი მოღუშული სახის დანახვაზე შეეკითხნენ, თუ მოელვარე თვლების სილამაზეს მისი შექმუხენბლი წარბები რად ჩრდილავდა მან კი უპასუხა:

— მართლაც, კარგ დროს შემხედით. თქვენ შემისრულებთ ჩემი მხურვალე გულის სურვილს. გვედრებით, ყოველ ღონეს მიმართოთ და მომინახოთ გაქცეული, მფრინავე ფსიქეა. ჩემს სახლში მომხდარი ამბავი, რა თქმა უნდა. თქვენთვის ცნობილია ეს თავის დამატება მან, რომელსაც აღარ შემიძლია შეილი ვუწოდო.

ამაზე ქალღმერთებმა, რომლებმაც ყველა მომხდარი ამბავი ბცოდნენ, ანთებული რისხვის დასაწყენარებლად ვენერას ასე უთხრეს:

— ქალბატონო, რა ბოროტება ჩაიდინა შენმა შეილმა, რომ ასე დაჟინებით ეწინააღმდეგები მის ბედნიერებას და გინდა დაღუპო ის, ვინც მას უყვარს? საკითხავით რა უოდეაა, თუ ის სიყვარულთ უღიმის ლამაზ ქალწულს? განა არ იცი, რომ იგი უკვე დიდი ბიჭია, ან იქნებ დაგაუწყდა მისი წლოვანება? თუ იმიტომ ტუქსავ, რომ თავისი წლოვანებისა

თვის ასეთი ბავშვური შესახედაობა აქვს და ჭერ კიდევ პატარად გეჩვენება? შენ დედა ხარ, აზრიანი ქალი, ამასთანავე შეილის ყოველგვარ ცელქობას თვალყურს აღევნებ, თავგასულობას აბრალებ, შენი მშვენიერი ვაჟის მოქმედებაში შენსავე ეშმაკობასა და სიამოვნებას კიცხავ და სატრფიალო საქმეებში ხელს უშლი. რომელი ღმერთი ან ადამიანთაგანი დაუშვებს, რომ შენ ყველგან ადამიანებში ვნებიანობა თესო, თუკი შენი სახლიდან სიყვარულს სიყვარულისაკენ ერეკები და ქალთა სისუსტის საზოგადოებრივ სანერგეს მიგრად ეეტავ? — კუპილონის ისრებით დაშინებული იუნონა და ცერერა ცდილობდნენ თავიანთი თავაზიანი მფარველობით, თუნდაც მის დაუსწრებლად მაინც მოეგოთ მისი გული. მაგრამ ვენერა განრისხდა, რადგან მისდამი მიყენებული შეურაცხყოფა არარად ჩააგდეს, გაუსწრო. მათ, დაწინაურდა და ჩქარი ნაბიჯით სხვა მიმართულებით ზღვისაკენ გაეშურა.

1. ამასობაში, ფსიქეა დღე და ღამე დაეხეტებოდა და თავისი ქპრის კვალს ეძებდა; ძლიერ სურდა, თუ ცოლ-ქმრული ალერსით არა, მონური ვედრებით მაინც შეეხელებინა მისი რისხეა. და აი, დაინახა თუ არა ციკაბო მთის მწვერვალზე რაღაც ტაძარი, გაიფიქრა: ვინ იცის, იქნებ აქ არის ჩემი მეუფის სამყოფელიო! და მაშინვე იქით მიმართ: ჩქარი ნაბიჯი, რომელსაც იწედა და სურველმა მუღმიერ დადლილობისაგან დაკარგული სიმარღე დაუბრუნა. აი, უკვე ჰალალი მთის ფერღობზე ავიდა და საკურთხეველს მიუბღლოვდა. ზედაეს მის წინ პურის ბულულებს. ზოგან ძნებად შეკრულ პურს გვირგვანებად დაწნულს და ქერის თავთავეებს. იქ იყო ნამკლები და მკისათვის ყოველგვარი საჭირო იარაღი, მაგრამ ყველაფერი ეს სხვადასხვა ადვილას უწესრიგოდ და უპატრონოდ ეყარა. თითქოს მუშებს პაპანაქებაში ყველაფერი მიუყრ-მოუყრიათო. ფსიქეამ ყველაფერი ეს როგორც საჭირო იყო, სათითოოდ გადააწყო, გულმოდგინედ დაყფ და გაანაწილა. მისი აზრით. არ შეიძლება პატრივი არ სცე ღმერთის ტაძარს და უგულებელყო. მისი

ჩვეულებანი, პირიქით, ყველას კეთილმოწყალებას უნდა ეძიებდეს.

2. ამ დაკვირვებული და გულმოდგინე მუშაობის დროს იგი დაინახა მარჩენალმა ცერერამ და მაშინვე შორიდანვე შესძახა:

— ოჰ, სიბრალულის ღირსო ფსიქეაე! გაშმაგებული ვენერა შენს კვალს მთელ ქვეყანაზე გაცხარებული დაეძებს, საშინელ სასჯელს გიმზადებს, მთელ თავის ღვთაებრივ ძალას შენდამი შურის საძიებლად ხმარობს, შენ კი ჩემთან ნივთებს უვლი და ხსნისათვის არაეითარ ღონეს არ მიძარტაე?

მაშინ ფსიქეა პირქვე დაემხო და მღუღარე ცრემლით ქალღმერთს ფეხებს უნამაედა, თმებით მიწასა და მის ნაკეალევს გვიდა, მას ყოველგვარი ვედრებით მოწყალებსაეცნო პოუწოდებდა.

— გაფიცებ შენს ნაყოფიერ მარჩვენას, მკის სასიხარულო წესებს, წმინდა კალათები! მღუმარ საიდუმლოებას ურჩხულთა ფრთოსან ეტლს, შენს მსახურებს, სიცილიის ნიდაგის ხნულს, მტაცებლურ ეტლს, კირნახულ დედამიწას. პროზერპინას უმზეო ქორწინებაზე ჩასვლას, ნაპოვნი ქალიშვილის შობის სინათლეზე ამოყვანას და, გაფიცებ ყველადურს, რაც კი ელევსინის საეურთხეველში იდუპალებითაა მოცული, დახმარება გაუწიო შენთან დასაფარაეად მოსულ უბედურ ფსიქეას სულს. ნება მომეცი, რამდენიმე დღით მაინც ამ თავთაეთა ბულულებში ჩაეიმარხო, სანამ დიადო ქალღმერთის გულისწყრომა დროთა სრბოლისაგან შენელდებოდეს. ან მანამდე მაინც ვიდრე დაეისვენებდე და დიდი ხნის ტანჯვისაგან მიღეულ ძალ-ღონეს აღეიდგენდე.

3. ცერერამ უპასუხა:

— შეშფოთებული ვარ შენი თვალცრემლიანი ედრებით და მინდა დაგეხმარო, მაგრამ სრულებით არა მაქვს აზრად, ნემს ნათესავს და ამასთანავე კეთილ ქალს⁸ გადაეეცილო. ასე რომ, ახლავე წადი აქედან, მიმადლო, რომ არ დაგიკიბე და ყარაული არ მიგიჩინე.

ფსიქეა არ მოელოდა, რომ თავის ვედრების საპასუხოდ უარს მიიღებდა, დარდი გაუორკეცდა და დაუძლურებულ

ხელახლა გზას გაუდგა. ღრმა დაბლობის ხშირ ტყეში დაინახა შესანიშნავი ხელოვნებით აგებული ტაძარი. ბედის საცდელად არც ერთი საშუალება, თუნდაც ის სათუო ყოფილიყო არ სურდა ხელიდან გაეშვა, პირიქით, მზად იყო მოეგო ღვთაების გულო, რომელიც უნდა ყოფილიყო იგი; მოწყალების ძებნაში აღაყაფოს კარს მიუახლოვდა. დაინახა ხის ტოტებსა და კარიბჭეებზე გაფენილი ძვირფასი შესაწირავები, ოქროს წარწერებიანი ქსოვილები. ამ წარწერებში მადლობას უცხადებდნენ ღვთაებას, იქვე იყო აღნიშნული სახელი ქალღმერთისა, რომლისადმიც მიძღვნილი იყო საჩუქრები. ფსიქიკამ ცრემლი შეიშარალა, მუხლთ მოიყარა, ხელები მოხვია ჭერ კიდევ გაუცივებელ სამსხვერპლოს და ასეთი ლოცვა წარმოთქვა:

4. — დიდი იუპიტერის დაო და მეგობარო! ხარ შენ სამოსის უძველეს საკურთხეველში⁴, რომელსაც შენი დაბადების, ბავშვური ყვირილისა და ბუბუქწოვრობის ერთადერთი მოწმედ აღიღებენ. თუ იმყოფები მაღალი კართაგენის⁵ ნეტარ ნავსადგურში, სადაც ზეცაში ლოქით მოსეირნე ქალწულად გრაცქენ, ან ინაქეს⁶ ნაპირების იხლო, რომელიც უკვე ჰეპა-ქუხილის ღვთაების მეუღლედ და ქალღმერთთა დედოფლად გადიდებს, თუ არგოსელთა⁷ სახელიაქნ კედლებს იცავ, შენ, რომელსაც მთელი აღმოსავლეთი ძიგობს გეძიხის და დასავლეთში ყველგან ლუციანას⁸ გიწოდებენ. ჩემს უკიდურეს გაჭირებაში მფარველ იუნონად მომეცლონე და თავზე დამტყდარ სატანჯველთა გამო შეშინებული და ქანკმილეული მოსალოდნელი ბიფათისაგან მიხსენიო რამდენადაც ვიცი, სიხარულით მღაჩველობას. უწყევ საფრთხეში მყოფ საბრალო ფეხმძივე ქალებს.

როცა იგი ამვევარად შექალაქადებდა, უცებ გაჩნდა მის წინ იუნონა მთელი თავისი სიდიადით, როგორც ასეთ ქალღმერთს შეეფერება, და მიმართა ფსიქიკას:

— დამეჩერე, რომ სიამოვნებით შეგასრულებდი თხოვნას, მაგრამ სინდისი ნებას არ მაძლევს ვიმოქმედო ჩემი რძლის⁹, ვენერას, სურვილის წინააღმდეგ, იმ ავნიერასი, რომელიც შეილივით მიყვარს. არ მაძლევენ ამი! ნებას კანონებით, რომლებიც გვიკრძალავენ სხვა ქვეყნებიდან ლტოლ-

ვილ მონათა მუარველობას მათ პატრონთა ნებადაურთველად.

5. ასე გაუცრუვდა ხელმეორედ იმედები ფსიქეას და შეშფოთებულმა, იმის გამო, რომ ვერასგზით ვერ ეღიარა თავისი ფრთოსანი მეუღლის პონას, ხელი ჩაიქნია თავის ბედზე და ასეთ ფიქრს მისცა თავი:

— ვის შეუძლია კიდევ ცადოს ჩემი დახმარება, ვის შეუძლია მხარი დამიჭიროს, როცა არც ერთ ქალღმერთს მიუხედავად სურვილისა არ ძალუძს სარგებლობა მომიტანოს. ყოველმხრივ მახეს მიგებენ და ახლა საით მივმართო ჩემი ტერფები და ვის სახურავქვეშ, თუნდაც ღამის წყვილად ამოფარებულ, დავეშალო დიდ ვენერას მოუცილებელ თვალს? დროა ვაეკაცური გამბედაობით შეიარაღდე, ხამუდამოდ უარყო ფუქი იმედი და შენს ქალბატონს ნებაყოფლობით დამორჩილდე; იქნებ ამ, თუმცა დაგვიანებულ, ოაჟიდალობით შეძლო მისი სისტემი დევნა შეანელო. ვინ იცის, იქნებ ისიც, ვისაც ამდენი ხანია ეძებ, იქ, შშობლის სიხლში იპოვი?

ამგვარად, დასამორჩილებლად გამზადებული, მაგრამ წარმატებაში დაეჭვებული, უფრო სწორად დასაღუპავად გამზადებული ფსიქეა ფიქრობდა, თუ რით დაეწყო თავისი სათხოვარი სიტყვა.

6. ვენერამ კი მიწიერი საშუალებით ფსიქეას მოძებნის ფიქრს თავი დაანება და ზეცას შიაშურა. ბრძანა შეეხათ ეტლო, რომელაც ხელმარჯვე ოქრომჭედელმა ეულკანმა შეუღლებას წინ იშვიათი ოსტატობით გააკეთა, როგორც საქორწინო საჩუქარი. თხელი ქლიბით შეასწორ-შემოასწორა, ოქროს შემცირებით სილამაზე შეკმატა და იგი უფრო გამშვენებელია. დედოფლის სავანესთან მუდამ ახლო მფრენ მრავალრიცხოვან მტრედებს გამოეყო თოელივით თეთრი, სპეტაკი ორი წყვილი; ისინი მხიარული ფრენის დროს ფერად ყელს აქეთ-იქით აბრუნებენ, ძვირფასი ქვებით მოოქვილ მოსართავებში ებმებიან და ეტლში ქალბატონის ჩაბრძანების შემდეგ სიხარულით ბოლა მიფრინავენ: ვენერას ეტლს მხიარული პიკუჩკით შიაცილებენ ბედურები და სხვა წყრად-ლაპიანი ჩოტები, რკებილად ავსებენ ქაერს ნაზი ვალობით.

და ქალღმერთის მობრძანებას იუწყებოიან. ღრუბლები იმღე-
ბა, ცა იხსნება თავისი ქალიშვილის წინაშე, უმაღლესი ეთერ-
რი სიხარულით ღებულობს ქალღმერთს და დიდ ვენერას
მგალობელ ამალას არ ეშინია არც შემხედომი არწივების:
და არც მტაცებელი ქორებისა.

7. ვენერამ მაშინვე დიდი იუპიტერის სამეფო პალატებს
მიაშურა და ამაყად განაცხადა, ჩემთვის აუცილებელია ხმა-
ძლიერი ღმერთის, მერკურის, დახმარებაო. იუპიტერის
პტრედისფერ წარბებს უარი არ გამრუხბატავს. გახარებული
ვენერა მერკურის¹⁰ თანხლებით დაუყოვნებლივ მიწაზე
დაეშვა და მღელვარებით უთხრა:

— ჩემო ძმაო, არკადიელო, შენ იცი, რომ შენს დას,
ვენერას, არასდროს მერკურისგან დაფარულად არაფერი
გაუბედავს, ყოველ შემთხვევაში შენთვის ცნობილია, რომ
დიდი ხანია ვეძებ და ვერ მიპოვია ჩემგან გაქცეული მხე-
ვალი. მეტი გზა არა მაქვს, შენი საშუალებით სახალხოდ უნ-
და გამოვაცხადო, რომ ვინც მის სამყოფელ ადგილს მიჩვენ-
ებს, დავაჯილდოვებ. აი, ეს საჩქაროდ გამოაცხადე. ამასთანა-
ვე დაწვრილებით და ზუსტად ჩამოთვალე მისი ნიშნეუ-
ლობა, რომლითაც მისი ცნობა შეიძლება, რათა, თუ ვინმე
მის დამალვას გაბედავს, უკოდინარობით თავის მართლება
არ შეეძლოს.

ამ სიტყვებით გადასცა მან ფურცელი, სადაც აღნიშნუ-
ლი იყო სახელი ფსიქეა და სხვა, თვითონ მაშინვე გაბრუნ-
და შინ.

8. მერკური სწრაფად დაეთანხმა. შემოირბინა მთელი
ხალხი და მინდობილ საქმეს ასეთი განცხადებით ასრუ-
ლებდა:

— იმ შემთხვევაში თუ ვინმე დააბრუნებს ან შესძლებს
დაასახელოს ადგილი, სადაც თავს აფარებს ვენერას ღრუბ-
ვილხ მხევალი, მეფის ასულს, სახელად ფსიქეა, ამის შესა-
ხებ მურტიის მიჯნებს¹¹ იქით გზარ მერკურის განუცხადოს,
რისთვისაც თვით ვენერასაგან ქილდოდ მიიღებს. შეიღ-
ტებილ კოცნასა და კიდევ ერთს, თაფლივით ტკბილ კოცნას,
ალერსიანი ენის შეხებით.

მერკურის განცხადებამ და ასეთი ჭილდოს მიღების სურ-

გილმა ყველანი წააქეზა და ერთიმეორეს ეცილებოდნენ ძებნის დაწყებისთვის. საქმის ასეთმა ვითარებამ საბოლოოდ გადააწყვეტინა ფსიქეას უკუგდო დაყოვნება. უკვე უახლოვდებოდა თავისი მეუფის ალყაფის კარს, რომ უცებ ვენერას შინაყმათა რიცხვიდან მოიპოვებინა ჩვეულებამ¹² და მამინე, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, შეეყვირა:

— საზიზღარო მხვეალო, როგორც იქნა მოისაზრე, რომ ქალბატონი გყავს! ნუთუ შენი ფლიდი ხასიათით მოიგონებ, რომ არ იცოდი, რა შრომა გვიქდებოდა შენი მონახვა? მაგრამ კარგია, სწორედ შე ჩამიყარდი ხელში, თითქოს თეოორაკეს¹³ ბრქვალეში მოექვეო. ასე რომ, დაუყოვნებლივ დიხსნები შენი ქჩრეულობისათვის.

9. გაბედულად სწედა თმაში და წაათრია. ფსიქეა კი არაერთარ წინააღმდეგობას არ უწევდა.

ვენერას, როგორც კი მან დაინახა, რომ ფსიქეა მოათრი-
ეს და მის წინ დააყენეს, რისხვოსაგან სიგიჟემდე მისული
ადამიანივით ხარხარი წასკდა, თავი აუკანკალდა, მარჯვენა
უურის ქექვა დაიწყო და უთხრა:

— როგორც იქნა ნახვის ღირსი ვახადე დედამთილი ან,
შესძლოა, ქმრის მოსანახულებლად მობრძანდი, შენი წყა-
ლობით რომ წყლულებისაგან იტანჩება? მაგრამ იმედი
გქონდეს, შევძლებ გავისწორდე ისე, როგორც კეთილ რძალს
გქალღრება და დაიყვირა: — სად არიან ჩემი მსახურები
ზრუნვა და მკვლევარება?

ესენი ძახილზე გამოცხადდნენ და ფსიქეა მათ ჩააბარა
საწამებლად. ქალბატონის ბრძანებისამებრ, ფსიქეა ვაამათ-
რახეს, სხვადასხვაგვარად სწამეს და ისევ ქალბატონს მოკვა-
რეს. ვენერამ კვლავ გადაიხარხარა და უთხრა:

— უთუოდ, შენ გგონია, რომ ჩემს თანაგრძობას გამოიწ-
ვევს შენი გაბერილი მტელის დანახვა, რომლის მშვენიერი
ნაყოფი ჩემს გაბედნიერებას აპირებს დიდედოს სახელწოდე-
ბით? სწორედ დიდ პატივია ჩემთვის აყვავებისა და გაფურ-
ჩქნის წლებში დიდებად ვიწოდებოდე და შესმოდეს, რე-
გორ ვძახიან მხველის ვაჟს ვენერას შვილიშვილს. დუმე
შე, სულელო, ტყუილად ვამბობ სიტყვა „ვაჟს“. შეუღლებ
შეგფერებელა¹⁴. თუ და ამასთანავე მოხდა ქალაქგარეთ მდე-

ბარე შენობაში უმოწმივობოდ და მამის ნებად-ურთველად, ამიტომ არ შეიძლება იგი კანონიერად ჩაითვალოს. ასე რომ, თუ მისი მუცლით ბოლომდე ტარების ნება მოგცემ, დაიბადება ნაბუნარი.

10. ეს რომ თქვა, ეცა ფსიქეას, შემოაგლიჯა ტანსაცმელი, თმით ათრია და სცემა; შემდეგ აიღო ქვაეი, ქერი, ფეტვი, ყაყაჩო, მუხუდო, ოსპი, ცერცვი, ყველაფერი ეს ერთიპეორეში აერია, ერთად დაახვავა და უთხრა:

— მგონია, ასეთ საძაგელ, ყურმოჭრილ მონას არაფრით შეეძლო წაყვარლების გულის მოგება, გარდა ერთგული საშსახურისა; მეც მინდა შენი მოხერხების გამოცდა. ეს შერეული თესლების ხეაეი, როგორც წესი და რიგია, ცალცალკე მარცვლებად ხარისხის მიხედვით გადაარჩიე და ნამუშევარი საღამომდე წარმომიდგინე შეს. მოწმებლად.

ასე მოუთითა მან სხედასხეავარ უამრავ მარცვლეულზე. თვითონ კი ქორწილში წავიდა. ფსიქეამ ხელიც არ მიაყარა ამ არეულ და გადასარჩევად შეუძლებელ ხეავს. იგი შეწუხებული იყო ვენერას მკაცრი ბრძანებით და არ ინძრეოდა. უცებ ერთმა ნამცეცა სოფლის ქიანჭველამ, რომელმაც იცოდა, რა ძნელი იყო მსგავსი სამუშაო, დიდი ღვთაების თანამეცხედრის შემბრალებ და მისი დედამთილის შურით აღმფოთებულმა, მიაზრინ-მოიხრინა, გულით მოუწოდა იმ არე-მარეში მყოფ ქიანჭველების მთელ მოდგმას დასთხოვა მათ:

— შეიბრალებთ ყველას გამომკვები, დედამიწის მკეირცს-ლო მკვიდრნო, შეიბრალებთ ამურის ახალვაზრდა, ულაზაზესი ჰეულლე და რაც შეიძლება ჩქარა გამოემურეთ უბედურის დასახმარებლად. — ექვსფეხა ცხოველთა ხროვები ერთიპეორეს ასკდებოდნენ; დიდი მონდომებით გადაარჩიეს მარცვალთა გროვა, ხარისხის მიხედვით დაანაწილეს და სასწრაფოდ თვალს მიეფარნენ.

11. საქორწინო ზეამიდან ვენერა დაღამებასთანავე დაბრუნდა; ღვინით მთვრალი კეთილსურნელებას აფრქვევდა, მთელი სხეული მოელვარე ვარდებით ქქონდა მორთული, და ასე გულმოდგინედ, ზეადამიანური ძალ-ღონით შესრულებული სამუშაოს დანახვაზე შეჰყვირა:

— საძაგელო, შენი ხელით შესრულებული როდია ებ

ხაბუშევიარი. ეს თავ გააკეთა, ვისაც თავის თავისა და შენდასაუბედუროდ მოეწონე — გადაუგდო მას შავი პურის ნატეხი და დასაძინებლად წავიდა. ამასობაში, სახლში, ცალკე ოთახში, ჩაკეტილ კუბილონს ფხიზლად დარაჯობდნენ, ნაწილობრივ იმით, რომ თავისი მგზნებარე დაუდგრომლობით წყლული არ გაემწევაებოდა, ხოლო ნაწილობრივ იმით, რომ თავის სანატრელს არ შეხვედროდა. ერთ ჰერქვეშ, თუმცა შორიშორ გაატარეს ის შავბნელი ღამე მიჭნურებმა.

როგორც კი ცის თაღზე აღმობრწყინდა აერორა, ვენერამ ჰოუხმომ ფსიქეას და ასეთი სიტყვებით მიმართა:

— ხედავ, აი იქ, იმ ტყერს, მსრბოლავ მდინარის ნაპირს რომ გასდევს? მის ნაპირებზე მყოფი ბუჩქები მეზობელ წყაროს თავზეა ამოსული. სადაც უმეთვალყუროდ დაეხეტებოდა მსუქანი, ოქროს მატყლით მოსილი ცხვრები. გიბრძანებ დაუყოვნებლივ მომიტანო ერთი ბლუჩა ძვირფასი მატყლი. იშოვე რა გზითაც გსურდეს.

12. ფსიქეა სიხარულით გაეშურა არა იმით, რომ დავალება შეესრულებინა, არამედ ფიქრობდა მდინარის ტალღებში უბედურებისგან თავის დაღწევას. მაგრამ უცებ მდინარიდან შოესმა უტყბილესი მუსიკის შშობლის, ნელი ნიავისაგან აშრიალბებული და შთაგონებული მწვანე ლერწმის¹⁶ ხმა:

— ამდენ უბედურებათა გადამტანო ფსიქეავ, ნუ შეგიღწევ ჩემს წმინდა წყალს შენი ავი სიკვდილით და იცოდე, ნურც მიუახლოვდები ახლა ამ საშინელ ცხვრებს: პაპანაქების დროს ისინი გიჟდებიან და ადამიანს სიკვდილის პირას მიყენებენ ხან წვეტიანი რქებით, ხან გაქვეყებული შუბლით, და შხამიანი კბენით; მაგრამ როცა ნაშუადღევს მზის პცხუნვარება ნელდება და მდინარის საამო სიგრილე ფარას ამშვიდებს, მაშინ შეგიძლია ამოეთარო ფართო ჰადრის ხეს, რომელსაც ჩემსავით ასაზრდოებს ეს მდინარე. როგორც კი ცხვრები დაცხრებიან და თავის ჩეულებრივ მდგომარეობას დაუბრუნდებიან, საკმარისია მხოლოდ მახლობელ ხეთა ტოტების დარხევა, რათა მოიპოო გადახლართულ ტოტებზე გარჩენილი ოქროს მატყლი.

13. ასე არიგებდა ალალ-მართალი, გულკეთილი ლერწა-

მე წამებულ ფსიქეას, თუ როგორ დაედწია თავი დაღუპვი-საგან. ფსიქეა: გულმოდგინედ ისმენდა მის რჩევას და არც წაუგია; ყველაფერი ისე შეასრულა, ფარულად აკრიფა მთელი კალთა რბილი, ოქროსფერ-მოყვითალო მატყელი და ვენერას შიართვა. მაგრამ მეორე¹⁶ ბრძანების შესრულება¹⁷ ქალბატონის გული მაინც ვერ მოინადირა. წარბებშუქვზ-ვნილი ვენერა გესლიანი ღიმილით ეუბნება:

— ჩემთვის უცნობი როდია ამ გმირობის ჩამდენი მრუ-მიც. აი, მე შენ გამოგდის როგორც საჭიროა, გაეიგებ მართ-ლა ასეთი სულიერი ძლიერებისა და გონების პატრონი ხარ, თუ არა. ხედავ, იმ აღმართული მთის ციცაბო კლდეს, სადაც ბნელ წყაროდან შავი წყლები გამომდინარეობენ? უახლოვ-ლებიან თუ არა განიერ, ყოველმხრივ შემოზღუდულ ამო-ღრმავებულ ადგილს, სტიქსის¹⁸ ქაობებს რწყავენ და კოცი-ტის¹⁹ ბობოქარ ტალღებს ასაზრდოებენ. იმ წყაროს ღრმა-სათავიდან ყინულოვან წყალს ამოიღებ და დაუყოვნებლივ ამ შეშინთ მომიტან.

ასე უთხრა და თლილი ბროლის ბოთლი კიდევ უფრო სასტიკი ჰუქართით მიაწოდა.

14. ფსიქეამ რაც შეეძლო აუჩქარა ნაბიჯს და მთის აწვევრეალისაკენ გაეშურა იმ იმედით, რომ იქ მაინც იპოვი-და თავისი გაწამებული სიციცხლის აღსასრულს. მაგრამ ზიადწია თუ არა მითითებული მწვევრეალის მოსაზღვრე ად-გილებს, დაინახა, რა სასიკვდილო სიძნელეები ახლდა ამ წარმოუდგენელ საქმეს. თავისი სიდიდით არაჩვეულებრივი, ჰიტეალი, ციცაბო და, საშინელი სიმაღლის გამო, უიმედო კლდე თავისი ქვიანი ვიწროებიდან შემაზრზენ წყაროებს ისროდა. წყალნი, გვირაბიდან დაქანებულნი, ძირს სიცი-ლოდნენ და ვიწრო არხში თვალისთვის შეუქმნევლად მიმა-ლულნი. მეზობელ დაბლობზე გამოდიოდნენ. მარჯნივ და პარკხნივ. ღრმა ხეკლებიდან, იცქირებოდნენ გრძელ-კი-ნერგამოწვდილნი მძვინვარე ვეშაპები, რომელთა თვალები პარად ფხიზლობდნენ და გუგები მუდამ სინათლეს უყურებ-დნენ. ამასთანავე მეტყუელების უნარის მქონე წყლები თავ-დ:საკავად ხანგამოშვებით ყვიროდნენ: „უჰან! რას ჩაიდი! უჭრთხილდი! საით? უფრთხილდი! გაიქეცი! დაიღუპები!“

ფსიქვა დარწმუნდა, რომ დავალებას ვერ უყარავიდა და გაქეადა, სხეულით აქ იყო, მაგრამ გრანობით კი არა, და დაუღწეველ საშიშროებათა გარეშე თავსარდაცემული. უკანასკნელ იშედს — ცრემლსაც კი მოკლებული იყო.

15. მაგრამ უზანყო სულის ტანჯვა კეთილი გონების საპროლოგანი თვალისაგან არ დაიშალა. მოულოდნელად თავს წამოადგა მაღალი იუპიტერის მეფური ფრთოსანი, ორივე მხრით ფრთებგაშლილი, მტაცებელი არწივი; მოიგონა თავისი ძველი სამახებრი. როცა კუპიდონის შთაგონებით იუპიტერისათვის ფრიგიელი მერაქიფე⁹ მოიტაცა, იფიქრა. თუ მის მეუღლეს გასაქირში დროზე დახმარებას აღმოუჩენდა, ამით პატრეს ცემდა თვით ღმერთს; დარტოვა იუპიტერი. მალღობები, ქალის თვალწინ დაიწყო ფრენა და უთხრა:

— შენ, გულბრყვილო, ასეთ საქმეებში გამოუცდელი. ნეთუ იმედი გაქვს, რომ ერთ წვეთ წყალს შინც მოიპარე. ან თუნდაც მიუახლოვდები ამ წმინდა. მაგრამ საშიშ წყაროს? განა არ გაგიგონია, რომ ამ სტიქსის წყლისა ეშინიათ ღმერთებსაც და თვით იუპიტერსაც? როგორც თქვენ ღვთაებათა ძლიერებას ფიცულობთ; ისე ზეცის მკვიდრნი — სტიქსის დიდებას. მაგრამ, მომეცი შენი შუშა.

არწივმა სასწრაფოდ პრკყალებში მოიქცია შუშა, უზაო-უზარა ფრთები წონანწონობაში მოიყვანა, ვეშაების დაღებულ ხახათა, ღარქვენილ კბილთა და სამწყაპ ეხათა შორის ზან მარჯვნივ, სან მარცხნივ ისრებოდა და ასე შიამურა სასურველ წყლებს, რომლებიც მას ეყვიროდნენ, გაცლოდა მათ სანამ უენებელი იყო. მან საპასუხო მოგონა: ეცნეიას ბრძანებით ვარ მოსული მისი დავალების შესასრულებლად. და ამ მოხერხებამ მას წყაროსთან მისვლის საშუალება ცოტა შეუმსუბუქა.

16. აპრივად, ფსიქვამ ავსებული შუშა სიხარულით მიიღო და რაც შეიძლებოდა, საჩქაროდ. მიუტანა ვენერას. მაგრამ განრისხებული ქალღმერთისაგან ისლაც კი ვერ დაიმსახურა ქება. იგი ბოროტი ღმობით, რომელიც კადევ უყრო ავ ბედს უმზადებდა ფსიქვას, ეუბნება:

— როგორც ვხედავ, დღეი გამოცდილი ქაღოქარი ყოყილხარ. რომ ასე ხედმეწევნით ასრულებ ამდენად ძნელ

ღავალებებს. მაგრამ აი, ჩემო კარგო, რა უნდა გამოიყენო? წაიღე ეს ქილა, -- და მიაწოდა იგი, -- სწრაფად გაეშურე ქვესკნელში, თუთ ორკეს საიქიო სამეფოში. იქ პროზერპინას მისცემ ქილას და ეტყვი: -ვესერა გთხოვს გაუგზავნოს სულ ცოტა შენი სილამაზე ერთი დღით მაინც, რადგან საკუთარი მან გაანადგურა და დაეარგა, სანამ ავადმყოფი შეიღწეულია-თქო". დაუყოვნებლივ დაბრუნდი, რადგან სასწრაფოდ უნდა წავიცხო ღმერთებს შეკრებულებაზე დასასწრებალად.

17. ფსიქემ მაშინ მეტად, ვიდრე ოდესმე, იგონო, რომ მისი აღსასრული მიახლოვდა, რადგან ნამდვილად დასაღუპავად გზავნიდნენ. ამაზე მეტი რაღა იქნებოდა? მას უბრძანებდნენ თავისა ფეხით. წასულიყო ქოჩოხეთში, გარდაცვლილთა სულელებთან. მაშინვე მიჰშურა ერთ უმაღლეს კოშკს ჰირს ვაღსაეარდნად, ფიქრობდა, ამ გზით უფრო მოხერხებულად და ჩქარა ჩავალ ქვესკნელშიო. მაგრამ კოშკმა მოულოდნელად ხმა გაიღო და უთხრა:

-- უბედურო ფსიქეავ, აღსასრული ქვესკნელში რად გინდა ეძიო? ასე წინდაუხედავად რად ივლებ თავს ახალი რიყათში და წვალებაში? შენი სული რომ სხეულს მოშორდება. რა თქმა უნდა, საიქიოს წასვალ, მაგრამ იქიდან კი ევლარაეთთარა გზით უკან ევლარ დაბრუნდები. აი. მისმინე:

18. აქვე ახლოს არის ლაქედემონი, აქაიას²⁰ ცნობილი ქალაქი, მის მეზობლად მონახე დაესახლებელი ადგილებით გარშემორტყმული ტენარი²¹. იქ არის დიტოს²² ხერელი და ღია კიშკარში ჩანს გაუვალა გზა, როგორც კი ამ გზას დაადგები და ზღურბლს გადააბიჯებ, პირდაპირი გზით ორკეს სამეფოს მიაღვები. მაგრამ ამ წყევლიაში ხელცარიელი არ უნდა შეხვიდე, ორივე ხელში თაფლითა და ღვინით შეზავებული ქერის ნამცხვარი დაიჭირე, პირით კი ორი სპილენძის ფული წაიღე. გაივლი თუ არა მომაკვდინებელი გზის საგრძნობ ნაწილს. შემთ დატეირთული კოკლი ვირი შეპოგვრება კოკლივე პატრონად. ვირის პატრონი მოგმართავს თხოვნით გულდურიდან გადმოეარდნის ნაშობები მომაწოდო, მაგრამ არასგზით ხმა არ გასცე და ჩუმაღ გზა განაგრძე. მალე მიადწევი მიცვალებულთა მდინარეს, რომლის უფ-

როსად ქარონია დაკენებულა. იგი მაშინვე გასამრჩელოს
 მოგთხოვს და როცა მისცემ ფულს. მხოლოდ ნაშინ გადა-
 გიყვანს პატარა ნავით მეორე მხარეს. როგორც ხედავ გარ-
 ჯაცელილთა შორისაც ანგარება სუფევს; ისეთი ღმერთიც კი,
 როგორც ქარონია²³, დიტის ხარკის ამკრევი, უსასყიდლოდ
 თითსაც არ გაანსრევს და ღარიბმა მოკვდავმა გზისათვის ფუ-
 ლი უნდა მოიპარაგოს, რადგან, თუ მას თან ნაღდი სპილენძი
 არ ექნება, არაეინ დართავს ნებას სული განუტევეს. გადა-
 ნაყვანად ერთ ფულს მისცემ ამ ბინძურ მოხუცს, მაგრამ
 ისე, რომ მან ამოგილოს ეს ფული პირიდან. საქმე ამით არ
 თავდება: როცა მდორე რუს გადაივლი, გარდაცვლილი მო-
 ხუცი გამოცურდება, გახრწნილ ხელს გამოგიწვიდის დ-
 გთხოვს, ნავზე ამიყვანეო, მაგრამ არ შეიბრალო.

19. შინარეზე გადასვლის შეჰდეგ მცირე მანძილს გაივ-
 ლი, ქსოვაში გართულ მოხუც ფეიქრებს დაინახავ; ისინი
 გთხოვენ, ოდნავ მიინც შეახო ხელი მათ ნამუშევარს, მაგრამ
 ეს შენი საქმე სრულიადაც არ არის. ეს ყველაფერი და ბევ-
 რი მსგავსი რამ ენერას ცბიერებით იქნება გამოწვეული.
 ჩათა ხელიდან თუნდაც ერთი ნამცხვარი გაგაგდებინონ. არ
 გეგონოს, რომ ამ ნამცხვრის დაკარგვა უბრალო საქმე იყოს
 ერთაც რომ დაგაკლდეს, დღის სინათლეს ველარ იხილავ.
 უზარმაზარი და საშინელი სამთავიანი ძაღლი²⁴ ხახიდან მე-
 ზისებური ყეფით ტყუილად აშინებს გარდაცვლილებს —
 არაეითარი ენება არ შეუძლია; ის მუდამ პროზერპინას შა-
 ვი სხსახლის წინ წევს და დიტის ფართო პალატებს იცავს.
 დასაშვებებლად ერთ ნამცხვარს მიუგდებ და იოლად გაივ-
 ლი მის გვერდით, მალე თვით პროზერპინამდე მიიღწევ.
 რომელიც თავაზიანად და გულთბილად მიგიღებს, გთხოვს
 რბილად მოისვენო და მდიდრული სუფრა იგემო. მაგრამ
 პიწაზე დაჭექი და მხოლოდ ხმელა პური აიღე, შეჰდეგ მოახ-
 აენე რისთვისაც ხარ მისული, მიიღე. რასაც მოგცემენ და
 უკანვე გამობრუნდი; დარჩენილი ნამცხვრით ძაღლის
 მძვინვარება დააცხრე, ძუნწ მენავეს გადმოსაყვანად შენაქუ-
 ლი სპილენძის ფული მიეცი, მდინარეზე რომ გადმოხვალ.
 შინანდელი გზით უკანვე დაბრუნდები და ხელახლა ზეციურ
 მნათობთა ფერხულს იხილავ უპირველეს ყოვლისა. ი, რა

უნდა გითხრა: გაფრთხილებ, არ იფიქრო ქილია თავის მოხსნა, რომელიც ხელში გექნება და შიგ ჩახედვა, ცნობისმოყვარეობა ნუ დაგძლევს, იხილო დამალული ღვთაებრივი სილამაზის საუნჯე.

20. ასე აუწყა მას შორსმკვკერტელმა კოშკმა თავისი რჩევა-დარიგება. ფსიქეამ დაუყოვნებლივ ტენარს მიაშურა; თან დარიგებისამებრ სპილენძის ფული და ნამცხვრები წაიღო, საიქიოს გზით გაემართა, ვირის გლაზაჲ პატრონს ჩუმაღ გვერდი აუარა, გადამყვანს სპილენძის ფული მისცა, გამოცურებულ მიცვალეზულის თხოვნას ყური არ ათხოვა, მქსოველთა ცბიერი ვედრება არაფრად ჩააგდო, ძაღლის მძვინვარება ნამცხვრით დააცხრო და ასე მივიდა პროზერპინას სასახლეში. დიასახლისის მიერ რბილი სავარძლის შეთავაზებამ და გემრიელმა საკმელებმა იგი ვერ შეაცდინა. ხმელა პურით დაკმაყოფილებული მის ფეხებთან მორჩილად დაქდა და ვენერას დავალება გადასცა. იმწუთას დამალუ საესე და თავდაცობილი ქრლ, ძაღლს გულის მოსაგებად უჯანასკნელი ნამცხვარი პირში ჩაუტენა, დარჩენილი სპილენძის ფული გადმოყვანისთვის გადაიხადა და ქვესკნელიდან გაცილებით უფრო მზიარული გამოვიდა, ვიდრე შედიოდა. კვლავ იხილა ნათელი ქვეყანა, თაყვანი სცა მას. თუმცა დავალების შესრულებას ძალიან ჩქარობდა, მაგრამ ახირებულმა ცნობისმოყვარეობამ არ მოასვენა. რა სულელი ვარო, — გაიფიქრა, — თან მიმაქვს ღვთაებრივი სილამაზე და მცირეოდენსაც კი არ ვაკლებ აქედან ჩემთვის, ჩემი მშვენიერი შეყვარებულის მოსაწონებლად.

21. ეს გაიფიქრა და ქილას თავი მოხსნა. შიგ სრულუბით არაფერი არ ჩანდა, არაერთარი ღვთაებრივი სილამაზე. მყო მხოლოდ ქვემარბიტად სტიგიური ქვესკნელის ძილო, რომელიც მაშინვე ქილიდან ამოვარდა, მთელი მისი სხეული სქელი ბურუსით მოიცვა და ისე შეიპყრო, რომ ფსიქეამ ნაბიჯის გადადგმაც კი ვეღარ შესძლო და იქვე ბილიკზე დაეცა გაუნძრევლად იწვა და მკვდარივით ეძინა. ხოლო, მძიმე წყლულისგან განკურნებულმა კუპიდონმა ვეღარ მოითმინა ფსიქეას ამდენი ხნის მოუსვლელობა, გაძვრა იმ ოთახის მალალი ფანჯრიდან. რომელშიც დატყვევებული იყო, და დიდ

ხნის დასვენებული ფრთებით ორმაგი სისწრაფით გაეჭანა იპოვა თავისი ფსიქეა, დიდი მზრუნველობით მოაშორა ძილი და შეინახა ისევ თავის აღვილას, ქილემი; ფსიქეა კი თავისი ისრის უვნებელი ჩხვლეტით გააღვიძა და უთხრა:

— აი, საბრალოვ, ისევ კინალამ დაგლუპა შენმა ცნობილ-მოყვარეობამ. შენ ჯერ დედაჩემის მიერ დავალებული ბრძანება შეასრულე და დანარჩენისთვის მე ვიბრუნებ.

ამ სიტყვებით მამაცი შეყვარებული მალა აფრინდა, ფსიქეა კი პროზერპინას საჩუქრით ვენერასთან გაემურა.

22. ამასობაში ძლიერი სიყვარულით შეპყრობილმა და თავისი დედის მოსალოდნელი სისასტიკით შეშინებულმა კუპიდონმა ძველ ხერხს მიმართა სწრაფი ფრთებით ზეცის მაღალ თაღებში ასრიალდა, სვედიანი სახითა და ვედრებით იუპიტერთან მივიდა და საქმის ვითარება აუწყა. მაშინ იუპიტერმა კუპიდონს ლოყაზე ხელი მოუცაყუნა, მიიტანა მისი ხელი თავის სახესთან, დაკოცნა იგი და უთხრა:

— თუმცა შენ, შვილო, ჩემო ბატონო, არასდროს ღვთაებათა კრებას მიერ მოკუთვნიებულ სათანადო პატივს არ მკემდი, პირიქით, ჩემს შეერდს, სადაც წინასწარ იგეგმება სტიქიონთა კანონები და მნათობთა მოძრაობის წესები, ხშირად მიწყლულებდი და მიწიერ ნდომათა გულისთქმით მიკოლაუდი, ამით ჩემს ღირებასა და კეთილ სასეღას ჩირქს სცხებდი. კანონებს მარღვევინებდი, თვით იულიოსის კანონსაც კი ჩემს დასამცირებლად მშვენიერ გარეგნობას ხან გველის ცეცხლს, მხეცებს, ფრინველების და ხან შინაური პირუტყვის სახედ მიქცევიდი, მაგრამ გავიხსენებ ჩემს შემწყნარებლობას, აგრეთვე იმას, რომ ჩემს სეღმა გაიზარდე და შეგისრულე ყველა სურვილს, მხოლოდ შეტელი შენი მოწინააღმდეგეების დაწყნარება გარდა ამისა, ასეთი მოწყალების საშაგეროდ თუკი აშეამად დედამიწაზე განსაკუთრებული ლაშახო ქალწული მოიპოვება, უნდა მომკვდრო.

23. ეს თქვა, პერკურუს განკაგ გულებს მისცა ღმერთების კრება მოეწვია და გამოცხადებინა მათთვის, რომ, ვინც ზეციურ საბჭოს არ დაესწრებოდა, ძარიმად ათი ათას ნუმს გადაიხდიდა ასეთი საურავით შეშინებულნი ზეციერნი სას-

წრაფოდ ავსებენ საკრებულოს და ყველაზე უფრო ამაღლებულ ადგილას ჰქდომი იუპიტერი იუწყება:

— მუხათა მიერ სიაში შეტანილო ღმერთებო, თქვენ. რა თქმა უნდა, იცნობთ ამ ყრმას, ჩემი საკუთარი ხელით გამოზრდილს. ვადაწუწუტე რითიმე აელაგმო მისი ქაბუკური სიშქაგე: კმარა, რაც მას ყოველდღე მრუშობისა და ყოველგვარი სისაძაგლის დაბრალებით სახელს უტეხენ. ბოლო უნდა მოელოს ამ აშბების ყოველგვარ საბაბს და ყმაწვილური თავაშეებულება შეუღლების ხლართით შევებოჯკოთ. მან თავისი არჩევანი ერთ ქალწულზე შეაჩერა, მას უბიწოება დააკარგვინა. დაე, იგი დარჩეს მასთან, დაე, იგი მისი იყოს და ფსიქეას მკერდზე მარად სიყვარულით ინეტაროს

შემდეგ მიუბრუნდა ვენერას და განაგრძო:

— შენ კი, ჩემო ქალიშვილო, ნუ ნაღვლობ და ნუ გეშინი, რომ შენი შთაშობაელობა ან სახელი მოკვდავთან ქორწინებით შეიბღალეება, საქმეს ისე მოვაწყობ, რომ შეუღლება მოქალაქეობრივი წესის მიხედვით: კანონიერი იქნება.

მაშინვე მერკურის განკარგულება მისცა და ფსიქეა ზეცაში ამოაყვანინა, მიაწოდა მას თასით ამბროსია²⁵ და უთხრა:

— მიიღე, ფსიქეავ, უკვდავ იქმენ! დაე, კუბილონი ნურასდროს შენს მკერდს ნუ მოსცილდება და ეს თქვენი კავშირი სამარადისო იყოს.

24. დაუყოვნებლივ შლიან მდიდრულ საქორწინო სუფრას. საპატოო ადგილი ეკავა ნეფეს, რომელსაც თავის ფსიქეა მკერდზე მიეკრა. ასევე იუპიტერს ჩაეკრა მკერდში თავისი იუნონა, და ასე თანმიმდევრობით დანარჩენი ღმერთებიც. ნექტარს, ამ ღვინოს ღმერთებისა. იუპიტერს მისი მერიქოფე აწვდიდა, სახელგანთქმული სოფლული ბიჭვი²⁶ დანარჩენ სტუმრებს კი — ლიბერი²⁷. ვულკანი კერძებს ამზადებდა. ჭარები ყველას ალისფერ ვარდებსა და სხვა ყვავილებს აყრიდნენ. გრაციები კეთილსურნელებას აფრქვევდნენ, მუხები ჰაერს სიმღერით ავსებდნენ, აპოლონი კითარაზე დამღეროდა და მშვენიერი ვენერა სააჰო ჰუსიკის აყოლებით ცეკვავდა სანახაობა ისე მოეწყო, რომ მუხები გუნდურად

მღეროდნენ ან ფლეიტაზე უკრავდნენ, ხოლო სატირი და პანისკე²³ სალამურს აკენესებდნენ. ამგვარად, ჩააბარეს კუ-პიდონს ფსიქეა და, როცა დრო დადგა, მათ შეეძინათ ქალი-შვილი, რომელსაც ჩვენ განცხრომას ვუწოდებთ.

25. ასე უამბო ტყვე ქალს გამოჩერჩეტებულმა: და მთერალმა დედაბერმა. მე კი, იქვე ახლო მდგომი, ჰერკულესს გეფიცებით, ვნანობდი, რომ თან არ მქონდა საწერ-კალამი ასეთი მშვენიერი ამბის ჩასაწერად. ამ დროს, ერთი სახიფათო თავდასხმის შემდეგ, ავაზაკები ნადავლით დაბრუნდნენ. რამდენიმე მათგანი, უფრო თავზე ხელადებული, დაჭრილი იყო. ისინი წყლულების მოსაშუშებლად შინ დაიტოვეს, დანარჩენები კი, მათი სიტყვით, რომელიღაც მღვიმეში გადამალული ნადავლის გადმოსატანად წავიდნენ. სადილი სასწრაფოდ ჩაყლაკეს, მე და ცხენი, როგორც საკიდარი ძალა, ჯობით წინ გაგვირეკეს და გზას გაგვიყენეს. გადასასვლელებსა და ციკაბო კლდეებზე სიარულით დატანჯულებმა საღამო ეამს ერთ მღვიმეს მივალწიეთ. იქ წუთითაც არ შეგვასვენეს, დიდძალი სხედასხვანაირი ბარგით დავეტვირთეს და მაშინვე უკან გამოგვრეკეს; ისე ფაქტუციმ მოგვარბენინებდნენ, რომ უთვალავ ცემატყეაში გზაზე ერთ ქვას ფეხი წამოვყარი და დავეცი. თუმცა მარჯვენა თეძო და მარცხენა ფეხი დავიზიანე, მაგრამ ასაყენებლად მაინც შეუბრალებლად მკემდნენ.

26. ერთმა მათგანმა თქვა:

— კიდევ დიდხანს უნდა ვკვებოთ ეს ყოვლად უვარგისი ვირი, ახლა რომ კიდევაც დაკოჭლდა?

მეორემ დასძინა:

— რაც ეს წყეული ჩვენს სახლში გაჩნდა, მის შემდეგ ველარაფერში ხეირი ველარ ვნახეთ. ჩვენს შორის უმარტივესებს ხან სკრიან, ხან კლავენ.

მესამემ დაუმატა:

— როგორც კი ამ ბარგს შინ მიიტანს, კაცი არ ვიყო, თუ კლდიდან თავქვე არ დაეუშვა, დაე, ქორი დააძლეს მის ლეშს.

ასე ელაპარაკებოდნენ ეს უკეთილესი ადამიანები ჩემი
სიკვდილის შესახებ ერთიმეორეს. ამასობაში სახლამდეც მი-
ვალწიეთ. შიშისაგან ფლრქეებზე თითქოს ფრთები გამო-
შესხა. შინ სასწრაფოდ ჩამოგვხსნეს ბარგი და ჩემი მოკვლას
საქმეს თავი დაანებეს, მოუხმეს შინ დატოვებულ დაქვით
ამხანაგებს და კვლავ გაემურნენ დანარჩენი ბარგის ხელით
გადმოსაზიდად, რადგან ჩვენმა სიზნატემ სიკვდილივით მოა-
ბებრათ თავი. ჩემი მოსალოდნელი სიკვდილი რომ მომავონ-
დებოდა, ტანში ქრუანტელი მივლიდა და ასე ვფიქრობდი:

— აბა, ლუციუსო, რას უღგებარ და უარესს რაღას
ულოდები? ავაზაკთა საბჭომ სიკვდილი გადაგიწყვიტა და
რსიც უმკაცრესი. ამ განაჩენის სისრულეში მოყვანა იოლია:
ხედავ, სულ ახლო, წვეტიანი ქვით მოფენილ მაღალ
კლდეებს? ეს ქვა ვიდრე მოკვდებოდე სხეულში შეგერქობა
და დაგფლეთს. შენმა საბედისწერო მაგიამ ვირის სახე და
ბედი მოგცა, თორემ ვირული ტყავი კი არ გარგუნა, არამედ
წურბელასავით თხელი გარსი. რად არ აღსდგები სულით და
არ იფიქრებ გადარჩენაზე, საჩამ გვიან არ არის? საჩამ ივა-
ზაკები აქ არ არიან, გასაქცევად ყველაფერი ხელს გიწყობს.
იქნებ ცოცხალ-მკედარი დედაბრისა გეშინია? დაკოკლებუ-
ლი ფეხით ერთი წიხლი რომ უთავაზო, ბოლოს მოუღებ.
მაგრამ ვისკენ გავიქცე და ვინ აღმოძიჩენს სტუმართმოყვა-
რეობას? აი სულელური და ჭეშმარიტად ვირული მსჯელო-
ბა! ყოველი გამვლელი სიხარულით თან წაიყვანს ვირს. სა-
მოგზაუროდ გამოსაყენებლად.

27. სწრაფად ავიწყვიტე თოკი, რომლითაც დაბმული ვი-
ყავი, და მთელი ძალ-ღონით მოკვურცხლე. ცბიერი დედაბ-
რის ქორისებურ თვალს მაინც ვერ დავუძვეკრი. როგორც კი
აშვებელი დამინახა, თავის სქესისა და ასაკისათვის შეუფე-
რებელი სითამამე გამოიჩინა, ხელი სტაცა თოკს და ცდი-
ლობდა დაქებრუნებინე. მაგრამ რაკი კარგად მახსოვდა ავა-
ზაკების ბოროტი განზრახვა, ამიტომ არ შევიბრალე დედაბე-
რი. წიხლები ჩავსცხე და იქვე გავაგორე. თუმცა იგი პირქვე
დაეშხო, მაგრამ მაინც ძვე მაგრად ეჭირა. თოკი, რომ რამდენ-
ნამე ნაბიჯზე თან წაეითარე. იგი ხამაღალი ღრიალით გონივ-
უფრო ღონიერ მშველელს ეძახოდა. ამოდ მოთქეამდა, რად-

გან მშველელი არავინ იყო, გარდა ტყვე ქალისა, რომელმაც ყვირილზე მოიბრანა და, ჰერკულესს გეფიეებით, სამბსოვრო სანახაობა იხილა—დედაბერი ღირკენ²⁹ მსგავსად ხარზე კი არ იყო ჩამოკიდებულ, არამედ ვირზე. მაშინ ქალწულმა ვაჟკაციური სითამამე ვამოიჩინა და ჩინებული საქმეოთაჲ: გამოხატა და დედაბერს 'ელიდან თოკი, დამამშვიდებელი ჩურჩულით შეჰაჩერა, მარად შემახტა ზურგზე და გასაქცევად წამაქეზა.

28. მე ხომ გადაწყვეტილი მქონდა გაქცევა და აპასთანაკე ქალწულის განთავისუფლებას სორილში კიდევ უფრო შეჰპატა ძალა. ქალწულის ბშირი ექმა მახხნეეებდა, ცხენის სისწრაფით ოთხევე ფლოქვით მიწაზე თქართური ავტრეხე და მის ნაზ მომართვაზე კიდევაც ვედილოზდიკიბიანი შეჰასუნა რამდენჯერმე დრუნჩიკ კი მოეაბრუნე, ვითომ ზურგის მოსაფხანად, და ქალწულის ლამაზ ფეხებს ეკოცნიდი. ბოლოს მან ღრმად ამოიოხრა, აღიღებულნი სახე ზეცას მიჰყრო და წამოიძახა:

.. თქვენ, მალაო ღმერთებო, გამოძიყვანეთ უკიდურესი გაჭირებებიდან, მეტისმეტად სასტიკო ბედო, ჩემს მტრობას თავი დაანებე! შენი შეწყნარებისათვის იქმარე ეს ჩემს. თანავრძობის ღირსა. ტანჯვანი. ჩემი თავისუფლებითა. და ჩხნის იმედო, თუ უენებლად მიმიყვან შინ, და დაშაბრუნებ ჩემს მშენიერ საქმროსთან, როგორი მადლიერი ვიქნები შენი, პატივით შეგმოსაე, საზრდოს მოგაწვდი უწინარეს ყოვლისა ფაფარს დაგივარცხნი და ჩემი საქორწინო სამკაულებით მოგიერთავ; დათელილ ქოჩორს კი ხელახლა დაგიხუკუქებ და ორ ლამაზ კელულად გაგაყოფ; დიდი ხნის დაუბანლობისგან დატყეპნილ ბანჯგელიან კელს გულმოდგინედ გაგიღუწილულებ; თავიდან ვეხებამდე, როგორც ზეციური ვარსკვლავები, ისე იქნები ოქროს ბირთვებით მორთული, ვაბრწყინდები და ხალხი მსიარული შეძახილით ზოტბას შეგასხამს; აბრეშუმის ტომარაში ნუშსა და სანუკეარ საქმელებს ჩაეყრი და ჩემს მხსნელს ყოველდღე ამით გაგაძღებ.

29. გარდა საათითი საქმელებისა, სრული თავისუფლება და სიმშვიდე მოგენიჭება, მთელ შენს სიცოცხლეში არ მოგაკლდება ღირსეული ქება-დიდება. ჩემს ნამდვილ ბედნიე-

რებას და ლეთიურ განგებას სამარადისოდ ხსოვნაში აღვი-
ბეჭდავ. დაეხატვინებ სურათს, სადაც ჩემი გაქცევა იქნება
გამოსახული და სახლის ატრიუმში ჩამოეკიდებ. ყველანი
დაინახავენ, ზღაპრებშიც მოისმენენ და სწავლულ ადამიანთა
მიერ საწერტელით დაწერილ წიგნებშიც სამარადისოდ ჰყო-
ფენ ავბავს; თუ „როგორ გაიქცა ტყვეობიდან სეთეჟალი ვი-
რის შემწეობით“. უძველეს სასწაულთა შორის შეგრაცხვენ
და შენი ცოცხალი მაგალითით ხალხი ირწმუნებს ვერძით
ზღვის გამკურავ ფრიქსესაც¹⁰, დელფინთა განმგებელ
არიონსაც¹¹, და ხარზე, წამოწოლილ ევროპასაც¹². თუ მარ-
თალია, რომ ხარად ქცეული იუპიტერი ბლაოდა, ხომ შე-
საძლოა, რომ ჩემს ვირში იმალებოდეს რომელიმე ადამიანის
ან ლეთაების სახე?

ქალწულმა ეს აღთქმა, ხშირი ოხვრის გამო ნაწყვეტ-ნა-
წყვეტ რამდენჯერმე გაიმეორა. ამასობაში ერთ გზაჯარე-
დინს მივალწიეთ; მან ხელი სტაცა ჩემს აეშარას და მთელი
ძალ-ლონით ცდილობდა მივებრუნებინე მარჯვნივ, საიდანაც,
ეგონა, მისი მშობლებისაკენ მიდიოდა გზა. მაგრამ ვიცოდი,
რომ ავაზაკები სწორედ ამ გზით გაბრუნდნენ ნადაელის მო-
სატანად, ამიტომაც ძალზე გავკიუტდი და ჩემს გულში ჩუ-
მად ქალს ასე მივმართავდი:

— რას შერები, უბედურო ქალწულო! რას ჩადიხარ?
რად მიიჩქარი ორკესაკენ? რად ცდილობ ძალით წამათრიო?
შენ ხომ არა მარტო შენი, არამედ ჩემი აღსასრულისაკენ
მიგყავარი

ისე ვეწეოდით ერთმეორეს სხვადასხვა მხარეს; თითქოს
სამსჯავროში ადგილ-მამულის გამიყენისათვის ან, უკეთ
რომ ეთქვა, გზის გაყოფისათვის გვექონდეს დავა. ამა-
სობაში, უეცრად, ნადაელით დატვირთული ავაზაკები გა-
მოჩნდნენ. მთვარის შუქზე შორიდანვე გვიცვენს და გესლი-
ანი სიცილით მოგვესალმნენ.

30. ერთმა მათგანმა მოგვმართა:

— საით მიეხეტებით ჩქარი ნაბიჯით, რომ არც შუალამის
სიბნელის, არც ავი სულებისა და მოჩვენებების არ გემო-
ნიათ? იქნებ, უპატროსნესო ქალწულო, მშობლების საინახა-

ვალ მიიჩქარი? მაგრამ შენს მარტობაში ჩვენ დაგიფარავთ და შენი მშობლებისავენ უმოკლეს გზას გიჩვენებთ.

სიტყვას საქმეც მოჰყვა. თქვა ეს, ხელი მტაცა თოკში, არ დაიშურა ჩემთვის ჩვეული ცემა როკიანი ჯოხით, ხელში რომ ეჭირა, და უკან მომაბრუნა. უდროოდ აღსასრულამდე მიღწეულს უნებლიეთ ფლოქში ტყივილი მომაგონდა და თავის კატუნით კოკლობა დაეიწყე. ვინც უკან მიმათრევდა წამოიძახა:

— მაშ ასე! ხელახლა კოკლობას და ბარბაცს შეუდექი, შენს გახრწნილ ფეხებს სირბილი შეუძლია და სიარული კი არა? ახლახან კი სისწრაფით ფართოსან პეგასსა სკობდი!

სანამ ჩემი მოწყალე თანამგზავრი ჯოხის ქნევით ასე მებმრებოდა, მათი საცხოვრებელი ადგილის პირველ ღობეს მივალწიეთ. დავინახეთ, მაღალი კვიპაროსის ერთ ტოტზე დედაბერი მარყუჟით ჩამოკიდებულყო. სასწრაფოდ ჩამოიღეს ოგი და მარყუჟის მოუხანელად უფსკრულში გადაუძახეს. ქალწულს ბორკილები დაადვეს და უბედური დედაბრის უკანასკნელ ნაიმაგარს, მის მიერ დაშხადებულ ვაშშამს, მხეცივით მიცვივდნენ.

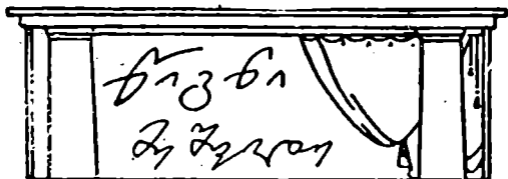
31. სანამ ხარბი მსუნაგობით ყველაფერს ნთქამდენ, ერთიმეორეში თათბირი გამართეს. თუ როგორი სასაქელი მოეგონებინათ ჩვენთვის შურისაძიებლად. და როგორც ყოველ მშფოთვარე კრებაზე. აზრები გაიყო: ერთი ფიქრობდა, საჭიროა ქალწულის დაწვაო, მეორე აპტიციებდა, იგი ველურ მხეცებს მიეუგდოთო. მესამე მის ჯვარცმას მოითხოვდა, მეოთხე ურჩევდა წამებით სიკვდილზე მიეყენებინათ; ერთში კი ყველა თანახმა იყო: ქალწული სასიკვდილოდ იყო განწარული. მაშინ ერთმა მათგანმა, როცა ხმაურობა მიწყდა, კრებას წყნარად მიმართა შემდეგი სიტყვებით:

— არ შეპფერის, არც ჩვენ საერთო ამხანაგურ ბნე-ჩვეულებას, არც ცალკე თვითრეულის გულკეთილობას, და არც ჩემს პირად ზომიერებას, რომ მეტიხმეტი სისასტიკე ჩავიღონოთ დაშნაშეის დასასაქლად და რომ ველურ მხეცათა მეობებით, ჯვარცმით, ცეხლით, წამებით, ან რომელიმე ნაადრევი სიკვდილით მისი ბნელეთის სამეფოში ჩასვლა დავაჩქაროთ. ამგვარად, ჩემი რჩევაა ქალწულს ისეთი სიციცხლე ვა-

ჩუქოთ, როგორც მან დაიმსახურა. თქვენ გემახსოვრებათ, რომ აღრევე მივიღეთ ამ ზარბაცი და ღორბუცელა ვირის შესახებ გადაწყვეტილება, ახლა კოკლობას რომ იგონებს და ამევე დროს ქალწულის გაქცევაში და მხმარე და თანამემწე აღმოჩნდა. უმჯობესია იგი ხვალე დაეკლათ, გამოეშინათ, ამოვეროთ მის სხეულში ცოცხალი ქალი, რომელიც მან ჩვენს თავს ამჯობინა, ისე, რომ მხოლოდ თავი უჩანდეს გარეთ და დანარჩენი სხეული ცხოველის ტყაეში იყოს დამალული. ასე გამოტენილი და გამაძლარი ვირი რომელიმე სალ კლდეზე გამოედგათ და მზის მცხუნვარე სხივებს მივანდოთ.

32. ამგვარად, ორივეა გადახდება ყველაფერი ის, რაც თქვენ სამართლიანად დაადგინეთ. ვირი დიდი ხნიდან დამსახურებულ სიკვდილს მოიპოვებს, ქალი კი მხეცებისგან იქნება შექმნილი, მის სხეულს ქიები გამოხრავენ, ცეცხლითაც დაიწვევა, რადგან მზის მცხუნვარება ვირის მუცელს შეტრუსავს, და ჯვარზედაც ეწამება. როცა ძაღლები და ძერები მის შიგნეულს გარეთ გამოათრევენ. მაგრამ წარმოიდგინეთ კიდევ რამდენი წამება და სატანჯველი მოელის: ცოცხლად მკვდარი, ცხოველის ეუქში ჩაყვრებული. პაპანაქების გამო მყრალი სუნიტ დატანჯული, დიდი ხნის შიშვილისაგან ილაჯგაწყვეტილი, ვერც თავს მოიკლავს, რადგან ხელები თავისუფალი აღარ ექნება.

ამ სიტყვების შემდეგ ავანაკებმა ხელით კი არა, მთელი სულითა და გულით ხმა მისცეს მის წინადადებას. მე კი ჩემი გრძელი ყურებით ყველაფერს ვესმენდი და წინასწარ დავსტიროდი ჩემს თავს, რომელიც ხვალ ლეშად იქცეოდა.

1. როგორც კი ბურუსი გაიფანტა, ირიქრაჟა და შზის ელვარე ეტლმა ყველაფერი გააბრწყინა, ვილაც კაცი მოვიდა. ის ერთი ავაზაკთაგანი უნდა ყოფილიყო (ამას ამტკიცებდა მათი შეხვედრის დროს მისალმება). დაჭდა მღვიმის შემოსასვლელთან, სული მოითქვა და ამხანაგებს შემდეგი აუწყა:

— რაც შეეხება ჰიპატელ მილონის სახლს, რომელიც ამ დღეებში გაეძარცვეთ, შეგვიძლია შიში არ ვიქონიოთ და დაეწყნარდეთ. მას შემდეგ, რაც ძალ-ღონე მოიკრიბეთ, მთელი ქონება დაიტაცეთ და ჩვენს ბანაკში დაბრუნდით, მე აღვილობრივ მცხოვრებთა ბრბოში შევერიე, ხან მწუხარებასა და ხან აღშფოთებას გამოვხატავდი, ეცდილობდი გამეგო, როგორ გადაწყვეტილებას მიიღებდნენ მომხდარი. ამბის გამო და მოინდომებდნენ თუ არა ავაზაკებს დადევნებოდნენ და რა საშუალებით. თანახმად თქვენი დავალებისა, მინდოდა ამის შესახებ თქვენთვის მეცნობებინა. არა საეჭვო, არამედ დამაჭერებელ მოსაზრებათა საფუძველზე, მთელი ხალხის საერთო აზრით ყაჩაღობაში უჭეველ დამნაშევდ ვილაც ლუ

ციუსი ითვლება, რომელსაც რამდენიმე დღის წინ ყალბი ბარათის მეოხებით მილონისათვის თავი პატროსან კაცად გაუცენია; მისთვის სტუმართმოყვარეობა აღმოუჩენიათ და ოჯახის უახლოეს წევრთა შორის ჩაურციხავთ; რამდენიმე დღის შემდეგ მილონის მოახლისათვის თავბრუ დაუხვევია, კარის საკეტების კარგად დათვალიერება მოუსწრია და გულმოდგინედ გამოუჩვენებია ის ადგილები, სადაც ჩვეულებრივ მასპინძლის სიმდიდრე ინახებოდა.

2. მისი ავკაცობის დიდ საბუთად ის გარემოებაც ითვლება, რომ იმავე ღამეს, თავდასხვის ერთი წუთის წინ, იგი მიმალულა და აქამდე არა ჩანს; ამასთანავე მისთვის იოლი ყოფილა გასაქცევი საშუალების გამოჩენა, მდევრები რომ მშრალზე დაეტოვებინა და სასწრაფოდ გასცლოდა მათ, თან წაუყვანია თავისი თეთრი ცხენი, რომლითაც მას გაპარვა მოუხერხებია. შინ დარჩა მისი მონა, რომლისგანაც იმედი ქონდათ, გაეგოთ მისი ბატონის ავი ზრახვები. იგი მაშინვე დაიჭირეს და ჩააწყვედიეს საპყრობილეში; მეორე დღეს მონა მრავალნაირად აწამეს, მაგრამ არაფერში არ გამოტყდა; მაშინ თვით იმ ლუციუსის სამშობლოში აფრინეს ქვეშევრდომები, რათა იქ მოენახათ სასჯელის ღირსი დამნაშავე.

სანამ ამ ამბავს მოუთხრობდა ავაზაკებს, მე შევადარე ლუციუსის წინანდელი ბედნიერი ცხოვრება ახლანდელი უბედური ვირის სავალალო მდგომარეობას, გულის სიღრმიდან ამოვიოხრე და ვიფიქრე, ძველად ბერძნებს ტყუილად კი არ ჩაუთვლიათ ფორტუნა, ბრძაღ, სულ უთვალოდაც კი და მას ამგვარადაც სახადენენ-მეთქი. იგი ყოველთვის ცუდებსა და უღირსებს აჩილდობს. მოკვდავთა არჩევანში უგუნურად იქცევა და ყველაზე მეტად მათ ევლება თავს, რომელთაც, თვალხილული რომ ყოფილიყო, უნდა გაქცეოდა; და, რაც ყველაფერზე უარესია, — ჩვენზე ქმნის ხოლმე უკუღმართ სინამდვილის საწინააღმდეგო შეხედულებას, ისე რომ გაიძვიერას პატივი ამშვენებს და ყველაფერში უდანაშაულონი კი ავი ენის მსხვერპლი ზღებიან-მეთქი.

3. ბოლოს და ბოლოს თვით მე მისმა სისასტიკემ ცხოველად მაქცია, საზიზღარი ოთხფეხობა მარგუნა და უსამართ-

ლო არსებამდე კა შემძლია სიოალული გამოვიწვიო. ახლა თავს დამატება ავაზაკური მოქმედების დანაშაული ჩემი ძვირფასი მასპინძლის მიმართ, უფრო სწორი იქნებოდა ასეთი მოქმედება ავაზაკობად კი არა, მამისმკვლელობად წოდებულიყო, და საშუალება არ მქონდა არათუ თავი მემართლებია, არამედ ერთი სიტყვით მაინც წინააღმდეგობა გამეწყია. მაგრამ ჩემი სიჩუმი ამდენად საზიზღარი დანაშაულის წინაშე რომ ბოროტი განზრახვით არ ყოფილიყო გაგებული, როგორც თანხმობის ნიშანი, დავკარგე ყოველგვარი მოთმინება და მინდოდა წამომეყვირა: არ მიქნია, — არა ვარ დანაშავე... მაგრამ გაუთავებლად ისმოდა მართო პირველი მარცვალი, ხოლო შემდგომი, როგორადაც არ მოვამრგვალე დაკიდებული ტუჩები, ვერასგზით ვერ წარმოვთქვი. სულ ერთ აღვილას ვიდექი და ვყროყინებდი: აა, აა! ეპ, რა საჭმაროა ბედს სიჰკაცრე ეუსაყეედურო, როცა მას არ შერცხვა ცხენის ტოლად და ამხანაგად გავეხადე, იმ მსახურისა, რომელსაც წინათ ზურგზე ვაჭლებოდი.

4. ასეთ მოზღვაეებულ აზრებში ყველაზე მეტად მაწუხებდა ერთი საზრუნავი: გამახსენდებოდა თუ არა, ავაზაკთა დადგენილების თანახმად, ქალწულის საფლავად გახდომა. მრავალგზის დავყურებდი ჩემს მუცელს და მეგონა, თითქოს შხად იყო ამ უბედური ქალის დასაბადებლად. ამასობაში იმ კაცმა, ჩემ შესახებ რომ ცრუ ცნობები მოიტანა, ამოიღო საჩხულში ჩაქერებული, მისი სიტყვით სხვადასხვა მგზავრისაგან აღწებული, ათასი ოქრო და, როგორც პატიოსანმა ადამიანმა, საერთო სალაროს შესწირა. შემდეგ დაწერილებით გამოაჩივბა ამხანაგების ჭანმრთელობის ამბავი. გაიგო თუ არა, რომ მრავალი მათგანი, ამასთანავე უმაზაცესნი, სხვადასხვა პირობებში, მაგრამ ერთნაირი ვაუკაცობით დაიღუპნენ, დიუწყო მათ რჩევა-დარიგება დროებით გზები მოგზაურობისათვის უშეშარი გაეხადით, ყოველგვარი თავდასხმისათვის თავი დაენებებინათ და უმთავრესად თანამებრძოლთა შერჩევას შესდგომოდნენ. მარსის სალაშქრო რიგები წინანდელი რაოდენობით შეეცსოთ ახალწეული ჭაბუკებით: მოწინააღმდეგენი — შეიძლება შიშით ვაიძულოთ, მონალისენი — ჭილდოთი მოვიზიდოთ. ხომ ბევრია ასეთი ადამიანი,

რომელიც უხეირო ხელისუფლების ქვეშ დამამცირებელ და შონურ ცხოვრებას ჩვენს წრეში ჩარიცხვას ამჯობინებს, სადაც თითოეული თითქმის ტირანისეული ძალაუფლებითაა აღჭურვილი. თავის მხრით მან დიდი ხანია გამონაბა ერთი კაცი, მაღალიც, ახალგაზრდაც, მაგარი აგებულობისაც, ხელშარდიც, რომელსაც იგი არწმუნებდა და დაარწმუნა კიდევაც, რათა თავისი დიდი ხნის სიზარმაცისაგან დასუსტებული ხელები ბოლოს და ბოლოს რაიმე უკეთეს საქმეს მოჰკიდოს, და სანამ შესაძლებელია ისარგებლოს თავისი ღონით; რომ თავისი მძლავრი ხელი სამოწყალოდ კი არ ჰქონდეს გაშვერილი, არამედ უკეთესად გამოიყენოს ოქროს მოსაპოვებლად.

5. მის სიტყვებს ყველა ერთსულოვნად დაეთანხმა. გადამწყვიტეს ისიც მიეღოთ, რომელიც უკვე მოწონებულად ითვლებოდა და რიცხვის შესავსებად სხვებიც ეძებნათ. მაშინ იგი ცოტა ხნით გარეთ გავიდა, შემოიყვანა, მართლაც რომ უზარმაზარი, როგორც თქვა, ჰაბუკი. მას ვერც ერთი იქ მყოფთაგანი ვერ შეედრებოდა; სხეულის სიმკვრივეზე რომ არაფერი ვთქვათ, მთელი თავით ყველაზე მაღალი იყო, თუკაცა დაწვებს პირველი ღინლი ძლივს ფარავდა. იგი ნახევრად იყო ჩაბული დახეულ, ფერად ძონძებში, საიდანაც ჯიშინი მკერდი და მუცელი უჩანდა.

ახალმოსულმა შემდეგი წარმოთქვა:

— საღამო თქვენდა, უძლიერესი ღმერთის, მარსის მსახურნო, უკვე ჩემო ერთგულნო თანამებრძოლნო; თქვენთან სიხარულით მოსული დიდბუნებოვანი და მგზნებარე ვაჟკაცი სიხარულითვე მიმიღეთ. მზადა ვარ უმაღლეს მახვილს მკერდი შევეშვირო, ვიდრე ძარცვით ოქრო მოვიპოვო და თვით-სიკვდილიც კი, სხვებს რომ აშინებს, მეტ მხნეობას მშატებს. ნუ ჩამთულით მათხოვრად ან თავზე ხელაღებულად და ჩემს ღირსებებს ამ ძონძების მიხედვით ნუ განსჯით. უძლიერესი რაზმის ხელმძღვანელი ვიყავი და მთელი მაკედონია გაუძარცვე. მე სახელგანთქმული თრაკიელი ჰემოსი ვარ, რომლის სახელი მთელ პროვინციებსა ზარსა ცემს. ცნობილი ივაზაკის, თერონის³ შვილი ვარ, ადამიანის სისხლით გამო-

კვებილი, ავაზაკთა წიაღში აღზრდილი, მამის სახელის შემკვიდრე და მოჭიშპე.

6. წინანდელ მრავალრიცხოვანი მამაცი ამხანაგი და მთელი სიმდიდრე მოკლე დროში დავეარგე. ერთხელ თავს დავეცი იმპერატორის პროკურატორს³. მას ორი ათასი სესტერტი ჰქონდა ჭამაგირი, მაგრამ საქმეები ბოლოს ისე ცუდად წაუვიდა, რომ გადატაცდა. ლეთაების რისხვამ ჩვენი გზები გადახლართა... რადგან თქვენ ეს ამბავი არ იცით, თავიდან დავიწყებ: კეისრის კარზე ცხოვრობდა ერთი სახელგანთქმული და მდგომარეობით ცნობილი კაცი, თვით კეისარს მასზე მოწყალე თვალი ექირა. ზოგიერთ პირთა ცილიაწამების გამო იგი მკაცრმა შურმა განდევნა. მას ჰყავდა იშვიათი ერთგული და მართლაც რომ უმანკო ცოლი, პლოტინა, რომელსაც ქმრის ოჯახი ცოლქმრობის შეათე ნაყოფით გაემდიდრებინა; გაძევებულ ქმარს გაჰყვა და მისი უბედურების მოზიარემ შეიძულა და უარყო სატახტო ქალაქის ფუფუნების სიტკბოება, შეიკრიჭა თმა, ჩაიცვა მამაკაცის ტანსაცმელი, სარტყელში დამალა მეტად ძვირფასი სამკაულები და ოქროს ფული, სამხედრო ყარაულთა და შიშველ მახვილთა შორის, ქმრის გადარჩენაზე დაუღალავი ზრუნვით, ყველა საშიშროება გაინაწილა და განუწყვეტელ უბედურებას ვაეკაცურად იტანდა. ზღვასა და ხმელეთზე მოგზაურობისას მოთმინებით აიტანეს ყოველი უბედურება, მიუახლოვდნენ ზაკინთოს, სადაც საბედისწერო ხედრმა პროკურატორს დროებითი სამყოფელი დაუნიშნა.

7. როცა შიალწიეს აქციუმის⁴ სანაპიროს (სადაც ჩვენ იმ დროს მაკედონიიდან წამოსულნი, დახეტიალობდით და ვყაჩაღობდით), დაღამებისას, ზღვის ღელვის მოსარიდებლად, თავიანთი ხომალდის ახლო, სანაპიროს ერთ ღუქანში მოათესდნენ. მათ თავს დავესხით და გავძარცვეთ. არ შეიძლება ითქვას, რომ იქ დიდი საშიშროება არ მოგველოდა როგორც კი დედაკაცმა კარის ქრიალი გაიგონა, დაიწყო ოთახში სირბილი და შეშინებული ყვირილით ყველას აღიქოთი შეუყენა. ყარაულებსა და თავის მსახურებს ეძახდა, ყველა მეზობელს საშველად მოუწოდებდა. ისინი თავდაცვის მიზნით კუთხეებში რომ არ მიმალულყვნენ, დაუსჩელად

ვერ წამოვიდოდით. მაგრამ ამ ღირსეულმა (მართალი უნდა ითქვას) და განსაკუთრებულმა ერთგულმა ქალმა შესანიშნავი თვისებებით ღვთაებრივი კეთილის პატივი დაიმსახურა. თხოვნით მიმართა კეთილს, მოახერხა გადასახლებული ქმრის მალე დაბრუნება და თავდასხმისათვის სრული შურისძიება. როგორც კი ინება კეთილს, აღარ არსებულებო ავაზაკ ქემოსის რაზმი, იგი მაშინვე განადგურდა; ასეთი ძალა აქვს დიდი იმპერატორის თითის განძრევასაც კი. ვექსოლარიების* გუნდის მიერ ჩვენი რაზმი გაფანტული და განადგურებული იქნა, მხოლოდ მე, ძლიერძლიეობით დამალულმა, ორკვს ხახას თავი შემდეგნაირად დავალწიე:

8. ჩვეიცი ფართო ნაქეცებიანი ქალის ჭრელი კაბა, ქალის მოხდენილი ფეხსაცმელი, მოვიხურე მოქარგული თავშალი, დავიმალე სუსტი სქესის ნიღაბქვეშ, ქერის ძნებით დატვირთულ ვირზე შევჭექი და მტრის რაზმის შუაგულში გავიარე. ჭარისკაცებმა ვირების გამრეკად ჩამთვალეს და თავისუფლად გამატარეს; არ უნდა დავივიწყოთ, რომ მაშინ უწვერულვაშო ვიყავი და ღაწვები ყმაწვილური ეშხით მიელვარებდა. მაგრამ სრულებით არ შემირცხვენია არც მაშის სახელი და არც ჩემი ვაჟკაცობა. თუმცა ბეჭერი შიში გამოვარე, როცა ჩემ წინ აღმართულ საშინელ მახვილებს ვხედავდი, მაინც მოხერხებულად ვიმალებოდი მოტყუილებით სხვის ტანსაცმელში, ვძარცვავდი საცხოვრებელ ადგილებს და სოფლებს, შევძელი სამგზავრო ფულის თავის მოყრა. — და მაშინვე გადაიხსნა თავის ღონძები, ორი ათასი ოქრო გადმოაწყო. — აი, — თქვა, — ჩემი გულითადი საჩუქარი თქვენს ამხანაგობას ან, უკეთ რომ ვთქვა, მზითვეი. თუ თქვენ საწინააღმდეგო არაფერი გექნებათ, თავიც თქვენთვის ერთგულ მეთაურად მომიძღვნია. ამასთანავე პირობას ვდებ, რომ გავა ცოტა ხანი და ამ თქვენ ქვის საცხოვრებელს ოქროდ ვაქცევ.

9. ავაზაკებმა მაშინვე ერთსულოვნად აირჩიეს მეთაურად და საკმაოდ მოხდენილი ტანსაცმელი მოუტანეს თავისი ძონძები გაძრო და მდიდრული ახლები ჩაიკვა. ამგვარად გამოცვლილმა ყველანი გადაკოცნა. იგი ყველაზე უფრო ამაღ-

ლებულ ადგილას დასვეს და მეთაურად არჩევა ვახშმითა და ღიდი ღრეობით იზეიმეს.

მან ავაზაყების ერთიმეორესთან ლაპარაკით გაიგო ქალწულის გაქცევის ცდისა, ჩემი დახმარებისა და ორივესათვის მისჯილი საოცარი სიკვდილოს ამბავი. იკითხა, თუ როგორ შენობაში იმყოფებოდა ქალი; იგი იქ მიიყვანეს, დაინახა თუ არა შებორკილი, მაშინვე შუბლშექმუხენილი დაბრუნდა და თქვა:

— მე, ცხადია, იმდენად უზრდელი და თავხედი როდი ვარ, რომ თქვენს გადაწყვეტილებაზე ხელი აგაღებინოთ, მაგრამ უსინდისობად ჩავთვლიდი დამემალა თქვენგან ის, რაც სწორად მიმაჩნია, უწინარეს ყოვლისა, გთხოვთ დამიჭერთ, მხოლოდ თქვენ სარგებლიანობაზე ზრუნვა მაიძულებს ასე მოვიქცე. ამასთანავე თუ ჩემი აზრი არ მოგეწონებათ, თავისუფლად შეგიძლიათ ვირის საკითხს დაუბრუნდეთ მე მგონია, ავაზაყათვის, რომელთაც თავისთავსავე კარგად იციან, ყველაფერზე მალა მოგება უნდა იდგეს, უფრო მალა, ვიდრე შურისძიების სურვილი, რომლის განხორციელებას ხშირად ზარალი მოაქვს ხოლმე. თუ ამ ქალს ვირის სხეულში ჩავმარხავთ; ამით მხოლოდ და მხოლოდ აღშფოთების გრძნობას დაიკმაყოფილებთ, ხოლო სხვას ვერაფერს აინაზღაურებთ. ამიტომ, ჩემი აზრით საჭიროა მისი რომელიმე ქალაქში წაყვანა და გაყიდვა. ამ ასაკის ქალი იაფად არ გაეა. თვით მე ძველ ნაცნობ მაჭანკლებში მქავს ერთი, რომელიც, ვფიქრობ, ასეთ ქალში მისი შთამომავლობის კვალობაზე ბევრ ტალენტს გადაიხდის, რათა იგი ქუჩაში მოხეტიალე დედაკაცად აქციოს; შემდეგ ქალს მისგან უკვე აღარ გაიქცევა. თქვენი შურისძიების წყურვილი, ასე თუ ისე, სავსებით დაკმაყოფილებული იქნება იმითაც, რომ იგი საროსკიპოში მოხედება. გამოვთქვამ მოსაზრებას, რომელიც თავში მომივიდა და სასარგებლოდ მიმაჩნია; თქვენ კი, რა თქმა უნდა, თქვენს მოსაზრებებსა და მოქმედებაში თავისუფალნი ხართ.

10. ეს ავაზაკთა მოგებისათვის შრუნველი, ვირისა და ქალწულის ეს შეუღარებელი მხსნელი, ჩვენს საქმესაც იცავდა, სხვები ღიდი ბჭობის შემდეგ სამ თათბირის გაქიანურე-

ბამ დაძვინჯოთა შიგნეულობა და ჩემი გატანჯული სული სიამოვნებით შეუერთდნენ ახალმოსული ავაზაყის აზრს და მაშინვე განათავისუფლეს ქალი ბორკილებისაგან. როგორც დაინახა ქალმა ქაბუჯი და ქალებისა და მაქანკლების ხსენება გაიგონა, ასე გამხიარულდა და დაიწყო სიცილი, რომ თავში მომივიდა მთელი დედათა სქესის მიერ დამსახურებული გაკიცხვა; ხომ ჩემ თვალწინ გაიოამაშა ქალმა ახალგაზრდა საქმროს სიყვარული და წმინდა, პატიოსანი ქორწინების სურვილი — უცებ კი საძაგელი, ბინძური სააროსკიპოს მარტოოდენ სახელის გაგონებაზეც ასეთ აღტაცებაში მოვიდა. ასე რომ, იმ წამს მთელი დედათა მოდგმა და მათი ზნე-ჩვეულება დამოკიდებული იყო ვიროულ მსჯელობაზე. ხოლო ყმაწვილმა კაცმა კვლავ მიმართა ავაზაყებს:

— რად არ უნდა შევევედროთ წინამძღოლ ღვთაებას მარსს, რათა იგი დაგვეხმაროს ქალწულის გყვიდვასა და აზნაგების შეგროვებაში? როგორც ეხედავ, სამსხვერპლოდ არავითარი ცხოველი არა გყვავს; არც ღვინო მოგვეპოვება საკმარისი რაოდენობით, რომ წყურვილი მოვიკლათ. მანდვეთ ათიოდე თანამგზავრი, მე ესეც მეყოფა; წავალ მახლობელ სოფელში და იქიდან სალოქრი ნადიმისათვის სურსათ-სანოვაგეს მოგიზიდავთ.

წავიდა. სხვებმა უზარმაზარი ცეცხლი დაანთეს და მარსისათვის მწვანე ბელტებისაგან სამსხვერპლო ააშენეს.

11. ისინიც მალე დაბრუნდნენ, თან ტიკებით ღვინო მოიტანეს და მთელი ჯოგი მორეკეს. გამოარჩიეს უზარმაზარი, ბებერი, ბანჯგულიანი თხა და მფარველ წინამძღოლ ღვთაებას, მარსს, მსხვერპლად შესწირეს. სასწრაფოდ მდიდრულ ნადიმი გააჩაღეს. ახალმოსულმა ასე მიმართა დანარჩენებს:

— უნდა დარწმუნდეთ, რომ თქვენი მეთაური არა მარტო თავდასხმასა და ნადავლის მოპოვებაშია მარდი, არაქედ თქვენი სიამოვნების საქმეშიაც.

— ამ სიტყვებით შეუდგა იგი შინაურ საქმეებს და ყველაფერს მოხერხებულად აკეთებდა. გვიდა, სუფრას შლიდა ხარშავდა, ძეხვებსა წვავდა, მაგიდაზე ლამაზად მოქონდა—

უმთავრესად კი მათ რიგრიგობით ხშირად აწედიდა უზარმაზარი სასმისებით ღვინოს.

ამასობაში აქეთ-იქით დადიოდა, თითქოს კიდევ რისაშეს მოტანა სურდა და ხშირად შედიოდა ქალთან: ხან ჩუმად მაგიდიდან საკმელის აღების საშუალებას აძლევდა, ხან მხიარულად სასმელს აწედიდა, თვითონ კი წინასწარ იმავე თასიდან სვამდა. ქალი ყველაფერ ამას სიხარულით ღებულობდა და, როცა ავაზაკს მისი კოცნა მოუნდებოდა, თვითონ ქალი ზქარი კოცნით მის სურვილს ასწრებდა. ასეთი საქციელი საშინლად არ მომეწონა.

ეჰ, უბიწო ქალწულო, როგორ შეძელი დაგვეჩყვებინა ქორწინება და შენი ძვირფასი სატრფო, რომელსაც არ ვიცნობ, მაგრამ, რომელსაც შენმა მშობლებმა მიგათხოვეს; როგორ შეძელი, ახლახან დაგვირგვინებულმა, გაგეცვალა შენი მეუღლე ამ მოხეტიალე, სისხლისმსმელ ავაზაკზე? ნუთუ შენში სინდისი ღუმს, სიყვარულის გრძნობა ფეხქვეშ გათელე და ამ მახვილთა და შუბთა შორის მრუშობა უფრო მოგწონს? რა მოხდება მაშინ, ამის შესახებ რომ სხვა ავაზაკებმა გაიგონ? ისევ ვირთან მოიბრუნ, ისევ უბედურებაში გამხვევ? მართალი ვთქვა, წაგებულის ამოგებას სხვის ზურგზე ცდალობ.

12. სანამ უდიდესი გულისწყრომით ქალს ყოველგვარ მდაბალ თვისებებს ვაწერდი, უცებ მივხვდი გონიერი ვირისათვის საკმაოდ ნათელი ზოგიერთი ნიშნებით, რომ ეს სახელგანთქმული ავაზაკი ჰემოსი კი არ არის, არამედ ამ ქალის საქმრო ტლეპოლემე. ჩემს იქ ყოფნას არაფრად არ აგდებდნენ, თითქოს მკვდარი ვყოფილიყავი და ვაჟმა უფრო გაბედულად დაიწყო ლაპარაკი:

— დამშვიდდი, უნახესო ქარიტე, ყველა ეს შენი მტერი მალე ტყვეებად გეყოლება.

— განუწყვეტლივ სთავაზობდა თავბრუსა და სიმთვრალისაგან დასუსტებულ ავაზაკებს შეურეველ, მხოლოდ-ორ-თქლზე ოდნავ შემთბარ ღვინოს და თვითონ კი არ სვამდა ჰერკულესს გეფიციებით, დავეკვდი, რომ იგი დიდ სასმისებში ძილის მომგვრელ რაღაც წამალსაც ურევდა. ბოლოს ღვინისაგან ვერც ერთი ფეხზე ველარ დგებოდა და ყველანი

ერთიმეორეზე მილაგდნენ. მაშინ მან სრულიად ცოლად გა-
თოკა ყველანი, მე ზურგზე შემომისვა ქალი და თავისა
შშობლიური ქალაქისაკენ გაემართა.

13. როგორც კი სახლს მივალწიეთ, მთელი ქალაქი გა-
მოფინა დიდი ხნის ნანატრი ნანახაობის საცქერად. ვაჟო-
ცვივდნენ სიხარულით აღტაცებული მშობლები, მახლობლე-
ბი, ხელქვეითნი, აღზრდილნი და მსახურნი, ქვშმარითად,
ყოველი სქესისა და ასაკის ადამიანისათვის სამახსოვრო და
უჩვეულო სურათი იყო, ჰერკულესს გეფიცებით, თუ რო-
გორ მოგზაურობდა სახეიმო ტრიუმფით ქალწული ვირთხ
შექლებისდაგვარად გავხიარულდი, და რომ არ ეფიქრათ,
ამ საქმეში წილი არ მედო, ყურები ვცქვიტე, ნესტოები გა-
ვიბერე და ისეთი ყროყინი ავტეხე, იქაურობა გაეყარუე.
მშობლებმა ქალი აღერსითა და მზრუნველობით სანთობო-
ში შეიყვანეს. მე კი ტლეპოლემემ მრავალრიცხოვან ტვირთ-
მზიდავი ჭოგისა და თანამოქალაქეთა თანხლებით უკან გა-
მებრუნა. ამის საწინააღმდეგო არა შქონდა რა, რადგან საერ-
თოდ ცნობისმოყვარეობით გამოვიჩრჩეოდი; და ახლა ძალიან
მინდოდა ავაზაკების შეპყრობა ჩემი თვალით დაშენახა. ისი-
ნი უფრო ღვინით დაგვხედნენ შემოჭილნი, ვიდრე ბორკი-
ლებით. დაძებნეს და გამოალაგეს მთელი მათი ქონება; და-
გეტვირთეს ოქროთი, ვერცხლით და სხვა სიმდიდრით, ხო-
ლო ავაზაკები, ნაწილი როგორც იყო შემორკილი, ისე მიათ-
რიეს მახლობელ კლდემდე და ქვესკნელში გადაუძახეს,
დანარჩენები კი, მათივე საკუთარი მახვილით დახოცილები,
იქვე დატოვეს.

ამგვარი შურისძიებით გახარებულნი ქალაქში მხიარუ-
ლად დავბრუნდი. ეს უამრავი სიმდიდრე საზოგადო ხაზი-
ნას ჩააბარეს და ხელახლა მოპოვებული ქალწული კი, რო-
გორც კანონიერი მეუღლე, ტლეპოლემეს გადასცეს.

14. მას აქეთ ქალმა თავის მხსნელად გამომაცხადა, ჩემს
მიმართ დიდ მზრუნველობას იჩენდა და თავისი ქორწინების
პირველ დღესვე განკარგულება გასცა, რათა ბავა პირამდე
აეყსოთ ქერით და იმდენი თივა მოეცათ, რომ ბაქტრიულ
აქლემსაც კი ყოფნოდა. სამართლიანად ვწყევლიდი ფოტი-
დას ჭადოქრობას, რადგან მან ვირად მაქცია და არა ძალღად,

როცა ვხედავდი, როგორ სკდებოდნენ ოთახის ძაღლები მოტაცებული, თუ მათთვის მიგდებული მდიდრული ნასუფრა-ლით.

პირველი ღამისა და ვენერას საწყისების შემდეგ პატარძალი უდიდესი მაღლიერებით განუწყვეტლოვ აგონებდა ჩემს თავს მშობლებსა და მეუღლეს, სანამ არ დაჰპირდნენ, რომ უდიდეს პატივისცემაში ვიქნებოდი. მოიწვიეს სათათბიროდ მეტად პატივცემული მეგობრები, რათა გადაეწყვიტათ, თუ რა საშუალებით იქნებოდა უკეთესი მაღლობის გადახდა. ერთ მათგანს ყველაზე უფრო მართებულად შინ დაუტოვება. ყოველგვარი ჭაფისაგან განთავისუფლება და საუკეთესო. ქერით, ლობიოთი და ცურცველათი გასუქება მიაჩნდა. მაგრამ მეორის აზრმა გაიმარჯვა, რომელიც ჩემი თავისუფლებისათვის ზრუნავდა და სხვებს ურჩევდა, რომ უკეთესი იქნებოდა სოფლის კორდებზე ჯოგთა შორის სანაფარდოდ გაეშვი, რათა ჰქაი ცხენების კეთილშობილი დაგრილებითა მათი პატრონებისათვის ჯორების სახით მრავალი ნამატი მიეცა.

15. მაშინვე მოუხმეს მეჯოგეს და წინასწარ დიდი დაროკების შემდეგ ჩააბარეს ჩემი თავი. სიხარულით აღტაცებული წინ გავიქეთ. იმ გადაწყვეტილებით ვიშელოცებდი, რომ განათავისუფლებული ახლა, გამოზაფხულზე, მწვანე კორდზე სადმე ვარდების პოენას მოვახერხებდი. თავში შემდეგი აზრიც მომდიოდა: თუკი მე, ვირის სახით, მაღლობის ნიშნად ამდენ გაუთავებელ პატივს მღებენ, ადამიანად ქცეულს ხომ კიდევ პეტი წყალობა მომენიკებოდა. როგორც კი მწყემსთან ერთად ქალაქიდან მოშორებით აღმოჩნდი, მაშინვე ცხადი შეიქნა. რომ არათუ რაიმე სიამე, არამედ მცირე თავისუფლებაც არ შეღირსებოდა. მისმა ძუნწმა და საძაგელმა დედაკაცმა მაშინვე წისქვილის ქვის საბრუნავ ძალად გამოჰიყენა; ჯერ კიდევ მწვანე ფოთლებიანი ჯოხით ხშირად მამხინეებდა. ზურგზე ტყავს მაძრობდა და თავისთვისა და მთელი ოჯახისათვის პურს აწვადებდა. ჩემი შრომის მეოხებით მეზობლებს ქირით ხორბალს უფქვავდა. მე უბედურს ასეთად მუშაობის შემდეგ მოკუთვნებულ საზრდოსაც კი მიკარგავდა. ჩემთვის დანიშნულ მარცვლელს, ჩემივე ძალღონით

ფქვედა და ფქვილს შეზობელ გლეხებზე ყიდდა. სამუშაოს შემდეგ, გვიან საღამოს, ბინძურ, გაუცრელ, მსხვილ ქვიშა-ნარევ ქატოს მაძლევდა.

16. ასეთი განსაცდელით შეწუხებულს მკაცრმა ბედმა თავს დამატება ახალი ტანჯვანი, რათა, როგორც იტყვიან, შინაე და გარეთაც დიდი შრომით საბელი მომხევექა. პარტიკემულა მწყემსმა დაგვიანებით შეასრულა პატრონის ბრძანება და მოისაზრა გაეწევი ჰაკი ცხენების ჯოგში. აი, ხელახლა თავისუფალი ვირიყა ვარ. დავიწყე ნაჯარდი და სასიყვარულო გულისტქმით ვირჩევდი, თუ რომელი ჰაკი ცხენთაგანი უფრო შესაფერი იქნებოდა მომავალი დაგრილებო-სათვის. მაგრამ ამ სანუქვარ იმედს თან დაერთო საშინელი ზიჯათი. საგანგებოდ ვენერას სამსახურისათვის დიდი ზნიდან კარგად ნაკვები, ავხორცი, ამასთანავე, საშინელი შესახედაობის გასუქებული და ყოველ შემთხვევაში ვირზე ღონიერი ულაყები ჩემი მეტოქეობისაგან შეშინდნენ, არ ინდოქეს ბუშების გამრავლება, წინააღმდეგნენ სტუმართმოყვარე ზევსის მოძღვრებას და, გაცოფებულეზმა, საოცარი ზიხლით დევნა დაძიწყეს. ერთი, ძლიერ ამობურცულმკერდიანი, თავაღერილი და კისერგანჯვლილი წინა ფეხებით მცემდა, მეორე, მკვრივეუნთებიანი, მსუქანი გავით ჩემსკენ მობრუნებული, უკანა ქაჩაჩებით, მწიხლავდა, მესამე ბოროტი ხეიხვინით მემუქრებოდა, ყურებდაცქვეტილი და თეთრკბილებდაკრქილი სულ მკებნდა. ყველაფერი ეს ძლიერ მომაგონებდა ჩემ მიერ წაკითხულ თრაკიელ მეფის თავადასავალს, რომელიც თავის უბედურ სტუმრებს დასაფლუთად და ჩასანთქმელად ველურ ცხენებს მიუყრიდა: რამდენად სძუნწეს იჩენდა ქერისადმი ეს ძლიერი ტირანი, რომ გაუმაძღარო ჰაკი ცხენების შიმშილს ადაძიანის ხორციით გულუხვად აცხრობდა!

17. მსგავსადვე მეც, ცემისაგან გვერდებჩალეწილი. ამ კერეებისაგან დაკბენილი ვიყავი და დასველიანებული ვფიქრობდი, როგორმე წისქვილას ქვას დაებრუნებოდი. მაგრამ, ჩემი ტანჯვით ქვემარტივად კვლავ გაუმაძღარმა ფორტუნამ ისევ ხელახალი სასყელი მომიშადა. ამომირჩიეს მთიდან ხე-ტყის საზიდავად და მომიყენეს ერთი პატარა ბიჭი,

ბიკთა შორის უსაძაგლესი. იგი ართუ მხოლოდ ციკაბო-
კლდეებზე ასვლას მაიძულებდა, სადაც წვეტიან ქვაზე ფლო-
ქეებს ვიმტვრევდი, არამედ ეს ბოროტი კომბალს განუწყ-
ვეტლივ ისე მიბრაგუნებდა, რომ ტკივილი ძვალსა და რბილ-
ში ატანდა. ამასთანავე ყოველთვის მარჯვენა თეძოზე მცემ-
და კომბალს და ცდილობდა ერთსა და იმავე ადგილას
მოეხვედრებინა. ტყავი გადამაგლიჯა, ნატკენი ადგილი თან-
დათან გამიფართოვდა, წყლულის მცირე ნაჩხვლეტი სერელს
თუ მთელ ფანჯარას დაემსგავსა; მიუხედავად იმისა, რომ იმ
ადგილას სისხლი მდიოდა, ბიკი მაინც განუწყვეტლივ მცემ-
და. იმდენ შემას მზყრიდა ზურგზე, რომ, გეგონებოდათ, გუ-
ღურები სპილოსთვისაა მომზადებული და არა ვერისთვი-
სო. როცა ტვირთი ერთ მხარეს ძლევდა. მის შაგაერ, რომ
იგი ცოტათი შეემსუბუქებინა და ჩუქთვის სული მოეთქმე-
ვინებინა, ან წონასწორობისათვის მეორე მხარეს გადაეწყო-
პირიქით, უფრო მსუბუქ მხარეს ქვას მკიდებდა და ამგვარ-
ად ფიქრობდა წონასწორობის დაცვას.

18. მას ეს ჩემი ტანჯვა არ აკმაყოფილებდა; როცა გზა-
ში მდინარეზე გადავდიოდით, ფეხსაცმელი რომ წყალს არ
გაეფუქებინა, თვითონაც ზურგზე შემახტებოდა ხოლმე, თი-
თქოს ასეთი. უმნიშვნელო ნამატი საერთო სიმძიმეს არ ემა-
ტებოდა. ასეთი მძიმე ტვირთის ზიდვით ღონემიხდილს,
მდინარის ციკაბო ნაპირზე ასვლა აღარ შემეძლო, ტალახში
ფეხი მიცურდებოდა და ვეცემოდი. არც კი ფიქრობდა, რო-
გორც წესიერ გამრეკს შეეფერება, ჩემთვის ხელი გამოეწო-
ლებინა, აღვირით მოვეზიდე, კუდით ავეწიე, ან ტვირთი
მოეკლო, რათა ადგომა შემეძლებოდა; ჩემდა საუბედუროდ,
ასეთ დახმარებას კი არ მიწევდა, არამედ გამოჭრიდა დიდ
სასრეს, დამიწყებდა თავიდან, სწორედ ყურებიდან, მთელ
სხეულზე ცემას¹⁸, სანამ ან, თითქოს დამამშვიდებელი საშუა-
ლებით, ფეხზე არ დაჰაყენებდა. აი, კიდევ როგორი სასჯელი
გამოიგონა ჩემს გასაწვალებლად: შეკონავედა შხამიანი წვე-
ტებით საესე ეკლის შტოებს და ჩამოკიდებული სატანჯველი
იარაღის მსგავსად კუდზე მძმაბავდა ისე, რომ სიარულის
დროს მოძრაობაში მოსული კონები თავისი სულისამომძრო-
ბი ეკლებით საშინლად მჩხვლეტდა და ხორცში მერჭობოდა.

19. ამგვარად, ორმაგი უბედურება მტანჯავდა: რაც უფრო აეჩქარდებოდი ბიქის ცემის თავიდან ასაცილებლად. მით უფრო ძლიერად მერკობოდა მოქანავე ეკლები და, თუ ტკივილის შესამცირებლად ცოტა ნაბიჯს შეევანელებდი, კომბალი გაქცევას მიაძულებდა. ისლა დამრჩენოდა მეფიქრა. რომ ამ საძაგელ ბიქს გადაწყვეტილი ჰქონდა როგორმე ღვეტანჯე, რასაც იგი ფიცით არა ერთხელ დამშუქრებია.

მართლაც, ერთმა საქმემ მის საზიზღარ მუხანათობას ახალი უარესი რამ გამოაგონებინა; ერთხელ, როცა ჩემი მოთმინება, მისი უკიდურესი სისაძაგლის გამო, ამოიწურა, მაგრად ჩაეწიხლე. მაშინ მან, აი, როგორ ხრიკს მიმართა: დამტვირთა: ძეძვის დიდი კონებით, მაგრად გადააბა ისინი თოკით ერთმეორეს, წინ გამიგდო, მახლობელი გომურნიდან მბეუტავი ნაკვერცხალი გამოათრია და შუა ტვირთში ჩამიდო. აი, ცეცხლმა იშოვა თუ არა კარგი საზრდო, აენთო, გაძლიერდა, ბოლოს ილად იქცა; საშინელ აღმურში გავეხვითე და უკიდურეს გაჭირვებაში გადაჩენის მცირე იმედსაც კი ვერ ვპოვებდი. ასეთი ხანძარი ვერაერთარ დაყონებას ვერ ითმენდა და მე კი ყოველგვარი მოსაზრების უნარი თავიდან გამიფრინდა.

20. ამ უიმედო გაჭირვების დროს ფორტუნამ ალერსიანად გამოიღმა, შესაძლოა იმიტომ, რომ მომავალი ხიფათისათვის შევენახე, მაგრამ გადაწყვეტილი, თვალით დანახული სიკვდილისგან კი გადამარჩინა. უცებ დავინახე გუმინდელი თავსხმისაგან დატოვებული ქუქუიანი წყლით სავსე ახალი წუმპე, გავექანე, თავით ჩაეეშვი შიგ, ცეცხლი ჩაეაქრე და ტვირთისა და უბედურებისაგან განთავისუფლებული უკანვე ამოვედი. ამ საძაგელმა და თავხედმა ბიქმა თავისი სიზიზღარი მოქმედება მე დამაბრალა, სხვა მწყემსები დაარწმუნა, თითქოს, როდესაც ვზაზე ანთებულ ცეცხლს გავუარეთ, განგებ წამეფორხილებინოს, ცეცხლი მომეკიდებინოს და თან სიცილით დაუმატა: — სანამდე უნდა ვკვებოთ ტყუილად ეს ცეცხლის შატარებელიო?

რამდენიმე დღის შემდეგ ჩემს გასამწარებლად კიდევ უფრო გაიძვერული ახალი ეშმიკობა გამოიგონა. გზაზე, ბირველ ქობშივე, გაყიდა ჩემი მონიღული შუმა, ცარიელი

მომდენა და დაიწყო ლაპარაკი, რომ ვერაფერი გააწყო ჩემს ავ ზნესთან, უარს ამბობს ჩემთან უბედურ სამსახურზე და თავისი საჩივარი ასე მოხერხებულად შესთხზა:

21. — დასტკბით ამ ზარმაცი, უხეირო, მართლაც რაიმე ვიროული ვირითი გარდა სხვა დანაშაულისა, მან კიდევ ახალი ხრიკებით მოიგონა ჩემი შეწუხება. როგორც კი გამვლელს თვალს მოჰკრავს, — იქნება ის სანდომიანი დედაკაცი, გასათხოვარი გოგონა თუ ნაზი ქაბუკი, — იმ წუთშივე გადაიგდებს ტეროს, ხანდახან საძაგრავსაც კი, გიფივით გაიქცევა ადამიანების დასაწევად, უცნაური მოტრფიალე დააგორებს მათ მიწაზე, დაეტაკება და ცდილობს დაიკმაყოფილოს თავის ნებადაურთველი და ჭერ არნახული ავბორცობა. სურს გამოსავალი მისცეს თავის პირუტყვეულენებებს და არაბუნებრივი შეუღლებისათვის ცდებს აქეთებს. კონის სურვილით თავის ბინძურ ჩიჩვირს აჩრის ადამიანს და იკბინება. ასეთი საქციელის გამო, შრავალი დავა და საჩივრები ავეიტყდება და შესაძლოა, სისხლის სამართლის დანაშაულიც მოხდეს. აი, ახლაც: დაინახა თუ არა შესახედავად ერთი გვარიანო ახალგაზრდა ქალი, ჩამოიგდო შეშა, მიყარ-მოყარა აქეთ-იქით და თვითონ კი, როგორც აღვზნებული საყვარელი, გაცოცხებული ეცა და ყველას თვალწინ, ტალახიან მსწაზე გართმული ქალის გაუპატურება მოინდომა. ყვირილზე, ქალის ღრიალზე გამვლელები რომ არ მოცვენილიყვნენ დასახმარებლად და ვიროული ხევინისგან არ გაეთავისუფლებინათ იგი, უბედურა, გაჭყლეტილი და დაფლეთილი, ტანჯვით აღსასრულს მოიპოვებდა; ჩვენ კი კანონის წინაშე პასუხს გვაგებინებდნენ.

22. ამ ტყუილებს კიდევ სხვაც დაუმატა, რომელიც ჩემი მორცხვი სიჩუმით კიდევ უფრო დამარწმუნებელი ხდებოდა და მან სასტიკად აამხედრა ყოველი მწყემსი ჩემ წინააღმდეგ. ბოლოს ერთმა მათგანმა წამოიძახა:

— რატომ არ გავიღოთ მსხვერპლად ეს საერთო მგულღე, ან უკეთ რომ ვთქვათ, ყველასთვის საშიში მრუში, როგორც ეს ასეთ საკვირველ შეუღლებას შეეფერება? — და დასძინა: — ეი, შენ, ბიჭო, მოაკვეთე ამას ახლავე თავი, ნიწლაეები ჩვენს ძალლებს გადაუყარე, დინარჩენი ზორცი

ჩენი მუშების სადილსათვის შეინახე, ტყავი კი ნაცრით გაეტენოთ და პატრონებს მიუტანოთ: მის სიკვდილს იოლად დაეაბრებოთ მგელს.

ჩემი ბოროტი ბრალმდებელი, რომელიც ამავე დროს მწყემსთა გადაწყვეტილების შემსრულებელიც იყო, მაშინვე მხიარულად შეუდგა მზადებას და სალესზე დანის მოპირეაღიწყო, ჩემს უბედურებას დასცინოდა, არ დაეიწყებოდა ჩემი წიხლები და ენანობ კი, ჰერკულესს. გეფიკებით. რომ საქმარისად ვერ დავზილე.

23. ამ დროს ერთმა სოფელთაგანმა წაჰოიძახა:

— არ ივარგებს ასეთი მშვენიერი ვირის ტყუილებრივად დაღუპვა მხოლოდ იმისათვის, რომ მას მოჭარბებულმა მამაკაცურ ძალასა და ტრფილით თავაშეებულებას აბრალდნენ... ცუდია ასეთი კარგი მუშის დაკარგვა: მაშინ, როცა მხოლოდ მისი დაკოდვაა საჭირო. იგი შემდეგ არათუ ალგზნებას შეძლებს და თქვენც ხიფათს აიცილებთ, არამედ ხორცსაც შეისხამს და გასუქდება კიდევაც. ბევრი მონახავს არათუ ზანტი ვირები, ველური და უკიდურესად ავხორცი ულაცები, ეს მშფოთვარე და დაუდგრომელი მხეცებიც კი, დაკოდვის შემდეგ მოშინაურებულან, შეძლებიათ ტვირთის ზიჯვა და სხვა სამუშაოსათვისაც გამოსადგენი გახდარან. თუ თქვენ ჩემი რჩევის საწინააღმდეგო, არა გაქვთ რა, ცოტა მადროვეთ, ახლობელი სოფლის ბაზარზე უნდა შევიარო, შემდეგ კი შინისაკენ შევუხვევ, ამ საქმისათვის საჭირო იარაღებს წამოვიღებ, იმწამსვე უკან დავბრუნდები, გავუჩაჩხავ ფეხებს და დავკოდავ ამ მოუსვენარ მუსუსს, ისე რომ იგი ყოველ ცხვიარზე უფრო თვინიერი გახდეს:

24. ასეთმა გადაწყვეტილებამ ორკეს მძლე ხელებიდან მიჩნა; მაგრამ მხოლოდ იმისათვის რომ უფრო უარესი სასჯელსათვის შევენახე. დავსევდიანი და სხეულის ბოლო ნაწილის დაკარგვის მოლოდინში ჩემს მთლიანად დაღუპვას დაესტროდა. ვფიქრობდი, როგორმე ხანგრძლივი შიმშილობით ან ნებაყოფლობით უფსკრულში გადაჩენით სიკვდილი მომეპოვებინა. რა თქმა უნდა, ამ გზითაც უთუოდ მოვკვდებოდი, მაგრამ დაუმახინჯებლად მაინც. სანამ ასე აუჩქარებლად ვირჩევდი სასიკვდილო საშუალებას დილა ად-

ჩიან იმ ჩემმა დამღუპველმა ბიჭმა ჩვეულებრივი გზით ისევ მთაში წამოყვანა, იქ მიმავა უზარმაზარი მუხის ჩამოწეულ ტოტზე, თვითონ წინ წავიდა ნაჯახით შინ წასაღები შეშის დასაპობად. უცებ მახლობელი მღვიმიდან ძუ დათვმა ჭერ ვეებერთელა თავი გამოყო და მერე მთლიანად გამოძვრა. დავინახე თუ არა ის, შიშისაგან თავზარი დამეცა, მთელი სიმძიმით უკანა ფეხებს დაეწევი, თავი რაც შეიძლებოდა მალა ავწიე, ავიწყვიტე საბელი და, რაც ძალი და ღონე მქონდა, მოვკურცხლე. მარტო ფეხებით კი არა, მთელი სხეულით გაწვდილი ქვევით დავეშვი გამლილი დაბლობისაკენ. ბოლოს, გაეჩნდი თუ არა მთის ძირას გაშლილ მინდვრებზე, ქარივით მივექროდი და ვცდილობდი გავქცეოდი არა მარტო მუ დათვს, არამედ მასზე ბევრად უარეს ბიჭსაც.

25. ერთმა გამგელელმა დამინახა, რომ მე მარტო, უპატრონოდ მივრბოდი და მარდად შემახტა ზურგზე. ხელში რომ ჯობი ჰქონდა, ფერდებში მითავაზა და ჩემთვის უცნობ გზაზე გამაქენა. სიხარულით ნაბიჯს მოვუმატე და თანდათან ვშორდებოდი შეუბრალებელ დანას, რომელიც მამაკაცობის დაკარგვით შემუქრებოდა. რაც შეეხება ცემას, მაინცდაბაინც არ მაწუხებდა, — ვირული თანამდებობის მიხედვით კომბალს დიდი ხანია შეჩვეული ვიყავი.

მაგრამ ჩემმა დაუძინებელმა მტერმა ფორტუნამ საკვირველი სისწრაფით, ჩემდა საზიანოდ, შემომიბრუნა გადარჩენის ხელსაყრელი შემთხვევა და ჩემთვის ხელახალი მზაკრობის სამზადისს შეუდგა. ჩემს მწვემსებს ხბო დაკარგოდათ და ძებნის დროს წინ შემოგვხვდნენ. ჩემი ახალი მხედარი მათ გაბედულად ეწინააღმდეგებოდა, ადამიანურ სიბოლის და ღმერთებს მოწმეებად მოუწოდებდა და ეუბნებოდა:

— საით მიმათრევთ ძალით? რად მესხმით თავს?

— აჰ, მამ ჩვენ გაქცევით უხეშად, როცა შენ თვითონ მოგვპარე ვირი და მიგყავს? უმჯობესია გამოტყდე, საღ გადამალე მისი გამრევი ბიჭი, რომელიც, ალბათ, მოკალი?

მაშინვე ჩამოაგდეს ძირს, დაუწყეს მუშტებით ცემა და ცუხებით თელვა. იგვიფიცებდა, არავითარი გამრევი არ მო

ნახავსო, მხოლოდ უპატრონო ვირი შემომხვდა და დაწილ-
დობის იმედით პატრონისთვის უნდა დამებრუნებიაო.

— ამ ვირს, რომელსაც უმჭობესი იყო არ შეეხვედროდი, ნეტავ ადამიანური ენა ჰქონდესი მაშინ ჩემს უდანაშაულობას დაამტკიცებდა და თქვენ ჩემდამი ასეთი მოპყრობისათვის შეგარცხებოდათ.

მაგრამ მისმა სიტყვებმა საქმეს ვერ უშველეს. ურწმუნო მწყემსებმა მარყუქში თავი გააყოფინეს და ხშირ ტყეში წაიყვანეს იმ მთასთან, საიდანაც ბიჭს ჩვეულებრივ შემა ჩამოქონდა ხოლმე.

26. იგი ვერსად ვერ იპოვეს; ნახეს მხოლოდ დაფლეთი-
ლ და მიმოფანტული მისი სხეულის ნაწილები. ეგრძნობდი, რომ ეს ყველაფერი ძუ დათვის ნამოქმედარი იყო და, ჰერკულესს გეფიცებით, მეტყველების უნარი რომ მქონოდა, ყველაფერს ვიტყვოდი. მხოლოდ ერთი შემეძლო — უხმოდ გაზარებოდა, თუმცა დაგვიანებით, მაგრამ მაინც, სამაგიეროს მიზღვა. ამასობაში დაფლეთილი სხეულის ყველა ნაწილი მოძებნეს, ძლიერდროებით შეაგროვეს და იქვე მიწას მიაბარეს; ჩემი ბელეროფონტი² კი, რომლის ქურდობაში ეჭვი არ ეპარებოდათ და მკვლელობასაც აბრალებდნენ, შებოკილი თან წაიყვანეს, რათა, როგორც თქვეს, დილაადრიან დასასჯელად მთავრობისთვის გადაეცათ.

სანამ ბიჭის შობილები მოთქვამდნენ და გლოვობდნენ, ამასობაში ის გლეხიც მოვიდა, ჩემს დაკოდვას რომ იყო შეპირებული და განაცხადა საქმეს უნდა შეეუდგო. ვილაყამ უპასუხა:

— სხვა უბედურება დაგვატყდა თავს და ახლა მაგისთვის არ გეცხელა. ხვალ კი რამდენიც გენებოს, შეგიძლია არა მარტო ასო, თავიც კი მოსჭრა ამ წყეულს. დამხმარეებიც ბევრი გეყოლებიანო.

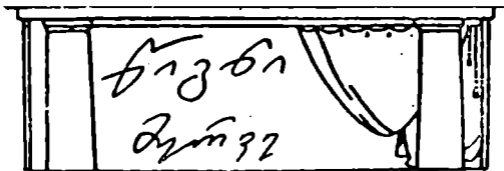
27. ამით ჩემი დასახიჩრება მეორე დღისთვის გადაიდვა. მადლიერი ვიყავი ამ კეთილი ბიჭისა, თავისი სიკვდილით რომ ერთი დღით მაინც გადადვა ჩემი ტანჯვა. მაგრამ ეს მცირე დროც კი არ მომეცა გასახარებლად და დასასვენებლად; ბიჭის დედა შეილის საშინელ სიკვდილს მოთქვამდა და ცხარე ცრემლს ღვრიდა. ძაძით მოსილი ნაცრით დაფარულ

კლარა თმებს ხელით იგლეჯდა; კივილში გადასული ქვითონით შეკრდში ხელს იცემდა. შემოვარდა ბოსელში და ასე დაიწყო:

— ერთი ამას დამიხედეთ! სრულიად უშიშრად ჩაუყვირთავი ბაგაში და თავის ღორბუცლობით ტყებდა; მხოლოდ იმას ცდილობს. რომ თავისი გაუმადლარი და უფსკერო მუცელი როგორმე საკვლით გამოიტენოს, არც ჩემს გასაჭირს ჩივის და არც მისი პატრონის უბედურება ახსოვს. არა, რა თქმა უნდა, ვეზიზღები კიდევაც და პატრის არცემს არც ჩემს მოხუცებულობასა და არც უბედობას. ჰგონია. ტყუილებრალოდ ჩაუვლის ასეთი ბოროტმოქმედება ასეთ თუ ისე, ეს თავის თავს უდანაშაულოდ თვლის. ეს ბოროტმოქმედთა თვისებაა, რომ ბინძური სინდისის მიუხედავად საშინელი მკვლელობის ჩადენის შემდეგ დაუსჯელად დარჩენის იმედი იქონიონ. უსაძაგლესო პირუტყევო, სამართლიან ღმერთებს მოვეუწოდებ მოწმეებად; კიდევაც რომ ღრობილ მტყველების უნარი მოგეცეს, რომელი გამოტყინებული რეგენი შეგიძლია დაარწმუნო, რომ შენ ამ სასტიკ საქმეში არაფერ შეუმი ხარ, როცა წიხლებით შეგეძლო საწყალი ბიჭის დაცვა და კბილებით მტრის მოგერიება. თუ ხშირად მისი მიწიხლვა შეგეძლო, ასევე გულით მტრისაგან ვეღარ დაიციავი? შენ, რა თქმა უნდა, იგი ზურგზე უნდა შეგესვა და ამ სისხლისმსპელ ავაზაკს ხელისაგან გადაგვრჩინა. ბოლოს უფლებაც არ გქონდა გაჭირების დროს მივეტოვებინა შენი ამხანაგი, დამრიგებელი, თანამგზავრი, მწყემსი, და მარტო გამოქვეუდლყავი. განა არ იცი, რომ ისიც, ვინც მომაკვდავს გადასარჩენად ხელს არ გაუწვდის და დახმარებას არ აღმოუჩენს, ისევეა, როგორც კეთილი ზნე-ჩვეულების მოღალატე? მაგრამ დიდხანს ვერ იხარებ, მკვლელი, ჩემი უბედურებით. მალე გაგრძნობინებ, თუ როგორ ძალას ანკეპს. ბუნება ტანჯულსა და უბედურს.

28. თქვა ეს, ორივე ხელით შემოიხსნა სარტყელი, რითაც უკანა ფეხები ერთიმეორეს მიმიკრა, ასევე შემოიკოჭინა ფეხებიც და მაგრად მოსკიმა, რომ წინააღმდეგობის გაწევა აღარ შემძლებოდა. აიღო კეტი, რომელსაც ჩვეულებრივად ბოსლის კარი ეყრდნობოდა. და მანამ მცემია. სანამ

ძალ-ღონე საბოლოოდ არ გამოეღია და ჯოხიც სიმძიმის გამო ხელიდან არ გაუვარდა. შეწუხდა, რომ ასე ჩქარა დაეღალა კუნთები, მივარდა კერასთან, გამოათრია ცხელი მუგუზალა და ფერდებში მჩრიდა მანამ, სანამ თავდაცვის ერთადერთ საშუალებას არ მივშართე. სახელდობრ: სახეში და ოქალებში შევასხი თხელი განავლის ნაკადი. თითქმის დაბრმავებული და მყრალი სუნით სულშეხუთული გაიქცა ჭემგან ეს კირი, თორემ. გამშაგებული აღთეას³ მუგუზალით ვირი-წელეაგრე⁴ დაილუქებოდა.

1. გახთიადისას. მამლის ჰიოველ ყოილზე, მახლობელი ქალაქიდან მოვიდა ვილაც ქაბუკი; მომეჩვენა, რომ იგი იყო ქარიტეს ერთ-ერთი მსახურთაგანი, იმ გოგონასი, ავაზაკებთან რომ ერთად ვიყავით განსაცდელში. მან მოიტანა საშინელი, საოცარი ამბავი ქარიტეს აღსასრულისა და იმ უბედურების შესახებ, რომელიც მთელ ოჯახს ეწვია. მოსული ცეცხლის პირას დაქდა, ამხანაგები გარს შემოუსხდნენ და ასე დაიწყო:

-- შეჩინიბენო, მეცხვარეებო და თქვენც მენახირეებო. აღარა გვეავს ქარიტე, საშინელი სიკვდილით დაიღუპა ის საცოდავი და მარტო როდი გაემგზავრა საიქიოს. მაკრამ ყველაფერი რომ უკეთ გაიგოთ, თავიდან დავიწყებ. ასეთი ამბავი რომ ცოდნოდათ უფრო სწავლულ ადამიანებს, რომელთაც ბედმა მწერლობის ნიჭი უბოძა. ისინი შეაძლებდნენ ყველაფერი მოთხრობის სახით ქალაქზე გადაეტანათ.

ახლობელ ქალაქში ცხოვრობდა ერთი კეთილშობილური შთომომავლობისა და სიპდიდრ-ოაც საკმაოდ ცნობილი ახალგაზრდა კაცი; იგი მჩრეული იყო გარყვნილებას. თა-

ვაშვებულებას და ლოთობას დღისითაც კი ამიტომაც საკვირველი არაა, რომ ავაზაკთა ბრბოს შეუერთდა და ხელეზი ადამიანის სისხლით შეიღება. მას თრასილეს ეძახდნენ. როგორც იყო იგი სინამდვილეში. ისეთივე სახელიც ქმონდა გაეარდნილი.

2. როგორც კი ქარიტე გასათხოვარი შეიქნა, მისი ხელის მთხოვნელთა რიცხვში იგიც აღმოჩნდა და სულითა და გულით ცდილობდა თავისი გაეტანა. თუმცა უკან მოიტოვა თავისი მეტოქეები და ძვირფასი საჩუქრებით ცდილობდა მშობლების დათანხმებას, მაინც უარი მიიღო, როგორც ზნით უღირსმა და ამიტომ თავს შეურაცხყოფილად გრძნობდა. როცა ჩვენი ბატონის ქალი კეთილ ტლეპოლემეს გაჰყვა ცოლად, თრასილემ თავი აღარ მიაჩნებოდა მისთვის დაკარგულ სიყვარულს, რომელსაც თან ერთოდა უარყოფილი წინადადებით გამოწვეული აღშფოთების გრძნობა, და განიზრახა სისხლისმღვრელი ბოროტების ჩადენა. ბოლოს, როგორც იქნა, მათ სახლში შეძრომის ხელსაყრელი შემთხვევა იპოვა და დიდი ხნის მოთქმებული ავაზაკური გეგმის შესრულებას შეუდგა. იმ დღეს, როცა ქალწული თავისი საქმროს მოხერხებულობისა და მამაცობის მეოხებით ბოროტი ავაზაკების დანებისგან განთავისუფლდა, თრასილე სიხარულით ისე იყო აღტაცებული, რომ მთელი ხალხის ყურადღება მიიქცია და მიმლოცველ ხალხში შეერია. თითქოს მას უხაროდა ეს ბედნიერება და ახალდაქორწინებულთა შთამომავლობის გამრავლება. მისი ბრწყინვალე გვირგვინი წყალობით მასპინძლებმა საპატიო სტუმართა რიგში მოათავსეს. მან დამალა თავისი ავი ზრახვები და მეგობრული გრძნობებით გამსქველული ადამიანის სახე მიიღო. უკვე განუწყვეტელმა ლაპარაკმა, ხშირმა ბაასმა, ხანდახან სუფრაზე და ლბინშიც მონაწილეობის მიღებამ იგი ოქახის სულ უფრო ახლო მეგობარი გახადა და, თავისდა შეუმჩნევლად სიყვარულის დაძლუპველ უფსკრულისაკენ მიექანებოდა მართლაც, განა სასტიკი სიყვარულის ალი თავისი პირველი საამო სითბოთი არ გვატკობს და შემდეგ კი; როცა დროებით შემამსუბუქებელი ნაცნობობა მას გააღვივებს, საბოლოოდ მისი გამძვინვარებული ცეცხლი არ გვიღებს ბოლოს?

3. თრასილემ ვერ გადაწყვიტა და დიდხანს ფიქრობდა. თუ რა ელონა. მართო მოსალაპარაკებლად ხელსაყრელი შემთხვევა არასგზით არ ეძლეოდა, სულ ნაკლებ და ნაკლებ შესაძლებლად მიიჩნდა მრუშობის განხორციელება, რადგან გზაზე მრავალრიცხოვან ყარაულს ხედავდა. არ ჩანდა საშუალება იმისათვის, რომ დაეწყვიტა ახალი და თანდათანობით გაძლიერებული გრძნობების ბორკილები. და თვით პატარძლის გამოუცდლობა, კიდევაც რომ ყოფილიყო თანახმა მასზე, რასაც ვერ შექლებდა, ცოლქმრული ერთგულების დარღვევის საქმეში დიდად ხელისშემშლელი იქნებოდა: თრასილე, თავისდა საუბედუროდ, მაინც ისწრაფვოდა შეუძლებლისაკენ, თითქოს იგი შესაძლებელი ყოფილიყო. როდესაც ვნება უფრო და უფრო ძლიერად გვიპყრობს, იოლი საქმე გვეგონია ის, რაც ჩვეულებრივ ძნელად შესასრულებლად მიგვაჩნია; ამგვარად, გთხოვთ ყურადღება მიაქციოთ და გულდასმით მოისმინოთ, თუ როგორი უკიდურესობანს შესძლო ჩაედინა გააფთრებულ გრძნობას.

4. ერთხელ თრასილემ ტლუპოლეზე სანადიროდ წაიყვანა იმ იმედით, რომ რაიმე ნადირს მოკლავდა, თუ ნადირად ჩაითვლება ქურციკი; საქმე ისაა, რომ ქარიტე თავის ქმარს არ უშეებდა ეშვებით და რქებით შეიარაღებული ნადირის გამოსადევნებლად. აი, ისინი უკვე მიადგნენ ტყით შემოსილი ქედის ძირს, სადაც ხშირი, გადახლართული ტოტების ჩრდილში ქურციკები ადამიანის თვალს ერიდებოდნენ. ნადირის ბუნაგიდან გამოსარეკად მონადირე ძაღლები მიუშვეს; დაგვილი ძაღლები ხროვებოდ დაიყვნენ და გარშემო ყველა გასასვლელი დაიკავეს. ჯერ ყრუდ ღრენდნენ, ხოლო შემდეგ უცრად მიცემულ ნიშანზე მიდამო ავი, არეული ყვფით აავესეს. მაგრამ გამოჩნდა არა ჩიხვი, არა მშაშარა ქურციკი, არა ყველა ცხოველთა შორის უთვინიერესი ფერიკიში, არამედ უზარმაზარი. ჯერ არნახული სიდიდის გარეულ ტახი. მას ქეონდა სქელი კუნთებიანი კანი, მისი ტყავი დი-ჟარული იყო ყალყზე შემდგარი მჩხვლეტაკი ბალნით; ხერხემალზე კი აშლოდა ბანჯგვლიანი ჯაგარი, ქაფით დაფარულ კბილებს აღრქალებდა და მრისხანე თვალებიდან ცეცხლს აფრქვევდა. დადგმული სახიდან საშინელი ღრიალი ისმოდა

და სასტიკი თავდასხმის დროს ელვასავით სწრაფი იყო. უპირველეს ყოვლისა, სასიკვდილოდ დაფატრა მარჯვნივ და მარცხნივ შეუპოვარი ძალები, რომლებიც მას კვალდაკვალ სდევდნენ და იქვე დაიხოცნენ. შემდეგ გაარღვია ბადეები და იმავე მიმართულებით გაიქცა, საიდანაც გამოვარდა.

5. ჩვენ ყველანი შიშისაგან თავზარდაცქეპულნი, ასეთ სახიფათო ნადირობას შეუჩვეველნი, ამასთანავე უიარაღონი და ყოველგვარ თავდაცვის საშუალებას მოკლებულნი, რაც შეიძლება ღრმად დავიშალენით ზეგებსა და ფოთლებში. მაშინ თრასილემ თავისი ვერაგული განზრახვისათვის მარჯვე დრო იხელთა და ტრეპოლემეს ასე ცბიერად მიმართა:

... როგორ? ჩვენ ფლოდი შინაყმებივით შევშინდეთ და გავუშვათ ხელიდან ასეთი სახარბიელო ნადელი? დედაკაცები სომ არა ვართ? რატომ არ მოვახტეთ ცხენებს და არ გამოვუდგეთ მას? აბა, აიღე ოროლი, მე კი შუბს წამოვიღებ.

—აი, ერთ წუთში ცხენებს მოახტნენ და ოთხამოლებით ნადირს დაედევნენ. მაგრამ ტახმა თავისი ბუნებრივი ძალა როდი დაივიწყა, შემობრუნდა, ბრაზისაგან ანთებულმა კბილები დააღრკვიალა, წუთით შედგა და იყურებოდა, თუ რამელს სცემოდა პირველად. ჭერ ტრეპოლემემ ჩასცა ზურგში ნადირს თავისი იარაღი, თრასილემ კი ტახს გვერდით აუარა და ტრეპოლემეს ცხენს უკანა ფეხების ძარღვები გადაუჭრა.

ცხენი სისხლისაგან იცლებოდა, ჩაიკეცა, პირველად დაემხო და მხედარი უნებლიეთ ძირს გადმოისროლა. გაცოფებული ტახი წამსვე დაუტაკა ძირს გადმოვდებულ ტრეპოლემეს, ჭერ ტანსაცმელი შემოაგლიჯა და როცა მან წამოწევა მოინდომა, უშვით ღრმა ჭრილობა მიაყენა. მაგრამ კეთილი მეგობარი სრულიადაც არ შეწუხებულა დაწყებული უბედურებით. ბიროქით, ფიქრობდა, რომ ასეთ საშიშ მდგომარეობას არ შეეძლო დაეკმაყოფილებინა მისი სისასტიკე და როცა ტრეპოლემემ დაქრილი ფეხებიდან სისხლის შეჩერებას ცდილობდა და მას საცოდავად შეეღას სთხოვდა, თრასილემ შუბით მარჯვენა ფერდი გაუგმირა. იგი დარწმუნებული იყო, რომ შუბის მიერ მიყენებულ ჭრილობებს ტახის ეშვების ნაკვა-

ლევალ მიიჩნევდნენ. ამის შემდეგ ტახსაჲ იოლად მოუ-
ლო ბოლო.

6. ასე დაღუპა მან ქაბუჯი. ჩვენ კი, შეწუხებულმა შინა-
ყმებმა, ჩვენ-ჩვენი თავშესაფარიდან მოვირბინეთ. თრასილეს
გულში კი უხაროდა, რომ თავისი სანუკვარი განზრახვა
შეისრულა, მაგრამ კმაყოფილებას არ იმჩნევდა, წარბებზექ-
მუხენილმა მწუხარე სახე მიიღო და ხარბად იკრავდა გულში
თავისივე ხელით სიცოცხლემოსპობილ, გაცივებულ გვამს.
ოსტატურად ბაძავდა დამწუხრებულ ადამიანს. მხოლოდ
ცრემლი არ ემორჩილებოდა და თვალებზე არ ჩნდებოდა.
მწუხარე გამომეტყველება მიიღო, დაგვესგავსა ჩვენ, ნამ-
დვილ მგლოვიარეებს და თავისი დანაშაული ჰხეცს გადააბ-
რალა.

ბოროტმოქმედება ჯერ კიდევ არ იყო დასრულებული,
რომ მის შესახებ ხმა გავარდა და პირველად ტლეპოლემეს
სახლში, მისი უბედური მეუღლის ყურებამდე მიიღწია. რო-
გორც კი გაიგონა ქალმა ეს ამბავი, რის უარესსაც თავის
სიცოცხლეში ვერაფერს გაიგონებდა, ჰკუა დაკარგა, აზრი
დაეხნა, ხალხით სავსე ქუჩებსა და სოფლის მინდვრებში გა-
ცოფებული დარბოდა, შეცვლილი ხმით თავისი ქმრის უბე-
დურებას გაყვიროდა. მასთან თავი მოიყარეს დამწუხრე-
ბულმა მოქალაქეებმა, შემხედდურნი უერთდებოდნენ, მის
მწუხარებას ინაწილებდნენ და მომხდარი ამბის თვალთ
დანახვის სურვილით მთელი ქალაქი დაცარიელდა. აი, მან
თავისი ქმრის გვამთან მიიჩნინა. უგრძობლად დაეცა ქარი-
ტე მის სხეულზე და კინაღამ იქვე დალია სული, რომელიც
დიდი ხანია ქმარს მიუძღვნა. ძლივძლივობით ააყენეს მშობ-
ლებმა, მისდა უნებურად ცოცხალი გადარჩა და სამგლოვია-
რო პროცესია მთელი ხალხის თანხლებით აკლდამისაკენ
გაემართა.

7. თრასილე კი განუწყვეტლივ მოთქვამდა და უზომოდ
ოხრავდა. ხოლო ცრემლი, მწუხარების პირველ წუთებში
რომ არ ჩანდა, ახლა მოზღვაეებულ სიხარულის გამო სდიო-
და, მიცვალებულს მრავალ სააღერსო სახელს არქმევდა, ისე
რომ თვით ჰემმარტების ქალღმერთსაც კი მოატყუებდი.
ბოღმიანი ხმით მას უწოდებდა მეგობარს, ტოლს, ამხანავს

და ძმასაც კი; ამავე დროს ქარიტეს გულში ხელის ცემასა და მოთქმას უშლიდა, აშშვიდებდა, ალერსიანი სიტყვებით მწუხარებას უმსუბუქებდა, ამედებდა, ნუგეშს თხზავდა, ასახელებდა სხვადასხვაგვარი უბედურების მრავალ მაგალითს, მაგრამ ყალბი ზრუნით ქალის შეხების არც ერთ სასურველ შემთხვევას ხელიდან არ უშვებდა და ამ მოტაცებულ სიტყვებით თავის საძაგელ ვნებას ხელს უწყობდა. დასრულდა თუ არა დასაფლავების წესები, ყმაწვილი ქალი მხოლოდ იმას ფიქრობდა, თუ რა გზით ჩაპყლოდა თავის ქმარს სომარეუში; მის შეარჩია ყველა საამისო საშუალება და შეჩერდა უფრო იოლზე, რომელიც არავითარ იარაღს არ მოითხოვდა და სანეტარო შევების მსგავსი იყო. უაჩუო ყოველგვარი საზრდოობა, შეწყვიტა თავის თავზე მზრუნველობა, განმარტოვდა ბნელ სადგომში, თითქოს დღის სინათლეს საშუალოდ გამოეთხოვაო; მაგრამ თრასილემ შეუპოვარი ჩიუტობით, ნაწილობრივ თავისი და ნაწილობრივ მეგობრებისა, ბოლოს თვით ყმაწვილი ქალის მშობლების დახმარებით, მიიღწია მას, რომ ქარიტე დათანხმდა, სასიკეთლოდ გაფითრებულ და ქუქყით დაფარული თავისი სხეული აბანოთი გამოეცოცხლებინა და საქმლით მოლონიერებულოყო. თავისი მშობლების მუდამ პატივისმცემელი უნებლიეთ დაემორჩილა წმინდა მოვალეობას, ცხოვრებას დაუბრუნდა, რა თქმა უნდა, ნაღვლიანი, მაგრამ ცოტა უფრო ნათელი სახით, როგორც ამას მისგან მოითხოვდნენ, მაგრამ გულით კი არა! მისი სულის სიღრმეში იმალებოდა დარდი, ნაღველი და ფარული სევდა დღითა და ღამით ღრღნიდა. გამოაკეთინა განსვენებულის ქანდაკება ღმერთ ღმერთს მსგავსად, დაუღალავად შემსახურებოდა მას, ღმერთოვით აღიღებდა და ამეგვარი ნუგეშით თავს იტანჯავდა.

მ. თრასილემ, საერთოდ გაბედულმა და, როგორც ეს მისი სახელიდანაც ჩანს!—მოუსაზრებელმა ადამიანმა, არ დაცადა, სანამ მწუხარება განელდებოდა, და თავზარდაცემულ გონებაში სიშმავე დაცხრებოდა, რათა დიდი სევდა გაშქრალიყო. საჩქაროდ დაიწყო ქორწინებაზე ლაპარაკი ქალთან, რომელიც ისევე ქმარს დასტიროდა, ტანსაცმელს იხევდა და თმას იგლეჯდა; ზინძური უსიარცხელილოვით გამოამეღავნა თა-

ვისი გულის საიღუმლოებანი და წარმოუდგენელი ვერაგობა. ამ უღეთო სიტყვის გაგონებამ ქარიტეს საშინელება და ზიზღი მოჰგვარა. იგი ზეციური სასწაულისა თუ იუპიტერის ელვისაგან მეხდაცემულოვით უგრძნობლად ძირს დაეცა. მცირე ხნის შემდეგ გონს მოვიდა. რამდენჯერმე მხეცური ღრიალი აღმოხდა და წარმოიდგინა თრასილეს მთელი უნამუსობა. სთხოვა მას დაეცადა პასუხისათვის მანამ, სანამ ქალი მას გულმოდგინედ არ მოიფიქრებდა.

უმანკო ძილის დროს გამოეცხადა საცოდავი სიკვდილით ბოლომოდებული ტლეპოლემეს აჩრდილი, სიფითრით დაბახინჯებული, ჩირქით დაფარული სახით და ასე მიმართა მეუღლეს:

— ჩემო მეუღლე, დაე, სხვას ნუ ეღირსოს შენთვის ამ სახელის წოდება; მაგრამ თუკი შენს გულში ჩემი ხსონა უკვე გაქრა, ან თუ ჩემმა უღეთო სიკვდილმა ჩვენი სიყვარულის კაეშირი უკვე გაწყვიტა, ვისაც გინდა უკეთესს მისთხოვდი, თრასილეს მკრებელურ ხელში უკი. ნუ ჩაეარდები. ზმას ნუ გასცემ, პურს ნუ ჭამ მასთან, მასთან სარეცელზე ნუ განისვენებ. შორს ჩემი მკვლელს სისხლიანი მარჯვენისაგან, არ მისთხოვდე მკვლელს ის წყლულები, რომელთაგანაც შენმა ცრემლმა სისხლი მომბანა, ყველა ეშვებისაგან როდია მოყენებული, ცბიერი თრასილეს შუბმა შექნს თავს მომაშორი.

ამ სიტყვებს სხვაც დაუმატა და, დაწვრილებით უამბო, თუ როგორ მოხდა ბოროტმოქმედება.

9. ქარიტეს კი, ძველებურად ბნელ სადგომში მყოფს, ბალიშზე დამხობილს, ძილში დაწვებზე ცრემლი დაპალუბით ჩამოსდიოდა, თითქოს მოულოდნელ ტანჯვას განიცდიდა. გაძლიერებული ვაების გამო კენესოდა, პერანგს იგლეჯდა და მშვენიერ მხრებზე შეუბრალებლად იცემდა ხელებს. „თავისი დამეული ზმანება არც ერთ სულიერს არ გაუმხზლა, ყველაფერი დამალა, რაც ბოროტმოქმედებაზე გაიგო, ხუმარ გაძაწვიტა საძაგელი მკვლელის დასჯა და უბედური ცხოვრებისაგან თავის დაღწევა. აი, ისევ მოვიდა წინდაუხედავი სიტკბოების ბილწი მამებარი და შეაწუხა მისი ლაპარაკი არმოსურნე ყურები. ქალმა თრასილეს მორცხვად მოუქრა:

სიტყვა, საოცარი ოსტატობით გაითამაშა თავისი როლი და მოსაბეზრებელ ლაყბობასა და ღამამცირებელ თხოვნაზე ასე უპასუხა:

— ჩემ თვალწინ ჩერ კიდევ დგას შენი ძმისა და ჩემი საყვარელი მეუღლის სახე, მისი ღეთაებრივი სხეულიდან ჩემი ნესტოები ჩერ კიდევ კინამონის² სურნელუბას ყნოსავს, ჩემს გულში ძველ შვენიერი ტლეპოლექე ცოცხლობს. კარგად და გონიერად მოიქცევი, თუკი უბედურ ქალს კანონიერი მწუხარებისათვის საკირო დროს მისცემ. დაე, გაიაროს დანარჩენმა თვეებმა და შესრულდეს წელიწადი, რაც არა მარტო ჩემს უმანკობას შეეფერება, არამედ შენი მეუღრობისთვისაც საკირო იქნება, რათა ნაადრევი ქორწინების³ გამო სამართლიანად აღშფოთებული ჩემი ქმრის მწუხარე აჩრდილი სამართლიდან არ ამოვიყვანოთ შენდა. საუბედუროდ.

10. მაგრამ ისეთმა სიტყვებმა არასილე ვერ დაამშვიდა. დაპირებამაც კი, რომელიც მალე უნდა აღსრულებულიყო, არ დააკმაყოფილა; ათრთოლებული ბაგეებიდან ძველ და ისევ ბინძური ჩურჩული წამოსცდა; ქაჩიტემ, თითქოს, დაუჭერა და უთხრა:

— თრასილე, ჩემს მხურვალე თხოვნას ერთში მაინც უნდა დაუთმო: ჩემთვის აუცილებელია, სანამ დანარჩენი დღეები გაივლიდეს წლისთავის შესრულებამდე, ფარულად ვხვდებოდეთ ერთიმეორეს, ისე, რომ ვერც ერთმა შეინარჩუნა ვერ გაიგოს.

ცრუ დაპირება თრასილემ დაიჭერა და სიხარულით დათანხმდა ფარულ კავშირზე; იგი უკვე ოცნებობდა ღამეზე. დედამიწის ბნელში გამხვევ ბურუსზე და ყველაზე მალე მხოლოდ ერთი მიზანი დააყენა — დაუფლება.

— მაგრამ მისმინე, — უთხრა ქაჩიტემ, — რაც შეიძლება კარგად გაეხვოე წამოსასხამში, ღამის პირველი დარაჯობის⁴ დროს ჩუმად, მარტო მოდი ჩემს კართან, ერთხელ დაუსტვინე და გამდელს დაუცადე, რომელიც შემოსასვლელთან დაგელოდება, მაგრამ შინ შემოყვანის დროსაც არ გაანათებს და სიბნელეში ჩემს საწოლ ოთახში შემოგიყვანს.

11. თრასილეს მომავალი შესაუღლებელი პაემნების ასეთი ფარული პირობები მოეწონა. ეუღლს არაფერს ფიქრობდა,

ხოლო ლოდინით აღელებული წუხდა, როგორ გრძელდებოდა დღე და არ ღამდებოდა. მაგრამ, აი, დღის სინათლე ღამის ბნელს შეენაცვლა, თრასილემ ქარიტეს ბრძანებისამებრ სასწრაფოდ გადაიკვა, მოღარაჟე ეშმაკ დედაბერს ხელში ჩაუვარდა და საწოლ ოთახში იმედით აღსავსე შევიდა. დედაბერმა შეასრულა ქალბატონის დარიგება, მზრუნველობით ეპყრობოდა თრასილეს, ჩუმად გამოიტანა თასები და ჭურჭლით ღვინო, რომელშიც ძილის მომგერელი საწამლავი იყო შერეული; ქალბატონის იქ არ ყოფნა ავადმყოფ მაქსთან შეგვიანებით ახსნა და სტუმარს გაუმასპინძლდა. თრასილემ ერთოთხორეზე მალთანად და ხარბად დასცალა თასები. ისე რომ ძილმა ადვილად წააქცია აი, იგი უკვე გულალმა დაწვა ყოველგვარი მტრული მოქმედებისათვის ხელმისაწვდომი; ძახილზე სასწრაფოდ შემოვარდა ვაჟაკური გულითა და პრისხანებით ანთებული ქარიტე და მკვლელს ყვირილით თავს დაადგა.

12. — აი, ის, — თქვა მან, — ჩემი ქმრის ერთგული თანამგზავრი, მამაცი მონადირე, ძვირფასი მეუღლე! აი, ჩემი სისხლის დამღერელი მარჯვენა, მკერდი, რომელმაც ჩემს დასალუპავად მზაკრობა განიზრახა, თვალები, რომელთაც საუბედუროდ, მე მოვეწონე, რომლებიც ახლა ბნელითა მოცული და მომავალ ბედნიერებას წინასწარ განიცდიან მშვიდად განისვენებ ტკბილი ძილით! არც მახვილით და რკინით არ შეგეხები; არც მოხდება, რომ ჩემს ქმარს თუნდაც ერთნაირი სიკვდილით შეეღარო. თვალები სიციცხლეშივე ჩაგიჭრება და გარდა სიზმრისა ვეღარაფერს დაინახავ. ისეა დღეს დაგაყენებ, რომ შენი მტრის სიკვდილი სიციცხლეზე უფრო სანეტაროდ მიიჩნიო. დღის სინათლეს ვეღარ იხილავ, გამყოლის ხელში გაჭირვებას იგრძნობ, ქარიტეს ვეღარ ჩაიკრავ, შეუღლებით ვერ დატკბები, ვერც სიკვდილით განსვენებას ეღირსები, და მხიარული ცხოვრებით ვერ განცხრები, არამედ ორკეს სამეფოსა და მზეს შუა ფერმიხდილი აჩრდილივით იხეტიალებ. ამოდ დაუწყებ ძებნას შენი თვალის კაკლების ამომცლელ მარჯვენას, და უბედურების დროს ყველაფერზე ძნელი ის იქნება, რომ არ გეცოდინება, თუ ვინ გაგიკეთა ეს. მე კი შენი თვალებიდან გამონადენ სისხლს

ტლეპოლემეს საფლაგზე მოვასხურებ და მის ნეტარ სულს
მსხვერპლად თვალბს შევწირავ. შესაძლოა ახლა დამოღუპ-
ველი ჩემი ხვეენა გუზმანებოლეს და რად სარგებლობ ღირსი
სატანჯველის დაგვიანებით? ძილის წყველადი მოიშორე და
სხვა. სამაგეროდ მისჯილი წყველიადისათვის გაიღვიძე. ასწიე
ეს უსრანთლო სახე, გაიგე შურისძიება. მიხვდი განააცდელს.
ჩამოთვალე 'შენი უბედურებანი! ასე მოეწონა უმანკო ქალს
შენი თვალბი, ასე გააჩალა ჩირალდნებმა საქორწინო დარ-
ბაზი. შურისმგებლები⁸. მდაღებდა გეყოლებიან, ბოლო მე-
გობრებად სობრძავე და მეღმრვი სინლისის ქენჯრა.

13. ასე უწინასწარმეტყველა მან თრასილეს. გამოიძრო
თმიდან სარკი და დაუწყო თვალბში დაუბრუნებელი
ჩხელეტა მანამ, სანამ სულ არ დააბრძავა და თრასილე გა-
მოუთქმელმა ტყვილებმა სრულიად არ გამოაფხიზლეს, არ
გამოაღვიძეს; ქარიტემ სტაცა ხელი შიშველ მახვილს. რო-
მელსაც ტლეპოლემე ჩვეულებრივ წელზე შემორტყმულს
ატარებდა, გიყვივით გაიქცა ქალაქში და უთუოდ ახალი ბო-
როტმოქმედების განზრახვით პირდაპირ ქმრის საფლავისაკენ
გაეშურა. ჩვენ და აგრეთვე მთელი ქალაქის მცხოვრებლებმა
საქმეები მივატოვეთ, გამოვუდექით ქალს და ერთიმეორეს
ვარიგებდით, როგორ წაგვერთვია იარალი გაშმაგებული ხე-
ლიდან. მავრამ ქარიტე დაღვა ტლეპოლემეს კუბოსთან და
მოელვარე მახვილით ხალხს უკან დაახვეინა. დაინახა თუ არა,
რომ ყველა მწარედ სტიროდა და ყოველმხრივ მოთქმა გაის-
მოდა, წარმოთქვა:

— შეწყვიტეთ ცრემლის ნაკალი, შეწყვიტეთ გლოვა,
რომელიც ჩემს სათნობას არ შეეფერება. შური ვიძიე ქმრის
მოსისხლე მტერზე, დავსაჯე ჩემი ბედნიერების ბოროტი
შომტაცებელი. დადგა დრო, როცა ამ მახვილით ტლეპოლე-
მესაკენ მიმავალ გზას ვიკვლევ.

14. დაწერილებით გვიამბო, თუ რა აუწყა ქმარმა სიზ-
მარში, როგორ მახეში გააბა და დაღუპა იგი თრასილემ.
მარჯვენა ძუძუს ქვეშ მახვილი ჩაიკა, საკუთარ სისხლში
მტურავმა რალაც გაუგებარი წაილულულა და ვაჟაკური-
სული განუტევა. გულმოდგინედ და მზრუნველობით გამანეს

თხაურებმა ქართვეს გვაში, იმავე აკლდამაში ჩაასვენეს და სამუდამოდ დაუბრუნეს ქმარს მისი მეუღლე.

თრასილემ გაიგო მომხდარი ამბავი. ვერ მოისაზრა, როგორი სასჯელი გამოენახა ასეთი უბედურების გამოსასყიდლად, მაგრამ დარწმუნებულმა, რომ მახვილით სიკვდილი მისთვის საკმაო არ იყო ასეთი ავკაცობისათვის, ბრძანა მიეყვანათ ისიც იქ იმ აკლდამასთან. აქ მან მრავალგზის წამოიძახა:

— ამა, თქვენ ავბედითო აჩრდილნო, ნებაყოფლობითი მსხვერპლი

ბრძანა მაგრად ჩაეკეტათ მისთვის აკლდამის კარი. ამგვარად, თავისი სიცოცხლის მოსასპობ საშუალებად საკუთარი განაჩენით შიმშილობა აირჩია.

15. თი, რა უამბო დანაღვლოანებულ სოფლელებს იმ კაბუქმა; თხრობას ხშირად აწყვეტინებდა ღრმა ამოოხერა დოცრემლი. ძველი პატრონების შინაური უბედურებებით დამწუხრებული მწყემსები ახალი მფლობელის ხელში გადასვლის შიშით, გაქცევას აპირებდნენ. მთავარმა მეჭოგემ, რომელსაც ჩემზე მზრუნველობა დიდის ამბით შიანდევს, შეერიბა ყველაფერი, რაც კი ებადა, აგვიკიდა ზურგზე მე და სხვა ტერათშიდაე ცხოველებს და მთელი ავიჭეულობით შიატოვა ძველი ბინა. მიგვყავდა ბიჭები, ქალები, ქათმები, ბელურები, თიკნები, ძაღლები და საერთოდ, ყველაფერი ჩვენი ფეხების მეოხებით გადაგვყავდა, რაც გაქცევის დროს თვითონ ვერ ივლიდა და ჩვენი დაბრკოლება შეეძლო. თუმცა რვირთი უზარმაზარი იყო, მაგრამ იმდენად გახარებული ვიყავი, რომ მივბოდი და უკან ვიტოვებდი ზემს დამსაკურისებელს. რომ აღარ ვგრძნობდი მის სიმძიმეს.

— გადავიარეთ მთის ცოცაბო აღმართი, კვლავ დაბლობზე დავეშვით და, როცა გზას უკვე ნისლი ჩამოაწვეა, ერო მჭიდროდ დსახლებულ და მდიდარ სოფელს მივალწიეთ მცხოვრებლები გვიჩვენდნენ, ღამით და დილაადრიანადაც კი არ გაგვეგრძელებინა გზა, რადგან მთელი მიდამო თურმე სავსე იყო არაჩვეულებრივი უზარმაზარი გააფთრებულ მგლებით, რომლებიც მიჩვეულნი იყვნენ თავდასხმას და ძარცვას. ავაზაკებით ესხმოდნენ თავს მგზავრებს და საში-

ნელი შიმშილისაგან გაცოფებულნი არ ზოგაუდნენ მოსახლეობას, არ კმაყოფილებოდნენ მარტოოდენ შვიშარა ფარის განადგურებით და ახლა ადამიანებსაც ეშუქებოდნენ. ამანაწინააღმდეგ ჩვენ გასაუღელ გზაზე ამბობდნენ, ზედ მიმოფანტულია სანახევროდ შექმული კვამები, გარშემო თეთრად ელავს გამოხრული ძვლებიო; ასე რომ გზას დიდი სიფრთხილით უნდა გავდგომოდით. უპირველეს ყოვლისა, საესებით უნდა გათენებულყო, დღის ნაწილს გაველო და მზე მალა აწეულიყო, რადგან სინათლეზე მსეცები თავდასხმის წყვეტდნენ. გვიჩვენებდნენ მოერიდებოდით ჩასაფრებულ ადგილებს, რომელიც ყოველ ნაბიჯზე შეგვხედებოდა, გველო შეჩვეულებულად და არ დაეთანტულიყავით. სანამ ამ სახიფათო ადგილებს არ გავცილდებოდით.

16. მაგრამ ჩვენმა წინამძღოლებმა, საზიზღარმა ლტოლვილებმა, ბრმა, მოუფიქრებელი სიჩქარით და მდევრის შიშით ყური არ ათხოვეს სასარგებლო რჩევას, არ დაუცაღეს განათიადის შახლოებას და თითქმის შესაძვე დარაჯობის ღროსმ დაგეტვირთეს და გზას გაგვიყენეს. მე მეშინოდა იმ სახიფათო მდგომარეობისა, რომელიც აგვიწერეს, ამიტომ, რამდენადაც შემიძლო, ხალხის შეაგულში ვეჭყეოდი, სხვა საკიდარი ცხოველებს უკან მონდომებით ვიძალუბოდი და გავას მხტვის თავდასხმისაგან ვიცავდი; ყველას უკვირდა ჩემი სიშარდე, რადგან სხვა ცხენებს და ვირებს ვასწრებდი, მაგრამ ეს სიმკვირეცლე სიშარდეს კი არა უფრო შიშს ამტკიცებდა. ამ შემახვევის გამო ვიფიქრე, შესაძლოა სახელგანთქმული პეგასი შიშისაგან გახდა მფრინავი და ფრთოსანი ინიტომ ეწოდა, რომ მალა ხტომით თითქმის ზეცამდე აღწევდა-მეთქი; ჩაძვირად კი ცეცხლოვანი ქიმერის კენას გაუბოდა. თავდასხმის მომლოდინე ჩვენმა წინამძღოლებმა იარაღიც კი მოიმარაგეს: ვის შუბი მოჰქონდა, ვის ოროლო, ერთს ხელშუბი ეჭირა, მეორეს კომბალო და არც ერთს არ დაეწყებია ქვის შეგროვება, რომელიც ბლომად ეყარა თორთორად გზაზე. იყვნენ წვეტიანი მარგილებით შეიარაღებულნიც, მაგრამ უმეტესობას მხეცების შესაშინებლად გაჩაღებული ჩირაღდნები მოჰქონდა. არ გვქონდა მხოლოდ საყვირი, თორემ სამხედრო რაზმი საომრად სრულიად მზად

იქნებოდა. ამ შემთხვევაში უსათუქლო შიშით გადაერჩით, მაგრამ უარეს ხიფათში გაევბით.

თავმეყრილი ახალგაზრდების ხმაურით, ჩირაღდანთა აღით შეშინებულნი, თუ სხვა რომელიმე ადგილას სანადიროდ წასული მგლები ჩვენზე თავდასხმას არ აპირებდნენ და არც ახლომახლო გამოჩენილან.

17. მაგრამ ერთი სოფლის მცხოვრებლებმა. რომლის ახლო გავლა მოგვისდა, ავაზაკთა ბრბოდ ჩაგეთვალეს, ძალიან შეშინდნენ და თავიანთი სიცოცხლისა და ქონების გადასარჩენად საღარაჯოდ კარგად დაგეშილი, მგლებსა და დათვებზე ბევრად ავი, უზარმაზარი ბრაზიანი ძაღლები ჩვეულებრივი ყიყინითა და ყვირილით მოგვისიეს. ყოველმხრივ გარშემოერტყნენ ჩვენს რაზმს. შეუბრალებლად დაუწყეს კლეჭა საკილარ პირუტყუსა და ადამიანებს, ბევრიც დააწვირეს. პერკულესს გეფიცებით, იმდენად სამახსოვრო სანახაობა არ იყო, რამდენადაც საცოდავი: გაცოფებული ძაღლების უზარმაზარი ხაოვიდან ერთნი გაქეულებს სტაცებდნენ პირს. მეორენი — გაჩერებულებს ესხმოდნენ თავს. მესამენი — წაქეულებს ეტკერებოდნენ და, ამრიგად, მთელი ჩვენი რაზმი დაკბინეს. აი, ასეთი საფრთხის დროს ერთ უბედურებას მეორე დაემატა. სოფლის მცხოვრებლებმა თავისი სახლის სახურაეებიდან და მახლობელი გორაკიდან ქვის სროლა დაგვიწყეს; ასე რომ აღარ ვიცოდით, რომელ საფრთხეს განერიდებოდით: ახლოს ძაღლები გვგლეჯდნენ, შორიდან ქვა სცივოდა. ერთი ქვა თავში მოხვდა ჩემს ზურგზე მჯდომ ქალს, ტკივილისაგან ტირილი მორთო და საშველად თავის ქმარს მწყემსს მოუხმო, რომელიც მე მივლიდა.

18. მან ღმერთებს მოწმებებუ მოუწოდა, ცოლის სახიდან სისხლის წმენდას შეუდგა და მასზე მეტად ყვიროდა:

— რად გვესხმით თავს უბედურ ადამიანებსა და ტანჯულ მგზავრებს ასე სასტიკად? რას გვერჩით? რა სარგებლობას გამოელთ და რა ბოროტმოქმედებისათვის იძიებთ შურს ჩვენზე? თქვენ ხომ მხეცების მღვიმეებსა და გაუვალ, უსიერ ტყეებში არ ცხოვრობთ, რომ სისხლის ღვრამ გაგახართ!

თქვა თუ არა ეს მეთაურმა, მაშინვე შეწყდა ქვის ხშირი სეტყვა და ბრძანებაზე ავი ძაღლების მიერ გამოწვეული

ქარიშხალიც მიწყნარდა. ერთმა გლეხმა კვიპაროსის კენწე-
როდან ჩამოგვძახა:

— თავს გესპმოდით არა თქვენი მონაგარის წართმევის
სურვილით. არაქედ თქვენგან ჩვენ საკუთრებას ვიცავდით.
ახლა კი მშვიდად და უშიშრად შეგიძლიათ განაგრძოთ თქვე-
ნი გზა.

ასე გვითხრა მან და გზა განვაგრძეთ. ყველანი სხვადა-
სხვაგვარად ვიყავით დაზიანებული: ვინ ქვისა და ვინ ძაღ-
ლებისაგან. არც ერთი უვნებელი არ დავრჩენილვართ. გავი-
რეთ შიკრე მანძილი და მაღალი ხეებით დაფარულ, მწვანე
კორდით შემქვლ ერთ ტყერს მივალწვიეთ. წინამძღვრებმა აქ
მოინდოვეს შესვენება ძალ-ღონის მოსაყრებად, რომ სხვადა-
სხვა მიზეზით დაზიანებული სხეულის მკურნალობას შეს-
დგომოდნენ. მოღზე შეძლებისდაგვარად ჩოვეწყეთ. ცოტა-
ოდენი შესვენების შემდეგ ყოველი მათგანი თავის კრილო-
ბის მოვლას იჩქაროდა: ერთნი ღელის წყლით იბანდნენ
სისხლს, მეორენი — სიმსიენეზე ძმრით გაქლენთილ ღრუ-
ბელს იღებდნენ, სხვები — ღია კრილობებს ბანდით იხვე-
დნენ.

ყოველი მათგანი ასე თავისებურად ზრუნავდა გამოსაჯან-
მრთელებლად.

19. ამ დროს გორაკიდან გვიყურებდა ერთი მოხუცი, რო-
მელიც წერილფეხა საქონელს აბალახებდა; მის ახლოს თხე-
ბი ბალახს წიწკნიდნენ. ერთმა ჩვენთაგანმა ჰკითხა მას, გაქვს
თუ არა გასაყიდი რძე და ჰყინტი ყველით. მოხუცმა დიდ-
ხანს აქნია თავი და ბოლოს თქვა:

— თქვენ ახლა სასმელ-საქმელზე ან რაიმე დასვენებაზე
უიქრობთ? ნუთუ სულ არ იცით, სად იმყოფებით?

ეს თქვა, შეაგროვა თავისი ცხერები და შორს გარეკა.
მისმა სიტყვებმა და გაქცევამ ჩვენი მწყემსები შეაშინა, თავ-
ზარდაცემულნი ცდილობდნენ გამოერკეიათ, თუ რა თვისე-
ბის იყო ეს ადგილი. მაგრამ ამბის გამოსაკითხავად არავინ
ჩანდა. ამ დროს გზიდან მოგვიახლოვდა მეორე მაღალი მო-
ხუცი, წელთა სიმრავლისაგან დამძიმებული მთელი სხეულით
ყავარჩენს ეყრდნობოდა, ძლივს მოათრევდა ფეხებს და
ტრემლად იღვრებოდა; ჩვენ დანახვაზე უფრო ცხარედ ატბრ-

და, ყოველ ახალგაზრდას მუხლებზე ეხვეოდა და ასე შექალაღებდა:

20. — მხიარულად და ჭანმრთელად გეცოცხლოთ ჩემს ხნოვანებამდე. გაფიცებთ ფორტუნასა და თქვენ მფარველ გენიებს, დაეხმარეთ დაუძღვრებულ მოხუცს და ქვესკნელის მიერ მოტაცებული ჩემი ჩვილი ბავშვი ქალაქს დაუბრუნეთ! ჩემმა უტყუარმა თანამგზავრმა, შვილიშვილმა, ლოპერჯ ხმაშაღლა მოკიკვიც ბელურის დაქვერა მოინდომა და ბუჩქებში დაფარულ თხრილში გადაიჩეხა; მისი სოცოცხლე საღრთხეშია. რადგან კენესის და სამველად პაპას მოუხმობს. ვიცო, რომ ჭერ კიდევ ცოცხალია. მაგრამ, როგორც ხედავთ. სხეულის სისუსტის გამო არ შემოქალია მივეშველო. თქვენ კი, ახალგაზრდებსა და ღონიერებს, ადვილად შეგიძლიათ უბედურ მოხუცს დახმარება აღმოპოვინოთ და ცოცხალი. უცნებელი მომგვართო მემკვიდრეთაგან ყველაზე უმცროსი და ერთადერთი შთამომავალი.

21. ქალაქი თმის გლეჯით მისმა ვეღრებამ ყველანი სიბრალულით ადავსო. ერთ-ერთი მწყემსთაგანი, ყველაზე უმცროსი, შეტად მამაცი, აგებულებითაც მაგარი და ამასთანავე მომხდარი თავდასხმის დროს ერთადერთი, რომელიც დასახიჩრებას ვაღარჩა, სასწრაფოდ წამოდგა, პითხა, საღ ჩაეარდა ყმაწვილო, და უყოყმანოდ გაჰყვა მოხუცს ხშირი ბურქნარისაკენ. რომელზედაც მან მიუთითა. ამასობაში ყველამ დაიხვეწა, ჭრილობები მოიშუშეს, ჩვენ მოგვადოვეს, შეკრიბეს თავიანთი მონაგარი და გასამგზავრებლად მზადებას შეუდგნენ. ჭერ დიდხანს ეძახდნენ იმ ყმაწვილს, ბოლოს, მისმა დაგვიანებამ შეაშინათ და, ამხანაგის მოსაძებნად კაცი გაგზავნეს, რათა მოეგონებინა მისთვის, გამგზავრების დრო დადგაო და თან მოეყვანა. ცოტა ხნის შემდეგ გაგზავნილი მობრუნდა, გაფითრებული და სულ აკანკალებული; თავისი ამხანაგის შესახებ საკვირველ ამბებს მოყვა. თითქოს იგი პირქვე ყოფილიყოს დასხობილი და უზარმაზარი ურჩხული მისი სხეულის ჭამას ამთავრებდეს, საწყალი მოხუცის კვალის კი გაქრაო. გაიგონეს ეს ჩვენმა მეთაურებმა, შეადარეს მწყემსის ნააზობი მოხუცის ნათქვამს და მიხვდნენ, რომ ის სასტიკი ურჩხულია ამ ადგილების მფლობელი, რომლის შე-

სახედაც ისინი გააფრთხილეს. მიატოვეს საშიში ადგილი. აქი-
დან სსსრ-ათოდ მოუსვენს და ჩვენ ქობების ხშირი ცემით გვე-
რეკებოდნენ.

22. სალოან ჩქარა გავიარეთ დიდი მანძილი და პოლოს ერთ
სოფელს მივალწვიეთ, სადაც ლაშე გაეთათეთ. აქ მოხდა ერთი,
პოგონების ღირსი, ამბავი და მინდა გიამბოთ.

ამ სოფელში ცხოვრობდა ერთი მონა, რომლისთვისაც ბა-
ტონს მთელი მეურნე; იმის მართვა მიუხდევია და რომელიც
იმ დიდი ადგილ მავლის მმართველიც ყოფილა, სადაც ჩვენ
გაეჩერდით; ცოლად ჰყავდა იმავე სახლის მონა ქალი, მაგ-
რამ მას წვადა ერთი სხვა თავისუფალი ქალის ვენება. ღა-
ლათით შეურაცხყოფილმა მისმა ცოლმა ცეცხლი წაუკიდა
და ფერფლად აქცია ყველა მისი საანგარიშო წიგნი და ყვე-
ლაფერი, რაც საწყობში ჰქონდა შენახული. ჭალმა თავი
დაკმაყოფილებულად ვერ იგრძნო, ფიქრობდა, რომ ცოლ-
ქმრული სარეცელის შეურაცხყოფისათვის ასეთი. ზიანის მი-
ყენება საკმაო არ იყო და რისხვა თავის საკუთარ სისხლსა
და ხორცზე გადაიტანა; გაყო თავი მარყუეში, იმ ქმრისაგან
შენაძენი და დიდი ხნის დაბადებული შვილიც იმავე ბაწრით
პიობა და ბავშვიანად ღრმა ქაში გადაეშვა. ბატონმა რომ ეს
გაიგო, ძლიერ განრისხდა მონაზე, რომელმაც თავისი ცოლი
ასეთ ბოროტმოქმედებამდე მიიყვანა. დააჭერინა ის, ბრძანა
გაეშიშვლებინათ, თათლი წაეხეათ და მაგრად მიეკრათ ლელ-
ვის ხეზე. ამ ხის ფელუროში კი ქიანველები ბუდობდნენ,
სულ ამოტენილი იყო მწერებით, ისინი შავი ღრუბლებით
გუნდ-გუნდად აქეთ-ქით დაძვრებოდნენ. როგორც კი სხეუ-
ლიდან წამოსული თათლის ტყბილი სუნი ეცათ, მამინვე, პა-
ტარ-პატარა, მაგრამ უხილავი და განუწყვეტელი კბენით
ღრმად ჩაერკვენენ მის სხეულში, დიდხანს ღრღნეს, ისე რომ
გამოკამებს ხორცი და შიგნეულობა, მთელი ადამიანი წმინ-
დად გამოხრეს და საბედისწერო ხეზე თვალისპომპრელი;
თეთრად მოელვარე, ხრცსემოცლილი ძვლებიდა დარჩა.

23. დაგტოვეთ ეს საზარელი ადგილი, მეტად შეწუხებუ-
ლი ადგილობრივი მცხოვრებლები და გზას გავუღიქით. მთე-
ლი დღე ვაკეებზე ვიარეთ, დადლილებმა ერთ სახელგანთქ-
მულ და მჭიდროდ დასახლებულ ქალაქს მივალწვიეთ. ჩვენმა

მეთაურებმა იფიქრეს, რომ აქ ყოველგვარი დევნისაგან საიმედო თავშესაფარს იპოვიდნენ, თანაც ამ კუთხის სურსათით არაჩვეულებრივი სიუხვის გაგონილმა ამბავმაც მოხიბლა ისინი და სამუდამოდ აქ დამკვიდრება გადაწყვიტეს. ტერთმზიდავ ცხოველებს სამი დღე მოგვეს ძალ-ლონის აღსადგენად, რათა გასაყიდად უკეთესი შესახედობა გვექონოდა. შემდეგ ბაზარზე გაგვიყვანეს. როცა მაცნემ ყოველი ჩვენგანის ფასი შეხივით მკვექარე ხმით ცალ-ცალკე გამოაცხადა, ცხენი და სხვა ვიარები მდიდარმა მყიდველებმა შეიძინეს; მე კი დაერჩი ნაბოლარა, მარტოლმარტო და უმეტესად ზიზლით ამიელიდნენ ხოლმე გვერდს. მომბეზრდა მყიდველთა შეხება, რომლებიც კბილების მოსინჯვით ლამობდნენ ჩემი ხნოვანების გამორკვევას. როცა ერთმა კაცმა ამყარალებული თითებით დაიწყო ჩემი ღრძილების სანჯგა. კბილებით ვეცი ჰეჰეჰან, აქოთებულ ხელს და ერთიანად დაეწეწე. ამ გარემოებამ ჩვენ მახლობლად მყოფ მყიდველებს ხელი ააღებინა. ჩემს შექენაზე, რადგან ველურ ცხოველად ჩამთვალეს. მაშინ მაცნემ ყვირილით ყელი ჩაიწყვიტა, ხმაოხსლეჩილი, ოხუნჯობით მოჰყვა ჩემი ღირსებების ქებას:

— კიდევ დიდხანს უნდა ვათრიოთ ტყუილუბრალოდ გასაყიდად ასეთი ბებერი, დაუძღურებული ლაფმა, ფეხებ მომტვრეული, ავადმყოფობის გაშო საზარელი, მცონარა და ჰაინც პიუხედავად სილენჩისა და სიზანტისა, ოჩანი, ღორლის ცხრილად გამოსადეგი? კიდევაც, რომ ვინმეს აჩუქოთ, საზაროდ დაენანება ამისთვის.

24. მაცნეს ასეთი გოდება დამსწრეთა შორის ხარხარს წვევდა. ჩემმა მკაცრმა ბედმა, რომელსაც, ვერაფრით ვერ დავაღწიე თავი, და რისხვამ, რომელიც გადატანილი უბედურებით ვერ შევანელე, ისევ მომპაყრო თავისი ბრმა თვალები, სასწაულივით გამოვიგზავნა. ჩემი ხასტიკი განსაცდელისათვის შესაფერი მყიდველი. თქვენზე განსაჯეთ: გარყენილი, ბებერი, ქაჩალი, მაგრამ ჰადარაშერეული კულულებით შემკული, ერთ-ერთი უმსგავსო ნაძირალა, რომელიც კიმბალებსა და ჩიმჩიმს დაატარებდა, მათხოვრობდა ქალაქებსა და სოფლებში, თან დაქონდა სირიელი ქალ-

ღმერთის გამოსახულება. ჩემი ყიღვის სურვილით აღვზნებული შეეკითხა მაცნეს, თუ სადაური ვიყავი; მან უპასუხა: აბადოკიელია და საცქაოლ ლონწრიცო¹. შემდეგ წლოვანება იკითხა. შექმნასებელმა ხუმრობით მიუგო:

— ამის ბედისწერის მისანმა, ერთმა ვარსკვლავთმრიცხველმა. იგი ხუთი წლისად გამოაცხადა, მაგრამ მან, რა თქმა უნდა, ყველაზე კარგად იცის თავისი წლოვანება მისი მშობლების მიერ სამოქალაქო სიებში ჩანაწერებით. თუმცა მე კი ებღდაე კორნელის კანონ-ს² საწინააღმდეგოდ განზრახ შეცოდებას, თუ მონის მაგიერ რომელ მოქალაქეს მოგყიდი, მაგრამ შენ შეიძენ ერთგულ და ბეჭით მსახურს, რომელაც გამოგადგება როგორც შინ, ისე გარეთაც.

გაუმაძლარი მყიღველი კითხვებს კითხვებზე აყრიდა და ბოლოს შემფოთებით იკითხა, ვიყავი თუ არა თვინიერი.

25. დამფასებელმა კი მიუგო:

— შენ წინ ცხვარია და არა ვირი. ყოველგვარ სამუშაოს მშვიდად ასრულებს, არც იკბინება, არც წიხლი იცის — ერთი სიტყვით, შეიძლება ითქვას, რომ ეს ერის ტყავში გახვეული თავდაბალი ადამიანია, ამის დამტკიცებაც იოლია. შეუწყევი ბარძაყებში თავი და გაიგებ რაოდენ მოთმინებას გამოიჩენს.

მაცნე ასე სამასხროდ იკვებდა იმ გარყვნილს. იგი მიხვდა, რომ დასცილოდნენ და მოსაჩვენებლად განრისხდა.

— მშორო, შენ კი დაგაბრძავეს, დაგაყრუოს და ნახევრად შეშლილ მყვირალად გაქციოს ყოვლის შემძლე სირიელმა ქალღმერთმა. წმინდა საბადიოსმა³ ბელონამ,⁴ იდიელმა დელამ⁵ და ქალბატონმა ვენერამ თავისი აღონისით⁶. თუ მოქმეშეა მაგ ბრიყველი ხუმრობით! შე სულელო, გგონია. ურჩ ცხოველს შეჰიძლია მივანდო ქალღმერთი, რომ უეცრად წიხლი ჰქრას და გადამიგდოს ღვთაების ხატი, მე უბედური კი იძულებული გავხდე თავქუდმოგლეჯილმა მიწაზე დაქსობილი ქალღმერთისათვის ვინმე მკურნალი ვეძიო?

ამ სიტყვებზე უცებ მოვისაზრე გიყვიით ავმხტარიყავი, რათა მას ურჩ და ველურ ცხოველად ჩაეთეთვალე და ეაქრობა შეწყვეტილიყო. მაგრამ ამ განზრახვას წინააღუდვა მო-

უსვენარი მყიდველი; სასწრაფოდ გადაიხადა ჩვიდპეტი დინარი, რომელიც ჩემი თავიდან მოშორების მსურველმა პატრონმა სიამოვნებით მიიღო, ჩამაბა დაგრეხილი სელის ბაწარი და გადამეცა ფილებეს: ასე ერქვა ჩუ? აჰალ პატრონს.

26. ფილებემ მიიღო ახალი მსახური. წამყევანა თავის სახლში და შევიდა თუ არა შინ დაიყვირა:

— გოგონებო, აი მე თქვენ ბაზრიდან რა კარგი მონა მოგიყვანეთ!

ეს გოგონები კი გარყენილთა ბრბო აღმოჩნდა, რომლებიც სიხარულთ, ჩახლეჩილი, შეუწყობელი, ხრინწიანი ხმებით ახმურდნენ. ეგონათ, მათ მსახურად რომელიმე ყურმოჭრილი მონა მოუყვანეს; მაგრამ დაინახეს რომ ქალწული კი არ იყო ფურირემად¹⁴ შეცვლილი, არამედ მამაკაცი — ვირად, ცხვირი აიბზუეს, დაუწყეს დაცინვა თავის დამრიგებელს და უთხრეს, რომ მას ქალებისათვის მონა კი არ უყიდა, არამედ ქმარი — თავისთვის. ეუბნებოდნენ:

— მხოლოდ იცოდე, მარტო ნუ ჩახეთქავ ამ მომჭადოებელ წიწილას, ხანდახან ჩვენც შენს მტრედებს, ნება მოგეცი მით ეისარგებლოთო.

ერთიმეორეში ავგვარი ლაზღანდარობით სახლს უკან ბაგაზე მიმაბეს. მათ შორის იყო ერთი ფლეიტაზე დახლოვებული დამკვრელი ზორბა ქაბუცი, შეგროვილი შემოწირულებით მონების ბაზარზე შეძენილი; როცა მათ მიდამოებში ქალღმერთის ქანდაკება დაქონდათ, იგი მათ დაჰყეუბოდა და საყვირს უკრავდა. შინ კი განურჩევლად ყველას საყვარლობას ეწეოდა. დამინახა თუ არა იქ, ბევრი საყვებო ჩამომიყარა და მხიარულად ჩაილაპარაკა:

— როგორც იქნა ჩემი უღეთო ჭაფის მრადგილე გამოჩნდა! მხოლოდ დიდხანს იცოცხლე და პატრონებს ააჰე, რათა ჩემმა უკვე დადლილმა გვერდებმა მოისვენოს.

გაეიგონე ეს და ჩემს მომავალ უბედურებაზე ჩავფიქრდი.

27. მეორე დღეს ქალემმა კრელაქრულები ჩაიციეს, სახეები საზიზღრად შეითხუპნეს კუჭყიანი მურა საღებავით. თეალების გარშემო ლამაზად წაიცხეს საღებავი და ასე გამოვიდნენ, მათ თხელი ტილოს და აბრეშუმის ზაფრანის

ფერი კაბები და ყვითელი ფეხსაცმელი ეცვათ, ზოგიერთებს ძოწულზოლებიანი ქამრებით შემოქერილი თეთრი ტუნიკები ესხათ, ეს ზოლები წვრილ მფრინავ შუბებს ჰკვანდნენ. აბრეშუმის საფარველში გამოხვეული ქალღმერთის ქანდაკება კი ზურგზე დამადგეს; მკლავები მხრებამდე დაიშლევლეს, მოქონდათ უზარმაზარი ხმლები და ნაჭაბები, ხტოდნენ, ყვიროდნენ, საყვირის ხმით აღგზნებულნი და გაცოფებულნი, ღვთაებრივ როკვას ასრულებდნენ. მრავალ ქოსს აუეარეთ გვერდი და, ბოლოს, ერთი მემამულის სახლს მივალწიეთ. როგორც კი შინ ფეხი შედგეს, იმ წუთშივე გაიჰმა: ჰაერში შეწყობილი მოთქმა და გოუერი როკვა დაიწყეს. თავდახრილნი სწრაფად ატრიალებდნენ კისრებს, ისე, რომ ჩამოყრილი თმები რგოლებად იხვეოდა, ზოგიერთი სირბილის დროს საკუთარ სხეულს იკბენდა და ორპირი დანებით. რომელიც თან ჰქონდათ, ხელისგულების დასერვა დაიწყეს ერთ მათგანს განსაკუთრებით გულის სიღრმიდან გაცოფების გამომხატველი ნაწყვეტ-ნაწყვეტი ოხვრა აღმონდებოდა ხოლმე, თითქოს მას ღვთაებრივი სული მოვლენოდეს და თითქოს ღვთის იქ არსებობა ადამიანს სრულყოფის მაგიერ აუძღურებდა და ასწელებდა.

28. მაგრამ, დახე, როგორი ჯილდო დაიმსახურა მან ზეცური განგებისაგანს თვალთმაქცურად დაიწყო ხმამალა ქადაგით თავის თავის გინება და ბრალდება, თითქოს მას რელიგიის წმინდა კანონებისათვის შეეცოდებინოს და შემდეგ დაიწყო ყვირილი, რომ თავისი ხელით უნდა მოიღოს სამართლიანი საზღაური. ბოლოს ხელი სტაცა მათრახს, რომელიც, ჩვეულებრივ, აქვთ ხოლმე ამ განსაკუთრებული შესახედაობის ნახევარკაცებს; ეს გრძელფოჩიანი მათრახი დაწნულია უხეში მატყლისაგან და ბოლოში ცხერს ძელის სხვადასხვა სახის ნატეხი აქვს მიბმული; ასეთი ნასკეებით დაუწყო თავის თავს ცემა და ტკივილს არაჩვეულებრივი მოთმინებით იტანდა. შეიძლებოდა დაგენახათ, თუ როგორ დასეულდა მიწა მახვილით მიყენებულ ჭრილობებისა და მათრახის ცემისაგან დაღვრილი ქალური ბინძური სისხლით. ამ გარემოებამ დიდად შემაშინა. ჭრილობებიდან გამოსული ამდენი სისხლის დანახვაზე ვიფიქრე: ხომ შეიძლება უცებ

მოხდეს, რომ მოგზაური ღვთაების კეცმა ვირის სისხლი მო-
 ახურვოს ისე, როგორც ზოგიერთი ადამიანები ვირის რძეა
 მოყვარულნი არიან-ნეტქი. ბოლოს, არ ვიცი, დაიღალნენ
 თუ გამათრახებოთ დაკმაყოფილდნენ, შეწყვიტეს სასხლის-
 ღვრა. ფართო უბებში რაველ შეწყვიტა მთერ მოტანი-
 ლი სპაღეტისა და ოქროს ფელის შეგროვება დაწყეს.
 რომლის პირობებაც მრავალრიცხოვანი შეწირავები ერ-
 თიეროვნს ასწრებდნენ. გარდა ამისა. მათ ვისცეს ერთი კას-
 ოი ღვინო. რქე. ყველა. კოტა ხორბალი, და ზოგიერთებმა
 ქალღმერთის დამტარებლისათვის ქერიც კი აჩუქეს მათ: ყვე-
 ლათერი ეს ხარბად აკრიფეს. ასეთი მოწყალეებისათვის სა-
 განგებოდ მომზადებულ ტომრებში ჩატენეს და ზურგზე ამ-
 კილეს: ისე რომ ორმაგი ტვირთით დამძიმებული წინ მივი-
 წევდი ერთდროულად, როგორც ტანარი და ბეღელი.

29. აჩვენა, ვინაცულვებით აღვილს და ისინი ასე
 მარცხვანენ ყველა მახლობელ მადამოს. ბოლოს, ერთ სო-
 ცულს შევლწიეთ. კარგი შეკოსავლით გახარებულვებმა, იქ
 შევიქმნე გამართვა გადაწყვიტეს. ერთ გლეხს ვითარც უმეი-
 თბავეს და ამასი ერთი მსუქანი ცხენარი დასტყუეს, რათა ამ
 მსხვერპლით დაეწყინებინათ გაღმამღარი სარეული, ქალ-
 ღმერთი. ვახშინსათვის ყველაფერი საპროცინიანებმა მოა-
 მზადეს და აბანოში წაიღინეს. იბანავეს და თან მოყვანეს,
 როგორც თანამგესეფორე. ღონიერი თემოებანთა და საზარდუ-
 ლით დაქალღმერთული გლეხი; ვერც კი მოაწრეს სხვადასხვა
 მწვანეღვლათ საუზნობა, რომ ამ ბინძურმა პირუტყვებმა,
 იქვე. მაგდასთავე. ივრძენეს ღსირცხვალთ მოწოდება
 ერთ გამოთქმელი ავზორცობისადმი, გარშემოერტყენენ ქა-
 ბელს. ვაშინვლეს, პირქვე დაამზუეს და თავიანთი საძაგელი
 ტუჩებრთ მის შებილწვას შეუდგნენ. ჩენმა თვალვებმა ასეთი
 უსამართლობის ყურება დიდხანს ვეღარ აიტანეს და ვეცაღე
 წამოვქმნა: — უშველეთ. კვირიტრომეთქი! — შავკაპ. ქეშ
 მართლად ვარული, გარყვეული, ხამამალაი „ო“-ს მეტი ვე-
 რავითარი. ბგერა და მარცვალი ვერ წარმოვთქვი. იგი კი
 სრულიად უდროოდ გაისმა. რადგან მეზობელ სოფელში წი-
 ნადამით ჩოჩორი მოიპარეს და რამდენიმე ახალგაზრდა საძე-
 ბრად იყო წამოსული. არაჩვეულებრივი გულმოდგინებით

ათვალეერებდნენ ყველა ბოსელს. დახურული შენობიდან რომ ჩემი ყროყინი მოესმათ, იფიქრეს, ამ სახლში უნდა იყოს დაწალული ჩვენი ჩოჩორიო და, რათათვისი, საკლთრე-ზინათვის ხელი დაედოთ. უეცრად მთელი გროვა შინ შევი-ვარდა და მათ თვალს საძაგლობა წარმოუდგა; მოუბნეს მე-ზობლებს. ყველას უაჰმეს სასირცხვილო სანახაობის შესა-ხებ და სასაყლოდ აიგდეს ღმერთსახურთა უწბინდესი უბიწოება.

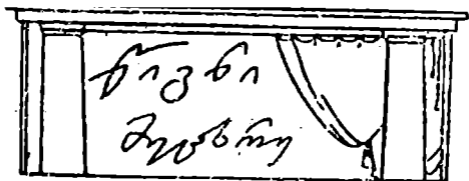
30. ეს ამბავი მალე გახმაურდა; დამსახურებისდაგვარად ისინი ყველას შეეზოზა. ასეთი სირცხვილით შეწუხებულეზმა, შეტანისას აყრეს გულანაბადი და ჩუმაღ სიატოვეს აღნიშნული სოფელი დილის ცისკრის ამოსვლამდე. კარგ-პოზრდილი გზა გავიარეთ და მზის სინათლეზე დაუსახლე-ბელ და გზიდან მოშორებულ ერთ ადგილს მივალწიეთ. დიდხანს იათობირეს და ბოლოს ჩემი მოკვლა გადაწყვიტეს; მონსნეს ქალღმერთის ქანდაკება და ძირს დასვენეს. გავა-თავისუფლეს ყოველგვარი მოსართევებიდან, მიმაკრეს ერთ მუხაზე. ცხვრის ძვლებიანი მათარახით ისე გაშვოლტეს, რომ კინაღამ სული გამჭვრა; ერთი მათგანი სულ ნაჭაბოთ ძარღვე-ბის გადაქრას მუქუქებოდა. თითქოს შეუპოვრად გაწეა-ლოს მისი ნაწუსი, რომელზედაც, რა თქმა უნდა, ლქის ნა-ტამალიც არ იყო, მაგრამ სხეებში მხედველობაში მიიღეს არა იმდენად ჩემი ხსნა, რამდენადაც ძირს დასვენებული ქალღმერთის ქანდაკება და ჩემი ცოცხლად დატოვება ანჭო-ბინეს. ამგვარად, ხელახლა დამტვირთეს, გზაში ტყლი-ერად ხელის ცემით მემუქრებოდნენ და ბოლოს ერთ სახელგანთქმულ ქალაქს მივალწიეთ. ერთმა პირველმა მოქა-ლაქეთაგანმა, საერთოდ, ღვთის მოშიშმა ადამიანმა და ჩვენი ქალღმერთის განსაყუთრებით თავყანისმცემელმა, გაიგონა თუ არა წინწილისა და ებანის ქლარუნი და ფრიგული მე-ლოდიის ნაზი ჰანგები, მაშინვე გამოვარდა ქალღმერთის შე-სახვედრად, აღთქმით დაღებულ დაპირებისამებრ ისი-ნი დაპატრუა. შეგვიყვანა თავისი დიდი სახლის გალავანში და ცდილობდა ღვთაების მოწყალეზა უდიდესი პატრიოთა და უხვი მსხვერპლით მოეპოვებინა.

31. რამდენადაც მახსოვს, იქ ჩემი სიცოცხლე ერთ-ერთ

უკიდურეს საფრთხეში ჩაეარდა. ერთმა გლეხმა ჩვენს მას-
პინძელს თავისი ნანადირევი ვეპებრთელა და მსუქანი. ირ-
მის შაშხი გამოუგზავნა; იმდენად დაუდევრობა გამოიჩინეს.
რომ იგი სამზარეულოს კარზე ჩამოჰკიდეს, ქვევით, ისე
რომ, რომელიღაც თავისებურად მონადირე ძაღლმა ჩამო-
გლიჯა იგი და ნადელით გახარებულმა, სანამ ვინმე დაინა-
ხადა, სასწრაფოდ წაათრია. დანაკარგის ვაგებზე მზარეუ-
ლი თავის თავს დაუდევრობას აყვედრიდა, დიდხანს ღვარა
უნაყოფო ცრემლი, შემდეგ უალრესად შეწუხებული იპიო.
რომ პატრონს ერთიე ვთქვათ და სადილი მოეთხოვა, და სა-
ერთოდ უზომოდ შეშინებული გამოეთხოვა თავის მცირე-
წლოვან შვილს, აილო ბაწარი და თავის ჩამოხრჩობას აპი-
რებდა. ქმრის უბედური შემთხვევა მის უბედურ ცოლს არ
გამოეპარა, ორივე ხელი მაგრად ჩასჭიდა საბედისწერო მარ-
ყუეს და უთხრა:

— ნუთუ ამ უბედურებამ ისე შეგაშინა, რომ სრულიად
საკარგე გონება და ვერ ხედავ, რომ ღეთაებრივი განგება
თვითონ გიგზავნის იოლ ხსნას? თუკი ბედის მაერ მოვლე-
ნილმა მწუხარებამ მოსაზრების ნატამალი ოდნავ მაინც შე
გარჩინა. ყურადღებით მომისმინე: წაიყვანე ეს სხვისი ვირი.
დაკალი, გააგეთე დაკარგულის მსგავსი შაშხი. უკეთესად. და
უფრო გემრიელად გაამზადე საწებლით და ბატონს ირმის
ხორცის შავიერ მიართვი.

საბაგელ გაიქვერას ჩემი სიცოცხლის ფასით თავისი გა-
დარჩენის აზრმა გაუელვა. შეაქო თავისი ცოლი ქვეიანი რჩე-
ვისათვის და ტყაუის გასაძრობად, რასაც უკვე გადაწყვეტი-
ლად თვლიდა, დანების ღესევას შეუდგა.

1. ასე აზნალებდა საძაგელი სისხლისმსმელი ჩემ საწინააღმდეგოდ იარაღს. მე კი ამ სახითათო წუთში ვხედავდი, რომ საჭირო იყო რაიმე გადაწყვეტილების მიღება. ბევრი ფიქრით დრო არ გამიძღვნიდა; გადავწყვიტე გაქცევით ამეცილებინა თავიდან მოახლოებული აღსასრული; დაუყოვნებლოვ ავიწყვორე ბაწარი, რომლითაც დაბჭული ვიყავი, სწრაფად გავიპარე და, თავი რომ უფრო დამეცვა, ყოველ წუთს უკანა ფეხებით წიხლებს ვისროდი. წუთში გავირბინე მახლობელი დერეფანი, დაუყოვნებლოვ შევევარდი იმ სასაიდლოში, სადაც მასპინძელი ქალღმერთის ქურუმებთან ერთად სამსხვერპლო ნაღიშს იხდიდა. სწრაფი სირბილის დროს მივყარ-მოკეარე და დავაპტვრიე დიდძალი ქურქელი, დავაბაგრე თვით საჩაღიმო მაგიდაც კი. ამ საძაგელი თავდასხმის გამო უკმაყოფილო მასპინძელმა ბრძანება გასცა, როგორც მკვირცხლო, ოჩანი ცხოველი, წავეყვანე და საღმე საბელო აღგილას დავემწყვდიე, რათა ხელშეორე მშფოთარე გამოცხადებით მშვიდობიანი ნაღიში არ ჩამეშალა. ასეთი ეშმაკური გამოგონებით მოხერხებულად დავიცავე თავი და, ქალა-

თის ხელიდან დამძვრალი, სულითა და გულით ჩემს გადაშრ-
ჩენ პატივრობას შეეხაროდი.

მაგრამ ეს კი მართალია, რომ ფორტუნა უბედურ საათზე
დაბადებულ ადამიანს არასდროს გაბედნიერების ნებას არ
აძლევს და ღვთაების მიერ მოკუთვნიებული ბედისწერის
ვერც უაუქცევას შესძლებ და ვერც შეუვლი გონიერი ვა-
დაწყვეტილებითა თუ სიფრთხილის ბრძნული ზომებით. ჩე-
მი საქმეც ასე იყო: იმ გამოგონებაჲმაც კი, ერთი წუთის წინ
რომ შეგონა მიხსნიდა, დიდ განსაცდელში ჩამავდო და კი-
ნადამ აღსასრულამდე მიმიყვანა.

2. მაშინ, როცა მსახურები ერთმანეთს რაღაცაზე ეჩურ-
ჩელებოდნენ, უცებ სასაღილოში ერთი შიშისაგან სახე-
შოქცეული და აკანკლებული ბიჭი შემოვარდა. მოახსენა
ბატონს, რომ მეზობელ მოსახვევში ეს არის ძალღი გაცოფ-
და, უკანა კიშკრიდან რაღაც საოცრებით მათ ეზოში შემო-
ვარდა, გაბრაზებულმა მონადირე ძაღლები დაკბინა, მახლო-
ბელ თავლაში შევარდა, ასეთივე მძინეარებიც დაეცა თავს
ტვირთვითავე საქონელს და ბოლოს აღამიანებიც კი არ და-
ინდო; მეჯორე მირტილე, მზარეული ჰეფესტიონი, საწოლთ
ფარეში ჰიპატე, მკურნალი აპოლონი და შრავალი სხვა მსა-
ხურიც, რომლებიც მის გაგდებას ცდილობდნენ, დაკბინა და
დაფლითა, ისე რომ ზოგიერთ ცხოველს, მხამიანი ნაკბენის
გამო ისეთივე ცოფის ნიშნები გამოაჩნდათო. ამ ამბავმა
ყველანი ძალიან შეაშინა. გადაწყვიტეს, რომ მეც ამ მიზე-
ზით ვბორგავდი. აი, უკვე ყოველგვარი იარაღით შეიარაღდ-
ნენ, სიერთო განსაცდელის როგორმე თავიდან ასაცილებ-
ლად ერთიმეორეს ამხნეებდნენ და გამომიდგნენ უფრო
თვითონ ამ სენით — ცოფით შეპყრობილნი. უფველად ნა-
კუნ-ნაკუნად მაქცევდნენ შუბებით, სანადირო დანებითა და
ორპიროანი ნაჭახებით, რომელთაც შინაურები მათ იოლად
შიაწვდიდნენ, რომ სახიფათო წუთის მთელი საშინელება
მხედველობაში არ მიმეღო და ჩემი პატრონების საწოლ
ოთახში არ შევევარდნილიყავი. მაშინ ალყა შემომარტყეს,
ჩამიკეტეს გარედან ყველა კარი, რათა ბრაზის მოვლის
დროს საშიშროება თავიდან აეცილებინათ და მე კი უკუბრ-
უნებელი ცოფის მოჭმელებით თანდათანობით სული დამეღია.

ამგვარიდ, თავისუფლება მომენიქა და მარტო ყოფნის ბედ-
წერება მომეცა. ჩავგორდი გამზადებულ ქვეშაგებში და
ადამიანურად დავიძინე, როგორადაც დიდი ხანია აღარ მძი-
ნებია.

3. უკვე სულ გათენებული იყო, როცა რბილ ქვეშაგებში
ქოსვენებული მხნედ წამოვხტი და გავიგონე, თუ ისინი,
პთელი ღამის განმავლობაში ყარაულობის გამო უძილონი,
როგორ ლაპარაკობდნენ ჩემს ბედზე:

— ნუთუ ამდენ ხანს ვერ მოიშორა უბედურმა ვიარა-
კოფი?

— იქნებ, პირიქით, ავადმყოფობამ გაიარა ბნელის შე-
მოტყვის შემდეგო.

რათა აზრთა სხვადასხვაობისათვის ბოლო მოეღოთ, გა-
დაწყვიტეს საქმის გამოცლევა, შემოიხედეს ჰუქრუტანაში
და დაინახეს, რომ მე წყნარად ვიდებო, ჯანმრთელი და უვნე-
ბელი. მაშინ უფრო ფართოდ გააღეს კარი და უნდოდათ
კაეგოთ, მოთეინიერდა თუ არაო. ერთი მათგანი, პირდაპირ
ხუცით მოვლენილი ჩემი მხსნელი, ჩემი ჯანმრთელობის გა-
მოსარკვევად დანარჩენებს ასეთ რჩევას აძლევს: ახალი
წყლით საესე კათხა მოეტანათ ჩემთვის დასალევად; თუკი
არაეითარ უქმაყოფილებას არ გამოვხატავდი და უყოყმანოდ
დავლეუდი მას, მაშასადამე, ჯანმრთელი ეიქნებოდი და ავად-
პყოფობას სულ გაველო; თუ პირიქით, სითხის დანახვასა და
შეხებას მოვერიდებოდი, მაშინ მავნე ცოფი უთუოდ ისევ
გრძელდებოდა. შემოწმების ასეთი წესი უძველესი წიგნები-
დან გვაქვს გადმოცემული და ფართოდაა გამოყენებულიო.

4. ეს წინადადება მოიწონეს, მაშინვე აავსეს ვეებურთელა
ქურქელი მახლობელი წყაროს კამკამა წყლით და გაუბედა-
გად მომიტანეს. მე, წყურვილით პირგამომშრალი, სასწრა-
ფოდ შესახვედრალაც კი გავეშურე, ჩაეყავითავი ქურქელში
და შეესვი განმკურნავი (კემმარიტად, განმკურნავი) წყალი.
თავმდებლად ავიტანე ბელების შემოკრა ყურების სრესა,
ლაგამის მოქაჩვა და სხვა ყოველგვარი გამოცდა მანამ, სანამ
მთი გიჟური ექვების საწინააღმდეგოდ, ჩემი თვინიერება
ყველას აშკარად არ დაუანახე.

ამგვარად, ავიცილე ორმაგი საშიშროება. მეორე დღეს

წმინდა ბარგით, წიხწილითა და ებანით დატვირთული მათხოვარა, მანწანწალა ისევე გზას გაუდღეჭი. გაუუარეთ მრავალ სახლსა და ეზოს, ერთ სიაფელში შეეჭერდით, რომელიც ძველი მცხოვრებლების სიტყვით ოდესღაც მდიდარი ქალაქის ნანგრევებზე იყო აშენებული. მახლობელ სასტუმროში დავისადგურეთ, იქ ერთი ღარჩბის ოჯახში მომხდარი სასიყვარულო თავგადასავალი გავიკეთ და მინდა თქვენც გაგიზიაროთ.

5. იყო ერთი ძალზე დატყე ხელოსანი, რომელიც ლუკმაპურს თავისი მცირე შემოსავლით შოულობდა. ჰყავდა ცოლი და მასაც არაფერი ებადა, მაგრამ ცნობილი იყო თავისი დიდი გარყვნილებით: ერთ მშვენიერ დღეს, დილით, წავიდა თუ არა ქმარი სამუშაოზე, თავხედი საყვარელი მის სახლში მალულად შეძვრა და, სანამ ისინი ვენერას ბრძოლაში იყვნენ უშიშრად გართულნი, მოულოდნელად დაბრუნდა ქმარი, რომელსაც ცოლის ასეთ საქმეებში ეჭვიც არ ეპარებოდა. კარი რომ დახურული და ჩაკეტილიც დახვდა, კიდევაც მოეწონა ცოლის სიფრთხილე. დააკაჯუნა და დაუსტვივნა, რათა ცოლისთვის თავის დაბრუნება შეეტკობინებინა. ასეთ საქმეებში გაქნილმა და მოხერხებულმა დედაკაცმა საყვარლის ალერსს თავი დაანება. კუთხეში, ნახევრად მიწაში ჩაფლულ კასრში, დამალა იგი. შემდეგ გააღო კარი და ქმარმა შინ შემოსვლაც კი ვერ მოასწრო, რომ ცოლი გინებით მივიარდა:

— რას დატანტალებ უქმად ხელდაკრეფილი? რატომ სამუშაოდ არ წახვალ? ჩვენი ცხოვრებისათვის არ ფიქრობ? შე უბედური კი იძულებული ვარ დღე და ღამე ძალ-ღონე ქსოვას შევალთ, რათა იმდენი ფული მაინც ვიმოკო, რომ ჩვენი სორო ლამპარით გავანათო. ჩემზე რამდენად ბედნიერია მეზობლის ქალი დაფნე, დილიდანვე კიდევაც ჰამს, კიდევაც სვამს და საყვარლებთანაც ერთობა.

6. ასეთი შეზვედრით თავგზააბნეულმა ქმარმა უთხრა:

— რა მოხდა? ჩემი სამუშაოს პატრონი დღეს სასამართლოში გამოიძახეს, და ჩვენ გაგვათავისუფლა; მაინც მოვი-საზრე, რა გზით უნდა ვიმოკო დღეს სადილის უჯო. ხედავ. კუთხეში რომ კასრია ჩაფლული? მუდამ ცარბელია და

ადგილს ტყუილად იქერს; მისგან არავითარი სარგებელი არა გვაქვს, გარდა იმისა, რომ მოძრაობას გვიშლის. აი, ხუთ დინარად გაეყიდე და მყიდველს უკვე აქაა, ფულს გადაიხდის და თავის საკუთრებას წაიღებს. ასე რომ შენ ხმა ჩაიკმიდე, ცოტა მომეხმარე — მიწიდან უნდა. ამოვათრიოთ და მყიდველს მივცეთ.

გაიგონა თუ არა ეს მატყუარამ, წუთში მოიხაზრა, როგორ გამოეყენებინა შექმნილი მდგომარეობა, უტიფრად გადაიხარხარა და ქმარს უთხრა:

— ოჰ, ოჰ, რა ქმარი შემხვდა, რა ქმარი!. ჩინებულა ვაქარია: ხუთ დინარად ყიდის ნივთს, რომელიც მე, შინ მქლომმა დედაკაცმა, შვილად გაეყიდე!

დანამატით გახარებულმა ქმარმა ჰკითხა:

— ვინ მოგცა მერე ამდენი?

ქალმა მიუგო:

— აი, შე ბრიყუო, იგი უკვე დიდი ხანია ჩაძვრა კასრში გასასინჯად, უნდა გაიგოს მაგარია თუ არა იგი.

7. საყვარელმა ყური მოჰკრა ამ სიტყვებს, თავი ამოყო და წარმოთქვა:

— დიასახლისო, გინდა მართალი ვითხრა? კასრი ძალიან ძველია და მრავალგანაა გაბზარული. — შემდეგ ქმარს მიუბრუნდა და, თითქოს ვერც კი იცნო, განგებ უთხრა: — ეი, პატივეცემულო, რომელიცა ხარ მანდ, მალე მომაწოდე ლამპარი, ერთი ტალახი ამოეწმინდო და შეეძლო დანახვა, ვარგა თუ არა ეს რამე; ფული მოპარული მაქვს თუ რა გგონია?

თავმდაბალმა და გულკეთილმა ქმარმა მალე და ეჭვიშტანლად აანთო ლამპარი და მიმართა:

— ამოძვეერი. ძმაო, მაკალე, სანამ მე თვით კარგად ამოეწმინდ.

თქვა ეს, ტანთ გაიძრო, ჩაიტანა თან ლამპარი და დატყუო ფხეკა მრავალწლიან სიბინძურით მიხმმარ ქერქს დამპალი კურკლის ფსყერიდან. საყვარელმა კი, ამ მშვენიერმა ყმწვილმა, მიაყუდა მისი ცოლი კასრზე და წაეუზულს უშუოთველად ამუშაებდა. ამასთანავე ამ გარყვნილმა, გაიძვერა დედაკაცმა თავი გადაყო კასრში, ქმარს დასცინოდა და თითო უჩვენებდა. თუ სად გამოეფხიკა, აი ამ ადგილას და აი

იმ ადგილას, ისევ ამ ადგილას და ისევ იქო, სანამ ორივე საქმე არ დამთავრდა. საწყალმა მუშამ მიიღო შეიდი, დინარი და იძულებული გახდა თავისი ცოლის საყვარლის სახლამდე ქასრი ზურგიით მიეთრია.¹

8. უწმინდესმა ღმერთმსახურებმა იქ რამდენიმე დღე დავეეს, საზოგადოებრივი გულუხვობის ხარჭზე გამოიკვებნენ, მისნობაში მრავალი საჩუქარი შეაგროვეს და ფულის მოსაგებად ახალი საშუალება გამოიგონეს. ცსოვრების სხვადასხვა შემფხვევისათვის ერთი საერთო წინასწარმეტყველება დაადგინეს და ასე ასულელებდნენ ადამიანებს. წინასწარმეტყველება ამბობდა:

დაუღლელი ხარები მიწას იმიტომ ხნავენ.—

მომავალში ნათესი თავისუფლად ამწეანდეს.

თუ შეუღლების მსურველი რჩევას ჰკითხავდნენ, ისინი არწმუნებდნენ, პასუხი სწორედ მიზანს შეესაბამებო: შეუღლებულნი მრავალრიცხოვან შთამომავლობას წარმოშობდნენ; თუ მიწა-წყლის შეძენის მსურველი ადამიანი შეეკითხებოდა, ქურუმი სწორად დაპარაკობდა ხარებზე, მათ უღელში შებნაზე და აყვავებულ ნათეს ველებზე; თუ ვინმეს მობავალი მგზავრობისათვის ღეთებრები მითითება სურდა, გაბმული ხარები ტვირთშიდავი ცხოველის მშვიდ ზნეს უჩვენებდა და ნათესი კი მოგებას; რომელსაც უნდოდა გავეო, მისი გამარჯვებით დამთავრდებოდა თუ არა ბრძოლა, ან ავაზაკთა ბრბოს ვიერ დევნა, ისინი უმარტავდნენ, გამამხნევებელი წინასწარმეტყველება სრულ გამარჯვებას აღნიშნავს, რადგან მტერთა თავები უღელქვეშ მოიხრება და ხელში დიდ მოგებას და ნაყოფიერ ნადავლს ჩაიგდებო.

ამ თვალთმაქცური მისნობით ბევრი ფული მოხვეტეს.

9. მაგრამ რადგან რჩევის მსურველთა მეტისმეტმა ხშირმა მიმართვამ მათი განმარტება ამოსწურა, აიყარნენ და ხელახლა გზას გაუდგნენ, ზეწრად უფრო ცუდს, ვიდრე ღმერთთა გამოვიარეთ. თვითონ გასინჩეთ, გზა სულ დაღარულ იყო ღრმა თხრილებით, ნაწილობრივ დამდგარი წუშპეებით, იყო ამოცხებული და ნაწილობრივ კი — ტალახით გაღვსილი. წამდაწუმ ვფორხილობდი, განუწყვეტლივ ვეცემოდი, ფეხები დამებეკვა და დიდი შრომით გამოვადრევი. თუ არა

ახალ გზაზე, მოულოდნელად ხელშეშებით შეიარაღებულ მხედართა ჯგუფი წამოგვეწია. ძლიერ შეაჩერეს თავისი ბე-
დაურები, სწვდნენ კისერში ფილებს და სხვა მგზავრებს,
სადაველ მკრებელებს უწოდებდნენ და ცემა დაუწყეს, ხე-
ლებზე ყველას ბორკილები დაადვეს, გაუთავებელი მუქა
რით დაასხდნენ მათ:—აბა, მოიტათ, მოიტათ ოქროს თასი.
რონელმაუ თქვენ მოგხიბლათ და ბოროტმოქმედება ჩაგადე-
ნინათ! მოიმიზეზეთ საიდუქლო ღმერთმომსახურება, ჩუნიად
ააცალეთ იგი ღვთისმშობლის წმინდა ბალიშებიდან და უმად
გე, თითქოს ასეთი ავკაცობისთვის სასჯელის აცილება შე-
ძლებოდეს, ინათლა თუ არა, გაუფრთხილებლად ყველამ ქა-
ლაქის კედლები დატოვეთ.

10. ერთმა კაცმა ჩემს ზურგზე ხელების ფათური დაი-
წყო და ყველას თვალწინ, თვით ქალღმერთის ტანსაცმლის
კალთაში, ოქროს ჭურჭელი აღმოაჩინა. მაგრამ ესოდენ სა-
მაგელმა ბოროტმოქმედებამ ვერ შეაძრწუნა და ვერ შეაშინა
ეს ბინძური ბრბო. თვალთმაქცური სიცილით უარის გამო-
გონება დაიწყეს...

— რ: საოცარი და უკადრისი ამბავია! რა ხშირად გაემ-
გებიან ხიფათში უდანაშაულო. ადამიანების ღვთისმშობელმა
თავის დას, სირიელ ქალღმერთს, უსახსოვრა იგი და განა
ღირს სარწმუნოების მსახურთათვის სისხლის სამართლის
დანაშაულის წაყენება?

მაგრამ ამოდ ლაყბობდნენ ისინი ასეთ და მსგავს სი-
ცრუეს. გლეხებმა იმწუთას უკან დააბრუნეს ისინი, შებოჭი-
ბა და ტუღიანუშში ჩაამწყვდიეს, თასი და ქალღმერთის ქანდა-
კება ტაძრის სავანძურში შეინახეს, როგორც შემოწირულე-
ბა. მე კი მეორე დღეს ხელახლა გამიყვანეს ბაზარზე გასაყი-
დად და შემთასებლის მეოხებით იმ ფასთან შედარებით,
რომლითაც წინათ ფილებემ მიყიდა, შეიღი ნუშით უფრო
ხვირად მიმიყიდეს ერთ მეწისქვილს მან იქვე ნაყიდი ხორბა-
ლათ მაშინვე დამტვირთა და საკმაოდ ძნელი, წვეტიანი ქვი-
თა და ყოველგვარი ფესვებით სავსე გზას გამიყენა იმ
წისქვილისაკენ, სადაც თვითონ მუშაობდა.

11. იქ მრავალი საკიდარი საქონელი განუწყვეტლივ უე-
ლიდა წრეს და წისქვილის დოლაბებს ატრიალებდა. მან.

ქანის შეუწელებელი მოძრაობა მთელი დღე-ღამის განმავლობაში ხორბალს განუწყვეტლივ ფქვავდა. ახალმა პატრონმა, უთუოდ, იმიტომ, რომ მე მაშინვე მუშაობის არ შემშინებოდა, ისე კარგად მომათავსა, როგორც წარჩინებული უცხოელი².

ნება მომცა პირველი დღე უქმად გამეტარებინა და ბაგა საზრდოთი ამეისო. მაგრამ ასე უქმად ყოფნის სიტკბოება და საძლომად კება ერთ დღეზე მეტს არ გაგარქმელებულა. მეორე დღეს დილიდანვე მიმაბეს ერთ შესახებდავად ყველაზე დიდ დოლაბს და მომრგვალებულ სიერკეზე გაყვანილი გზით თვალეხებულს მერეკებოდნენ, რათა, ერთი და იმავე წრის განუსაზღვრელი რაოდენობით შემოვლის გამო, გზას არ აეცდნოდნენ. ეშმაკობა და გონიერება ჯერ კიდევ მთლიანად დავიწყებული არ მქონდა და მოვიგონე, თითქოს ახალ საქმეს ვერ მიეხვდი; თუმცა ჩემი ადამიანად ყოფნის დროს არა ერთხელ მინახავს, თუ როგორ მოდიან მოძრაობაში მსგავსი მანქანები, მაგრამ მათ თაეი ისე ვაჩვენე; თითქოს არაფერი მესმოდა და გამეგებოდა, განგებ გაეშეშდი. მეგონა, ამგვარი სამუშაოსთვის გამოუსადეგრად და უნიჰოდ ჩამთვლიან, რომელიმე უფრო იოლ სამუშაოზე გამგზავნიან, ან თავს მიმანებებენ და ტყუილად მკვებავენ-მეთქი. მაგრამ ამაოდ მოვისაზრე ასეთი მავნე ეშმაკობა. თვალები ახეული მქონდა და არ ვიცოდი, თუ ჯობებით შეიარაღებული ბრბო მერტყა გარს და მოცემულ ნიშანზე ყველამ საშინელო ყვირილით ცემა დამიწყო. ამ ღრიალით ისეთი თავზარი დამცეს, რომ ყოველგვარ მსჯელობას დაეუბოხე, მთელი მალ-ლონით გაეწიე სელის ბაწარი და წრის გარშემო სირბილი დაეიწყე. ჩემი მოქმედების ასეთმა უეცარმა ცვალებადობამ დამსწრეთა შორის საერთო სიცილი გაპოიწვია.

12. როცა დღის უმეტესი დრო გაეიდა და უკვე დავიქანცე, ამიშვეს, დოლაბს მომამორეს და ბაგისაკენ წამიყვანეს. თუმცა დაღლილობისაგან ფეხზე ძლივს ედგებოდი, აუცილებლად ძალ-ლონის აღდგენას ვსაქიროებდი, მაგრამ მაინც ჩვეული ცნობისმოყვარეობა მტანჯავდა და მოსვენებას არ მაძლევდა. ასე რომ გადავდევნი ჩემთვის ბლომად მოცემული საზრდო და ერთგვარი კმაყოფილებით დავუწყე თვა-

ლიერება მთელ გარემოს არასასიამოვნო მოწყობილობა. დიადო ღმერთებო, რა საცოდავი კაცუნები შერტყნენ გარს' ენი ყველას სისხლის ჩაქცევისაგან ლურჯად ქონდა აკრე-
ლებული, ნაცემ ზურგებს მათ უფრო უჩრდილავდა. ვიდრე
უფარავდა, ძონძები, ზოგიერთებს მოკლე ტანსაცმელი მხო-
ლოდ საზარდულეებამდე თუ წვდებოდათ, ყველას დაცხრა-
ლული ტუნიკები ეცვათ, სხეული უჩანდათ. დაღაღულ
მუბლი ქქონდათ.⁴ ნახევარი თავი გადახატრილი.
ჟეხებზე ბორკილები, დამიწებული სახეები, ცხელი ორთქ-
ლითა და კვამლით შეტრუსული წამწამები, ყველა მობრძა-
ვო, ამასთანავე ყველას ბინძური ფერფლივით ფქვილის
ქტვერი ისე ეყარა. როგორც მოკრივეებს, წმინდა სილა, სა-
ქიდაოდ რომ გამოდიან ხოლმე.

13. რა შემიძლია ეთქვა და როგორი საღებავებით აღწქ-
რო ჩემი ბოსელის თანამხანაგები? რა დანაჩანაკებული ჭო-
რები იყვნენ და რა გაძეალტყავებული ჭაგლაგები! ბაგაში
ჩიჩირჩაყოფილნი ბზეს იცოხნიდნენ. ქქონდათ დაჩირქებუ-
ლი და დაწყლულებული ქედები, განუწყვეტელი, ავადყოფ-
ური ფრუტუნის გამო დამქცნარი, დაბერილი ნესტოები.
გამუღმებით სელის ბაწრის ხეებით დაწყლულებული მკერ-
დი, შეუნელებელი მათრახის ცემით გაშიშვლებული ნეკნე-
ბი. ყოველთვის ერთ ადგილზე ტრიალით საზარლად გაბრ-
ტველებული ფლოქვეები, ძველი და ბინძური მუნით ერთი-
ნად დაფარული და დამქცნარი ტყავი. ასეთი თანამხანაგების
საშინელი მაგალითით შეშინებულმა ძველი ლუციუსის ბე-
ლი მოვიგონე, სასოწარკვეთილებაში ჩაევარდი, თავი დაეხა-
რე და დავსევდიანდი. ტანჯულ ცხოვრებაში ერთადერთი
ნუგეშიდა დამრჩა: გავრთობილიყავ ჩემი თანდაყოლილი
ცნობისმოყვარეობით და მეცქირა ადამიანებისათვის, რო-
მლებიც არაფრად მაგდებდნენ, ესე თავისუფლად ლაპარა-
კობდნენ და მოჰმედებდნენ, როგორც სურდათ. ბერძენთა
უძველესი პოეზიის ღვთაებრავეა შემოქმედმა⁵ ჩვენთვის მა-
ღალგონიერი ვაჟაკის ჩვენების სურვილით ტყუილა კი
ქრ გამოსახა სიკეთით სრულყოფილი, უცხო ქვეყნებში მო-
გზაური და სხედასხვა ხალხის შემსწავლელი ადამიანი.
თვით მე ვიკრის სახით ჩემს არსებობას დიდი მადლიერებით

ვიგონებ, რადგან ამ ტყავის საფარველში ბედის ცვალებადობა ვიგემე და უფრო გონიერი თუ არა, უფრო გამოყვანილი მაინც შეიქცენი. აი, მაგალითად, გადაეწყვიტე გაუწყობი ერთი მშვენიერი, სხვაზე უკეთესი, საყურადღებო ამბავი.

14. ჩემს შემძენ მეწისქვილეს, კარგს და ფრიად თავმდაბალ კაცს, წილად ხელა უსაძაგლესი, სხვა ქალებზე გაცილებით უარესი ცოლი, რომელიც იმ ზომამდე არღვევდა ცოლქმარულ და ოჯახურ კანონებს, რომ, პერკულესს გეფიცებით, მეც კი შემცოდებია ჩემი პატრონი და ჩემად მრავალგზის ამომიოხრავს. არ იყო ისეთი ნაკლი, რომ ამ საააგელ ქალს არ ჰქონოდა; იგი ისე შეიცავდა ყოველგვარ სიბილწეს, როგორც ბინძური ორმო; ავი, ცეტი, მამაკაცებში დაეთრეოდა, გაღწევილი გორავდა, ჭიუტი, ქედმაღალი, ძარცვა-გლეჯას დახარბებულო, სამარცხვინო ხარჯვაში ხელგაშლილი, ერთგულების მოძულე, პატიოსნების მტერი, ღვთაებრივი კანონების გამთელი, ამ კანონების მაგიერ ასრულებდა რომელიც ცრუ და მკრებლური რელიგიის ქარაფშეტულ წესებს, დიდგულად ირწმუნებოდა, რომ იგი ყველა ხალხთა ერთღვთაებას ცემს თავყანს, თავის უბედურ ქმარს ასე ატყუილებდა და თვითონ კი დილიდანვე ლოთობათა და გამუდმებული მრუშობით თავის სხეულს ბილწავდა.

15. ეს ქალბატონი რაღაც გასაოცარი საძულვილით მღვინიდა. ალიონზე ისევ ლოგინში მწოლარე ყვიროდა, რათა ახლად ნაყიდი ვირი წისქვილის დოლაბზე მიებათ; საწოლა ოთახიდან გამოსვლისთანავე განკარგულებას იძლეოდა, რომ მისი თანადანწრებით რაც შეიძლება მეტი ეცემნათ ჩემთვის; როცა კვების დრო დადგებოდა და სხვა ტეირთმშილადი ცხოველები ასვენებლდნენ, ბრძანებას გასცემდა, რათა გვიან მიეცევი ბავასთან. ამგვარმა სიმკაცრემ კიდევ უფრო გაძლიერა ჩემი ბუნებრივი ცნობისმოყუარეობა, რომელიც მან თავის თავისა და თავის ხასიათისადმი მიიზიდა. გავიგე, რომ მასთან საწოლ ოთახში ძალიან ხშირად დადიოდა ერთი ყმაწვილი კაცი, მინდოდა მისი დანახვა, მაგრამ ჩემს თვალებს აფარებული სახვევი უშლიდა თავისუფალ მოქმედებას. ეს სახვევი რომ არა — ეშნაკობა მეყოფოდა როგორმე. ამ გარყვნილი ქალის ბოროტება გამეგო. ყოველდღე, დილიდანვე

მასთან იმყოფებოდა ერთი დედაბერა, მისი საძაგლობის მონაწილე, მრუშობის შეაჩაყალი და საყვარლებს შიკრიკი. ჯერ ისაუბრებდნენ, შემდეგ შეურეველ ღვინოს სვამდნენ. ერთმანეთს აქებებდნენ და გეგმებს აწყობდნენ, თუ როგორი ეშმაკური მოტყუილებით დაედუქათ უბედური ქმარი. თუშეა ძალიან გულმოსული ვიყავი ფოტიდას შეცდომაზე, რადგან მან ფრინველის მაგიერ ვირად მაქტია, მაგრამ ჩემს საწუხარო გარდაქმნაში თავს მხოლოდ იმით ვინუგეშებდი, რომ ვეებერთელა ყურების მეოხებით მშვენიერად მესმოდა ისიც კი, რასაც ჩემგან მოშორებით ლაპარაკობდნენ.

16. ერთ მშვენიერ დღეს ჩემს ყურებამდე ამ უნამუსო დედაბრის ასეთმა სიტყუებმა მოაღწია:

— თვითონ განსაჯე, ქალბატონო, როგორი ზარმაცი და მშიშარაა ის შენი მეგობარი, რომელსაც ჩემს დაუკითხავად დაუახლოვდი. საკმარისია, შენ მიერ შეძაგებულმა და შექულებულმა ქმარმა წარბი შეიკრას, რომ მას შიშისაგან სული მკრება. შენი სიყვარულის წყურვილს თავის უსიციოცლო ღაჩრობით აწვალებს. რამდენად სჯობს მას ფილესითერი ივი ახალგაზრდაცაა, კარგიც, გულუხვიც, გაბედულიც. როგორ მოხერხებულად უელის გვერდს ქმრების სიფხზღეს, დსტატურად ატყუებს მათ — ამოა მათი ყოველგვარი სიფრთხილის ზომები! ჰერკულესს გეფიცები, ყველა ქალთა თაყვანისცემის ღირსია. მარტო იგი უნდა შემკობილიყთ ოქროს გვირგვინით განსაკუთრებოთ ერთი ეშმაკობისათვის, რომელიც ამ დღეებში ერთ ეკვიან ქმარს დიდი მოხერხებით პოუწყო. აი მოისმინე და შეადარე, ყველა ერთნაირია თუ არა.

17. იცნობ თუ არა აქაურ დეკურიონს, ბარბარუსს, რომელსაც ხალხმა გესლიანი ენისა და სიმკაცრისათვის მორბელი უწოდა? თავის წარჩინებული შთამომავლობისა და იშვიათი სილამაზის მქონე ცოლს ისე საოცრად უფრთხილდებოდა, რომ თითქმის სახლიდანაც არ უშვებს.

აქ მეწისქვილის ცოლმა გააწყვეტინა:

— როგორ არა, მშვენიერად ვიცნობ, შენ გულისხმობ არეტეს ჩვენ სკოლაში ერთად ვსწავლთბდით.

— მაშასადამე, — უთხრა დედაბერმა, — იცი რა შეეკ-
თხვა მას ფილესითერთან?

— არაფერი ეიცი და გთხოვ, დედობილო, გვედრები,
ყველაფერი დაწვრილებით მიამბო.

დაუღალავ, ყბედ დედაბერს ბევრი თხოვნა არ დასჭირდა
და ასე დაიწყო:

— ერთხელ ბარბარუსს გამგზავრება მოუხდა და სურდა
თავისი მეუღლის უბიწოება ყოველგვარი საშიშროებისგან.
რაც შეიძლება კარგად დაეცვა. ფარულად მოიხმო თავისი
ერთგული მონა მირმეკი¹⁸ და მთელი პასუხისმგებლობით
მხოლოდ მას მიანდო ქალბატონის მოვლა. ციხით, სამუდა-
მო ბორკილებით, იტლებული შემშლილთა და, ბოლოს, ძა-
ლადურად, სამარცხენო სიკედილითაც კი. დაემუქა, თუკი
რომელიმე მამაკაცი თუნდაც გაეღოთ თითს შეახებდა ან შემ-
თხევით გაეკარებოდა ქალს. მან თავისი სიტყვები საშინე-
ლი ფიციით დაამოწმა. შეშინებული მირმეკი ცოლის ფხიზელ
დარაჯად დატოვა; თვითონ კი გულდამშვიდებული გაუდგა
გზას, მოუსვენარმა მირმეკმა კარგად დაიხსომა ყველა დარი-
გება და ქალბატონს ფეხის გადადგმის ნებას არ აძლევდა.
დაიწყებდა თუ არა ქალბატონი მორთვას, მირმეკი იქ იჭდა.
წავიდიოდა დაწოლის წინ საბანაოთ — სახლიდან მხოლოდ
მამინ გამოდიოდა, იგი ისე დაყუებოდა ფეხდაფეხ, თითქოს
მას კაბაზე მიწებებული ან ხელჩაკიდებული ყოფილიყოს.
ერთი სიტყვით, დაეალებულ საქმეს საოცარი ერთგულებით
ასრულებდა.

18. მაგრამ ფილესითეროს სიფხიზლეს არ გამოეპარა ქა-
ლის სილამაზე. იგი აღანთო და აღაგზნო განსაკუთრებით ქა-
ლის უმანკოებაზე გაეარდნილმა ხმამ და მისდავით არაჩვეუ-
ლებრივმა მკაცრმა მეთვალყურეობამ. მზად იყო ყველაფერი
გაეკეთებინა, ყველაფერი აეტანა და ელონა ამ შეურყეველი.
პტიცე ზნე-ჩვეულების მქონე სახლის დასაპყრობად. დარწ-
მუნებული იყო ადამიანის ერთგულების სისუსტეში, იცოდა.
ფული ყოველგვარ სიძნელეში გზას გაიკაფავს ხოლმე და
რომ თქრო ფოლადის კარსაც გატეხს; მარტო იხელთა მირ-
მეკი, გაუშვლავნა თავისი სიყვარულის ამბავი და შეევედრა,
ამ გასაჭირში დახმარებოდა: ეუბნებოდა, თუ დროზე ვერ

მივალწვე საწადელს, ჩემი სიკვდილი გადაწყვეტილი და აუცილებელიაო, შენ კი, — უთხრა მან მირმექს, — ასეთი უბრალო საქმისათვის არავითარი ხიფათი არ შეგხვდება: საღამო ეამს სხვის შეუმჩინებლად სიბნელეში საიდუმლოდ შემოვა და მალე უკანვე გამოვალო. ამას და მსგავს სათხოვარს დაუმატა მძლავრი სოლი, რომელსაც შეუჟაქებელი დაწოლით მონის ჩიუტი შეურყეველობის გატეხა შეეძლო: გაუშვირა ხელი და მბზინავი, ახალი ოქროს ფული უჩვენა; აქედან ოცი ახალგაზრდა ქალისთვის იყო გადაღებული, ათს კი სიამოვნებით მირმექს სთაქაზობდა.

19. გაუგონარი მზაკვრობის განხრახვის გამო მირმექს ელდა ეცა, ყურები დაიცო და გაიქცა. თვალწინ სულ მოელვარე ოქროს ბრწყინვალეობა ედგა. თუმცა ღიღი. მანძილი გაიარა და ჩქარი ნაბიჯით სახლამდეც მივიდა, მაგრამ ოქროს ლივლივი ელანდებოდა, მდიდრულმა გამოსარჩენმა, რომელიც მისი ფიქრით უკვე მას ეკუთვნოდა, გონება აურია. უბედურს აზრი დაეზნა და სხვადასხვა მხრივ დაეფანტა: ერთი მხრივ — ერთგულება, მეორე მხრივ — სიმდიდრე, აქ ტანჯვანი, იქ ბედნიერება. ბოლოს ოქრომ დასძლია სიკვდილის შიშს. მშვენიერი ფულის მიწვიღველობითი ძალა დრომ ვერ შეანელა, ძილშიც კი მისი გონება დამლუპველი სიხარბით იყო აღსავსე. თუმცა ბატონის მუქარა სახლიდან გარეთ გასვლის ნებას არ აძლევდა, მაგრამ ოქრო გარეთ ეპატიებოდა. დასძლია მორცხეობა, თავი დაანება. ყოყმანს და ფილესითერის წინადადება ქალბატონს ვადასცა. არეტემ გაამართლა აზრი ქალურ ქარაფმუტობაზე და სწრაფად გასცვალა თავისი უბიწოება საძაგელ ლითონზე, სიხარულით აღვსებული მირმეკი ჩქარობდა, რათა თავისი ერთგულებისათვის ბოლო მოეღო, ოცნებობდა — არათუ დაუფლებოდა, ხელით შაინც შეხებოდა იმ ფულს, რომელიც, თავისდა საუბედუროდ, დაინახა. აღტაცებულმა აუწყა ფილესითერს, რომ ჩემი ღიღი მონდომებით შენი სურვილი შესრულებულიაო, მაშინვე დაპირებული გასამრჩელო მოითხოვა და, აი, ოქროს ნუშები აღმოჩნდა მირმექის ხელში, რომელიც აქამდე სპილენძის ფულსაც კი არ იყო ჩვეული.

20. როცა სრულიად დაბნელდა, კარგად თავშებურვილი

საყვარელი ჭერ სახლისაკენ. წაიყვანა და ზერე ქალბატონის საწოლ ოთახისაკენ. ის იყო ჭერ კიდევ გამოუცდელი ხვევით შეუდგნენ ახალდაბადებული სიყვარულის სიამეს, ის იყო გაშხმელუბული მებრძოლები ვენერას დროშით საქმებზე შეუდგნენ, რომ მოულოდნელად კართან დავის სიბნელეში მოსული ქმარი გაჩნდა. აა, უკვე ღაიწყო რახუნი, ყვრილი, კიშკრიდან ქვის სროლა და, რადგან დაგვიანებდა მას. თანდათან საექვოდ ეჩვენებოდა, მირმეკს დამეუქრა, რომ სასტიკად გაუსწორდებოდა. მირმეკი მოულოდნელი უბედურებისგან შემფოთდა და საცოდავმა ცახცახისაგან მოსაზრების უნარიც დაკარგა. უკეთესი ველარაფერი მოიგონა და მოიმიზება. გასაღები სადღაც საიმედოდ შეეინახე და სიბნელეში ველარ მიეაგენით ამასობაში ფილესითერმა ხმაური გაიგონა, სასწრაფოდ გადაიკვა ტუნიკი, ფაეაფუტში სრულიად დაევიწყდა ფეხსაცმელის ჩაცმა და საწოლი ოთახიდან ფეხზეშეკელო გამოვიარდა. ბოლოს მირმეკმა გასაღები კუქრუტანაშე შეყო, კარი გააღო და შემოუშვა ბატონი, რომელიც იღანძლებოდა და იგინებოდა. იგი მაშინვე საწოლ ოთახში შევარდა. ამასობაში მირმეკმა ჩუმად გააპარა ფილესითერი. გადააბიჯა თუ არა ვამწილმა ზღერბლს, მირმეკმა თავი გადარჩენილად ჩათვალა, ჩაეკრა კარი და ისევ დასაძინებლად წავიდა.

21. ბარბარუსი ალიონზე გამოვიდა თავისი ოთახიდან და დაინახა საწოლის ქვეშ სხეისი ფეხსაცმელი, რომლითაც ფილესითერი მის სახლში შემოიპარა. ამით მიხვდა, რაშიც იყო საქმე, თავისი ნაღველის შესახებ ცოლსა და შინაყმებს არაფერი უთხრა, ეს ფეხსაცმელი ჩუმად იღლაში ამოადო და დამალა. მხოლოდ მოხებს უბრძანა მირმეკი შეეპოკათ და საბაზრო მოეღაწე გაეყვანათ. თვითონ კი ბეკრდიდან არაერთხელ აღმომხვარ ღმუილს აღმოხვდა, დარწმუნებული იყო, ამ ფეხსაცმლით ძალიან ადვილად წაეაწყდები მრუშინ კვალსო, და იაზრისაკენ გაეშურა. ბარბარუსი განრასხებული და წარბშეკრული მიდიოდა, მას უკან შებორკილი პირამეკი მიჰყვებოდა, რომელიც, მართალია, ბორბტმოქმედებინ იდგილზე არ იყო წასწრებული. მაგრამ სინდისის ქენჯრით იტანჯებოდა, ცხარე ცრემლს ღვრიდა და საცოდავი ოხვრით ტუთილად ცდილობდა მისდამი თანაგრძნობის გამოწვევას.

საბედნიეროდ, სრულიად სხვა საქმეზე მიმავალი ფილესითური შემოხედათ. მოულოდნელმა სანახაობამ ააღლვა, მაგრამ არ შეშინდა; გაიხსენა, თუ როგორი დაუდევრობა ჩაიღინა სიჩქარის გამო და სწრაფად მოისაზრა მოსალოდნელი შედეგები. მისთვის ჩვეული სულიერი სიმშვიდით მისწი-მოსწიო მონები, ყვირილით (მაგრამ უპტკიენეულოდ) დაუწყო მიჩვეეს ცემა სახეში და თან ეუბნებოდა:

— აი შე საძაგელო, აი შე ვერაგო! დაე, შენი ბატონისა და ყველა ზეტურ ღვთაებათაგან, რომელთაც ტყუილზე დაფიცებით შეურაცხყოფ, ბოლო მოგელოს, შე საძაგელო, საძაგელი სიკვდილით! გუშინ ხომ აბანოში ფეხსაცმელი მოპარე! დაიძსახურე, ჰერკულესს გფიცები, დაიძსახურე ის, რომ ეს ბაწრები შემოგალპეს, და თვით შენც ბნელ საყრობილეში ჩაგალპონ!

ყოჩაღი ქაბუკის მოხერხებული თვალთმაქცობით ბარბათუსი მოტყუედა და უფრო მეტოც — დამშვილდა კიდევ ხელახლა ნდობით განიმსკველა, იქიდან გამობრუნდა, შირვეეს შინ მოუხმო და უთხრა, სულითა და გულით მიპატიებია დანაშაული და მოპარული ნივთი პატრონს დაუბრუნეო.

22. დედაბერი კიდევ განაგრძობდა ლაებობას, მაგრამ ჭალმა შეაწყვეტინა:

— ნეტავი იმ ქალს, ვისაც ასეთი ძლიერი და უშიშარი მოკეთე ჰყავს, მე უბედურს კი ისეთი მეგობარი მხედა წილად, რომ ყველაფრისა ეშინია, დოლაბის ხმაურისა და საძაგელი ვირის ჩიჩვირის დანახვისაც კი.

— ამაზე დედაბერმა უთხრა:

— მე შენ ისე მოგკვრი ასეთ უშიშარ; საიმედო, დაუღალავ საყვარელს, როგორც სასამართლოს უწყებით გამოწყვეულს.

ეს უთხრა და შემდეგ შეთანხმდნენ, რომ სადამოს ისევ მოვიდოდა და ოთახიდან გაეიდა.

სათნო ცოლი იმწუთას ქეშმარიტად სალოური ვახშმის მზადებას შეუდგა, დაიწყო ძვირფასი დვინოების გაწურვა და ძებვებისათვის ახალი საწებლის გაკეთება. გააწყო მდიდარული სუფრა და საყვარლის მოსელას ისე ელოდებოდა, როგორც რომელიმე ღვთაების გამოცხადებას. სწორედ იმ დღეს ქმარიც არ იყო შინ საღილად, — მეზობელ მენახდეს-

თან იყო წასული. როცა დანიშნული დრო მოახლოვდა, ამი-
შვეს და თავისუფლად ქამის საშუალება მომცეს. მაგრამ,
ქერტულეს გეფიცებით, იმდენად მუშაობისაგან განთავი-
სუფლება არ მიხაროდა, რაძღენადაც ის, რომ თვალები ამიხ-
სნეს და შესაძლებლობა მომეცა ამ მუხანათი დედაკაცის
ხრიკებისათვის მეყურებიხა. მზე უკვე ოკეანეში ჩაინთქა და
მიწისქვეშა ქვეყნებს ანათებდა, რომ საზიზღარი დედაბერი
ღაბრუნდა, გვერდით ჭერ კიდევ ყრმობის ასაკიდან გამოუს-
ვლელი, გამოუცდელი საყვარელი მიჰყვებოდა. მისი უწვევ-
რულვაში სახე იმდენად მშვენიერი იყო, რომ ჭერ კიდევ
თვით მას შეეძლო საყვარლები დაეტეხო. ქალი მას მრავალ
კონსით მიეგება და მაშინვე გაწყობილ სუფრასთან მიიპა-
ტოდა.

23. ჭაბუკმა ვერც კი მოასწრო პირველი თასის დაწაფებ-
და ღვინის გემოს გაგება, რომ დაბრუნდა ქმარი. გაცილებით
უფრო ადრე, ვიდრე მოელოდნენ. ღირსეულმა მეუღლემ
ქმარს ურიცხვი წყველ-კრულვა გაუგზავნა, ფეხებიც მოგ-
ტეხიაო, გაიფიქრა გულში. აკანკალებული და შიშისაგან გა-
ფითრებული საყვარელი დაძალა შემთხვევით იქვე მდებარე
კასრში, რომელშიც ჩვეულებრივ შერეულ მარცვალს წმენ-
დავენ ხოლმე. შემდეგ, თანდაყოლილი ცბიერებით თავისი
სამარცხვანო საქციელი დამალა, მშვიდი გამოძეტყველება
პიილო, აქაო და არაფერი მომხდარაო, ქმარს შეეკითხა, თუ
რად დატოვა ასე ადრე მისი გულითადი მეგობრის სუფრა.
ქმარმა გულის სიღრმიდან მწარედ ამოიოხრა და ასე მიუგო:

—ვერ შეეძელი უნამუსო დედაკაცის უღეთო, გაუგონა-
რი ბოროტების ატანა და გამოვიქეცი! კეთილო ღმერთებო!
რა დარბაზელი დედაკაცი ჩანს, როგორი ერთგული, რა თავ-
დაპერილი და თავი კი ასე საძაგლად შეირცხვინა! მერე რო-
ვორმა ქალმა!.. არა, გეფიცებით ქალღმერთ ცერერას, რომ
ახლაც არ ვეჭვებ ჩემს თვალებს!

ქმრის სიტყვებით დაინტერესებულ ცოლს დიდი სურვი-
ლი აღუძრა გაეგო, რა მოხდა და ურცხვი დედაკაცი მანამ არ
მოეშვა, სანამ თავისას არ მიადწია და დაწვრილებით ყველა-
ფერი თავიდან არ ააშობინა. ქმარმა წინააღმდეგობა ვერ
გაუწია. ცოლის დაჯანებას დაუთმო და თავისი საყუთარი

უბედურების არმცოდნემ, სხვისი ოჯახის უბედურებას ახა-
სს დააწყო¹¹.

24. — ჩემი მეგობრის, შენაბღოს, ცოლს, ქალი აქაბდე
რომ განაყოფიერებული სათნო, უმანყო და, ჩაურაც უკუდა
ეგონა. ოჯახს პატრონანი დამცველი ზანდა, თურმე სინამდ-
ვილეში ვიდაც საყვარელთან ფარულად ტყებოდა. საიდუმ-
ლო პაემანი მათ ზმირად ჰქონოდათ, და მაშინაც კი, როცა
ჩვენ დაბანილნი, სავახშმოდ მივედით, იმ ყმაწვილ კაცთან
ეგზორცობით იყო გართული. ჩვენი უეცარი მისვლით შე-
შფოთებულმა ერთბაშად ეს მოისაზრა, რომ მალალი, წერ-
ლი წნელებით მოწნული გოდრის ქვეშ შესვა ყმაწვილი; გო-
დორში ჩაყრილი გოგირდის თეთრი ბოლი ეღებოდა იმ
ჩალაგებულ სარეცხს, რომელიც ამ ბოლით უნდა გათეთრე-
ბულიყო. ქალს ეგონა ყმაწვილი საიმედოდ მყავს დამალუ-
ლით. თვითონ კი მშვიდად დაჟდა ჩვენთან სავახშმოდ. ამა-
სობაში გოგირდის სუნით გათანგულ ყმაწვილს აუტანელი.
შიძემ და მწვავე ბოლი ღრუბლებივით შემოეხვია, იგი გი-
კუდა, სულს ძლივს ითქვამდა და ამ ნიეთიერების თვისების
გამო ხშირი ცხვირისცემინება დაეწყო.

25. როცა ქმარმა, ცოლის მხრიდან, სწორედ მის ზურგმ
უკან, პირველად გაიგონა ცხვირის დაცემინება, იფიქრა, ჩე-
მი ცოლიაო და ჩვეულებრივ „იციცხლეო“ უთხრა, მაგრა:
ცხვირისცემინება განმეორდა, ის უფრო ხშირ-ხშირად გაი-
მა, ასეთი ძლიერი სურდო ქმარს საექვოდ ეჩვენა და მიხვდა.
რამიც იყო საქმე. მაგიდას ხელი ჰკრა, მაშინვე ასწია გოდო-
რი და სუნთქვაშეკრული მამაკაცი იპოვა. შეურაცხყოფისა-
თვის რისხვით ანთებულმა მახვილი პოთახოვა და ისედაც
მომაკვდავის მოკვლას აპირებდა; საერთო ხიფათის ასაცი-
ლებლად გაცოფებული ძლივს შევაკავე. მხედველობაში მი-
ვალეზინე ის გარემოება, რომ მისი ოჯახის შემბილწველი გო-
გირდის მოქმედებისაგან სულ ერთია მაინც მალე მოკვდებო-
და და არც მე და არც მას არავითარი ხიფათი არ მოგველო-
და. არა იმდენად შთაგონებით, რამდენადაც გარემოების ძა-
ლით შერბილებულმა, ცოცხალ-მკვდარი კბაუკი მახლობელ
მოსახვევში გაათრია. მე ჩემად მის ცოლს ვარწმუნებდი.
ბოლოს და ბოლოს ვურჩევდი, დროებით რომელიმე ნაცნობ

ქალთან წასულყო სახლიდან, რათა ამ ხანში ქმრის რისხვით
შენელებულიყო, წინააღმდეგ შემთხვევაში, უაქველად, რა-
იმე ბოროტებას შეამთხვევდა ან თავის თავს, ან ცოლს. ზე-
ზღვით მივართვე მეგობრის ასეთი ვახშამი და შინ დავბრუნდი.

26. მოისმინა თუ არა მეწისქვილის ნაამბობი მისმა უნა-
ჰუსო და უტიფარბა ცოლმა, მენაბდის ცოლს გინება და
დამპირება დაუწყო: იგი ცბიერიც იყო, უნამუსოც და მთე-
ლი დედათა სქესის თავის მომპრელიც! სიტყვილი დავი-
წყებია, ცოლქმრული სარეცლის წესები დაურღვევია, ოჯა-
ხი გარყვნილების კერად უქცევია ქმრიანი ქალის ღირსებანი
დაუკარგავს, სხეულთ მოვაკრე ქმნილებებს დამსგავსებიაო
და ასე დასკვნა: მსგავსი დედაკაცები ცოცხლად დაწვებ
ღირსნი არიანო. მაგრამ მას საკუთარი დანაშაულის გრძნობა
აწუხებდა, სინდისი ქნეწნიდა. ცდილობდა, რაც შეიძლებო
მალე გაეთავისუფლებინა ტყვეობიდან თავისი საყვარელი და
ამ მიზნით ქმარს ურჩევდა ჩვეულებრივზე აღრე წასულიყო
დასაძინებლად. მაგრამ იგი მეგობრის სუფრიდან მშვიერი წა-
პოსულიყო, მიშვილს გრძნობდა და ცოლს ალერსით უთბრა,
დრდი სიამოვნებით ვივახშმებო. ცოლმა, თუმცა უსიამო-
ნოდ, მაგრამ სასწრაფოდ დააწყო სუფრაზე საქმელი, რად-
გან იგი სხვისთვის იყო გამზადებული. მე კი სულის სიღრმე-
მდე აღმავლობა ამ უნამუსო დედაკაცის ძველმა და ახლან-
დელმა უტიფრობამ. ფიქრით თავს ვიტეხდი, თუ რა საშუა-
ლება ვამომენახა ტყუილის გამოსააშკარავებლად. მინდოდა
პატრონს დაეზარებოდი, კასრი გადმომებრუნებინა და ყველა-
სთვის დამენახებინა ის, ვინც მის ქვეშ კუსავით იმალებოდა

27. ამ ჩემს ტანჯვასა და პატრონის შეურაცხყოფას ბო-
ლოს ზეციურმა განგებამ ყურადღება მიიქცია დადგა დანი-
შნული დრო, როცა კოკლმა მოხუცმა, რომელსაც ტვირთ-
მზიდავი საქონლის მეთვალყურეობა ჰქონდა მინდობილი,
მთელი ჭოგი მახლობელ წყაროზე წყლის დასალევად წაგვა-
სხა. ამ გარეშობამ შურისსაძიებლად სასურველი შემთხვევა
პოპია. კასრის გვერდით გაელის დროს დავინახე, რომ ყმა-
წვილის შიგ თითები არ დასტევია და გარეთ გამოუყვია; ნაბი-
ჭი გვერდზე გადავდგი, მის თითებს ბრახით ფლოქვი დავი-
დგი და ერთიანად დავწეწეე. ბუტანელი ტყვილის გამო სა-

ცოდავს კენესა აღმოხდა, გადაიძრო, წააქცია კასრი, გამოძვრა იქიდან და ამით უნამუსო დედაკაცის ყველა ცბიერება გამომეღაენდა. ცოლქმრული ერთგულების დარღვევის გარეშე მწიქნილი მთინდამაინც დიდად არ აღელვებულა, აღერსიანად მიმართა აკანკალებულ, სიკვდილივით გაფითრებულ ყმაწვილს, გამამხნეებელი გამომეტყველება მიიღო და ასე უთხრა:

— ნუ გეშინია, შვილო, ჩემგან ნურაფერ ცუდს ნუ მოელო. მე ბარბაროსი არა ვარ და არც იმდენად შეუგნებელი, რომ შენაბდის მსგავსად გოგირდის მავნე ბოლით გაწვალო, ან ასეთ კარგსა და მშვენიერ ყრმას შრუშობისათვის კანონიერი სასჯელი დაგატეხო თავს. არა, მე შშვიდობიანად და სამართლიანად ჩემს წილს დავიღებ ცოლთან, ქონებარს განაწილებას არ დავიწყებ; საერთო კუთვნილებარს საფუძველზე, ყოველგვარი შუღლისა და დავიდარების გარეშე, სამივე ერთსარეცელზე მოვთავსდეთ. ყოველთვის ასე შეთანხმებულად ეცხოვრობდი ცოლთან, რადგან ჩვენი, როგორც ვინიერი ადამიანების, გემონება ყოველთვის ერთიმეორეს ეგუებოდა. მაგრამ თვით სამართლიანობა ნებას არ იძლევა, რომ ქმრის წინაშე ცოლს უპირატესობა ქმონდეს.

28. ასეთი საამური ზეპრობით მიჰყავდა ყმაწვილი ლოგანისაკენ; იგი უსიამოდ, მავრამ მაინც მიჰყვებოდა; შემდეგ ჩაკეტა ცალკე თავისი უმახეო ცოლი, დაწვა ყმაწვილთან და ცოლქმრული ერთგულების გაქვლეცისათვის მტად სამებრად იძია შერი მასზე. როგორც კი მხის ელვარე ეტლმა განთიადი მოუვლინა ქვეყანას, მწიქნილი იქორ ლონიერ მუშას დაუძახა, უბრძანა ხელში დაეკირათ ქაბული და რაც შეიძლება მალლა აეწიათ, დუნდულები მათრახით აუქრელა და თან ეუბნებოდა:

— აი, შე არამზადაე! ჭერ თვითონ ბავში ხარ, ტუნზე რძე არ შეგწრობია, ჭერ კიდევ მტნი მოტრფალე მონახება და შენ კი დედაკაცებს დასდევ, ისიც თავრბუფალი მოქალაქის ცოლებს, არღვევ ცოლქმრულ კანონებს და ცდილობ დამსახურო მრუშის სასელ.

ასეთი და ბევრი სხვა სიტყვებით შეარტხინა, ცეპითაც ბევრი სტემა და გარეთ გააგდო. ეს, მრუშთა შორის უმაბო

კლსი, ქაბუჯი ბიფათს შემთხვევით ცოცხალი დაუძრა. თუ შეეძლებოდა ან მიეკლესთ კიაღანთაჲ და დღიათაჲ და ზარალიბულ თოჯლიეთ რეზარ დუნდუნოჲ. და დასველონ ნებულმა ჩქარი ნაბიჯით გასწია. შეწისქვილემ კი ცოლს გაყრის ამბავი აქაზა და ახლადან გააგვი.

29. ეს. ბუნებით არამზადა ქალი, მეტად გაამწარა მიყენებულმა შეურაცხყოფამ, მით უფრო მწარე იყო იგი მათათვის, რომ დაიმსახურა. და ძველებურად ისევ ქალურ ცბიერებას შიშართა. დიდის ვაი-ვაგლახით გამოძებნა ერთი გამოქვეყილი დედაბერი, რომლის შესახებ ხმა დადიოდა, თითქოს თავისი ჭადოსნობისა და შელოცვის წყალობით ყველაფერი შესძლებოდეს. საჩუქრებით აავსო, ვედრებით თავი მოაბეზრა და ორში ერთს სთხოვდა: ან დამოშმინებულ ქმარს ხელახლა შეერიგებინა, ან, თუ ეს შეუძლებელი იქნებოდა, რომელიმე მოჩვენება, ან ბოროტი სული მაინც მოველინა და მეწისქვილისათვის ბოლო მოეღო. მაშინ ღეთაებრივი ძალაუფლებით შემოსილმა კუდიანმა იმთავითვე მანვე მეცნიერების უპირველეს ხერხებს მიწართა. მთელი ძალ-ღონით ცდილობდა ქმრის შეურაცხყოფილი სული შეერბილებინა და იგი სიყვარულისაყენ წარეშართა. მაგრამ, როცა საქმე ისე შეტრიალდა, როგორადაც არ ელოდა, ღმერთებს დაემდურა. უკვე საბრალო ქმრის დაღუპვაზე ფიქრობდა, არა მარტო დაპირებული თანხის გულისათვის, არამედ მისი ათვალწუნეშისათვის. ამ მიზნით მეწისქვილეს ვიღაც ძალდატანებით მოკლული ქალის აჩრდილი მოუვლინა.

30. მაგრამ შესაძლოა, შარხანო მკითხველო, ამბავი შემაწყვეტინო და მკითხო: — ეშმაკო ჩოჩორო, წისქვილის კარს არ გასცილებიხარ და საიდან შეგეძლო, როგორც ჩვენ გვარწმუნებ, ვაგეგო, თუ ფარულად რას ფიქრობდნენ ქალეზიო? — მამ მომისმინე, და გაიგებ, თუ ცნობისმოყვარე ადამიანად დარჩენილმა საკიდარმა ცხოველმა როგორ შევიტყვე რა მზადდებოდა ჩემი მეწისქვილის დასაღუპავად.

თითქმის სწორედ შუადღისას წისქვილში ერთი ქალი მოვიდა. იგი იყო საცოდავ ძონძებში ნახევრად შემოსილი, ფეხშიშველი, გაყვითლებული, გამხდარი, ნახევრად ქაღარა, ზედ დაყრილი ფერფლის გამო ქუჩყიანი, ჩამოშლილი თმით სახე-

დაფარული; მისი ნაკეთები დასახიჩრებელი იყო ბოროტ-
მოქმედების კვალითა და უჩვეულო სევლით. ასეთი შესახე-
დაობის მოსულმა ქალმა წყნარად მხარზე დააღო ხელი მე-
წისქვილეს, თითქოს მასთან ცალკე მოლაპარაკება სურსო, და
მის საწოლ ოთახში შეიყვანა; კარი ჩაქეტეს და იქ დიდხანს
დარჩნენ. ამასობაში მუშებმა მთელი ხორბალი დაუქვეს, რაც
ქონდათ, და, რადგან კიდევ იყო საჭირო, მონები ბატონის
ოთახისავე წავიდნენ, ძახილით თხოვნა დაუწყეს, კიდევ მიე-
ცა მათთვის ხორბალი. რამდენჯერმე დაუძახეს, მაგრამ ბატო-
ნი პასუხს არ აძლევდა; შიგნიდან მაგრად ჩაქეტელ კარს რა-
ხუნი დაუწყეს, რალაც დიდ უბედურებაზე ეჭვი შეეპარათ.
მიაწუნენ კარს, შეამტკრიეს და ოთახში შევიდნენ. რამდენი
ეძიეს, მაგრამ იქ არავითარი ქალი არ აღმოჩნდა, ერთ ღირე-
ზე კი მარყუჟში თავგაყოფილი უსულო ბატონი ეკიდა. ჩა-
მოიღეს, შემოხსნეს მარყუჟი, მოთქმათა და ტრირილით გაბა-
ნეს, შეასრულეს დასაფლავების წესები და დაპარხეს. დასაფ-
ლავებას დიდძალი ხალხი დაესწრო.

31. მეორე დღეს სასწრაფოდ მოვიდა მისი ქალიშვილი
მეზობელი სოფლიდან, სადაც იგი ცოტა ხნის წინათ გაეთხო-
ვებინათ. ძაძებით მოსილი გაშლილ თმას იგლეჯდა და დრო-
გამოშვებით მეკრდში ხელს იცეჴდა. თუმცა მისთვის არავის
შეუტყობინებია, მაგრამ შინაური უბედურების მთელი ამბავი
იყოდა, რადგან ძილში ჯერ კისრიდან მარყუჟმოხსნელი მა-
მის საცოდავი აჩრდილი გამოეცხადა და დედინაცვლის მთე-
ლი ბოროტება გაუმელაენა: მრუშობაც, ბოროტი ქადოქრო-
ბაც და ისიც, თვით როგორ ჩავიდა ქვესკნელში მოჩვენების
წყალობით. ქალი დიდხანს ქეითინებდა და თავს იკლავდა,
სანამ შინაურებმა არ ჩააგონეს, დაწყნარებულყო. მეცხრე
დღეს მამის საფლავზე შეასრულა მიღებული წესები, საჭარო
ვაქრობით ყველაფერი გაყიდა: შინაყმები, მოძრავი ქონება
და მთელი ტვირთშიდავი საქონელი. გაყიდვა ცუდ პირობებ-
ში მოუხდა, ამის გამო მთელი მეურნეობა ერთი ზელიდან სხვა-
დასხვა მხრივ დაიფანტა. პირადად მე ერთმა ღარიბმა მებოს-
ტნემ ორმოცდაათ ნუმად მიყიდა. მისი სიტყვათ ეს მისთვის
დიდი თანხა იყო, მაგრამ ჩემი მეოხებით საარსებო წყაროს
მოპოვებას ფიქრობდა.

32. ვფიქრობ, საქმის ვითარება მოითხოვს გაუწყობ, თუ რაში მდგომარეობდა ჩემი ახალი შოვალეობანი.

ყოველ დილით პატრონი სხედასხვა მწვენილეულით მტვრთავდა და მეზობელ სოფელში მიმერკეებოდა. თავის საქონელს გადამყიდველებს დაუტოვებდა, შემაქდებოდა ზურგზე და ისევ თავის ბოსტანში ბრუნდებოდა. როცა მიწას თონინდა, რწყავდა ან სხვა სამუშაოზე კაპანწყევტაში ცყო, მე უსაქმოდ ვისვენებდი და ვნებიერობდი. მაგრამ მნათობა მოძრაობასთან ერთად, დღისა და ღამის შორივეობით წელაწადმაც თავისი წრე მოხაზა და თხის რქის ზამთრის¹² კირხლისაკენ მიისწრაფოდა; იყო გამუდმებული წვიმა, ღამით თრთვილი, ღია ცის ქვეშ. უსახურაყო სადგომში სიცოცხთ ეკვდებოდი, რადგან ჩემს პატრონს უკიღურესი სიღარიბის გამო არათუ ჩემთვის, თავისთვისაც არ ვაანდა არც საგები, არც სახურავი და მხოლოდ კარავს აფარებდა თავს. ამასთანავე დიდიულობით ყინულის ნატეხებზე ფეხის დაღვმა და ცოცხი ტალახის ზელა მიხდებოდა, კუჭსაც მიუჩქეველი საზრდოთი ვერ ეძღებოდა. მე და ჩემს პატრონს ერთნაირი, მაგრამ ძალიან დარიბული საზრდო გვქონდა: ის ძველი და მყარალი ხასი, რომელიც მსხვილ თავსლად დაბერებულყო და მსგავსად ცოცხისა ბანძური წვენის მწარე სიყურალე გამოეშვა.

33. ერთ უმთვარო ღამეს კოვისპირულ წვიმაში ერთიხნად დასველებულმა, ამასთანავე გზას აცდენილმა, მეზობელი სოფლის ერთმა პტივეემულმა კაცმა დადლილი ცხენი ჩვენი ბოსტნისკენ შენობარუნა. რაც შეგეძლო პატივეეცდა; მართალია, ბეერი არაღერი, მაგრამ ის კი მოვახერხეთ, რომ სტუმარი რიგიანად მოვასვენეთ. მან ვასპინძელს აღვჩხიანად მადლობა გადაუხადა, თავისი მამულიდან ხორბლის, ერბოსა და ორი კასრი ღვინის მოკეშასაც კი დაგვპირდა. ჩემმა პატრონმა მაშინვე შინაბა ტომარა, ცარიელი გუდები, უუნაგიროდ ზურგზე შემაქდა და სამოც სრადიონიან გზას გაუდგა. გავიარეთ ეს ვანაილი და აღნიშნულ მამულს მივადრეთ. იქ გულუტვმა მასპინძელმა ჩემი პატრონი მაშინვე მდიდრულ საუზმეზე მიიპატიოა. სასმისები უკვე ხელიდან ხელში გადადიოდა, რომ უცებ საოცარი ამბავი მოხდა — ნამდვილი სასწაული: ეზოში სხვა ქათვებს მოშორებული დედალი დარბო-

და. ისე კაცნებდა, როგორც საერთოდ ქათმები კაცნებენ, რათა პატრონს კვირების დადების დრო აუწყონ. შეხედა მას მასპინძელმა და უთხრა:

— რა ერთგული და ნაყოფიერი მოასლე ხარ! რა ხანია ყოველდღიური შობით სანოვაგეს გვაწვდი, ალბათ, ახლაც საუზმეს გვიმზადებ, — შემდეგ დაიძახა, — ეი, ბიჭო, დაუდგი დედალს კუთხეში საბუდარი!

მსახურმა ბრძანება შესარულა, მაგრამ დედალმა საბუდარს არც მიხედა და პირდაპირ ბატონის ფეხებთან, ნაადრევო, მაგრამ დიდი შიშის მოჰგერელი, ნაყოფი დაბადა. კვირები კი არ დადვა, როგორც ეს მოსალოდნელი იყო, არამედ დაბადა ბუმბულიანი, ბრჭყალებიანი და თვალებიანი წიწილა, რომელიც მაშინვე გამოეკიდა წივილით დედას.

34. ამას მალე მოჰყვა უფრო დიდი საოცრება, რომელმაც ბუნებრივად ყველას შიში მოჰგუარა. სწორედ მაგიდის ქვეშ, სადაც ჭერ კიდევ საუზმის ნარჩენები ეყარა, მიწა გასკდა და მისი სიღრმიდან სისხლის ნაკადმა ამოხეთქა, ისე რომ ზვეთ ასულმა შეხეებმა მთელი მაგიდა სისხლის ლაქებით დაუარა. როცა ყველანი შიშისაგან გაქვავდნენ, აცახცახდნენ და ავის მომასწავებელმა ნიშნებმა გააკვირვა, იმავე წუთში ლეინის სარდაფის დარაჯმა მოიჩბინა და ბატონს მოახსენა: კასრებში ღიდი ხნის ჩასხმული ლეინო გახურდა, აბუჯბუყდა და ხსე დააწყო დუღილი. თითქოს ძლიერ ცეცხლზე იდგესო. აგრეთვე დაინახეს ქუჩაში გამოსული კვერნა, რომელსაც კბილებით ღამხრჩვეალი გველი ეჭირა; ეზოს ძაღლს პირიდან პაწია მწვანე ბაყაყი გადმოუხტა, თვით ძაღლს კი იქვე მყოფი ცხვარი ეცა და ერთბაშად ყელი გამოლადრაო. პატრონი და ყველა შინაური ამდენი ავის მომასწავებელი ამბის გამო საშინლად ღაიბნენ: არ იცოდნენ, რა გაეკეთებინათ მაშინ და შემდეგ ზეცის რაჟელი მკვიდრი უფრო უნდა მოიმადლიერონ, რომ მათი რისხვა აიცილონ? რამდენი და როგორი მსხვერპლი უნდა გაიღონ?

35. სანამ ყველანი რაღაც საშინელებს მოლოდინში იყვნენ, ერთმა მონამ მოიჩბინა და შინაურებს მოახსენა საოცარი უბედურება, რომელიც ჩვენს მასპინძელს თავს დასტყდომოდა.

მისი სიცოცხლის სრულადი სამი მოზრდილი, განათლებული და თავმდაბალი ვაჟი იყო. ამ ყმაწვილებს ერთ ღარიბ მემამულესთან აღრიდებულ შეგობობა ჰქონოდათ, რომლის ჰატარა ქობი ერთი მდიდარი, გავლენიანი ახალგაზრდა კაცის ვრცელსა და კარგად მოვლილ შამულს ეყვროდა; მეზობელი თავის გავლენიანობას ბოროტად იყენებდა, ქალაქში ბევრი მომხრე ჰყავდა და რაც სურდა იმას აკეთებდა. თავმდაბალ მეზობელს მტრობდა და მის ღარიბულ საცხოვრებელს აობრებდა. წერილთება საქონელს სცემდა, ხარებს ატყვევდა და ჭეჭილს თავის პირუტყუებს ამოიწებდა. როცა ყველაფერი გაუჩანა, საკარმიდამოს წართმევაც მოინდომა და მამულის მიწის შესახებ რაღაც უსახუთო ღაფა დაიწყო. ღარიბი მემამულე თავმდაბალ კაცს იყო, მაგრამ დაინახა თუ არა, რომ მდიდრის გაუმადლობამ მთელი ქონება დააკარგვინა, თავის მშობლიურ მამულში თუნდაც სამარხი ადგილის შენარჩუნება მოისურვა და ძალზე შეშინებულმა ბევრ თავის შეგობართაგან მოკრძალებით სთხოვა, მამულის საზღვრის სისწორისათვის მოწმეებზე დასწრებოდნენ. სხვათა რიცხვში ეს სავიძვეც იყო, რომელთაც სურდათ თავის შეგობარს გაქირებამო ოდნავ მიიღო დახმარებოდნენ.

36. მაგრამ ის დაუცხროველი ეუბატონი სრულიადაც არ შეშინდა, არც შერცხვა ამდენი ხალხისა და არათუ უარპყო თავისი მტაცებლობა, არამედ ენის ალაგმევაც არ ისურვა. როცა მას თავიანთი სურვილი მშვიდობიანად აცნობეს და აღერსიანი სიტყვებით მისი მშფოთვარე ბუნების შეცვლას ლამობდნენ, მან თავისი სული და შინის ძვირფასი ადამიანების სიცოცხლე დაიფრცა და განაცხადა, არავითარ ყურადღებას არ მივაქციე ამდენ შუამკლავს, ვებრძანებ მონებს, რომ მეზობელი ყურით გამოათრიონ თავისი ქობიდან და რაც შეიძლება, შორს გააგდონო. ამ სიტყვებში დამსწრეთა შორის აღმფოთება გამოიწვია. მაშინ ამ სამ მხათაგან ერთმა უშიშრად მიუგო:

— ტყუილად გაქვს შენი სიშვიდრის იმედი და ტირანული ზვიადობით ანაოდი იმეჭრები, ღარიბებსაც მღვდართა თავებდობისაგან სამართლანი კანონი იცავსო.

ზეთი რომ ცეცხლში ჩაასხა, გოგირდი ხანძარში და აღქა-

ჯებს ღეთის რისხვა მიუპატო — აი, ისეთი იყო ეს სიტყვები
იმ კაცის რისხვისათვის, მან სიგიჟის უკიდურეს საზღვარს
მაღწია, დაიყვირა, რომ სახრჩობელაზე გაგზავნიდა აქ შეკ-
რებილ ხალხსაც, და თვით კანონსაც კი. განკარგულება გასცა,
მინდორში ნაყარი მძორით გამოკვებილი, გამელულ-გამოკე-
ლულთა ამწიოკებელი, უზარმაზარი ქოფაკებისათვის ქაჭვები
აეხსნათ და ისინი შეკრებილ ხალხს მიუსია. როგორც კი გაი-
გონეს ძაღლებმა მწყემსების ჩვეულო სტვენა, აენტენ, გაშ-
მაგდნენ, ველური ყფით მიციეულენ ადამიანებს, დაუწყეს
კბენა, ფლეთა და რაც უფრო ცდილობდნენ ისინი გაქცეით
თავის შევლას, მით უფრო გახელებულნი მისდევდნენ.

37. შეგვფული ხალხის შუაგულში სამ ძმათაგან უმც-
როსმა ქვას წაჰკრა ფეხი, თითები დაიშავა, პირქვე დაეცა დუ-
საუბედუროდ, ველური და სასტრკი ძაღლების ლუკმა გახდა,
რომლებმაც საწყალი ყმაწვილი ნაკუწ-ნაკუწ დაგლიჯეს. რო-
ცა ძმებმა მისი სასიკვდილო კვნესა გაიგონეს, გამწარებულე-
ბი მისაშველებლად გაეშურნენ. მარცხენა ხელები წამოსასხა-
მის კალთაში გაიხვიეს და ცდილობდნენ სეტყვისათვის დაშე-
ნილი ქვით მოეშორებინათ ძმისთვის და გაედევნათ ძაღლები.
ვერ შეძლეს ძაღლების დაწყნარება და ვერც გავდება. უბე-
დურმა ყრმამ უკანასკნელად წამოიძახა, მისი სიკვდილისათვის
ამ ბოროტი მდიდრის მიმართ შური ეძიათ და დაფლეთილშა-
სული განუტევა. ცოცხლად დარჩენილი ძმები გამწარდნენ,
ჰერკულესს გეფიციებით, თავი აღარ დაიზოგეს და ფიცხლად
ეცნენ მდიდარს, გაშმაგებით შეუტოეს და ქვის სროლა დაუ-
წყეს, მაგრამ აღრევე მრავალი მსგავსი ბოროტების ჩამდენმა,
სისხლისმშემელმა ავაზაკმა, ერთს მეკრდი შუბით გაუპო, გან-
გმირულმა ყრმამ მაშინვე სული დალია, მაგრამ მიწაზე არ
დაცემულა, რადგან შუბმა იგი განგმორა. ზურგს უკან გამო-
ვიდა ძლიერად დაკერის გამო და თითქმის მთლიანად მიწაში
ჩაერქო, შეიჩხა და სხეული ჩამოკიდებულ მდგომარეობაში
შეაჩერა. მკვლელს დასახმარებლად მაღალი და ღონიერი
მონა მოვიდა, მან სტაცა ხელი ქვას და გაართვა მესამე ძმას.
მაგრამ ყოველგვარი მოლოდინის წინააღმდეგ, მაგრად ნასრო-
ლი ქვა მისი თითების მხოლოდ ბოლოებს შეეხო, ვერავითარ
ი ვნება ვერ მიაყენა და ძირს დაეარდა.

33. ამ საბედისწერო შემთხვევამ აზრიან ახალგაზრდას შურისძიების რაღაც იმედი მისცა. მოიგონა, თითქოს ხელი დაშავებული ჰქონოდა და სასტიკ მტერს ასე მიმართა:

— დატყბი მთელი ჩვენი ოჯახის წევრთადალუპვით, შენ გავშავდრობა სამი ძმის სისხლით დაიკმაყოფილე, მოიხვეპე სახელი ამდენი თანამოქალაქის სიკვდილით, — სულ ერთია დაინახე, რაძენი ქონებაც არ უნდა წაართვა ღარიბებს, რა საზღვრამდეც არ უნდა გაათართოვო შენი სამთლობელო, რომელიმე მეზობელი მაინც გამოგიჩნდება. ოჰ, ეს ხელი რომ ბედის უსამართლობით არ დამშავებოდა. იგი ახლაც კისერს მოგიგრეხდა.

ამ სიტყვებით მოთმინებიდან გამოსულმა, გაცოფებულმა ავაზაკმა, თავის მახვილს სტაცა ხელი და უბედურ ყრმას მოსაკლავად მივიარდა. მაგრამ იგი თავის თავზე არა ნაკლებ ღონიერ მოწინააღმდეგეს წააწყდა. მისთვის სრულიად მოულოდნელად, ახალგაზრდამ წინააღმდეგობა გაუწია, რაც წინასწარ ვერ განსაზღვრა. მაგრად ჩაჰკიდა ხელი მის მარჯვენას, ძლიერად მოუქნია ხმალი და ჩქარი, ხშირი კრილობებით გამოასალმა ცოდვილ სიცოცხლეს. თვითონ კი, უკვე წამოსწრებულ მსახურებს ხელში რომ არ ჩაეარდნოდა, ჭერ კიდევ მტრის აისხლში შესვრილი მახვილით ყელი გამოიღარდა.

აი, რას ნიშნავდა სასწაულებრივი საოცრებანი. აი, რა აუწყეს უბედურ მასპინძელს. მოხუცმა, რომელსაც ამდენი საშინელება დაატყდა თავს, სიტყვაც არ დაძრა, უხმო, ცრემლიც კი არ ვადმოაგდო, ხელი სტაცა დანას, რომლითაც ახლანახაუზზე თავის სტუმრებს ყველს და სხვა საკმელებს უჭრიდა და თავისი უბედური შეილის მსგავსად მანამ იცემა ყელში. სანამ მავიდაზე დამხობილმა შექზარავი მკვლელობის ლაქები თბილი სისხლის ნაკადით არ გადაბანა.

39. ერთ წუთში მთელი ოჯახის დალუპვით შეწუხებულმა მებოსტნემ თავის უბედურებაზე ღრმად ამოიოხრა, საუზმისათვის მარტო ცრემლით გადაიხადა მადლობა და ცარიელ ხელებს ხშირ-ხშირად ასავსავებდა. მაშინვე ზურგზე შემაჭდა და, რა გზითაც მოეუდით, იმავე გზით შინისაკენ გავსწიეთ. უკან დაბრუნების დროს კიდევ ერთი უბედურება შეგვემთხვა. გზაზე შემოგვხვდა ერთი ახმახი კაცი — ტანსაცმელთა

და გაბეგნობით ჭარისკაც—ლეგიონერსა ჰგავდა. ქედმაღლურად, და თითქმის თავხედურადაც კი შეეკითხა ჩემს პატრონს:

— სად მიგყავს ეგ ცარიელი ვირო?

ჩემმა პატრონმა, ჭერ კიდევ მწუხარებისაგან დაუწყნარებულმა. ამასთანავე ლათინურის არ მკოდნემ, არაფერი უპასუხა და გზა განაგრძო. აღშფოთებულმა ჭარისკაცმა სიჩუმე შეუკრაცხყოფად მიიღო, ჭარისკაცული თავხედობით. ხელში რომ ეაზისაგან გამოთლილი კონბალი ეჭირა, ჩემს პატრონს წაჰკრა და ჩემი ზურგიდან ჩამოაგდო. მებოსტნე მშვიდობიანად იმართლებდა თავს, ენის უცოდინარობის გამო ვერ გაფიგე თუ რას მეკითხებოდა. მაშინ ჭარისკაცმა ბერძნულად გაუპეორა:

— სად მიგყავს ეგ ვირო?

მებოსტნემ მიუგო მეზობელ ქალაქში მივიღივარო. ჭარისკაცმა უთხრა:

— ეს მე მჭირდება; საჭიროა, სხვა ტვირთმზიდაე საქონელთან ერთად მეზობელი ციხიდან ჩვენი უფროსის ნივთები გადაიტანოსო.

მაშინვე ჩამავლო აღვირში ხელი და მიმათრევდა. მებოსტნემ სახეზე კრილობის სისხლი მოიწმინდა, რომელიც მას თავზე დარტყმის შედეგად დარჩა, დაუწყო ჭარისკაცს თხოვნა, უფრო ლობიერად და თეაზიანად მოქცეულიყო, შემდეგ დაიწყო ფიცი და მტკიცი, რომ არაფერად არ ვვარგოდი — ეს ვირო ხომ ზარმატია, — ამბობდა იგი, — საზიზლარი ავადმყოფობისგან დაუძღერდა, წამდაუწუმ ეცემა, მეზობელი ბოსტნიდან ძლივძლივობით რამდენიმე იღლია მწვანისს გაქორვებით აორევეს. ამის ზიდვითაც კი სული ძვრება და რაიმე უფრო მძიმე ტვირთის ზიდვაზე ხომ ფიქრიც ზედმეტიაო.

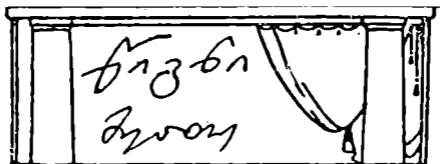
40. მაგრამ მისვლა, რომ ჭარისკაცს ვერაერთარი თხოვნით ვერ მოტეხდა, თვით მას დიდი საშიშროება ემუქრებოდა კომბლისაგან, რადგან ჭარისკაცი ძალიან გაბრაზდა, კომბლის მსხვილი თავი წინისაკენ შემოაბრუნა და, ალბათ, კეფას გაუტეხდა; მებოსტნემ ბოლოს უკიდურეს საშუალებას მიმართა: ისე მოაჩვენა თავი, თითქოს მისი თანაგრძნობის გამოსაწვევად მუხლებზე მოხვევა უნდოდა, დაიხარა, სტაცა ხელი ორივე ფეხში, ასწია და მიწაზე დაანარცხა. ჩემმა პატრონმა მაშინვე

დაუწყო სახეში, ხელებსა და გვერდებში მუშტებით, იდაყვე-
ბით ცემა, კბილებით კბენა და გზაზე ქეაც აიღო. მიწაზე და-
ცემულმა ჩარისკაცმა თავის დაცემა ველარაფრით შეძლო, მაგ-
რამ მუქარით ეუბნებოდა, აღგომისთანავე მახვილით აგვეუწა-
ვო. ეს გაიგონა თუ არა მებოსტნემ, რაც შეიძლებოდა, შორს
გადასტყორცნა მისი ბრტყელი მახვილი, და ხელახლა დაუწყო
ცემა, კიდევ უფრო მაგრად. გულაღმა მწოლარემ და ნაცემმა
ჩარისკაცმა სხვა ხსნის საშუალება ვერ დაინახა და სიკვდილო
მოიგონა. მაშინ მებოსტნე შემახტა ზურგზე, აიღო მახვილი,
თავის ბოსტანშიც არ შეუვლია, ისე ჩქარი ნაბიჯით პირდაპირ
ქალაქს შიამურა და ერთ თავის ნაცნობთან მივიდა. მოუყვა
მას მთელ ამბავს და შეგვედრა, ასეთ სახიფათო მდგომარეო-
ბის გამო მისთვის დახმარება აღმოეჩინა. ორი-სამი დღით იგდ
და ვირო დაეძალა და ჩაეკეტა, სანამ სასამართლოს დევნის
საფრთხე გაივლიდა, რაც მას სიკვდილით დასჯით ემუქრე-
ბოდა. მასპინძელმა არ დაივიწყა ძველი მეგობრობა და დახმა-
რებას დაჰპირდა; მე კიბეზე ფეხებმოხრილი ზვეითა საწოლ
ოთახში ამიყვანეს, თვით მებოსტნე ქვევით დუქანში დამალა,
ჩასვა კალათაში და თავი დაახურა.

41. ამასობაში ჩარისკაცი, როგორც შემდეგ ვაგივე, ნამ-
თვრალევივით ბორძივით ამდგარა, ცემა-ტყეპით საკმაროდ გა-
მაძლარი ყავარჩენს დაყრდნობია და ძლიერდრობით ქალაქში
ჩასულა; თავის სისუსტითა და მოუხერხებლობით შერცხვე-
ნილმა ქალაქში არავის უთხრა, თუ რა დაატყდა თავს, მაგრამ
ზოგიერთ ამხანაგს შინც გაანდო თავის საიდუმლოება. გადა-
წყვიტეს, რომ დაზარალებული მცირე ხნით ყაზარმებში და-
მალულიყო, რადგან გარდა პირადი შეურაცხყოფისა, მას კი-
დეე მახვილის დაკარგვის გამო სამხედრო ფიცის ვატებისათ-
ვის სასჯელის ეშინოდა. მისმა ამხანაგებმა ჩვენი ნიშნეულობა
გაიგეს და ყოველი ღონე იხმარეს მოსაძებნად და სამაგიე-
რის გადასახდელად. მეზობლებში, რა თქმა უნდა, აღმოჩნდა
კამეცი, რომელმაც მაშინვე გაგვაშეღვენა და შეატყობინა,
თუ სად ვიმალებოდით. ჩარისკაცის ამხანაგებმა ხელისუფ-
ლებას მოუხმეს და ცრუ ჩვენება მისცეს, თითქოს მათ გზაზე
მეთაურის ძვირფასი ვერცხლის ქურქელი დაკარგოდეთ, რო-
მელიც თითქოს მებოსტნეს ეპოვოს, უკან აღარ უბრუნებდეს

და ერთ მახლობელ ნაცნობთან იმალებოდეს. მოხელეებმა დანაკარგისა და უფროსის ვინაობის შესახებ ცნობები შეკრიბეს, ჩვენი თავშესაფარის ჰიშკარს მოადგნენ და მასპინძელს ჩვენი გაცემა ხმამაღლა მოთხოვეს. ისინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ მასთან ვიმალებოდით, და თუ არ აღიარებდა, წინააღმდეგ შემთხვევაში კი ბრალი თვით მას დაედებოდა. იგი სრულებითაც არ შეშინებულა და მის გადარჩენას ცდილობდა, ვინც მიენდო, არ გამოტყდა და უთხრა: აი, უკვე რამდენიმე დღეა ის მებოსტნე თვალითაც არ მინახავსო. ჯარისკაცები კი, პირიქით, იმპერატორის სულს იფიცებდნენ, დამნაშავე სწორედ აქ იმალება და არა სხვაგანო. ბოლოს გადაწყვიტეს ჩოუტი უარყოფელის ბინა გაეჩხრიკათ. ამსაქმეზე გაგზავნილ ლიქტორებსა და სხვა მსახურებს უბრძანეს, რათა გულდასმით დაეთვალიერებინათ ყოველი კუთხე. ჩხრეკა გაათავეს, მოახსენეს, ვერც ერთი სულიერი და ამასთანავე ვერაერთარი ვირი სახლში ვერ ვიპოვეთო.

42. მაშინ მხარეთა შორის დაეა უფრო გაჩაღდა. ჯარისკაცები ირწმუნებოდნენ, რომ ჩვენ აქ ვიყავით, და კეისრის სახელი რამდენჯერმე დაიფიცეს, ჩვენი მასპინძელი თავის მხრივ ზეცის მკვიდრთ მოწმეებად მოუწოდებდა და ყველაფერს უარობდა. გავიგონე თუ არა ჩხუბი, ხმაური და ყვირილი, მე როგორც ცნობისმოყვარე, ახირებულმა და ჩიუტმა ვირმა, კისერი წავივარძელე, მინდოდა რომელიმე ფანჯრიდან დამენახა, თუ რას ნიშნავდა ეს ღრინაცელი. უცებ ერთმა ჯარისკაცმა შემთხვევით ზევით ამოიხედა, ჩემი ჩრდილი დაინახა და მაშინვე ყველას უჩვენა იგი. საშინელი ყვირილი ატყდა; ერთ წუთში კიბეზე ამოცივდნენ და ვიღაცეებმა ტყვესავით ძირს ჩამათრიეს, ყოველგვარ ჩხუბს თავი დაანებეს, ხელახლა ყოველი ჭუჭრუტანის დათვალიერება დაიწყეს, იპოვეს კალათი, ახადეს თავი და შიგ ჩემი უბედური მებოსტნე აღმოაჩინეს, ამოიყვანეს, ხელისუფლებას ჩააბარეს და სიკვდილის განაჩენის მოლოდინში ქალაქის საპყრობილეში ჩაავდეს. იმის გამო კი, რომ მე ფანჯრიდან ვიკვიტებოდი, როგორც დამკვირვებელი, ხარხარი და დაცინვა არ შეუწყვეტიათ. აქედან წარმოიშვა გავრცელებული ანდაზა ვირის გამოხედვისა და მისი ჩრდილის შესახებ.

1. არ ვეცი, რა დაემართა მეორე დღეს ჩემს პატრონ მე-
ზოსტნეს, მე კი იმ ჭარისკაცმა, რომელმაც თავისი იშვიათი
სასუსტის გამო ბევრი ცემა იწვნია, ბოსლიდან ისე გამომი-
ყვანა. რომ არაფერს წინააღმდეგობა არ გაუწევია; მიმოიყვანა
თავის საწვდრო კარავში (ყოველ შემთხვევაში როგორც მე
მომეჩვენა). დაპტვირთა ბარგით, მხედრულად შემაიარადა,
მოქაჯმა და გზას გამიყვანა. ზურგზე შეწყობ ბრძვევიალა ჩაჩ-
ქანიც. ზეცაში შორს სხივების მტყორცნელი ფარიც და პო-
ლოს კრძელტარიანი შუბი. ისეთი, რომ ადამიანს თვალში
ეცემოდა მან იარაღი გულმოდგინედ მოათავსა ნაომარი ნა-
დავლის მსგავსად ტვირთის გამოსაჩენ ადგილას და ყველა-
ფერი ეს იმდენად სამხედრო საჭიროებისათვის არ იყო და-
წყობილი. რამდენადაც გამველეთა შესაშინებლად. გზა მინ-
დორზე მიდიოდა და თავისუფლად ვიარეთ. შემდეგ ერთ პა-
ტარა ქალაქს მივალწვიეთ და სასტუმროში კი არ შეუღებვიეთ,
არაჲდ ერთი დეკურაციონის! სახლში მივედიო. მაშინვე ერთ
მსახურს ჩამაპარა და თვითონ კი იმ მეთაურთან გაეშურა,

რომლის ხელქვეით ათასი შეიარაღებული ჯარისკაცი იმყოფებოდა.

2. რამდენიმე დღის შემდეგ ამ ადგილებში არაჩვეულებრივი საშინელი და უღვთო ბოროტმოქმედება მოხდა; იგი ხსენებაში ჩაპჩა და თქვენ წასაქოხლად წაგზნებულნი ხსენების პატრონის ერთი ახალგაზრდა ვაჟი ჰყავდა. მშვენივრად აღზრდილი, მეტისმეტად თავაზიანი და თავმდაბალი, ისე როგორ, მკითხველო, შენც კი ინატრებდი ასეთ ვაჟს. ჯედაპირი ღრმის ხნის გარდაცვლილი იყო და მამამისმა ხელახლა დაქორწინება მოისურვა. შეირთო მეორე ცოლი და მეორე ვაჟი შეეძინა, რომელიც ამ დროს შეცამეტე წელში იყო. ჯედაპირი უფრო თავისი. გარეგნობის ჰეობებით უფროსობდა ოჯახში, ვიდრე კეთილი შინაგანი თვისებებით. და, აი, თანდაყოლილი უსიარცხელობის გამო, თუ განგებისაგან უკიდურესი უნაშუსობით შეგულიანებულმა თვალი ვერს მამაყრო. მაგრამ. კეთილი მკითხველო, რადგან ტრადიციულ ამბავს მოგიზნებო და არა არაა. გაიხადე სოკები და კითხვებით? ჩაეცი. როცა პაწაწა კუპილონი ჯერ კიდევ პირველადი კვებით საზრდოობდა, ქალს შეეძლო მისი სისუსტისათვის წინააღმდეგობა გაეწია და ნელ ცეცხლს უხმოდ აქრობდა. როცა მოუთმენელმა ამერმა შმაგი ცეცხლით მის შიგნეულობას განუზომლად წვა დაუწყო, ქალმა მძვინკარე დედაების წინაშე ქედო მოიხარა და, რათა თავისი გულის წყლული დაემალა, სხეულით დაავადება მოივონა. მაგრამ ვეელამ იცის, რომ შეყვარებულისა და ავადმყოფის გარეგნული ცვლილება ზუსტად ერთნაენთს ემთხვევა: სასარგებლო სიფითრე, დადლილი თვალები, მუხლებში სისუსტე, მოუხვენარა ძილი და ღრმა ამოხსერა, მით უფრო მტანჯული, რომ ძნელად აღმოხდება ხოლმე იგი მკერდიდან. რომ ცრემლი არა, იგიქრებდით, ამ ქალს მაღალი სიციხე არ ამლევს მოსვენებასო. რა უეცრი არიან მკურნალები, რომლებმაც არ იციან. თუ რას ნიშნავს, როცა ადამიანს ჩაბრძოლისაგან აწვს, სახის ფერი ყოველ წუთში ეცვლება, სუნთქვა უძნელდება, ავადმყოფი განუწყვეტილად გეერდს იცვლის და ვერ ისვენებს! კეთილი ღმერთებო, რა საჭირო იყო გამოცდილი ექიმი? საკმარისია თუნდაც მკირედი წარმოდ-

ვენა გქონდეს სიყვარულზე, რომ გაიგო, თუ რა ემართება ადამიანს, რომელიც უსიცხოდ იწვის.

3. ბოლოს აუტანელი ენებით საშინელ აღზნებამდე მი-სულმა ქალმა დაარღვია სიჩუმე და ბრძანა მიიჩ ვაჟიშვილის-თვის მოეხმოთ — რა დიდი სიამოვნებით წაართმევდა ამ სა-ხელს, რომ პირცხვილის მოგონებაზე არ გაწითლებულიყო. ყმაწვილმა არ დააყოვნა ავადმყოფი დედინაცულის ბრძანე-ბის შესრულება, მოხუცივით შუბლშეკმუხენილი წავიდა მი-სი საწოლი ოთახისაკენ და სათანადო პატივი სცა მამის შეუღლესა და ძმის დედას. დიდი ხნის სიჩუმით დატანჯული ქალი კი ახლაც აყოვნებდა, ჭერ კიდევ. ჩაუქჩქალი სირცხვი-ლი ერთი სიტყვის წარმოთქმის ნებას არ აძლევდა, იმ სიტყ-ვებისას, რომლებიც მას ლაპარაკის დასაწყებად უფრო შესა-ფერისი ეგონა, ყმაწვილი არაფერ კუდს არ ფიქრობდა, სა-ხე მოიკმუხნა და პატივისცემით შეეკითხა ქალს ჭანმრთლო-ბის ამბავს. ქალმა მათი პირისპირ შეყარის დრო და გარე-მოება კეთილსაშურველად ჩათვალა, გამხნევდა, ატირდა, სა-ხე კაბის კალთით დაიფარა და აკანკალებული ხმით ასე მოკ-ლედ უთხრა:

— ჩემი ახლანდელი ტანჯვის მთელი მიზეზი, ამევე დროს წამალი და ხანის ერთადერთი საშუალება, ყველაფე-რი — მხოლოდ შენა ხარ! შენი თვალები სულს სიღრმემდე ჩაჭყდა, გულში ცეცხლი დამინთო. შეიბრაღე იგი, ვინც შენთვის იღუპება! სრულებით არ შეგაძრწუნოს მამისადმი ხათრმა — სიცოცხლეს შეუნარჩუნებ მის შეუღლეს, რო-მელსაც სიკვდილი მტკიცედ აქვს გადაწყვეტილი. შენს ნაკვ-თებში ჩანს მისი სახე, უფლება მაქვს მიყვარდე. გენდევ, მარტონი ვართ და აუცილებელი მოქმედებისათვის დრო საკმარისია. ის წომ, რის შესახებაც არავინ არაფერი იცის, სინამდვილეში თითქმის არც არსებობს.

4. ყმაწვილი მოულოდნელმა უბედურებამ შეაშფოთა. თუმცა მას ბოროტი წინადადებისაგან პირველად თავზარი დაეცა, მაგრამ მაინც გადაწყვიტა, სასოწარკვეთილებაში კი არ ჩაეგდო ქალი საპტიკი და უდავგოლო უარით, არამედ სურდა გონს მოეყვანა საქმის გადადების ფრთხილი შეთავა-ზებით. ამგვარად, ალერსიანად პირობა მისცა, მაგრამ გულ-

მხურვალედ არწმუნებდა, სულიერი ძალა მოეკრიბა, მომ-
 ჯობინებულოყო და გამაგრებულოყო მანამ, სანამ ენების და-
 საცმაყოფილებლად მამის სადმე წასვლა საშუალებას არ მის-
 ცემდა მათ. იგი სასწრაფოდ გაეცალა დედინაცვლის სახიფა-
 თო პაემანს. იფიქრა: ასეთი ოჯახური უბედურება განსაკუთ-
 რებელი ყურადღების ღირსიაო და რჩევისათვის სასწრა-
 ფოდ გაეშურა გამოცდილ და ღირსეულ მოხუც აღმზღელ-
 თან. დიდი ხნის ფიქრის შემდეგ იმ დასკვნამდე მივიდნენ,
 რომ ყველაფერს აჯობებდა ყმაწვილი სასწრაფოდ გასკლო-
 და ბედისწერით მოვლენილ რისხვას. მაგრამ ქალმა ვერ მოი-
 თმინა მტორე ხნით საქმის გადაღება, რაღაც მოიმძიზეზა, მა-
 შინვე საკვირველი მოხერხებით დაუწყო ქმარს ჩიჩინი, რა-
 თა წასულოყო რომელიღაც შორეული მამულების დასათვა-
 ლიერებლად. ამის შემდეგ იმედმოცემული და მოახლოებუ-
 ლი ბედნიერებისაგან თავბრუდახვეული მოითხოვდა, რომ
 ყმაწვილი დაპირებისამებრ მოსულოყო და თავისი ენება
 დაემტკიცებინა, იგი კი ხან ერთი და ხან მეორე მიზეზით
 გვერდს უვლიდა ამ საზიზღარ პაემანს. ქალმა მისი მოციბულ-
 მოკიბული პასუხებით ცხადად დაინახა, რომ დაპირებულს
 ვერ მიიღებდა და ავხორცი აღამიანებისათვის ჩვეული ცვა-
 ლებადობით დანაშაულებრივი სიყვარული გაცილებით უფ-
 როს საშიში სიძულვილით შესცვალა. მაშინვე მონაწილედ
 გაიხსადა ნაშთივი, ასეთ საქმეებში გაქნილი, არამზადა მონა
 და თავისი ცბიერი გეგმები გააცნო. საბრალო ყმაწვილის
 დაღუპვაზე უკეთესი ვერაფერი მოიგონეს. ეს ვერაფი ძლიერ-
 რად მოქმედი შხამის საშოენელად გაგზავნა და მოხერხებუ-
 ლად ზაასხა საწამლავი ღვინოში უდანაშაულო გერის დასა-
 ლუბაგად.

5. სანამ ბოროტმოქმედნი ზათბირობდნენ, თუ როდის
 იქნებოდა მოსახერხებელი შხამის მიწოდება, ამასობაში უმ-
 ცროსი ვაჟი, ამ მუხანათი დედაკაცის ღვიძლი შვილი, დი-
 ლის მეცადინეობის შემდეგ შინ დაბრუნდა, ისაუბრა და
 მოწყურდა; იპოვა ღვინიანი ჭიქა, არ იცოდა, რომ შიგ შხამს
 თყო და ერთიანად გადაჰკრა. როგორც კი დალია ძმისთვის
 მომზადებული მომაკვდინებელი სასმელი, იქვე უსულოდ
 პირქვე დაეშო. ბავშვის მოულოდნელი სიკვდილით თავზარ-

დაცემულმა ლალამ ღრიალი მორთო, ეძახოდა დედას და მთელ ჯალაბობას. უკვე მიხედნენ, რომ ბიჭი შხამმა მოკლა, და ყველა იქ მყოფი თავისებურად ცდილობდა მიმხედარიყო. თუ ვის შეეძლო ასეთი საშინელების ჩადენა. მაგრამ ეს სსსტიკი, დედინაცვლური მზაკვრობის რწვიითი განმასახიერებელი ქალი, არ შეამფოთა არც შვილის საშინელმა სიკვდილმა, არც უწმინდურმა სინდისმა, ოჯახის უბედურებამ, მეუღლის მგლოვიარებამ, სამწუხარო დასაფლავებამ; ღან გადაწყეიტა ოჯახის უბედურებათ ესარგებლა, როგორც შუარისაძიებლად ხელსაყრელი შემთხვევით. მაშინვე აფრინა მოამბე ქმრის დასაწევად, რომელიც გზაში იყო, რათა მისთვის ოჯახში შემოქრილი უბედურება ეცნობებინა და, დაბრუნდა თუ არა ქმარი შინ, ამ უმაგალითო ურცხვმა ქალმა გერს ცილი დასწავა, თითქოს მისი შვილი მას მოეწამლოს. ამ ცილისწამებაში მართალი მხოლოდ ის იყო, რომ ბავშვმა უმაწვილისათვის გამზადებული შხამი დალია, მაგრამ იგი ირწმუნებოდა, გერმა მისთვის ჩაიდინა ბოროტმოქმედება და დალუპა მმა, რომ ქალი არ დაეთანხმა საზიზღარ შეუღლებაზე, რაზედაც იგი მას აიძულებდა. ქალი ამ საოცარი ტყუილით არ დაკმაყოფილდა და დაუმატა, რომ საიდუმლოს გამკლავებისათვის მახილით შემუქრებოდაო. ორივე ვაჟ-შვილის დალუპვით შეწუხებული ქმარი მომხდარი უბედურების გამო თავზარდაცემული იყო. უყურებდა კუბოში თავის უცუროს ვაჟს და დარწმუნებული იყო, რომ სისხლის შერევისა და მკვლელობისათვის მის უფროს ვაჟსაც სიკვდილით დასჯა ემუქრებოდა; გარდა ამისა, მეტიდ საყვარელი მეუღლის ფარისევლური მოთქმა კიდევ უფრო უძლიერებდა უსასტიკეს ზიზღს საკუთარი შვილისადმი.

6. როგორც კი შვილის ვვამზე დასაფლავების წესები დასრულდა, უბედური მოხუცი ცრეპლით დაღარული დაწვეებით და ნაცრით დაფარული ჰაღარა თმით ქალაქის მოედნისაკენ გაეშურა. მან არაფერი იცოდა თავის უმსგავსი ცოლის ტყუილებისა. ტაროდა, ლოცელობდა, დეკურონებს მუხლებზე ეხვეოდა და გულმოდგინედ ემუდარებოდა დაესაჩათ მამის საჩეცელის შემბლაღვი, საკუთარი ქმის მკვლელი, ბოროტმოქმედი და დედინაცვლის სიკვდილის განმზრახ-

ველი, მისი უფროსი ვაჟი. თავისი მწუხარებით ისეთი თანაგრძნობა და აღშფოთება გამოიწვია მოხელეებსა და თვით ხალხში, რომ ყველა დამსწრეთაგანი მოითხოვდა, სასამართლოს დაეიდარაბისა, ბრალდებლის საბრალდებო სიტყვისა და დამკველის მოჩმახული ხრიკების გარეშე იქვე ადგილზე მთელ ხალხს ქვით ჩაექოლა ბოროტმოქმედი, ეს საზოგადოებრივი ქირი.

მოხელეებმა მოისაზრეს, როგორი საშიშროება ემუქრებოდა მათ, თუ კი აღშფოთების ყოველი სუსტი ნაპერწკალი სამოქალაქო წესების დარღვევასა და არეულობას გამოიწვევდა; გადაწყვიტეს დეკურაციონების მიმართ შთაგონებისა და ხალხის მიმართ ძალდატანებით ზომები მიეღოთ, რათა სასამართლოს წარმოება წინააღობა ჩვეულებით მომხდარიყო და ორივე მხარის მოსმენის შემდეგ სამართლიანი განაჩენი გამოეტანათ; არც ერთი ადამიანი მოუსმენლად არ დასჯილიყო, როგორც ეს ხდება ხოლმე იმ ქვეყნებში, სადაც ბარბაროსული სიძველეს ან ტირანული ძალადობა ბატონობს, და მომავალ საუკუნეებს მშვიდობიანობის დროს ამდენად ველური მოვლენის მაგალითი არ მისცემოდა.

7. გონიერმა მოსაზრებამ გაიმარჯვა. მაშინვე უბრძანეს მაცნეს. ჯურიამი³ სენატორები მოეწვია. როცა მათ ხარისხისა და ჩვეულების მიხედვით სასწრაფოდ დაიკავეს თავთავიანთი ადგილები, მაცნეს ხელახალი გამოძახებით პირველად ბრალდებელი გამოვიდა. შემოიყვანეს თუ არა ბრალდებულის ატიკური⁴ კანონისა და მარსის საშუაჯაროს⁵ ჩვეულებით მაცნემ დამკველებს გამოუცხადა, რათა ისინი ბრალდებულს არ გამოსარჩლებოდნენ და ხალხი შეწყნარებისაყენ არ მოეწოდებინათ. ყველაფერი ეს ხალხში ურთიერთ ბევრი ლაპარაკით გავიგე. როგორც ხარობდი ბრალდებელი, რას ამბობდა თავის გასამართლებლად ბრალდებულის და საერთოდ როგორი იყო მხარეთა კამათი, არ ვიცო, რადგან იქ არ დაესწრებივარ, ბოსელში ვიდექი და. რაც არ ვიცო, მის შესახებ ვერაფერს მოგახსენებთ; აქ მხოლოდ იმას ვწერ, რაც დანამდვილებით ვიცო. კამათის დამთავრების შემდეგ გადაწყვიტეს, ასეთი დიდი საქმი მარტო ექვემდებარებოდა საფუძვილზე კი არ უნდა წარმოებულიყო, არამედ ყველა დებულება უბრუნო.

რო საბუთით უნდა დაემტკიცებიათ. ამიტომაც, რაც უნდა მოხდეს, აუცილებელია მთავარი მოწმის, მსახურის გამოძახება, რომელიც ალბათ ამ საქმის ერთადერთი მკოლნე იქნებაო. ის დასამიწებელი სრულებით არ შეძრწუნებულა, არც იმით, რომ ასეთ დიდ საქმეში გაეხვია, არც პატივცემულ სამსჯავროს დანახვაზე, არც უწმინდური სინდისის საყუენდურზე და დაიწყო გამოგონილი ამბების ისე ჩმახვა; თითქოს სიმართლეს ამბობდა. მისი სიტყვებით დაუძახა თავისი დედინაცულის მიუჯარებლობით აღშფოთებულმა ყმაწვილმა და რათა შეურაცხყოფისთვის შური ეძია, მისი შეილის მოკვლა მიანდო და, თუკი ამაზე უარს იტყოდა, სიკედილით ემუქრებოდა; რომ მან გადასცა თავისი ხელით შემზადებული საწამლაკი. მაგრამ შეშინებულმა ისევ უკან წაიღო, ვაითუ მონას მინდობილი საქმე არ შეესრულებინა და თასი. ნიეთიერ საბუთად შეენახა. შემდეგ კი თვითონ მისცა ბავშვს შხამიო. არამზადამ ყველაფერი ისე მართალივით მოიგონა და ისეთი ფანჯალეული ხმით წარმოთქვა, რომ მისი ჩვენების შემდეგ საქმის გარჩევა შეწყდა.

8. არც ერთი დეკურითონთავანი ყმაწვილს თანაგრძნობით არ ეპყრობოდა; უხადი იყო, იგი ბორცტმოქმედებაში დაიჭირეს და განაჩენიე ასეთი გამოუტანეს; ტომარაში უნდა ჩაესეთ და თავი მოეკრათ. როდესაც აზრები გაერთიანდა და ყველას მსჯავრი ერთ სიტყვად შეთანხმდა, ძველთაძველი ჩვეულების მიხედვით სენატორებს კენჭები უნდა ჩაეყარათ სპილენძის ლარნაკში. აზრთა აღრიცხვა თუ დასრულდებოდა, ბრალდებულის ხვედრიე გადაწყდებოდა, განაჩენს ვერაუინ შეეცლიდა და მისი სიცოცხლე ქალათის ხელს ჩაბარდებოდა. უკებ სენატორთა შორის წამოღვა ყველგან ცნობილი, როგორც არაჩვეულებრივი პატიოსანადამიანი, დიდს გაელენიანი, ერთი მეტყინალი, ლარნაკის თავს ხელი დააფარა. რათა ვინმეს ნაჩქარეად თავის წინადადება არ ჩაეშვა და სენატს ასე მიმართა:

— თქვენგან მთელი ჩემი სიცოცხლის განმავლობაში ნდობით აღჭურვილს და ამით გამხნეებულს არ შემოძლია დავეთანხმო იმ საქმეს, რომ ცილდაწამებული დამნაშავის დასჯით ნამდვილი მკვლელობა ჩავიდინოთ და თქვენ, წმინდა

სამსჯავროს წინაშე დაფიცებულებმა, სამართლიანად არ სა-
ჯოთ, მატყუარა მონის მიერ შეცდომაში შეყვანილებმა ფიცი
გატეხით. თვითონ მეც ჩემი აზრი მოუფიქრებლად რომ
წარმომეთქვა, ღვთის პატივისცემას გავქეღავდი და სინდი-
სის წინაშე შეეცოდავდი. მოგახსენებთ, თუ როგორ იყო
საქმე.

9. არც ასე დადი ხანია, რაც ეს ბილწი ჩემთან მოვილა
ძლიერად მოქმედ შხამის საყიდლად და საფასურად ასი ოქ-
რო შენომძლია: მითხრა, საწამლაეი შკირდება ერთი განუ-
კურნავი სენით შეპყრობილი ავადმყოფისათვის. რომელსაც
სურს ბოლო მოუღოს თავის წაწებულ არსებობასო. ამ არა-
შხადის ლაყობამ და მისმა უხეირო ახანა-განმარტებამ და-
მევეკვა, სრულიად დარწმუნებულმა. რომ აქ რაღაც პორტ-
მოქმედება უნდა იყოს განზრახული-მეთქი. მიცემით კი მი-
ვეცი საწამლაეი, მაგრამ წარმოვიღერე მომავალი დაკითხვის
შესაძლებლობა, შეჰოძლეული თანხა მაშინ არ მივიღე და
ასე ვუთხარი: რომ შენგან შეჰოძლეულ ოქროთა შორის რამ-
დენიმე უვარკისი ან ყალბი არ აღმოჩნდეს. ამ პარკში ჩაყა-
რე, შენი ბეჭედი დაასვი, ხეალ კი რომელიმე გადაშურდა-
ვებლის თანდასწრებით შევამოწმოთ-მეთქი. დაშეთანხმა და
ფული დაბეჭდა. როგორც კი მოიყვანეს იგი სასამართლოში,
მაშინვე გავგზავნე კაცი ცხენით შინ, პარკის მოსატანად.
ახლა პარკი მოტანილია და შეჰიძლია წარმოვადგინოთ. დაე,
მან დახედოს და იცნოს თავისი ბეჭედი. როგორ შეუძლია
მოწამელა ძმას მიაწეროს, როცა საწამლაეი ამ გაიძვერა მო-
ნამ იყიდა?

10. მაშინ ეს ვერავი კანკალმა აიტანა, სახის ბუნებრივი
ფერი სიფითრით შეეცვალა, შთელ სხეულზე ცივმა ოფლმა
დაასხა, გაუბედავად ფეხს ინაცვლებდა, ხან აქეთ-იქით კე-
ფასა და შუბლს იფხანდა და კბილებდაკრეჭილი რაღაც გაუ-
გებარს ბუტბუტებდა. არაეინ. არ დაეკვდებოდა იმაში. რომ
იგი ბორტმოქმედების მონაწილე იყო; მაგრამ შალე ცბიე-
რება გაელეიდა, ჭიუტად ყველაფრის უარყოფა დაიწყო და
ირწმუნებოდა, მკურნალის ჩვენება ტყუილიაო. მკურნალმა
დაინახა თუ არა, როგორ ითვლებოდა შსაჯულების ღირსება
და მისი საკუთარი სინდისიც სახალხოვ იბღალღებოდა, გა-

ცხარებით უარყოფდა მზაკვრის ჩვენებას, სანამ ბოლოს მოხელეთა ბრძანებით მსახურებმა არაშხადა ზონის ხელებს არ დახედეს, მას რკინის ბეჭედი არ წაართყეს და პარკზე ანაბეჭდს არ შეადარეს; ამ შეღარებამ წინანდელი ეპეი განამტყა. მას ბერძნული ჩუეულებისდა მიხედვით არ აცდა არც ბორბალი და არც ბოქინტი, მაგია ამ არაჩუეულებზრავი უტიფრობით გადაიტანა ცემა და ცეცალით წამებაჲ კი.

11. მაშინ მკურნალმა თქვა:

— ჰერკულესს გეფიციებით, ნებას არ მოგცემთ, რომ თქვენ ღვთის განგების წინააღმდეგ ეს უღანანაშულო ყრამწილი დასაჯოთ და ჩენი მართლმსაჯულების დამცინაეი არაშხადა მკვლელობისათვის დაუსჯელი დატოვოთ. ახლა ამ საქმის დამამტყიცებელი აშქარა საბუთს წარმოვიდგენთ. როცა ეს ეერავი ჩემგან მომაკვლინებელი შხამის ყიდვას ცდილობდა, ვფიქრობდი, ჩემი ხელობისათვის შეუფერებელია ვინმეს დაღუბეა ან სიყვდილი-მეთქი, რადგან კარგად ვიცი, რომ სამკურნალო მეცნიერება ადამიანის მხოლოდ კეთილღვობას ეშახურება და არა დაღუბვას; მაგრამ შეშინებულმა, თუ მის თხოვნას არ შევასრულებდი, უადგილო უარით გზა არ გამეზნა ბორბტმოქმედებისათვის და სხვას არ მიეყიდა მისთვის საწამლაეი ან ხმლით, ან სხვა იარაღით არ ჩაედინა განზრახული მზაკვრობა, მიცემით კი მივეცი წამალი — მაგრამ ძილსმომგერელი, თავისი ნაკოტულა თვისებებით ცნობილი მანდრაგორაჲ, რომელიც სიყვდილივით ღრმა ძილს იწვევს. სრულებითაც არ არის საკეირველი, რომ გამწარებული ეერავი წამებას იტანს, რადგან მას ეს უფრო ვადვილება. ვადრე ის სასჯელი, რომელიც მან წინაპართა ჩუეულებისდა მიხედვით დაიმსახურა. თუკი ბავშვმა ჩემი ხელით დამზადებულა სასმელი შესვა, ის ცოცხალია, ისევენებს, მალე ნოიშორებს ძილის ბურქსს და ნათელ ქეეყანას დაუბრუნდება; თუ დაიდუბა და მკედარია, დაღუბვის მიწეზი სხვაგან უნდა ეეცოთ.

12. მოხუცის სიტყვა ყველამ ირწმუნა. მთელი ხალხი დიდი სისწრაფით დაიძრა აკლდამისაკენ, სადაც ყრმის სხეული ესვენა; არ იყო არც ერთი ადამიანი მოსამართლეთაგან, წარჩინებულთაგან და მდაბიოთაგანაც კი, რომ აღნი-

შნულ ადგილზე ცნობისმოყვარეობით არ წასულოყო. ამ, საკუთარი ხელით ახადა მამამ კუბოს თავი სწორედ იმ დროს, როცა შეილი ცოცხლდებოდა და სიკვდილის სამეფოდან ბრუნდებოდა. მამამ მაგრად ჩაიკრა გულში შეილი, ასეთი სიხარულის შესაფერ სიტყვებს ვერ პოულობდა, და იგი ხალხში გაიყვანა. ყმაწვილი როგორც იყო შეკრულა და შეხვეული დასამარხავ სულარაში, ისე წაიყვანეს სასამართლოში. ვერაგი მონისა და მასზე უფრო ვერაგი დედაკაცის ბოროტება გამომვლანდა, ქეშმარიტება სრულიად გამიშვლებული წარმოდგა. დედინაცვალს სამუდამო განდევნა მიუხაჯეს და მონას კი ძელზე გაკერა. ფული კი ერთხმად მიაკუთვნეს კეთილ მკურნალს, ასეთი შესაფერი ძილის წამლის დამზადებისათვის. ასე ღირსეულად დაამთავრა ღვთის განგებამ ეს შესანიშნავი, ცნობილი ამბავი იმ მოხუცის შესახებ, რომელსაც მოკლე დროში, თითქმის ერთ წუთში, უშვილოდ დარჩენის საფრთხე ელოდა და მოულოდნელად ორი ვაჟის მამად დარჩა.

13. მე კი ამასობაში, ოო, როგორ მათამაშებდნენ ბედის ტალღები! იმ ჭარბიკაცს, რომელმაც უსასყიდლოდ მიმოთვისა, სამსახურის მოვალეობის გამო რომში პატივცემული პიროვნებისათვის ბარათი უნდა წაეღო თავისი უფროსის ბრძანებით. მე თერთმეტ დინარად მიმიყიდა მეზობელ ვიღაც ორ ძმას, ძალზე მდიდარი ბატონის მონებს. ერთი მათგანი მეშაქარლაზე იყო და სხვადასხვანაირ პურსა და თაფლიან ნამცხვარს ამზადებდა; მეორე მზარეული იყო და სხვადასხვა არაჩვეულებრივი გემრიელი საკმაზით საკმელებს ორთქლში შუშავდა. ისინი ერთად ცხოვრობდნენ და საერთო მეურნეობა ჰქონდათ; მე კი დამავალეს იმ ჭურჭლეულობის ზიჯვა, რომელიც სხვადასხვა საქიროებისათვის და ხშირი მოგზაურობის დროს, პატრონს ყოველთვის თან დაჰქონდა ხოლმე. ისე რომ შესამე თანამცხოვრებად შევედი ამ ორ ძმასთან და აქამდე ჩემდამი ბედი ასე კეთილგანწყობილი არ ყოფილა. ჩემს პატრონებს ჩვეულებად ჰქონდათ, თავის პატარა ოთახში მდიდრული და შესანიშნავი ნაღმის შემდეგ ყოველგვარი ნარჩენის მოტანა. ერთს მოჰქონდა: ღორის ხორცის, ქათმის, თევზის დიდი ნაჭრები და მრავალი სხვა მსგავსი

კერძი. მეორეს — პური, ღვეზელი, ქაღები, ფუნთუშები, ნამცხვარი და მრავალი თაფლიანი ტკბილეული. ისინი კეტავდნენ თავის ოთახს და ძალ-ღონის მოსაყრეფად აბანოში ზილიოდნენ, მე კი ზეციდან ჩამოყრილი სანოვავით უზომოდ ვძლებოდი. მართლაც ხომ ისეთი სულელი ვიყავი არ ვიყავი, რომ ამ გემრიელი საჭმელსთვის ხელი არ შეხლო და გახევებული თივათ შევახშმა.

14. კარგად დიდხანს მშენებრად გამდიოდა ეს ქურდული ხრეკები, რადგან საქმეაო სოფრთხილით და აგრეთვე მრავლად მოპარაგებული სანოვავიდან უპნიშენელ ნაწილს ვიღებდი. პატრონებზეც არასგზით ექვი არ შეეპარებოდათ ვირის ასეთ მოქმედებაში. მაგრამ, აი, სრულიად დაიმედებულმა რომ ეს არ გამომცლავნებოდა. დავიწყე ჩემი ულუფის გადიდება და ყველაზე უკეთესის არჩევა. ველაპავდი ქონიან ნაქრებს და ტკბილეულით პირს ვიგემპრიელებდი ხოლმე, ისე რომ ძმები დაქვდნენ, თუცა არაფერ მსგავსს მე არ მანერდნენ, მაგრამ მით უმეტეს, ცდილობდნენ გაერკვიათ, თუ ვინ იყო ყოველდღიურ დანაკლისში დამნაშავე.

ბოლოს თავის გულში ერთიმეორეს აპრალებდნენ საძაგელ ქურდობას. გააძლიერეს მეთვალყურეობა, გააორკეცეს სიფხიზლე და ნაქრების თელაც კი დაიწყეს. ბოლოს და ბოლოს ერთმა მათგანმა ხატის თავი დაანება და მეორეს უთხრა:

— შენი მხრით ძალიან მართებული და კაცთმოყვარულია ასეთი საქციელი — ყოველდღე საუკეთესო ნაწილი აირჩიო, გაყიღო და ჩუმად ფული აგროვო, შემდეგ კი მოითხოვო დანარჩენი თანაბრად გაეიყოთო. თუკი საუროო მეურნეობა არ მოგწონს, შეგვიძლია ამაში გავეყოთ ერთიმეორეს, ხოლო დანარჩენში კი ძმური განწყობილება შევინარჩუნოთ, რადგან ვხედავ, თუ ერთმანეთზე ასეთი გულმოსული ვიქნებით, ბოლოს და ბოლოს, შესაძლოა, სამუდამოდაც წავეიჩხუბოთო.

მეორემ მიუგო:

— ჰერკულესს გეფიცები, მომწონს ასეთი თავხედობა: შენ ბაგეთაგან მომტაცე ეს საჩივარი ყოველდღიური ქურდობის შესახებ. თუცა გულმოსული ვიყავი, მაგრამ ამდენ ხანს იმიტომ ვდუქდი, რომ ღვიძლი ძმისათვის წვრილმანი

ქურდობის დაბრალება მრცხვენოდა. კეთილი და პატიოსანი, ხომ ორივემ ჩვენ-ჩვენი აზრი გამოვთქვიით, ახლა უბედურების დამხმარე საშუალება უნდა გამოინახოს, რათა ჩუქად გაგრძელებულმა შულმა ჩვენთვის არ წარმოშვას ისეთივე მტრობა, როგორც იყო შულღი. ეტეოკლესა და პოლინიკეს შორის.

15. ერთიმეორეს უსაყვედურეს. იფიცებდნენ, რომ ერთმანეთი არაფერში შოუტუებიანთ, არავითარი ქურდობა არ ჩაუდენიანთ და გადაწყვიტეს შეერთებული ძალით მათი დამხარალებელი ავაზაკი-მონახათ. წარმოუდგენლად მიაჩნდათ, რომ იქ მყოფ ვირს ყოველდღიურად ასეთი საქმელებით კვება შეძლებოდა, ან ოთახში ოდესღაც ფინეისის¹⁶ საზრდოს მომტაცებელი პარპიების-ოდენა ბუზები შეფრენილიყო. მიუბედავად ამისა, რჩეული ნაკრები ისევ ყოველდღე იკარგებოდა.

ამასობაში უხვი, ნოყიერი კვებითა და ადამიანური საქმელებით გამაძლარი გავსუქდი, კანი ქონისაგან დამირბილდა, ბალანმა ბრწყინვა დაიწყო. მაგრამ გარეგნობის ასეთმა გაუმჯობესებამ ცუდი სამსახური გაუწია ჩემს პატიოსან სახელს. ძმებმა ყურადღება მიაქციეს ჩემი ზურგის უჩვეულო სიფართოვეს, აგრეთვე იმას, რომ თივას მუდამ ხელუხლებლად ვტოვებდი და ფსაზლად დამიწყეს თვალყურის დევნება. ერთხელ ჩვეულებრივად დაკეტეს სახლი, თითქოს აბანოში მიდიოდნენ, თვითონ კი გააკეთეს პატარა ქუქოუტანა და იქიდან მეთვალყურეობა დამიწყეს. დაინახეს თუ არა, როგორ ვეცი კუთხეში დალაგებულ კერძებს, თავისი ზარალი დაივიწყეს და ვირის ღორმუტლობით გაკვირვებულებმა ხმამალაღი ხარხარი ატეხეს. დაუძახეს ერთს, მეორეს და ბოლოს მონებთ მთელი გროვა შეკრიბეს, რათა გართობილიყვნენ უაზრო ტვირთშიდავი პირუტყვის არნახული ღორმუტლობით. ყველამ ისეთი ხარხარი დაიწყო, რომ ახლო მიწავალ ბატონის ყურამდე მიაღწია.

16. ბატონმა გამოიკითხა, თუ რაზე იცინოდნენ შინაყმები. გაიგო თუ არა, რაშიაყო იყო საქმე, იმავე ხერხიდან თვითონაც შემოიხედა და დიდად ისიამოვნა: ბევრი სიცილისაგან შიგნეულობა ეტყინა. რომ უფრო ახლოს დავენახე, კარი

გალო და ოთახში შემოვიდა. ზოგიერთი ნიშნებით მომეჩვენა, რომ ბედმა უფრო გამილიმა, ვიდრე წინაა, გარშემო მყოფთა მხიარული განწყობილება ნღობას მინერგავდა, სრულებითაც არ დავიბენი და მშვიდად განეკარგობდი ქამას მანამ. სანამ ასეთი უჩვეულო სანახაობით ვაძხიარულებულმა ბატონმა თავის სახლში ჩემი შეყვანის განკარგულება არ გასცა. საკუთარი ხელითაც კი შემოიყვანა სასადილოში და უბრძანა ჩემთვის ცხელი ხელუხლები კერძები მოეტანათ. თუქვა საქლოდ ნასაუზმგეი გახლდით, მაგრამ მსურდა მისი ყურადღება და სიყვარული დამემსახურებინა, ხარბად დავეტაცე მოტანილ საჭმელს. მაშინ დაიწყეს მოდიქრება, კიდევ რა მოეტანათ, რას უფრო იშვიათად ქამს ვიჩიო და, გამოსაცდელად, თუ რამდენად მოშინაურებული და გამგონე ვყავი, სანელებლით შეკაზმულა სორტიკული, პილპალ-მოყრილი ფრინველისა და საღებოოდ დამზადებული თევზი შემომთავაზეს. ზოგელ დარბაზში ხარხარი გაიშა. ზოლოს ერთმა ხუმარამ დაიძახა:

— მოართეთ თანამესუფრეს რაიმე სასმელი
მასპინძელმა მხარი დაუჭირა:

— არც ისეთი სულელური ხუმრობაა ეს, შე თაღლითო, ადვილი შესაძლებელია, რომ ჩვენმა სტუმარმა ერთი თასი თ.ფლიანი ღვინის შესმაზე ღარი არ დაქვას. ეი, ბიჭო, — განაგრძო მან, — კარგად გამორეცხე ეს ოქროს თასი, ააესე ტკბილი ღვინით და ჩემს სტუმარს მოართე; ამასთანავე გადაეცო. რომ მე უკვე შეესვი მისი სადღეგრძელო.

თანამესუფრეთა მოლოდინმა უკიდურესობამდე მიაღწია. მე სრულიადაც არ შემშინებია, მშვიდად და მხიარულადაც კი მოვამჩრევალე ენის მსგავსად ქედა ტუჩი და ვეებერთელა თასი ერთი გადაკვრით დაეცალე. ატყდა ყოფინა და ყველამ ერთხმად განმრთელობა მისურვა.

17. ბატონი დღეად კმაყოფილი დარჩა. დაუძახა თავის მონებს. რომლებმაც შე მწყიდეს და ოთხმაგი ფაზი გადაიხადა: ჩემზე განსაკუთრებული მზრუნველობა მონობისაგან განთავისუფლებულ, თავის საყვარელ, საცაოდ მდიდარ კაცს მიანდო. იგი ნოყიერი და ადამიანური საზრდოთი მკვებავდა. ბატონის გულის მოსაგებადა და გასართობად გულ-

მოდგინედ მასწავლიდა სხვადასხვა თამაშობას, რასაც ბატონი ალტაეებში მოჰყავდა. უპირველეს ყოვლისა; მასწავლიდა იუდაეებზე დაყრდნობით მაგიდასთან ჭდომა, შემდეგ კი დაობა, უკანა ფეხებზე დგომით ცეკვაც კი და, ბოლოს, რაც ყველაფერზე უფრო საკვირველი იყო, კითხვებზე თავის დაქნევით პასუხის მიცემა. დასტურის შემთხვევაში თავს წინისაღენ ვხრიდი და წინააღმდეგ შემთხვევაში კი — უკან. თუ მწყუროდა, მერაქიფეს ვუყურებდი, ხან ერთი თვალისა და ხან მეორეს ჩაკერით თასს მოვითხოვდი. რა თქმა უნდა, ამის დასწავლა ჩემთვის ძნელი როდი იყო, კიდევაც რომ ირავის ეჩვენებინა, მაგრამ ადამიანური ჩვევები რომ უმასწავლებლოდ შემეთვისებინა, მეშინოდა ჩემი მოქმედების მეტი ნაწილი ავის მომასწავებლად არ ჩაეთვალათ, როგორც რაღაც საოცრება, ვინმეს ნაკუწ-ნაკუწ არ დავეჩეხე და ნოყიერი ნადავლის სახით ქორებისათვის არ გადავეგდე, ჩემი სახელი შორს გავარდა. ისე რომ ჩემმა საკვირველმა ნიჭმა პატრონს სახელი და დიდება შესძინა. აი, — ამბობდნენ მასზე. — ესაა ისეთი ვირის პატრონი, რომელიც მასთან ერთად პურსაც ქამს, კილაობს, ცეკვავს, ისეთი ვირის, რომელსაც ადამიანის ენა ესმის და რომელიც თავის გრძნობებს ნიშნებით გამოხატავს.

16. უპირველეს ყოვლისა, ახლა მაინც უნდა გაუწყოთ, რაც თავიდანვე უნდა შეთქვა, თუ ვინ იყო ჩემი პატრონი და სადაური ჩამოშავლობისა. მას თიასეს ეძახდნენ. ჩემი სამშობლო შაველი აქაიის პროვინციის სატახტო ქალაქი კორინთთ¹¹ არისო, — ამბობდა იგი. წარმოშობისა და ღირსების შესაფერისად თანამდებობიდან თანამდებობაზე გადადიოდა და ბოლოს პატრონისად დაენიშნათ ხუთწლიან თანამდებობაზე. ასეთი ბრწყინვალე თანამდებობის ღირსეულად მონაღობისათვის თავისი გულსევობის გამოსაჩენად გლადიატორთა სამღლიანი ბრძოლა უნდა მოეწყო. დიდებისა და სახელის განთქმის სურვილით პირველხარისხოვან ენოველთა და ცნობილ გლადიატორთა სასყიდლად თესალიაში წაივოდა. ყველა თავისი გეჰონების მიხედვით აირჩია, იყიდა და უკან გაბრუნებანს აპირებდა. მას არ უსარგებლოა მდიდრული ეტლებით, საკუთარი ოთხთვალა ეტლებიც კი არ ისურ-

ვა, რომელიც ბარგის ბოლოში ნაწილობრივ ღია და ნაწილობრივ დახურული მიჰყავდათ, არ ისურვა არც თესა-ლიელი ცხენებითა და არც გალური ბედაურებით მგზავრობა, რომელთა ჩიმი ძვირად ფასობს; შემამყო ჩე ოქროს ბალთებით, ფერადი ჩუღით, ალისფერი საოფლით, მოვერ-ცხლილი აღვირით, მოქარგული მოსართავით და მოწკრიდალე ევენებით; შემაჭდა ზურგზე და კმაყოფილებით ამბობდა. ყველაზე მეტ სიამოვნებას ის გარეპოება მგერის, რომ შემომძლია მისი ტარებაც და მასთან ერთად პურის ქამაცო.

19. გადავიარეთ ზღვა და ხმელი და კორინთოში ჩავე-დით. აუარებელმა ხალხმა იწყო თავის მოყრა, არა იმდენად თიასეს პატრიუსევიტო, როგორც მეგონა, რამდენადაც ჩემი ნახეის სურვილით, რადგან იმ ადგილებამდის ჩემზე ისეთი ქება-დიდება გავრცელებულიყო, რომ ზედამხედველის დი-დი შემოსავლის წყაროდ ვიქეცი. როცა შეამჩნევედა, დიდ-ძალ ხალხს განსაკუთრებული აღფრთოვანებით სურდა ჩემი რინების ნახვა, იმ წუთშივე კარს ჩაეცავედა, მათ ფასით სა-თითაოდ უშეებდა შიგ და ყოველდღიურად საკმაოდ დიდ თანხას აგროვებდა.

ერთხელ შეკრებილ ხალხში ვინმე მაღალი წოდების მდი-დარი ქალი აღმოჩნდა. მანაც სხეასავით გადაიხადა სანახავი ფული. დატკბა ჩემი ყოველგვარი ეშმაკობით, გაოცებიდან თანდათანობით არაჩვეულებრივ სქესობრივ აღტყინებაზე გადავიდა და ვერსად ხედავდა თავისი გიჟური სენის გან-მყურსავე საშუალებას, გარდა ჩემი ხვევისა მსგავსად ვირუ-ლი პასიუაასი². დიდი ჩილდო გადაიხადა და დაითანხმა ჩემი მცველი, რომ მისთვის ნება მიეცა ერთი ღამე ჩემთან გაე-ტარებინა. ჩემი მცველისთვის სულ ერთი იყო, თუ რა სიამოვნებას მიიღებდა ქალი ჩემგან, მხოლოდ ფულს დახარბდა და დათანხმდა.

20. ვისადიღეთ. პატრონის სასადილოდან ჩემს ბინაში გადავედით, სადაც ჩემი დიდი ხნის მომლოდინე ქალი დაგ-ვებდა. დიადო ღმერთებო! რა მშვენიერი და საუცხოო იყო სამზადისი! ოთხი საკურისი ჩვენი სარეცელისათვის იატაკ-ზე მრავალ პატარა რბილი ბუმბულით გატენილ ბალოშს აწვობდა, ტიროსის ძოწეულით და ოქროთი შემყულ საბანხ

საგულდაგულოდ შლიდნენ, მასზე ყრიდნენ მრავალ პატარა ყურისაღიშს, რისი ამოდებაც ქალბატონებს ლოყის და კეფის ქვეშ უყვართ ხოლმე. საჭურისებს არ სურათ დიდხანს იქ ყოფნით ქალბატონისათვის ხელი შეეშალათ. სწორი ოთახს კარი გაიკეტეს და გავიდნენ. შიგნით კი მოუღვარე სანთლების კაშკაშა სინათლე ღამის სიბნელეს ფანტაზია.

21. ქალმა ყველაფერი გაიძრო, გაიხსნა თვით ზორტი, რომელიც მშვენიერ ტუჩებს იჭერდა. სინათლისაკენ მიბრუნდა და თუთიან შიშვლო ქილიდან ნელსაცხებულთ სხეულის დახელება დაიწყო. შემდეგ მეც იქიდანვე ეს ნელსაცხებელი ყველა ადგალას უხვად წამისვა, თვით ცხვირის ხესტრებიც კი დამოხილა. აქან შემდეგ მაგრად მაკოცა, არა იმგვარად. საროსკობოში ანგარებიათი ქალი კრეფანგ სტუმარს რომ კოცნის ხოლმე, არამედ წმინდა გულთ, თან ტკბილად მელაპარაკებოდა:

— ზიყვარხარ, მინდიხარ, შენ ერთი ხარ ჩემთვის ძვირფასი, უშენოდ სიცოცხლე არ შემძლია, — და სხვა, რითაც ქალები თავის გრძნობას გამოთქვამენ და სხეებში ვნებას აღძრავენ ხოლმე. შემდეგ ლაგამში ხელი ჩაჰკიდა, თავისუფლად წაშომანვინა, რასაც უკვე შეჩვეული ვიყავი. დიდი სიამოვნებით დავმორჩილდი. არ ვფიქრობდი, რომ მოშინდებოდა რაიმე ძნელი და უჩვეულო საქმის შესრულება, მით უმეტეს ამდენი თავდაპერილობის შემდეგ ასეთ მშვენიერ და სიყვარულს მოწყურებულ ქალთან: ამასთანავე ჩემ მიერ ბლომად შესმული შესანიშნავი ღვინო თავში ამივარდა და ცეცხლიანმა მალამომაც ავხორცობის სურვილი აღმიძრა.

22. მაგრამ ძალიან მეშინოდა იმისა, თუ როგორ შევძლებდი ასეთი დიდი და უხეში ფეხებით ნაბ ქალბატონზე შედგომას, როგორ შევიძლებდი ჩემი ფლოქეებით ჩამებუტებთ ისეთი თოვლიერო თეთრი და ფაქიზი სხეული, რომელიც თითქოს რძისა და თაფლისაგან იყო შექმნილი, როგორ დაეკოცნიდი სურნელოვანი ცვარით ავარდისფერებულ პატარა ტუჩებს ჩემ ვეებერთელა ჩიჩვირითა და ქეასავით უხეში კბილებით, დაბოლოს როგორ შეუძლია ქალს, რომელსაც ავხორცობი

თუნდაც ქველრიბილთ ეწოდეს, ამ ზომის სასქესო ორგანოს მიღება? ვაი მე! ეტყობა, კეთილშობილი ქალბატონის დასახიჩრებისათვის დასაგლეჯად ნადირებს მიმიგდებენ და, ამგვარად, ჩემი პატრონის ზეიმის მონაწილე შევიქნები. ამასობაში ქალი მოფერებით სახელებს მიწოვებდა, განუწყვეტლივ მკონცნა, ნაზად მექლურტულებოდა, თვალებით მულაჟედა და ამგვარი შეძახილით აშთავრებდა: — ჩელში მკავხარ, ჩემო მტრედიკო, ჩემო ზღურა, — და ამ სიტყვებზე საქმით მიმტკიცებდა, თუ რამდენად უსაფუქლო იყო ჩემი მსჯელობა და უაზრო ჩემა შიში. იგი მკიდროდ მომხუტა და მთლიანად, უქეტნაყლებოდ მიშეიღო. როცა იგი წინააღმდეგობას ვაჩვენებოდა, ოდნავ უკან დაეიხუცი, მაშინ ის ვნებით აღვზნებული თვით მომიხლოვდებოდა. ზურგზე ხელებს შემოპნებებდა და უფრო მკიდროდ გადამენასკვებოდა ხოლმე, ასე რომ, პერკულუსს გეფიციებით, შეჩვენებოდა თითქოს რაღაცა მცელდა მისი ვნების დასაკმაყოფილებლად, და ჩემთვის გააჩვევები შეიქნა, რომ ტყუილად არ ყოფილა მინორტირას ღედა? პირუტყვზე შეყვარებული. ამგვარად, მთელი ღამე უძილოდ, შრომაში გავატარეთ. განთიადისას ქალმა დილის სინათლეს თავი ააოიდა და წაქრდა. მაგრამ ნორე ღამისაღის ჩემს მეველს იმავე ფასში მოუტრავდა.

23. ჩემს პატრონს ნაწილობრივ ქარვ გამორჩენისა და ნაწილობრივ თავისი ბატონისათვის ასალი საწაბობის მომზადების სურვილით ქალის ავტორიტული მისწრაფების საწინააღმდეგო არა პქონდა რა. დაუყოვნებლივ დაუხატა მან ბატონს მთელი ჩვენი სრუვათულის სურათი; ბატონმა უხვად დააჩილდოვა განთავისუფლებული მონა და მე საბალნო წარმოდგენისათვის მამზადებდა. მაგრამ, რადგან ჩემს მეუღლეს თავისი ღირსებანი იქ მონაწილეობის მიღების უფლებას არ აძლევდა და სქესით მონახვა ვი არასგზით არ შეიძლებოდა, გამოინახეს ერთი საცოდავი ბოროტმოქმედი ქალი; რომელსაც მტკიცებისაგან შექმნა პქონდა მისცილი და მთელი ხალხის თვალწინ, თეატრში, ჩემთან უნდა შეუღლებულიყო. გაუეგე, რომ მისი დანაშაული შემდეგში მდგომარეობდა:

მას ჰყავდა ქმარი, რომლის მანაც, თურმე სამოგზაუროდ მიდიოდა, თავისი ცოლი, ამ ყმაწვილის დედა, ორსულად

დარჩა. ცოლს უბრძანა, თუკი მას ქალი შეეჩინებოდა, ეს ნაყოფი მოესპო. როცა ქალს ქპრის არყოფნის დროს ვაგო დაეხვდა, ბუნებრივ მიერ მონიჭებული დედობრივი გრძნობით და სიბრალულით ამოძრავებულმა, ქპრის ბრძანებას ყური არ ათხოვა და ბავშვი ვასაზრდელად მეზობლებს მისცა. როცა ქმარი დაბრუნდა, მან უოხრა, ბავშვი უკვე მოკლულიაო. ქალი უკვე გასაღივარი შეიქნა; დედამ იცოდა, რომ მის ქმარს, რომელმაც არაფერი იცოდა, არ შეეძლო, მათი წარმოშობის შეაფერისი მზითვეი მიეცა. დედამ სხვა ვერაფერი აღონა და თავისი საიდუმლოება ვაჟიშვილს გაუმეღავნა. თანაც ეშინოდა, ვაითუ შემოსევეით ახალგაზრდული ცეცხლით აღაქვებ ყმაწვილს, რომელმაც თავის ღის შესახებ არაფერი იცოდა, საკუთარი ღის მიმართ ენება აღძვროდა. ყმაწვილქა, როგორც სამაგალითო პატივისცემელმა შეიღმა, წმინდად მოიხადა დედის წინაშე მორჩილებას ვალიცა და ღისადმი ძმის მოვალეობაც. ერთი სიტყვითაც არ გასცა ოჯახის საიდუმლოება, და თითქოს სხვისადმი ჩეულებრივი გულკეთილობით ყოფილიყოს გამსკვალული, მოიხადა ღისადმი აუცილებელი მოვალეობა, მიიღო თავის ქერქვეშ და თავის ქუარველობაში როგორც მეზობლის უბედური ობოლა, მალე ერთ თავის მახლობელ და საყვარელ მეგობარს მიათხოვა, საკუთარი ქონებრიდან მზითვეუ უბოძა.

24. მაგრამ სრული დუთისპოწმობით ვაკეთებელი ეს მწვენიერი და საუტუხოთ საქმე არ დაიშალ; პედის პოროქცი თვალისაგან, რომლის შეგუღიანებითაც ყმაწვილის სასღში ვეღური შუთონ მენაიბარა. ცოტა ხანში მისი ცოლი, სწორედ ის დედაკაცი, რომელსაც ახლა მხეცებთს მიერ ნეკმა ქქონდა მისიღილი, გოგონას, როგორც ვითომ თავის მოქიშვესა და ქპრის ხასას, ეჭვიანობა დაუწყო შემდეგ შეიძელა და ბოლოს მის წინააღმდეგ მსაკერობა განზრახა.

მან ასეთი ბოროტება მოიფიქრა:

მოპპარა ქმარს პეკედი, გაეღდა ქალაქგარეთ, გაგზავნა თავისი ერთგული მონა, რომელიც მზად იყო თავისი ერთგულების დასაწრკიცებლად ყველაფერი ცუდი ჩაეღინა, რათა მას ეცნობებინა ახალგაზრდა ქალისათვის, თითქოს ძმა

თავის მამულში წავიდა და მოუხმობდეს, თან დაუმატა, რაც შეიძლება მალე მარტო მისულიყო. წამოსვლა რომ არა ფერს დაეხრებოდა, სიტყვების დასამტკიცებლად ქმრისაგან მოპარული ბეჭედი გადასცა. ძმის ბრძანების აღმსრულებელმა ქალმა,—მხოლოდ მან იცოდა, რომ ეს სახელი შეეძლო ეწოდებინა მისთვის,—იცნო მისი ნიშანი, რომელიც უჩვენეს და ბრძანების თანახმად გზას მარტო გაუღდა. მაგრამ ტყუილის მახეში გაბმული ცბიერების ქსელში გაიხლართა; იქ, ამ პატივცემულმა, ეკვიანი სიმშაგით შეპყრობილმა შეუღლებ, მული გაამიშვა და მხეცურად გაშოლტა. შემდეგ, როცა ახალგაზრდა ქალმა ღრიალით აუხსნა, თუ რაში იყო საქმე, ძმის სახელს განუწყვეტლივ იმეორებდა, აღშფოთებით ურაცო შეძაობის ბრალდება და არწმუნებდა, რომ ყველაფერი ეს ცილიწამება იყო, რძალმა მისი არც ერთი სიტყვა არ დაიჭრა, ყველაფერი მოჩმახულად ჩათვალა, ხელი სტაცა მუგუზალს, შეარქო იგი უბედურს თედობეშ შუა და საცოდავმა ტანჯვით დალია სული.

25. გარდაცვლილის ძმამ და ქმარმა მაუწყებლებისაგან გაიგეს საშინელი სიკვდილის აზბავი. მოირბინეს, ქვითინით დაიტირეს ახალგაზრდა ქალის სხეული და მიწას ნიბარეს. ყმაწვილმა ვერ შეძლო დის ასეთი საცოდავი და დაუშახურებელი სიკვდილის გადატანა. ერთიანად მოიკვა იგი მწუხარებამ, ნაღველის ჩაქცევით აუად გახდა, სასტიკი ციხეცხელება დაემართა. ისე რომ თვით მას სჭირდებოდა მკურნალი და დახმარება. მეუღლე, როველმაც უკვე დიდი ხანია კანონის ძალით ამ სახელის წოდების უფლება დაკარგა, მოურიგდა ერთ ვერაგობით ცნობილ მკურნალს, რომელსაც საკვედრო-სასიცოცხლო ომებში მრავალგზის გამარჯვების დიდი სახელი ჰქონდა მოხვეჭილი, ისე რომ თავის მსხვერპლთა დიდი სიის შედგენა შეეძლო. ქალმა ერთბაშად მიაჩერა ორმოცდაათი ათასი ნესტერუცი, რათა მისთვის რომელიმე მსურათლმოქმედი შხაში მიეყიდა. ამგვარად, თავისი ჭმრის სიკვდილს თვითონ ყიდულობდა. მოთათბირებულნი სხვის დასანახაედ, თითქოს გულის მოსაბრუნებლად და ნაღველის დასაამებლად იმ ცნობილ სასმელს ამზადებდნენ, რომელსაც სწავლელები „წმინდას“ უწოდებენ, მაგრამ მის

მაგიერ ისეთი მიაჩნეს, რომ წმინდად შეიძლება მხოლოდ პროზერპინას ჩაეთვალა იგი. ოჯახის წევრებმა, ზოგიერთმა მეგობრებმა და ახლობლებმა უკვე თავი პოიყარეს. ექიმმა გულმოდგინედ შეაზავა წამალი და თასი ავადმყოფს შიამწოდა.

26. მაგრამ ამ ცბიერმა ქალმა თავისი ბოროტმოქმედების მოწმისგან განთავისუფლება და დაპირებული თანხის თავისთვის დატოვება მოინდომა. დაინახა თუ არა გაწევილი თასი, ექიმს უთხრა:

— პარეცემულო ექიმო, მანამდე ვერ მიეცეპ ჩემს ძვირფას ქმარს ამ სასმელს, სანამ საკმაო რაოდენობით თერთონ არ მოსვამ. რა ვიცი: შესაძლებელია შიგ რაიმე საწამლაეი ერიოს? ასეთ ჰქვიანსა და სწავლულ ქმარს არ შეუჩაყბოფს ის გარემოება, რომ მე, როგორც მოყვარული ცოლი, მეუღლის გადარჩენისათვის აუცილებელ სიფრთხილეს მივმართავ.

ამ სასტიკი ქალის ასეთი უნამუსობით უეცრად შეძრწუნებული ექიმი დაიბნა, დროის სიპიკრის გამო თავის მოქმედებისათვის მოფიქრების შესაძლებლობა დაკარგა. ეშინოდა შეიკრედენ თრთოლვას ან მერყეობას დამსწრეებში ეჭვი არ გამოეწვია და თასიდან სითხის საკმაო რაოდენობა მოსვა. ყმაწვილი დარწმუნდა, რომ საშიში არაფერი იყო და მისთვის მოტანილი სასმელი დალია. ექიმმა დაინახა თუ არა, როგორ შეტრიალდა საქმე, ცდილობდა, რაც შეიძლება მალე წასულიყო შინ, რათა დაღუული შხამის საწინააღმდეგო წამლის მიღება მოესწრო. მაგრამ ვერაგი დედაყაცი მას არ იმორებდა და ეუბნებოდა:

— სანამ ჩვენ ამ წამლის განმკურნავ მოქმედებას არ დავინახავთ, მანამდე ერთ ნაბიჯსაც ვერ გადადგამო. — როცა ექიმმა მას ევღრებიოთა და თხოვნით თავი მოაბეზრა, ძალაუნებურად გაუშვა. ამასობაში მიპალული სიკედილი მთელ შიგნეულობას წეავდა და სულ ღრმად, გულისაყენ მიიწევდა: სრულიად დაავადმყოფებულმა, უკვე ღრმა ძილმორეულმა სახლამდე ძლივს მიაღწია. ძლივს მოასწრო ცოლისთვის ყველაფრის თქმა. დაავალა მას, ამ ორმაგი სიკედი-

ლისათვის დაპირებული თანხა მაინც აეღო და კეთილმა ექიმმა მწარე ტანჯვით სული დალია.

27. მეტ ხანს არც ყმაწვილს უცოცხლია; ისიც გარდაცვალა. ცოლმა იგი ყალბი და ფარისევლური ცრემლით გააცილა. დასაფლავების შემდეგ ექიმის ცოლმა რამდენიმე დღე მიცვალებულთა წესების შესრულებისათვის შეიცადა. ბოლოს მივიდა და ორმაგი მკვლელობისათვის გასაძრწველო მოითხოვა. მაგრამ იმ დედაკაცმა თავის ხასიათს არ უღალატა, პატიოსნების ყველა წესი გათელა და მხოლოდ მისი აჩრდილი შეინარჩუნა. დიდად ალერსიანად პასუხობდა, დღსა და გულზე დაპირებებს აძლევდა, არწმუნებდა, დაუყოვნებლივ გადავიხდი დაპირებულ თანხასო, თან დაუმატა, რომ სურდა ამ სასმელის კიდევ მცირე რაოდენობა მიეღო, რათა დაწყებული საქმე დაემთავრებინა. რაღა ბევრი გავაგრძელო? ექიმის ცოლი ცბიერების მახეში გაება და მალე დათანხმდა. მას სურდა მდიდარი და წარჩინებული ქალის გული მოეგო. სასწრაფოდ გაემგზავრა შინისაკენ და მალე ჩააბარა ქალს შხამით სავსე მთელი კოლოფი. დედაკაცმა მთილო თუ არა ასეთი ძლიერი საშუალება განიზრახა სისხლიანი ხელები უფრო. ფართო ბოროტმოქმედებისათვის გაეშალა.

28. ახლანან გარდაცვლილი ქმრისაგან პატარა ქალი დარჩა. იგი ვერ ურიგდებოდა იმას, რომ კანონების თანახმად ქმრის ქონების ნაწილი ბავშვზე უნდა გადასულიყო, მისი წილი მემკვიდრეობის მითვისებისათვის შეიღის სიკვდილს გადაწყვიტა. იცოდა, შეიღების სიკვდილის შემდეგ მემკვიდრეობა დედებზე გადადიოდა. იმდენადვე ღირსეულმა მშობელმა, რამდენადაც ღირსეულმა მეუღლემ, გააწყობა საუბრე, დაპატიოვა ექიმის ცოლი და ეს უკანასკნელი თავის ქალიშვილთან ერთად საწამლავეთ დაღუპა. ბავშვს, რომელსაც უფრო სუსტი სუნთქვა, ნაზი და გაუმაგრებელი შიგნულობა ჰქონდა, მომაკვდინებელმა შხამმა სწრაფად მოუღო ბოლო. მაგრამ ძვრძნო თუ არა ექიმის ცოლმა, რომ მის ფილტვებში რგოლებად ვრცელდებოდა საბედისწერო სასმელის მტანჯველი მოქმედება, მაშინვე მიხვდა, რამოიაც იყო საქმე, მით უმეტეს, რომ ხშირმა სუნთქვამ ცხადზე უცხადე-

სად დაამტკიცა ეპეი. მან მაშინვე ქალაქის მმართველის სახლს მიაშურა. ალიაქოთზე მოცვენილი ხალხის თანდასწრებით პირობას იძლეოდა, რომ საშინელ ბოროტმოქმედს ამხელდა და თავის სიტყვებს ფიცით ამტკიცებდა. ამის გამო იგი მაშინვე შეუშვეს თვით ქალაქის მმართველთან და მანაც ყურადღებით მოუსმინა ქალს. მოასწრო თუ არა მუხანათი დედაკაცის ყველა სისასტიკის დაწვრილებით მოყოლა, უცებ თვალებში დაუბნელდა, ნახეერად ღია ბაგეები მოკუმბა, კბილებმა ხანგრძლივი ღრჭიალი გამოსცა და თვით ქალაქის მმართველის ფეხებთან უსულოდ დაეცა. ეს კაცი ბევრის მნახველი იყო და არ შეეძლო, თუნდაც მცირე ხნით დაეყოვნებინა, არ დაესაჯა ამდენი ბოროტმოქმედების ჩამდენი შხამიანი ექიღნა. მაშინვე დაიჭირა მისი მხეველები, აწამა და ისე გამოტეხა. ქალს მხეცებისათვის შესაქმელად მიგდება მიუსაჯა არა იმიტომ, რომ ეს სასჯელი საკმაო იყო, არამედ იმიტომ, რომ მისი ბოროტმოქმედების სხვა უფრო შესაფერი სასჯელის გამოგონება ვერ შეძლო.

29. იძულებული ვიყავი ასეთ ქალს კანონიერი ქორწინებით საჩაროდ შეეუღლებოდი. ამიტომაც დღესასწაულის დაწყებას დიდი შიშით მოველოდი. არა ერთხელ მინატრია სიკვდილი, რათა საპარცხვინოდ, მთელი ხალხის წინაშე, ასეთი ბოროტმოქმედი ქალის შეხებით არ შევბღალულიყავი. მაგრამ აღამიანის ხელებსა და თითებს მოკლებულს ჩემი მრგვალი ფლოქვებით არ შემეძლო, მახვილი მეშიშვლა, უბედურების მორევში პატარა იმედი მაინც მინათებდა. მაშინ კვლავ გაზაფხული იწყებოდა, ყველაფერი ფერადი კვირტებით იკაზმებოდა, კორდი ალიაფერ ტანსაცმელს იცვამდა, ღეროები მალე ეკლებით დაფარულ ქერქს ამოხეთქავდნენ, კეთილსურნელებას გაავრცელებდნენ, გამოჩნდებოდა ვარდები, რომელთაც შეეძლოთ კვლავ წინანდელ ლუციუსად ვექტოე.

აი, დადგა თამაშობების გახსნის დღეც; მე დიდი ზეიმით წამიყვანეს, ტაშის ცემით შემხვდა ხალხი და ცირკამდე მიგვყვა. პროგრამის პირველი ნაწილის დამთავრებამდე, რომელშიაც ფერხული შედიოდა, გალაყანთან გამაჩერეს და ზედ შესაბეღელთან ამოსულ მწვანე ბალახს მადიანად

ვგლეჯდი, თან ღია კარში ცნობისმოყვარეობით ხშირად ვი-
ყურებოდი. საამო სანახაობით ეტკებოდი.

ახალგაზრდობის პირველი ეშხათ გაბრწყინებული, საუ-
კეთესო ტანსაცმლით მორთული, მშვენიერი შესახედაობის
ვაჟები და ქალები რხევით მიმოდინდნენ და ბერძნულ ცე-
კვას, პირიკას, ასრულებდნენ; ხან მშვენიერი ფერსულით
ერთმანეთზე გადაწულნი სრულ წრეს ჰკრავდნენ, ხან დაკ-
ლაკნილი რკალებიეროთ ერთდებოდნენ, ოთხკუთხედალ შეგ-
როვდებოდნენ; წყება-წყებად სხვადასხვა მხარეს იფანტე-
ბოდნენ; ზავრამ, აა, საყვიროს ხმა გაისმა და დამთავრდა
ამ რთული შეერთებისა და განცალკევების შეხამება; ისინი
სხვადასხვა მხრით გაიფანტნენ. მთავარი ფარდა აიწია; თე-
ჯირები დაიკეცა და სცენა გამოჩნდა.

30. სცენაზე მსატერის მაღალი ხელოვნებით აღმართული
იყო ხის მთა, იმ იღის¹⁴ მთის მსგავსად, გრძნეულმა პომეროს-
მა რომ უმღერა; იგი დაფარული იყო ცოცხალი მწვანე ხე-
ებით. მთის მწვერვლიდან აღმშენებლის ხელით გაკეთებუ-
ლი წყარო კალთებზე რუებად მომდინარეობდა. რამდენიმე
თხა იქვე ბალახს წიწქნიდა. ფრიგიულ ყაიღაზე ზედა ტუ-
ნიკში გამოწყობილ ყრმს აზიურა, ნაოქებიანი წამოსასხამი
მოებურა, თავზე ოქროს მიტრა ედგა და ფრიგიელი მწყემ-
სის, პარისის მსგავსად, ფარას თვალყურს ალევნებდა. გამო-
ვიდა მშვენიერი ყრმა, რომელსაც მხოლოდ ეფების¹⁵ სამეფო
პანტიკა ქონდა მოსხმული და სხვა ტანსაცმელი არ ეცვა,
თვალისმომპირელი ოქროსფერი თმა ქონდა და ელულებს
ზორის ორი წყვილი პატარა ფრთა ესხა; ხელში რომ კვერ-
თხი ეჭირა. ეს იმას ნიშნავდა, რომ ეს მერკური იყო. იგი
ცეკვით მიუახლოვდა მას. ვინც პარისის¹⁶ გამოხატავდა, და
მარჯვენა ხელით ოქროს ვაშლი მიაწოდა, თან ანიშნა იუპი-
ტერას სურვილი, მოხდენილად შეჰმობრუნდა და ფვალთაგან
პიეფარა. მის შემდეგ გამოვიდა ქალღმერთ იფრონას მსგავ-
სი, კეთილშობილი შესახედაობის ქალწული, თავზე ბრწყინ-
ვალე ჭილა ედგა, ხელში სამეფო კვერთხი ეჭირა. სასწრა-
ფოდ გამოჩნდა მეორეც, რომელიც მინერვად შეიძლება
ჩაგეთვალათ; თავზე ზეთისხილის გვირაგინით შეპყვლი
ბრწყინვალე ჩაჩქანი ეხურა, ფარი მოქონდა და შეტს აქ-

ნედა. ისეთ შთაბეჭდილებას ახდენდა, როგორც ის ქალღმერთი ოპში.

31. მათ შემდეგ შემოვიდა სხვა; ბრწყინვალე სილამაზის იერით აშლანებდა, რომ იგი ვენერა იყო, ქალწულობის დროის ვენერა. ის დაუფარავი და გაშიშვლებული სხეულის სრულყოფილ მშვენებას გვიჩვენებდა, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ აბრეშუმის მსუბუქ ქსოვილს, რომელიც ქალობის მომჯადოებელ ნიშანს უფარავდა; ამ პატარა ქსოვილსაც კი ქარი სიყვარულით ეალერსებოდა, ხან ასწევდა და ორად გაყოფილ ნორჩ ყვავილს გამოუჩერდა, ხან ძლიერად დაუბერავდა, მაგრად მიაკრავდა ქსოვილს და საამური ნაკეთები გარკვევით გამოიხატებოდა; თვით ქალღმერთის ფერი სხვადასხვანაირი იყო: სხეული ისეთი თეთრი ჰქონდა, თითქოს ზეციდან ჩამოდიოდა, და წამოსასხამი ისეთი ლაუვარდისფერი, თითქოს ზღვაში ბრუნდებოდა. ყოველი ქალღმერთის გამომსახველ ქალწულს მხლებლები ახლდნენ: იუნონას კასტორი და პოლუქსი¹⁷, რომელთაც თავზე კვერცხის მსგავსი, ზევით ეარსკვლავით შემყული ჩაჩქანი ეხურათ (მაგრამ ეს ტყუპებიც ახალგაზრდა მსახიობები იყვნენ). მათ მიუძღოდათ ქალწული, რომელიც ფლეიტაზე იონიური ყაიდის სხვადასხვა მელოდიას უკრავდა. ქალღმერთი მწუყმის მოწიწებითა და ჩუმად მიუახლოვდა და კეთილშობილური მიპოხვრად გააგებინა, თუ იგი მას მშვენიერებასათვის ღილდოს მიანიჭებდა, მწუყმის მთელი აზიის მფლობელი გახდებოდა. მას კი, რომელიც საომარმა მორთულობამ ბინერად აქცია, ომის მოყვარულ ქალღმერთის საკურველთმზიდველი ორი ყრმა, შიში და სისასტიკე, ახლდა, რომლებიც შიშველი მახვილებით იმუქრებოდნენ. მათ მოკყეებოდა ყმაწვილი კაცი, იგი ფლეიტაზე საოპარ პანგებს უკრავდა და დაბალი ხმის ბუტბუტში შერეული მაღალი პანგების სტვენა მკვირცხლი ცეკვის სურვილს აღვიძებდა, მოუსვენრად თავს აქნევდა, მრისხანედ იუტრებოდა და უტიფარი, მოურიდებელი მიპოხვრით უჩვენა პარისს, რომ თუკი ლამაზებას შევიბრებაში გაამარჯვებინებდა, მწუყმის მისი დახმარებით გმირი და სახელგანთქმული მეომარი შეიქნებოდა.

32. მაგრამ, აი, ვენერა, რომელსაც ხალხი აღფრთოვანებული შეძახილით შეხვდა, ჩვილი ბავშვებით გარშემორტყმული და ტკბილად მომლიმარი მომხიბვლელად შუაგულს ცენაზე მოხდენილად შეჩერდა: იფიქრებდი, რომ მსუქანი-მსუქანი ფუნთუშა და თეთრყირმიზა ბიჭუნები — ეს არის ზეციდან ან ზღვიდან მოფრინდნენო: ფრთებით, ისრებითა და მთელი გარეგნობით ისინი სწორედ კუბილონებს ჰგვანდნენ; ხელში ისე ეჭირათ ანთებული ჩირაღდნები, თითქოს საქორწინო ნადიმზე მიმავალ თავის ქალბატონს გზას უნათებენო; იქვე ჩამწყრივდნენ თვალწარმატაცი უბიწო ქალწულები, აქ უნარნარესი გრაციები, იქ ულამაზესი პორები¹⁸. ისინი ყვავილებსა და გვირგვინებს ისროდნენ. თავისი ქალღმერთის დასატკბობად მშვენიერი ფერხული გააბეს და ქალბატონის სააწებლად პირველ გაზაფხულს. სალამს უძღვნიდნენ. მრავალლულიანი ფლეიტები ნაზად უსტვენდნენ ლიდიურ სიმღერებს. მაყურებელთა გულები მათ ტკბილად ააძგერეს. მაგრამ, აი, შეუდარებლად უტკბესმა ვენერამ ნელა დაიწყო მოძრაობა, ფლეიტის ნაზ ჰანგებს მოხდენილი მიმოხვრით იმეორებდა, თვალებს ხან მინაბავდა და ხან ვენებიანად გაახელდა, ისე რომ ხანდახან მხოლოდ თვალები განაგრძობდნენ ცეკვას. როგორც კი მოსამართლის წინ წარსდგა, ჰგავს, ხელების მოძრაობით ჰპირდებოდა, თუკი პარისი თავის მოჭიმულებთან მას უპირატესობას მიანიჭებდა, მაშინ იგი ცოლად ვენერასავით ლამაზ ქალს მიიღებდა. ფრიგიელმა ჭაბუქმა, ხელში რომ ვაშლი ეჭირა, გამარჯვების ნიშნად ქალღმერთს გადასცა.

33. რალა გაცვირვებთ თქვე გამოტყინებულებო, სასამართლოს მებრძოლებო, ტოგაში გამოწყობილო ძეგებო, ახლა რომ ყოველ მოსამართლეს, ქრთამით მოსყიდულს, განაჩენი გამოაქვს, როცა ქვეყნის დასაბამიდანვე ადამიანებსა და ღმერთებს შორის აღძრულ საქმეში მოხდა მიკერძოება და დიდი იუპიტერის მითითებით ამორჩეულმა შუამავალმა, სოფლელმა კაცმა, სიამოვნებით მოხიბლულმა მწყემსმა¹⁹, პირმოთნე განაჩენი გაპოიტანა და მთელი თავისი მოდგმა დასალუპავად გასწირა? ჰერკულესს გეფიცებით, მერმეც ასევე ხდებოდა: აქაელმა სარდლებმა ის განთქმული განაჩე-

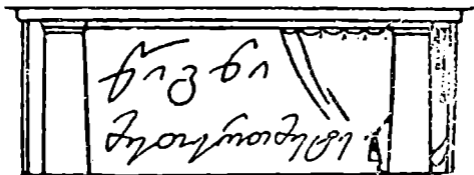
ნი გამოიტანეს და ბრძენსა და განსწავლულ პალამედეს³⁴ დალავი დასწამეს; ან მოვიგონოთ, როდესაც ბრძოლებში სახელმოხვეცილ უდიდეს აიაქსს ჩვეულებრივი ადაშიანი ულისე ამჯობინეს, რაღას იტყვიოთ იმ სახელგანთქმულ გადაწყვეტილებაზე, რომელიც გამოტანილია კანონიერების მოყვარე, ფრთხილი და ყოველგვარი ცოდნის ფუძემდებელი ათენელების მიერ? განა ღვთაებრივი სიბრძნის უხუცესს³⁵, რომელსაც თვით დელფოს ღმერთმა მოკედავთა შორის ბრძენი უწოდა, საძაგელი ბრბოს ცილისწამებითა და შუროით ბრალი არ დადევს, როგორც ახალგაზრდობას გამრუვენელს, როცა სინამდვილეში მათ აღვირახსნილობისაგან აკავებდა? განა იგი შხამიანი ბალახის წვენით არ დაიღუპა და არ დატოვა წარუშლელი სამარცხვინო ლაქა თავის თანამოქალაქეებზე, რომელთა შორის საუკეთესო ფილოსოფოსები ახლა მის წმინდა მოძღვრებას ეზიარნენ, თავის მისწრაფებაში უმაღლესი ნეტარებისადმი მხოლოდ და მხოლოდ მის სახელს იფიცებენ? მაგრამ ვინმემ ჩემი გულისწყრომისათვის რომ არ მისაყვედუროს და არ იფიქროს: აი, სწორედ ესლა გვაკლდა, ვირული მსჯელობა მოვისპინოთო, დაუებრუნდები მოთხრობის იმ ადგილს, სადაც შევჩერდი.

34. პარისის სამსჯავროს დამთავრების შემდეგ, იუნონა და მინერვა მათი ათვალწუნებისათვის ხელების ქნევით გულისწყრომას გამოხატავდნენ და დანაღვლიანებულნი, განარისხებულნი სცენიდან გავიდნენ. აღტაცებული ვენერა თავის სიხარულს მთელ ფერხულთან ცეკვაში გამოხატავდა. მაშინ მთის მწვერვალის რომელიღაც ფარული მილადან ზაფრანაშერეულმა ღვინის წყარომ ძირს ფრქვევა დაიწყო, ფართოდ გაშლილი მამოვარი თხები კეთილსურნელოვანი წვიმით დაასველა და მანამ ასხურა, სანამ მათი მატყლი, ბუნებრივად მუქი, ბევრად უფრო ლამაზი, მოყვითალო-ოქროსფერი არ გახდა. როცა მთელი თეატრი საამო სურნელებით აივსო, ხის მთა მიწაში ჩაინთქა.

აი, ქუჩაში გამოვარდა ერთი ჭარისკაცი და ქალაქის საპყრობილისაკენ გაემართა, რათა მთელი ხალხის სახელით მოეთხოვა იმ ქალის მოყვანა, რომელიც მრავალი ბოროტ-მოქმედებისათვის მხეცების შესაქმელად იყო განწირული

და ჩემთან შესაუღლებლად დანიშნული. გულმოდგინედ დაიწყეს მზადება ჩვენი საქორწინო სარეცელისა. რომელიც ბრწყინავდა, როგორც ინდოეთის ე. და ვაფუკი ბუჭხელე-ბის გროვით, მამზიდველა ამრეშუმის საბნით ათურაუბუ-ლი იყო. მე არა მარტო ყველანა თვალწინ სქესობრივი შეუღლებების სიტყვილი მწვეავდა, არა მარტო ამ შებღალუ-ლი და ბორბტოქმედი ქალს შეხება მეზიზღებოდა. არა-ჩემი სიკვდილისათ ძლიერ მეშინოდა ვაითუ: ჩვენი აღერისის დროს ერთი იმ მხეცოგანი-გამოეშვაო, რომელთა შესაქმე-ლადაც განწირული იყო ქალი. ვფიქრობდი: ხომ არ შეიძ-ლება წარმოვიდგინო. მხეცი ბღნებრივად იმდენად აზრიანი-ისუ დაგზოლი, ან ქამის დროს ისე თაეშეკვეებული ყოფი-ლიყო. რომ ჩემს გვერდით მწოლიარე დედაკაცი დაეთლი-თა და მე არ შექმებოდა, რადგან მსჯავრდაუღებელი და უღანაშულო ვიყავი.

35. იმდენად მოსალოდნელი სიტყვილი არ მანუხებდა, რამდენადაც ჩემი სიციცხლის შენარჩუნებაზე ზრუნვა. ამასობაში ჩემი მცველი სარეცელის სათანადო ვაწყობთ გაერთო. მსასურთა დანარჩენი ნაწილი სანადიროდ მზადე-ბას შეუღდა, ნაწილი კი მიმზიდველ სანახობას სქერებდა. ჩემი გეგმის შესრულებისათვის სრული თავისუფლება მო-მენიქა. არავის აზრადაც არ მოხელია, რომ ჩემისთანა მიში-ნაურებულ ვირს ყარაულობა დაქირდებოდა. ფრთხილად გავიპარე მახლობელი კარისაკენ და მივალწიე თუ არა მას, რაც ძალა და ღონე მქონდა მოვესვი. ექვსო მილი გავიბინე და მივალწიე კენხრეს, რომელიც კორინთოს ერთ-ერთ საუ-კეთესო ახალშენად ითვლება და ეგეოსისა და სარონის ზღვის პირას ძევა. მისი ნავსადგური გემთათვის ერთ-ერთი მყუდრო თავშესაფარია და ყოველთვის ხალხითაა სავსე. მაგრამ მე ხალხს გავურბოდი. ნაპირზე, წყლის ახლოს, განმარტობებული ადგილი ამოვიჩიე და დადლილი სხეუ-ლით დასასვენებლად რბილ ქვიშაზე ვავიშხლართე. მზის ეტლმა უკვე სადარაჯიზე უკანასკნელი ბოძი შემორკალა დღის იპოდროშზე, და სადამოს მყუდროებამ მშვიდი ძილი მომგყარა.

1. ღამის პირველი დარაჯობის დრო იქნებოდა, რომ მოულოდნელად კანკალით გამოვიღვიძე და სწორედ ზღვის ტალღებიდან ამომავალი სავსე და არაჩვეულებრივად მბრწყინავი მთვარე დავინახე. რადგან მე უნებლიეთ ღრმა ღამის მუნჯ იღუმალეებას ვიყავი ზიარებული და ვიცოდი, ზეციური ქალღმერთის უზენაესი მფლობელობა განსაკუთრებით შორს ვრცელდებოდა და მთელ სამყაროს მისი განგება მართავდა, რომ ღვთაებრივი მნათობის სასწაულებრივი ბრძანებები არა მარტო შინაურ და გარეულ ცხოველებს ამოძრავებდა, არამედ უსულო საგნებსაც კი, რომ ყოველი სხეული, მიწაზე, ზეცაში და ზღვაზე მის მატებასთან ერთად იზრდებოდა, ხოლო დაკლებასთან ერთად პატარავდებოდა, ყველაფერი ეს ვიცოდი და ვვარაუდობდი, რომ ამდენი ტანჯვით დაკმაყოფილებული ჩემი ბედი თუნდაც დაგვიანებულ ხსნის იმედს მაძლევდა, — გადავწყვიტე ვედრებით მიმემართა იქ მყოფ წმინდა ქალღმერთის შეფერილ სახისათვის. სიზარმაცე სასწრაფოდ მოვიცილე, მზიარულად ფეხზე წამოვიკვირი, განწმენდის სურვილით იქვე შეიღჯერ ჩავეყვი

თავი ზღვაში, რადგან ეს რიცხვი ჭერ კიდევ ღვთაებრივმა პითაგორამ რელიგიური წესებისათვის ყველაზე უფრო შესაფერისად ცნო, შემდეგ აღვაპყრე ძლევაშილი ქალღმერთისაქენ ცრემლით დანამული სახე და ასე დავიწყე:

2. — ზეციერო მფლობელო, — ხარ შენ ცერერა, ზორბლეულის სათნო დედა. რკოთი ძველებური მხეცური კვება რომ გააუქმე და ადამიანებს უფრო საამო საქმელი უჩვენე, ახლა რომ ელევსინის მიწა-წყალზე ბინადრობ, — ხარ ზეციური ვენერა, რომელმაც ამურის დაბაღებით დასაბამიდან ორი სხვადასხვა სქესი შეაერთე, ადამიანის მრდგნის გაგრძელება სამარადისოდ უზრუნველყავი და რომელსაც ახლა ზღვისპირა წმინდა პათოსში! თაყვანს გვცემენ. — თუ შენ ხარ ფებეს და, მშობიარობის დროს რომ საშველად მოდიხარ. ამდენი ხალხის აღმზრდელი და ეფესოს დიდებულ საკურთხეველში პატივცემული, ან პროზერპინა ხარ ღამის ყუფით თავზარდამცემი, შენი სამსახოვნებით რომ მოჩვენებათა თავდასხმას ამშვილებ, ქვესენლზე ბატონობ, სხვადასხვა ტევრში დახეტილობ და ბევრგან თაყვანცემული ხარ, ოო, პროზერპინა, შენი ქალური ბრწყინვალეებით რომ ყოველ სახლს აშუქებ, მხიარულ ნათესებს ნამიანი სხეუბით ასაზრდოებ და უმზეობის დროს საკუთარ უიმედო სინათლეს გვინაწილებ, — რაც არ უნდა გერქვას შენ, როგორი წესებით და სახითაც არ უნდა იყოს საჭარო შენი პატივისცემა, — ახლა, უკიდურეს გაჭირებაში მხსნელად მოჰივლინე, მერყევი ბედი განმიმტკიცე, მაკმარე მკაცრი უბილურებანი, მომეცი მშვიდობა და მოსვენება; მეყო ტანჯვანი, მეყო ბეტიალი! ოთხთხები ცხოველის ველური სახე განმამორე, დამაბრუნე ჩემს მახლობლებთან. მაქტბე ლეკოუსად! თუკი ჩემ მიერ შეურაცხყოფილი რომელიმე ღვთაეზ შეუწყნარებელი სიმკაცრით ვღივნის, სიკვდილი მაინც მეღირსოს, თუ სიცოცხლე არ მიწერია.

3. ამგვარი მოთქმაშერეული ლოცვის შემდეგ ხელახლა წინანდელ ადგილზე დავეშვი და ჩემი მოქანცული სული ძილვა შეიპყრო. თვალის მოხუკვაც კი ვერ მოვასწარი, რომ უცებ ზღვის შეაგულიდან აჰაღლდა ღვთაებრივი სახე, რომელსაც შეეძლო თვით ზეცის მკვიდრთა შორის მოკრძა-

ლება შთაენერგა. შემდეგ ჩემს თვალებს წარმოუდგა მორევიდან თანდათანობით მისი გასხივოსნებული სახე. ვეცდები გადმოგვცეთ ეს გამოცხადება, თუკი ადამიანის სიტყვიერი სიღარიბე თხრობის შესაძლებლობას მომცემს, ან თუ თვით ღვთაება გარდამოვიღებს ენაწყლიანი მკვერპეტყველების უხე ნიქს.

უწინარეს ყოვლისა, ღვთაებრივ კისერს უკან თავისუფლად და მსუბუქად ეყარა კულულებად დაწყობილი ხშარი, გრძელი თმა. ქოჩორს უმშვენიებდა ყოველგვარი კრელი ყვაილების გვირგვინი. ამასთანავე სწორედ შუაზე, შებლს ზევით, სხივებს აფრქვევდა მრგვალი ფირფიტა, როგორც სარკე ან, უკეთ, მთვარის ქალღმერთის უტყუარი ნიშანი. მარჯვნივ და მარცხნივ წრეს აგვირგვინებდა მალა აწვდილი გველები და პურის თათაეები, ყველაზე მალა წაპოწეული... მრავალფეროვანი თხელი ბისონით, როგორც ხან თეთრად ლივლივებდა; ხან ზაფრანისფრად მოჩანდა, ხან ალისფერი ვარდივით ბრწყინავდა. მაგრამ ყველაზე მეტად გამაკვირვა შავმა წამოსასხამმა, რომელიც შავი ბრწყინვალეობით გამოირჩეოდა. სხეულზე შემოხვეული მარჯვენა თეძოდან მარცხენა მხარზე და იქიდან ზურგზე ისე გადადიოდა, როგორც რომაული ტოგა, უკან გადმოკიდებული იყო ხშირ ნაკეცებად და ბოლოებზე ფოჩები ლამაზად ჰქონდა შემოვლებული.

4. ნაპირებზე ამოქაოვილი ჰქონდა მოკაშკაშე ვარსკვლავები. შუაში სავსე მთვარე ალისებურ ბრწყინვალეობას აფრქვევდა. იქ, სადაც ეს საუცხოო წამოსასხამი ფართო ტალღებად ეფინებოდა, ამოქარგული იყო იმ ყვაილებსა და ნაყოფების ერთიანი ყვაილწნული, როგორიც კი არსებობს ამ ქვეყნად. ხელში მას ეჭირა ერთიმეორისაგან განსხვავებული საგნები. მარჯვენა ხელში ეჭირა სპილენძის საჩხარუნო, რომლის მრგვალად მოხრილი, ვიწრო ძირი შუაზე პატარა ჯოხებით იყო გადაქდობილი და სამჭერ შერხევის შემდეგ გულშემზარავ ხმას გამოსცემდა. მარცხენა ხელზე ეკოდა პატარა ნაეის მსგავსი ოქროს თასი, რის ტარზეც, წაღმიდან, უზომოდ გაბერილ კისრიან ასპიტს ჰქონდა თავი წამოწეული. კეთილსურნელოვან ფეხებზე ეცვა გამარჯვების

პალმის ფოთლებისაგან დაწნული ფლოსტები. ასეთი სახით, ასეთი მორთულობით, ბუნებრივი არაბეთის სურნელებით მსუნთქაქვა ღვთაებრივი წინასწარმეტყველება მაღირსა:

5. — აი, ლუციუს, შენს წინაშე ვარ შენი ვედრებით აღელვებული, ბუნების ნივთთა დასაბამი, ყველა სტიქიონსაა ქალბატონი, მარადიულობის წინამორბედი. ღვთაებათა შორის უპალესი, გარდაცვლილთა სულების მფლობელი, ზეცის მკვიდრთა შორის უპირველესი, ყველა ღმერთთა და ქალღმერთების ერთსახეობა, რომლის ხელქვეითაა ლაქვიარდოვანი ცის თალი, ზღვის განმკურნავი ქროლვა, ქვესკნელის სავალალო დეჰილა. ჩემი ერთობსება მრავალგვარი სახეობით, სხვადასხვა მორთულობით და სხვადასხვა სახელითაა სამყაროს მიერ პატივდებული, იქ, ფრიგიელები, კატობრიობის პირმშონი, პესინუნტის ღვთაებათა დედას მიწოდებენ, აქ, ატიკის მკვიდრნი — კეკროპიულ მინერვას, იქ, ზღვისპირა კვიპროსელები — პაფოსის ვენერას, კრეტელი მშვილდოსანნი — დიქტინის დიანას, სამ ენაზე მოლაპარაკე სიცილიელები — სტიქსის პროზერპინას, ელვესინელები — უძველეს ქალღმერთ ცერერას, ზოგნი — იუნონას, სხვები — ბელონას, ჰეკატეს, სხვებიც — რამნუსიას, მაგრამ ეთიოპელები, რომელთაც აღმომავალი მზის პირველი სხივები სხვებზე ადრე უნათებს, და ძველი ცოლნით მდიდარი არიელები და ეკვიპტელები, რომელნიც სათანადოდ პატივს მკებენ, მიწოდებენ ჩემს ნამდვილ სახელს — მფარველ ისიდას. მე, სათნო და მსწრაფლმშველელი, შენს გაქირვებას თანაგრძნობით გამოვეცხადე. შეწვევით ტირილი და ჩივილი, უკუაგდე მწუხარება, ჩემი განგებით შენთვის ხანის დღე იწყება. ყურადღებით პრისპინე დარიგება. დღე, ამ დამისგან რომ დაიბადება, ოღითგანვე ჩემდამია მოძღვნილი. ზამთრის ცუდი ამინდები მთავრდება, მშუოთეთრე ტალღები წყნარდება, ზღვა ცურვისათვის ხელმისაწვდომი ხდება და ჩემი ქურუმები ჩემთვის წყალში უშვებენ ჯერ კიდევ დაუბუღებელ ნავს, როგორც ზღვაოსნობის სიასღეს. ამ წმინდა წეს ჩვეულებას მშვიდად და სათნაობით ელოდე.

6. იცოდე, რომ ჩემი დარიგების თანახმად მთავარ ქურუმს საზეიმო სელის დროს მარჯვენა ხელში, რომლითაც

მას სისტრი უჭირავს, კარდების გვირგვინი ექნება. აუჩქარებლად პისწი-მოსწრე ხალხი, პროცესსას მხნელ შეუერთდი, ჩემი ნებათუის თანაზნულ სულ ახლოს ფრთხ-ლად მივიქურუშთან. თითქოს შენ მისი ხელზე კოცნა გწავლავს. მიწყვიტე ვარდები და იმავე წუთში ეს ჩემგან დიდა ჩნის მუძულეზული საქაველი პირველეთის ტყევი პოქმობე. ნეჩათრისა გეშინია: ამ დარჩეების შესრულება იოლია. ახლა, შენ რომ გესაუბრები, სხეკანაც ეიქოფები, ჩემ ქურუშთან, და ძილში ვადრთბილებ, რაც უნდა მოზდეს და როგორ უნდა მოიქცეს. ჩემი ბრძანების თანაზმად ბრბო მიიწ-მო-წევა და გზას დაგიცლის. შენი საქაველი შესაედეაობა არა-ეს არ შე-აძრწუნებს მხიარულა, საღლეასწაულლო სვლინა და საზეიმო სანახაობების დროს და შენი მოსალოდნელი გარდაქმნა არავის ექება და შურს არ აღუძრავს. მაგრამ კარვად დარხს.ოზე, სამუდამოდ გულში შეინახე: მთელ დანარჩენ სიცოცხლეს, უკანასკნელ ამოყენესამდე, მე შემოწწირავ. სამართლიანობა მოითხოვს, რომ მას, ვისი მოწყალეზაც ადამიანეზთან დაგა-ბრუნებს, მთელი შენი სიცოცხლე გუთვნოდე. ჩემი მფარ-ველობით ბედნიერად და სახელოენად იცხოვრებ, როცა ცხოვრების გზას დაასრულებ და საიქიოს წახეალ, იქაც კი, იმ მიწის ქვეშ, სიბნელის გამჟანტველ აქერონტს. სტიქსის საიდუმლოებათა მეფეს, იყით ელისეს მინდვრებში მტხოვრებს დამინახავ და შენს მწყალობელს ხშირად თაყვანს გეცმ-ხოლმე: თუკი სამაგალითო მოთმინებით, წესების შესრუ-ლებითა და მტკიცე უბიწოებით ჩვენი ღეთაებრიობის გულს მოიგებ. იცოდე, მხოლოდ ჩემს ხელშია ვანსაზღვრული ვა-ლის შექდეგ, შენი სიცოცხლის გახანგრძლივება.

7. უძლეველმა ღეთაებამ თავისი გასახარელი წინასწარ-მეტყველება დაასრულა და გაჭრა. ძილთან ერთად ყოველ-გვარი შიში მომშორდა და სიხარულისაგან ოფლში გაწუწუ-ლი ფეხზე წამოვიქერი. უძლეველი ქალღმერთის ასე ცხა-დად ხილვის გამო გახარებულნი ზღვაში ჩაყუყუყულავდი და, რათა მისი შალალი მითითებანი არ დამკიწყებოდა, შეზ-სიერებაში თანმომდეგობით აღუადგინე ყველა დარჩეება. შალე დამის ბურუსი გაიფანტა, ოქროს მზე აღმობრწყინდა, წმინდა დღესასწაულისათვის შეკრებილი ერი გამოჩნდა და

ყველა ქუჩა ხალხით აივსო. მე ხომ მიხაროდა და, გარდა ამისა, გარდა ჩემი შინაგანი სიხარულისა, მეგონა, რომ გარშემო ყველაფერი განსაკუთრებით ხარობდა. ყოველგვარი ცხოველი, ყველა სახლი, თვით ნათელი მზეც, სიხარულით საესედ მეჩვენებოდა. გუშინდელი სიცივის შემდეგ, წყნარი, მზიანი ამინდი დადგა, გაზაფხულის სითბოთი მოხიბულულმა მოქიკვიე ჩიტებმა ტკბილი ვალობა მორთეს, აღიდებდნენ ვარსკვლავთა დედას, წელიწადის დროთა მშობელს. თვით ხეებიც კი, როგორც ნაყოფიანი ჭიშისა, რომლებიც უხე მოსავალს იძლევიან, ისე უნაყოფონიც, მარტო ჩრდილს რომ იძლევიან, სამხრეთის სუნთქვის გამო მწვანე ფოთლებით იმოსებოდნენ, ტოტებს ნელა არხევდნენ და წყნარად შრიალებდნენ. დიდ ღელეთა ხმაური მიწყნარდა, ვეებერთელა ტალღები ჩადგა, ზღვა მშვიდად ესალბუნებოდა ნაპირებს, შავი ღრუბლები გაიფანტა, აკამყამდა მოწმენდილი, ნათელი და ლაქვარდოვანი ცა.

მ. აი, გამოჩნდნენ დიდებული პროცესიის პირველი მონაწილენი, ყოველი მათგანი თავისი გემოვნებისა და არჩევანის მიხედვით იყო ჩაცმული. ერთი, სარტყელშემოკრული, მხედარს გამოხატავდა; მეორე, შემოკეცილი წამოსასხამით, ფლოსტებით და შუბით, მონადირეს წაჩობადგენდა; მესამეს — ოქროთი მოვარაყებელი ფეხსაცმელი და აბრეშუმის კაბა ეცეა. იგი ძვირფასეულობით იყო შექმული, თმა ღამაზად ქონდა დავარცხნილი და ნარნარი სიარულით ქალს კბაძავდა. შემდეგ გამოვიდა ვიღაც აბჯრით, ჩაჩქანით. ფარიოთ: და შახვილით შეიარაღებული, თითქოს გლადიატორთა ბრძოლიდან ახალი მოსული ყოფილიყოს. იყო ისეთიც, რომელიც ძოწვეულ სამოსელში იყო გამოწყობილი, ხელთ ლიქტორის კონები ეპყრა და თანაწილებობის პირის როლს ასრულებდა, და ისეთიც, რომელიც განიერი წამოსასხამით, ფეხსაცმელით, კევრთხითა და თხის წვერით ფილოსოფოსს კბაძავდა; ერთში წებოწასქელი ჭოხებითა და ძვის მიხედვით ფრანველებზე მონადირეს იცნობდით, მეორეში კი, ანკესის მიხედვით — მეთევზეს. იქვე დახურული ტახტრეანიით, როგორც პატივცემული მანდილოსანი, მოშინაურებული ძუღათეი მოჰყავდათ; მოქსოვილი ქედით და ზაფრანისფერი

ფრიგიული ტანსაცმლით მორთულ შაიშუმს ოქროს თახე
ქონდა გამოწვდილი და მწყემსს განიმედეს გამოსახედად
დაჩაჩანაკებული მოხუცის გვერდით, მიწებებულფრთებიან
ვირიც მოდიოდა: ერთი ბელეროფონტს ჰგავდა, მეორე —
ჰეგასს და ორივე სიცილს იწვევდა.

9. იმ დროს, როცა ეს სასაცილო ნიღბოსნები ხალხს აო-
თობდნენ და ადგილიდან ადგილზე გადადიოდნენ, მხსნელ
ქალღმერთის განსაკუთრებული პროცესიაც დაიძრა. მხეველ-
ბი სუფთა წამოსახამებით ბრწყინავდნენ, სხვადასხვაგვარ
სამკაულით თვალს ახარებდნენ და გაზაფხულის გვირგვინე-
ბით იყვნენ მორთულნი. ზოგნი იმ გზას, რომელზედაც წმინ-
და პროცესია მიდიოდა, თავიანთი კალთებიდან ამოღებულ
ყვავილებით ჰფენდნენ, სხვებს — ზურგს უკან ბრწყინვალე
სარკეები ეკიდათ, რათა წინ მიმავალ ქალღმერთს მის უკან
მთელი უწმინდესი მხეველობის დანახვა შეძლებოდა. ზოგი-
ერთებს ხელში სპილოს ძვლის სავიარცხლები ეკირათ, ხე-
ლებს იმგვარად ამოძრავებდნენ და თითებს იმგვარად ხრიდ-
ნენ, თიფქოს ქალბატონს თმას უვარცხნიდნენ და უწყობ-
დნენო. სხვები კი საუცხოო ბალზამითა და კეთილსურნელო-
ვანი სითხით ქუჩებს რწყავდნენ. გარდა ამისა, ორივე სქესის
დიდძალი ხალხი ფარნებით, ჩირაღდნებით, სანთლებითა და
ხელოვნური სინათლის ყოველგვარი წყაროებით ზეციურ
მნათობთა დასაბამს აღიდებდა. საღამურები და ფლეიტები
უტკბეს მელიოდებს სტვენდნენ, მომჯადოებელ მუსიკას
ქმნიდნენ. მათ მოსდევდათ რჩეულ ახალგაზრდათაგან შემ-
დგარი, შესახედავად საამო გუნდი, რომელთაც თოვლივით
თეთრი ხალათები და საამური ბრწყინვალე ტანსაცმელი ეც-
ვათ. ისინი მღეროდნენ ტბილ სიმღერას, რომლის სიტყვები
და მელიოდა კამენათა წყალობით დახელოვნებულმა პოე-
ტმა შექმნა, საგალობელი უფრო მნიშვნელოვანი საღმერთ-
მსახურო ჰიმნების დაწყებაზე მიუთითებდა. მიდიოდნენ დი-
დი სარაპისისადმი მიძღვნილი მესტივირენიც; მათ მარჯვენა
ყურისაკენ მიმართული თავისი საკრავები ირიბად ეკირათ
და რამდენჯერმე ასრულებდნენ ღვთაების ტაძარში შემოღე-
ბულ საგალობელს. მათ მოჰყვებოდა ბრავალი მსახური,

რომლებიც იუწყებოდნენ წმინდა პროცესიისათვის გზიდან დაკლავი საჭიროო.

10. იქვე მიდიოდნენ ღვთიურ საიდუმლოებათ ზიარებულნი, ყოველგვარი ასაკისა და მდგომარეობის, მბრწყინავი სელის ტანსაცმელში მორთული ქალები და კაცები. ქალებს ლამაზად დავარცხნილ თმაზე გამჭვირვალე თავსაფრები ეხურათ, კაცებს მთლიანად გადახორტილი თავები უბრწყინავდათ; დიდი რელიგიის მიწიერი მნათობნი, სპილენძის, ვერცხლისა და ოქროს სისტრების ელარუნათაჲ კი გულშემზარავე ხმებს გამოსცემდნენ. ბოლოს გამოჩნდნენ საიდუმლოებათა უმაღლესი მსახურები; მათი, მკერდით სელის თეთრ ქამარშემორტყმული ტანსაცმელი ქუსლებამდე ეცემოდა. ყოელისშემძლე ღეთაებათა საპატიო ნიშნები მიქონდათ. პირველს ხელში ეჭირა ანთებული, მოკაშკაშე ლამპარი. იგი სრულებით არ ჰგავდა იმ ჩვენ ლამპარებს, რომელთაც სუფრაზე საღამოობით უყიდებენ ხოლმე. ის ოქროს ნაწივი იყო, შუაში ნახურეტი, საიდანაც ამოდიოდა ძალიან ფართო ალის ენა. მეორეც პირველივით იყო ჩაცმული და ორივე ხელით თითო „ღახმარებად“ წოდებული საკურთხეველი მოქონდა, რომელთაც ეს სახელი უმაღლესი ქალღმერთის ღახმარე განგებამ მისცა. მას მიჰყებოდა მესამე, რომელსაც ოქროსაგან მოზღენილად გაკეთებული ფოთლებიანი პალმა მოქონდა, და აგრეთვე მერკურის კვერთხი. მეოთხე მარცხენა ხელისგულგამოწვდილი საპართლიანობის განსახიერებას გამოხატავდა. იგი ბუნებრივად სუსტია, არც ეშააკობითა და არც მოხერხებულობით არის დაჯილდოებული. ანტიკვამ მარჯვენა ხელზე უფრო შეეძლო განსახიერებინა საპართლიანობა. მასვე მოქონდა ძეძუსავით მრგვალი ოქროს ჰორქელი, რომლიდანაც რძეს ასხურებდა. მესხეთეს დაფინისტრეტებიანი ოქროს სანიავებელი⁸ ეჭირა, სხვას კიდევ ამფორა.⁹

11. მალე გამოჩნდა პროცესია ღმერთებისა, რომელთაც ადამიანური ფეხებით სიარული ენებებინათ. აჲ, შირის რომგვრელი. ზეცისა და ქვესენელის შუაშავალი ანკბისი: მას ჰქონდა ხან პნელი და ხან ნათელი სახე მაღლა აწეული ძაღლის დრუნჩი. მარცხენა ხელში კვერთხი ეჭირა, და მარჯვე-

ნით მწევანე პალმის ტოტს არხედა. უკან ყოვლისშემობელი ქალღმერთის ნაყოფიერების სიმბოლო, ყალყზე შემდგარი ძროხა მოჰყავდა მხარზე გაღებული ერთ ღმერთმსახურთაგანს და ნეტარი ტვირთის ქვეშ მსუბუქად და ლამაზად მოაბიჯებდა. მეორეს დახურული სკივრი მოჰქონდა, რომელშიც დიდი მოძღვრების დაურღვეველი იღუმალემა იყო მოთავსებული. მესამეს თავისი ბედნიერი კალთით — ზეციური ღვთაების პატივცემული გამოსახულება; იგი არ ჰგავდა არც შინაურ ცხოველს, არც ფრინველს, არც მხეცს, არც ადამიანს, არამედ ისე მოხერხებულად იყო მოწყობილი, რომ თვით უცნაურობით მხილველთ მოწიწებას აღუძრავდა და ღრმა ღუმლით მაღალი რწმენის გამოუთქმელ შინაარსს შეიცავდა. წმინდა ოქროსაგან შემდგენიარად იყო გაკეთებული: ეს იყო ხელოვნურად გამოხევენილი მრგვალფსკერიანი, გარედან ეგვიპტური მხატვრობით შემკული ლარნაკი, ზერელი მაინცდამაინც მაღლა არ ჰქონდა და იქიდან გრძელი ცხვირი გამოდიოდა; მეორე მხარეს ძალიან მოხრილი ფართო ტარი. ამ ტარზე შემოკვანძული და აღმართული იყო ქრელი გველი, რომელსაც გაებერა ზევით აწეული ქაცვადფარული კისერი.

12. ყოვლად მოწყალე ქალღმერთის მიერ დაპირებული ბედნიერი საათი დადგა. მოახლოვდა ჩემი მხსნელი ქურუმი, რომელსაც ღვთაებრივი წინასწარმეტყველების თანახმად ქალღმერთისათვის მარჯვენით მოჰქონდა სისტრი და ჩემთვის — გვირგვინი, ქერკულესს გეფიცებით, ჩემს მიერ დასახურებული გვირგვინი. ამდენ ტანჯვათა გადატანისა და ამდენი ხიფათის გამოცდის შემდეგ დიდი ღვთაების სურვილით მკაცრ ბედთან ბრძოლაში გამარჯვებული გამოვიდი. მიუხედავად იმისა, რომ დიდმა სიხარულმა აღმიტაცა, მაინც არ აუჩქარებულვარ, რადგან მეშინოდა, ოთხთუხი ცხოველის გამოჩენას ღვთისმსახურების წესიერება არ დაერღვა; თავმდაბლად, მშვიდად, ადამიანის სიარულს მივბაძე, ღვთის ნებით გზას მითმობდნენ და ხალხში გვერდულად თანდათან გზა გავიკელიე.

13. ქურუმი კი, როგორც სინამდვილეში ვხედავდი, გაფითრებული იყო და უკვირდა, თუ ყველაფერი ისე როგორ

ხდებოდა, როგორც მას ჰქონდა დავალებული. მაშინვე შე-
ჩერდა, გამოწია მარჯვენა ხელი და ჩემს პირთან გვირგვინი
მოიტანა. მე ავკანკალდი, გული ძლიერად ამიძვერდა, დაწ-
ნული ვარდებით გაბრწყინებულ გვირგვინს ზარბაღ ვსტაცე
პირი, და რადგან დაპირების აღსრულებას ვეცნურათებოდი,
შევეპყე. ღვთაებრივმა წინასწარმეტყველებამ არ მომატყუი-
ლა — მომშორდა ცხოველის საზიზღარი ნიღაბი. უპირველეს
ყოვლისა, მაგარი, კუჭუყიანი მატყლი გაქრა, შემდეგ უხეში
ტყავი დარბილდა, უზარმაზარი მუცელი დაპატარავდა, ფეხის
გულებზე ფლოქეები ცალკეულ თითებად დაიყო, ხელებმა
ფეხების სახე დაკარგა და თავისი ძალად დანიშნულებისა-
მებრ ზევით აიწია, გრძელი კისერი დამოკლდა, ხაზა და თავი
დამიმრგვალდა, ვეებერთელა ყურებმა წინანდელი ზომა
მიიღო, ქვასავით კბილები დამიპატარავდა, როგორც ადა-
მიანს, და კუდი, რომელიც ყველაზე მეტად მტანჯავდა, უკვა-
ლოდ გაქრა! ხალხი გაკვირდა, ღვთისმშობსავე ადამიანებმა
თავიანი სცეს უზუნაეს ღვთაებას მისი ძალის ამდენად ცხა-
დად ხილვის გამო; საოცარ სიზმრად ეჩვენებოდათ ყველა-
ფერი და ჩემი ასეთი უეცარი გარდაქმნის დანახვაზე საერთო
შეძახილით ერთსულოვნად აღაყრეს ზეცისაკენ ხელები, და
ადიდებდნენ ქალღმერთის დიდებულ მოწყალებას.

14. მე კი დიდი საოცრების გამო გაეშეშდი, გაუნძრევ-
ლად და ჩემად ვიდექი, გული ამევაო მოულოდნელი და დი-
დი სიხარულით, არ ვიცოდი, როგორ დამეწყო და წარმო-
მეთქვა ჩემთვის უჩვეულო ბგერები, როგორ უფრო მოსა-
ხერხებელი იქნებოდა დაბრუნებული ლაპარაკის უნართ
სარგებლობა, რა სიტყვებითა და გამოთქმებით გადამეხადა
მადლობა ქალღმერთისათვის მისი ქველმოქმედების გამო.
ქურუმმა, რომელმაც, როგორც ჰგავს, თავიდანვე განგებით
იციოდა ჩემი უბედურებანი, თუმცა დიდმა სასწაულმა ისიც
გააკვირვა, მაგრამ მაინც ბრძანება გასცა, რათა უპირველეს
ყოვლისა სხეულის დასაფარავად ჩემთვის სელის ტანსაცმე-
ლი მოეტანათ, რადგან მომცილდა თუ არა ბოროტი ვირული
გარსი, ისევ ისე შიშველი ვიდექი, რამდენადაც შემეძლო
თქმობაში მოვიყუნტე და გადაქობილი ხელებით შეძლების-
დაგვარად ბუნებრივი საფარველით ემაღავდი სიშიშველეს.

ერთმა ღმერთმსახურთაგანმა მაშინვე გაიძრო ტუნიკი, საჩქაროდ გადამატვა. ქურუმი ალერსიანად მიყურებდა და, პერკულესს გეფრეებით, ღეთაებრივი საოცრებით გაშკვავლულმა ასე დაიწყო:

15. — აი, ლუციუს, ამდენ ყოველგვარ ტანჯვათა შემდეგ, შენს თავზე დატეხილ ამდენ უბედურებათა და რისხვის შემდეგ, დიდი ქარიშხალის გადატანის შეჰდეგ, მშვიდ თავშესაფარს, შენი მოსვენების მყუდრო ნავსადგურს, წმინდანთა მოწყალების საკურთხეველს მიაღწიე. არამდ ჩაგვიარა შენმა შთამომავლობამაც, მღვთმარობამაც და თვით სწავლულობამაც, რომელიც შენ გახასიათებდა, ვინაიდან ახალგაზრდულმა ვნებიანობამ სიამოვნების მონად გაგზადა და უადგილო ცნობისმოყვარეობისათვის საბედისწერო ჩილდო მოგვრზო. მაგრამ ბრმა ბედმა, რომელიც უარეს-უარესი ზიანებით გტანჯავდა, დღევანდელ ნეტარებამდ მოგიყვანა. დაე, წავიდეს იგი და იმძვინვაროს, თავისი სისასტიკისათვის მას სხვა მსხვერპლის მონახვა დასჭირდება. მათთვის, ეინც თავისი სიცოცხლე ჩვენი უზენაესი ქალღმერთის სამსახურს შესწირა, დაძლუპველი შემთხვევა აღარ მოხდება. რა ისარგებლა სასტიკმა ბედმა, როცა შენ ავაზაკებისა და მხეცების ხელში ჩაგაგდო, მონად გაგზადა, სასტიკ გზებზე ყოველი მიმართულებით და ყოველდღიურად სიკვდილის მოლოდინში გატარებდა? აი, სხვა თვალხილულმა ბედმა თავისი კალთა გადაგაფარა, რომლის ბრწყინვალე ნათელი სხვა ღმერთებსაც კი გზას უნათებს. დაე, შენს სახეზე ამ საზეიმო ტანსაცმლის შესაფერი სიხარული აღიბეჭდოს! გახარებული შემოუერთდი მხსნელი ქალღმერთის პროცესიას, რომელიც ამჟამად კვლავ გზას განაგრძობს! დაე, დაინახონ უღმერთოებმა, დაე, შეიგნონ თავისი გზაკვალის აღრევა: აი, განვიღო უბედურებათაგან განთავისუფლებული, მაღალი ისიღის განგებოთ გახარებული, ბედზე გამარჯვებული ლუციუსისი მაგრამ საიმედოდ და კარგად რომ დაიცვა თავი, წმინდა მეოპართა რიგებში ჩაეწირე (რისთვისაც შენ დიდი ხანი არაა, რაც მოწოდებული ხარ), ამიერიდან შენი თავი ჩვენს მომსახურებას შემოსწირე და ნებაყოფლობითი ქვეშევრდომობის უღელს

დაიდგი. დაიწყებთ თუ არა ქალღმერთის მომსახურებას, საკმარისად დატკბები შენი თავიანუფლების დიდი ნაყოფით.

16. ასე მიწინასწარმეტყველა დარჩაინელმა ქურუმმა, სულს ძლივს ითქვამდა და დადუმდა. მე ევეე შენუფრთღი წმინდა რიგებს, ღვთაებრივ პროცესიას გავყვები. ყოველი მოქალაქისათვის ცნობილი გავხდები, საერთო ყურადღების საგნად ვიქცევი. ჩემზე ერთმანეთს უთითებდნენ, თავს აქნევდნენ და მთელი ხალხი ლაპარაკობდა: აო, ის, ვისაც ყოვლისშემძლე ქალღმერთის უზენაესმა ღვთაებრიობამ დღეს ადამიანის სახე დაუბრუნა, სწავლულეს გევიცებით, ბედნიერი და სამგზის ნეტარია იგი, უთუოდ განვლილი ცხოვრების შეუზღველობითა და რწმენით ისეთი მსყენიერი ზეციური მფარველობა დაიხსახურა, რომ თავის თავის მეორედ დაბადებასთანავე კერძოხელსა შორის ჩაირატხა.

გაკვირებელი ხალხს მზიარულ შეძახილში, ნელის სიარულით, ზღვის ნაპირის სწორედ ამ ადგილს მივუახლოვდით. სადაც ამას წინათ ვირის სახით ვიწვექი. იქ ხარისხების მრებელი დააწევს წმინდანთა გამოსახულებანი. უზენაესმა ქურუმმა უწმინდესა ბაგთ წმინდა ლოცვები წამოთქვა, ჩიკადღანი აანთო, კვერტბითა და გოგირდით დაუწყო წმინდა ყოველ მხრივ ეგვიპტურ ყაიდაზე აქრელებულ, მოზღვნილად გაკეთებულ საცერეულ სურათებიან ნავს და გაწვენდ-ლი ქალღმერთს მიუძღვნა. ამ ბედნიერ ნავზე აურიად-და ოქროს ასობით მოქარგული ბრწყინვალე იალქანი, რომელზედაც ახალი ცურვის წარმატებით დაწყების სურვილი იყო გამოთქმულა. ანძად აღმართული იყო სააშო სანახავი გაბრწყინებული მრგვალი ნაძვი. ბატის ყელივით მოზრილი ხოზლდის ბოლო ოქროს ფურცლებით იყო დაფარულა, და ნავს ტანი მთლიანად სუფთად გათლილა ნათელი ტუიის გაკრალელებული ხისაგან იყო გაკეთებულა. როგორც ზაარე-ბული, ისე უზიარებელი ხალხი ერთიმეორეს ასწრებდა კეთილსურნელოვანი ზალახებიანი კალათებისა და სხვა მსგავს შესაწირავების მოტანას; წყალზე რძის შეჭამანდი შიასხურეს, როცა ნავი გულუბვი ძღვნითა და შეწირული მსხვერპლებით აივსო, ღუზასთან საბელი გადაქრეს, ნავი თანამგზავრ ნელ ნიავს მიანდევს და ზღვაში გაუშვეს. როცა იგი მანძილმა

ჩვენ თვალთაგან თითქმის მიატარა, მზიდაეებმა ისევ წმინდა მივთები აიღეს, რომლებიც თან მოიტანეს, ხელახლა სათანადო პაროცისია შეაღვივნეს და ჩქარი ნაბიჯით ყველანი ტაძრისაკენ გაბრუნდნენ.

17. როცა ტაძართან მვედით, უზენაესი ქერემი, ისინიც, ვისაც წმინდა გამოსახულებანი ჰქონდათ და აგრეთვე ვინც აღრევე წმინდა საიდუმლოებას იყო ზიარებული, ქალღმერთის საკურთხეველში შევიდნენ და გამოსახულებანი, რომლებიც ცოცხალი გეგონებოდათ, ხარისხებისა და მიხედვით დააწყვეს. ერთი მათგანი, რომელსაც ყველანი მწერაღს ეძახდნენ, კარის პაჩდაძირ დადგა, შორწვია ძაქტოფორების¹⁰ კრება — ანე აწოდებოდა ეს ბრწყინვალე კოლეგია — ავიდა ამაღლებულ ადგილზე და წიგნში უზენაესი მმართველის კეთილდღეობაზე, ძაქტოცენელი სენატის, რომელიც მხედართა, მთელი რომელია ზალხის ხომალდებმა და მებომალდეებზე და მთელი სახელწიფოს ქვეშევრდომებზე ჩაწერაილი. ლოცვების კითხვა დაიწყო. კითხვა ბერძენული წესის მიხედვით დაამთავრა შემახალით¹¹... დასწრეთა შემახილის მიხედვით, ეს სიტყვები ყველაფრის კარგად შესრულებას ნიშნავდა. სიტყვლით აღვსილ ზალხს ხელში შეფოთილილი წმინდა ხეების ტოტები და გვირგვინები ეჭირა. კვარცხლქეზე მდგომ ქალღმერთის ვერცხლას ქანდაკების ტერფები დაკოცნეს და შინისაკენ გაეშართნენ. მე კი კარ გადავწყვიტე. თუნდაც ერთი ნაბიჯით მოემორებულაყავი იმ ადგილს და ქალღმერთის გამოსახულებას. მის თვალმოუშორებლად განვილილ უბედურებებს ვიგონებდი.

18. ამასობაში მტრინავი ხმა არ აყოენებდა და თავის ფრთებს არ ასვენებდა. ჩემს სამშობლოში მანერვე ლაპარაკი დაიწყო, ღვათებრივი განგების ჩემდამი შეუღარებელ მოწყობებაზე და შესანაშნავ ბედზე. ბოლოს ნეგობრებმა, მონებმა და ყველამ, ვინც კი ჩემთან ნათესაურად იყო დაკავშირებული, განიქარვეს დარდი, რომელშიც ჩემი სიკვდილის ყალბმა ცნობამ ჩაადლო ისინი და მოულოდნელი სიხარულით აღვსილნი სხვადასხვა საჩუქრით ჩემთან მოემუხებოდნენ, რათა ქვესენელიდან მზის სინათლეზე დაბრუნებული დავენახე, მე მათი ნახვის იმელი უკვე დაქარბული

მქონდა და ძლიერ გავიხარე, მათ ღირსეულ ძღვენს სიაშოვნებით ვეძებოდა, ისე რომ ჩემმა ახლობლებმა წინდახედულად უხეად მოამზადებინათ ყველაფრით, რაც აუცილებელია გაუქმრებელი არსებობისათვის.

19. მათთან ლაპარაკით გული ვიჭერე, თითოეულ მათგანს ცალ-ცალკე ვუამბე განვიღო უბედურებაზე, ახლანდელ სიხარულზე და მთელი ჩემი მადლიერი ყურადღება კვლავ ქალღმერთს მკვამრად; ტაძრის გაღვანში დროებით საცხოვრებლად სახლი დავიქირავე, ჯერ კიდევ დაბალი რიგის ღმერთმსახურებას ვესწრებოდი და დიდი ღვთაების დაუღალავ თავგანსაცემელ ქურუმებს არ ვშორდებოდი. ერთი დამე და ერთი სიზმარაც კი არ გამივლიდა ისე, რომ ქალღმერთი არ შეხილა და ბრძან რჩევა-დარიგება არ მიმელო; ხშირი ბრძანებით მაწმენებდა ვზიარებოდი მის საიდუმლოებას, რომლისათვისაც დიდი ხანია დანიშნული ვიყავი, თუმცა ამის შესრულების დიდი სურვილი მწყავდა, მაგრამ წმინდა თრთოლვა მაკავებდა, რადგან ძალიან ძნელ საქმედ ვთვლიდი ღმერთმსახურის წოდება მიმელო და თავშეკავების აღთქმა მიმეცა, რომელიც ყოველგვარი შემთხვევით სავსე ცხოვრებაში ავცილი შესასრულებელი როდია. ვფიქრობდი ყველაფერ ამაზე, და თუმცა მოუთმენლად მსურდა კურთხევა მიმელო, მაგრამ ჩემი გადაწყვეტილების შესრულებას მაინც ყოველდღე ვაყოენებდი.

20. ერთხელ. ღამით მეზმანა, თითქოს ჩემთან უზენაესი ქერუმი მოვიდა და კალთით რაღაც მოპიტანა. შევითხვამე, თუ რა არის ეს და საიდან-მეთქი, მიპასუხა, რომ ეს ჩემი ბედრი იყო თესალიიდან და, აგრეთვე, ჩემი მონა კანდიდე მიბრუნდებოდა. გამოვიღვიძე. დიდხანს ვფიქრობდი, რადგან ძალიან კარგად მანსოვდა, რომ არასოდეს არ მყოლია მონა სახელად კანდიდე, მაგრამ მაინც მეგონა, რომ გამოგზავნილი ბედრი რაიმე სარგოს ნიშნადა. მოუსვენარი და გაკვირვებული, თუ საიდან უნდა მომსვლოდა რაიმე მოსაკითხი, დილით ტაძრის გაღვანს ვუცდიდი. როცა თოვლივით თეთრი ფარდები ორივე მხარეს გადაიწია, ქალღმერთის პატრიცულმულ გამოსახულებას ჰიმნით მივესალმეთ. ქურუმმა ღმერთმსახურება შეასრულა, რიგრიგობით ჩამოიარა ყველა

სამსხვერპლო, წარმოთქვა საზეიმო ლოცვანი, ამოიღო იღუმალი წყაროდან წყალი და თასიდან აქურა; ღმერთმსახურებმა ყველაფერი წესების მიხედვით შეასრულეს. მიესალმნენ აღმომავალ მზეს და გამოაცხადეს, დღის პირველი საათი. ჭერ კიდევ ფოტიდას მაცდურ მახეში გაბმამდე ჰიპატაში დატოვებულ მსახურებს ჩემი თავგადასავალი გაეგოთ და უეცრად მოვიდნენ, ცხენიცი მოიყვანეს თან, რომელიც მრავალგზის გადასულყო ხელიდან ხელში და ბოლოს იმ ნიშნის მიხედვით მოენახათ, რომელიც მას ზურგზე ქქონდა. ჩემი სიზმარის გრძნეულმა ჩვენებამით უფრო გაჰაკვირვა, რომ გარდა სიზმარში ნაწინასწარმეტყველებ სახეირო დაპირებისა „მონა კანდიდე“ დაბრუნებულ თეთრ ცხენს ნიშნავდა.

21. ამ შემთხვევის შემდეგ კიდევ უფრო გულმოდგინედ შეეუღდექი რელიგიურ მოვალეობათა აღსრულებას, რადგან აწყყმონი ქველმოქმედებით ჩემი მომავლის იმედი ძლიერდებოდა. დღითი დღე მეზრდებოდა სურვილი კურთხევა მიმეღო და უზუნაეს ქურუმს თხოვნით თავს ვაბეზრებდი, რათა ბოლოს და ბოლოს წმინდა ღამის იღუმალეზას ვზიარებოდი. იგი, თავისი სიღარბაისლითა და რელიგიური წესების მტკიცე დაცვით ცნობილი, ისე მშვიდად და ალერსიანად უვლიდა გვერდს ჩემ დაეინებას, როგორც მამებს აქვთ ხოლმე ჩეულებსა თავიანთი ბავშვების უდროო სურვილის შეჩერებისა. შეუზნებოდა, რომ დღეც კი, როცა დანიშნული პიროვნების შეწირვა შესაძლებელი იქნება, ღეთაებრივი მითითებით უნდა იქნეს ნაჩვენებო, ქურუმიც კი, რომელმაც საიდუმლოება უნდა შეასრულოს, იმავე განგების მიერ აირჩევა და ზიარებისათვის აუცილებელი ხარჯებიც ამგვარადვე წესდებოდა. ამისდა მიხედვით იგი ფიქრობდა, რომ უნდა მოერიდებოდა სიხარბესა და ქირვეულობას, მოთმინებით აღკვეთილიყავი და თავი ამერიდებინა ორივე უკადურესობისათვის: თუ დამიძახებდნენ—არ დამეყოვნებინა, ბოლო დაუძახებლად—არ აგრქარბულოყავი. ძნელი მისაძებნიც იყო ქურუქთა შორის ისეთი ადამიანი, დასალუპავად იმდენად თავზე ზელალებული, რომელიც გაბედავდა ქალღმერთის განსაკუთრებული ბრძანების გარეშე, ასეთი უტიფარო, მკრეხელური მოქმედება ჩაედინა და თავი სასიკვდილოდ გაეწირა რადგან

ქვესკნელის გასაღებისა და ხსნის თავდებობაც ქალღმერთის ხელშია. ეს ჩვეულება ნებაყოფლობითი სიკვდილისა და სამაგალითო ხსნის შესაღარისადაა დაწესებული, ქალღმერთს ჩვეულებაა აქვს თავის ერთგულნი აირჩიოს მათ შორის, რომელთაც უკვე ცხოვრების მიმდინარეობა დაასრულეს და უკანასკნელი ამოწმების საზღვარს მიაღწიეს; მათ უკვე შეუძლიათ მტკიცედ დაიკვან საიდუმლოებათა იდუმალება და ღვთაების ნებით შეწირულთ, როგორც ხელშეორედ დაბადებულებს, კვლავ ხსნისაკენ გზის დაწყების საშუალება ეძლევათ. ისე რომ, ზეციური ნიშნებისათვის უნდა მეცადა, თუმცა უზენაესი ღვთაების ცხადი და უმაღლესი მითითებით სანეტარო სამსახურისათვის უკვე მოწოდებული და დანიშნული ვიყავი. ამიტომაც ტაძრის დანარჩენ მსახურებთან ერთად აკრძალული და უწმინდური საქმელებიდან თავს ვიკავებდი, რათა მით უფრო ვალე ვზიარებოდა უწმინდესი სარწმუნოების ფარულ საიდუმლოებებს.

22. ასეთი იყო ქურუმის სიტყვები და ჩემი მორჩილება მოუთმენლობით კი არ ირღვეოდა, არამედ სანაქებო სიჩუმით, ყოველდღიური გულითადი სამსახურით წმინდანს თავი ვისცემდი. ყოველას შემდეგ ქალღმერთის მხსნელმა სათნოებამ უქმად არ მალოდინა: არ დამტანჯა საქმის დიდი ხნით გადადებით, ერთ ბნელ ღამეში ნათლად მიბრძანა და ცხადად გამომიძეღავნა, რომ ჩემი დიდი ხნის ნანატრი დღე დგებოდა, რომელიც უდიდეს აღთქმასთან დამაკავშირებდა, და მაუწყა, თუ რა თანხა დამიჯდებოდა ზიარება; მაუწყა ისიც, რომ წმინდა სახეებთან ჩემს შესაერთებლად ვარსკვლავთა მეოხებით არჩეული იყო თვით მითრა, მისი უზენაესი ქურუმი, რომელსაც ჩემთან აკავშირებს მნათობთა რაღაც ღვთაებრივი ნათესაობაო.

უზენაესი ქალღმერთის ასეთი და მსგავსი საამო სიტყვებით გახარებულს უკვე თვალი აღარ მომიხუჭავს, განთიადის პარველი შუქის შემოსვლისთანავე ქურუმის სენაკისაკენ გავეშურე; სწორედ ზღურბლთან შევხვდი (სახლიდან გამოდიოდა), მივესალმე და გავყევი. უკვე ვაპირებდი აღმინდელზე უფრო დაუინებით მომეტხოვა მისთვის, რო-

გორც მოვლისათვის, კურთხევა, მაგრამ თვით მან ჩემი დანახვისთანავე მომიძახა:

— ოჰ, ჩემო ლუციუს, ბეჯნიერი და ნეტარი ხარ, რადგან ზეცის მფლობელმა ასეთი წყალობის ღირსი გავხადი რად ჯგაბარ უქმად, თვით შენ რაღად აუცილებ? აი, ღვება შენთვის დიდი ხნის ნანატრი დღე, საკუთარი ხელით გაზიარებ მრავალსახიანი ქალღმერთის მომსახურების უწინდეს იღუმალებას.

კეთილმა მოხუცმა თავისი ბარჯვენა მხარზე დამადო და მაშინვე დიდი შენობის კარიბჭისაკენ წამოყვანა; იქ კარის გაღების საზეიმო წესები და დილის ღმერთმსახურება შეასტულა. საკურთხევლის წიაღიდან გაუგებარი ასოებით დაწერილი წიგნები გამოიტანა; წიგნის ნიშნები ხან სხვადასხვა ცხოველის გამოხატულებით¹² წმინდა ტექსტს შემოკლებული სიტყვებით გადმოსცემდა, ხან რგოლიერ დახვეული, სხვადასხვა ნასკვთა და გადაწული ხაზით¹³, მოუსკენარ ცნობისმოყვარეობას კითხვის იღუმალ აზრს უმელაგებდა. აქედან წამოიკითხა მან იმ მოვალეობათა შესახებ, რომელიც გკისრებოდა მას, ვინც საიდუმლოებას უნდა ზიარებოდა.

23. მაშინვე ფულის დაუნანებლად ნაწილობრივ მე და ნაწილობრივ ჩემმა მახლობლებმა ვიყრდეთ ყველაფერი. რაც წესებისათვის საჭირო იყო. ბოლოს ქურუმმა გამოაცხადა, დანიშნული უამი დადგაო და წმინდა მეორეხელთ გარშემორტყმული მახლობელ აბანოში წამოყვანა; იქ ჩვეულებრივი განბანის შემდეგ, ღმერთების მოწყალებას მოუწოდა, განსაწმენდელად წყალი მასხურა და ისევ ტკბარში მიგიყვანა. როცა დღის ორმა შესამედმა დრომ განვლო, მან ქალღმერთის ქანდაკების კვარცხლბეკთან დამაყენა, ყურში ჩამჩურჩულა რამდენიმე რჩევა-დარიგება, რომელთა კეთილშობილი მნიშვნელობის სიტყვებით გამოთქმა არ შეიძლება, ყველა მოწმის თანდასწრებით მიჩნია თავი შემეკავებინა გაუმაძღრობისაგან, ათი დღის განმავლობაში არავითარი ხორცეული არ მეჭამა და ღვინოს არ მიეკარებოდი. ეს დარიგება მტკიცედ შევასრულე, ამასობაში ზიარების დღეც დადგა, მზე დასაელეთით გადაიხარა და მძწაზე საღამო მოიყვანა. ყოველი მხრიდან მოვიდნენ ზიარებულნი და ძველო ჩვეუ-

ლებსამებრ ვისაც არ შეეძლო საჩუქრად მომიტანა. ქურუმმა დაითხოვა ჯველა ის, ვინც საიდუმლოებას ზიარებულ არ იყო, უხეში ტილოს წამოსასხამით შემოსა და წმინდათაწმინდამი შემიყვანა.

გულმოდგინე მკითხველო, შესაძლოა ძალიან მოინდომო გავება, თუ რა ითქვა იქ. გეტყვოდი, თქმა ნებადართული რომ იყოს, გაიგებდი, მოსმენა ნებადართული რომ იყოს. ერთგვარი საფრთხე ემუქრება ასეთი ახირებული ცნობის-მოყვარეობის მთხრობელსაც და მსვენელსაც. მაგრამ, თუკი საცნაურობის მართლმორწმუნე წყურვილით ხარ შეპყრობილი, მეტად აღარ დაგლიო. ამგვარად, მისმინე და მერწმუნე, ვინაიდან ეს ჭეშმარიტებაა, რომ სიკვდილის საზღვარს მივალწიე, პროზერპინას ზღურბლს გადავაბიჭე, ყველა სტიქიონის გამოვლით უკანვე დავბრუნდი, შუალამისას ბრწყინვალე მზე ვიხილე, ქვესკნელისა და ზეციურ ღმერთებს წარვეუდექი, მათ ახლოს თაყუანი ვეცი. აი, გიამბე, შენ კი, თუმცა მომისმინე, მაგრამ მაინც წინანდებურად გაურკვეველი უნდა დარჩე.

გადმოგცემთ მხოლოდ იმ ერთადერთს, რაც უზიარებელ მსვენელებს შემიძლია წმინდა საიდუმლოების დაურღვევლად გაუუჟღაურო.

24. გათენდა. ღმერთმსახურების დამთავრების შემდეგ გზას გაუღდექი თორმეტ წმინდა სამოხელში მორთული; თუმცა ეს წმინდა ჩვევებს ეკუთვნის. მაგრამ ამაზე იოლად შემიძლია ვილაპარაკო, რადგან იმ დროს ეს აუარებელ ხალხს შეეძლო დაენახა. ბრძანებას დავემორჩილე, შუა ტაძარში ქალღმერთის ქანდაკების პიჩდაპირ, ზის ამოდლებულ ადგილზე ავედი და ყურადღებას ვიქცევდი, მართალია, ბისონის, მაგრამ ყვაილებით მოხატული სამოსელით. მხრებიდან ზურგზე გადმოკიდებული ძვირფასი წამოსასხამი თვით ტერფეფებამდე მწვებებოდა; საიდანაც არ უნდა შეგეხედათ, ყოველმხრივ მორთული ვიყავი ცხოველთა სხვადასხვაფერი გამოსახულებით: იქ იყო ინდოეთის ურჩხულებიც და სხვა სამყაროს მიერ ფრთოსანი ფრინველების მსგავსად შექმნილი ჰიპერბოლოური ფაქუნჯებიც. ამ სამოსელს ზიარებულნი ოლიმპიურს უწოდებდნენ. მარჯვენა ხელში ანთებულ კამ-

კაშა ჩირალდანი მეჭირა, თავი შემეკული მქონდა თვალისმოძვრელო, მშვენიერი პალმის ფოთლების შესანიშნავი გვირგვინით, რომლის დაბოლოებანი სხივებივით იშლებოდა. მზესავით ვიყავი მორთული და ქანდაკების მსგავსად მოთავსებული; ფარდები მოულოდნელად გადაიხსნა და წარედექი ხალხის წინაშე. შემდეგ ზეიმით ვიდრესასწაულე ჩემი სულიერი დაბადების დღე და რჩეული ღვინოებით შესანიშნავი სუფრა გავმალე. ასე გრძელდებოდა სპი დღე. მესამე დღეს. ასეთი ზეიმის შემდეგ, წმინდა ნადიმით დაძაფრდა და ჩემი ზიარებაც დაგვირგვინდა. იქ დაეყავი რამდენიმე დღე, წმინდა გამოსახულების კერებით გამოუთქმელი ნეტარებით ვტკბებოდი და ასეთი დაუფასებელი მოწყალებითათვის მადლობის გრძნობით ვიყავი გამსჭვალული. ბოლოს ქალღმერთის მითითებით ჩემი შესაწირავი წვლილი შევიტანე, რა თქმა უნდა, არა მისი საკადრისი, მაგრამ ჩემი ხელმოკლეობის მიხედვით. ასე დაგვიანებით დავიწყე შინისაკენ გასამგზავრებლად მზადება. ძლივს შეეძელი მწველი სურვილის ბორკილები დაშეხსნა. დავემხე ქალღმერთის გამოსახულებს წინაშე და მის ფეხებს ჩავეკონე, ცრემლად ვიღერებოდი, ხშირი თხვრითა და სიტყვების ულაპით ასე შეველაღაღე:

25. — ოჰ, ადამიანთა მოდგმის უწმინდესო მფარველო, მოკვდავთა მუდმივო მცველო, უბედურს რომ გასაქირში ნაზ დედად ევლინები, არც დღე, არც ერთი ღამე, არც მოკლე წუთი, შენი ქველმოქმედების გარეშე არ ვიღძვ: ზღვაში თუ ხმელეთზე ადამიანებს მფარველობ, ცხოვრების ქარტეხილში უწვედი მათ მხსნელ მარჯვენას, რომლითაც ბედისწერის გამოუცნობ კვანძებს უხსნი; ბედის რისხვას ანელებ, ვარსკვლავების ავისმომასწავებელ მოძრაობას იმორჩილებ, შენ გადიდებენ ზეციური ღმერთები, თავყვანს გვეყვენ ქვესკნელის ღმერთებიც, მსოფლიოს აბრუნებ, მზეს ანთებ, წუთისოფელს განაგებ, ჯოჯოხეთს თრგუნავ. შენს მოწოდებას ეხმარებთან ვარსკვლავები, შენ ხარ წლის დროთა მორიგეობის წყარო, ზეცის შეკიდრთა სიხარული, სტიქიონთა ქალბატონი. შენი ნიშნებით ცეცხლი დვივდება, ღრუბლები ჩგუფლებონ, ნათესი ამოღის, ჭეჭილი იზრდება. ზეცაში მონაჯარედ ფრინველებს, მთებში მყოფ მხეცებს, მიწაზე მხოხავ ჯაღებს და

ოკეანეებში მცურავ ვეშაპებს შენი ძლიერებისა ეშინიათ. შე-
ნი შესაფერისი ხოტბისათვის გონებით ღატაკს, სამადლობე-
ლო მსხვერპლისათვის ქონებით. ღარიბს არა მაქვს სიტყვი-
რი სისაყსე, რათა გამოვთქვა, თუ შენი სიდიადე რას მაგრძ-
ნობინებს, ამისათვის არ იქმარებდა აიასი ბაგე და მჭევრ-
მეტყველებით მოუღლე ენათა დაუსრულებელი წყება!
ერთადერთი, რაც ღატაკ ნორწმუნეს შეუძლია გააყეთოს, ჰს.
მგე მოვიმოქმედებ: შენს ზეციურ სახეს და უწმინდეს ღეთა-
ებრიობას ჩემს გულში უკუნითი უკუენისამდე ღრძად ჩავი-
მარხავ და შევიწინაბავ.

ამგვარად, შევღადადე მაღალ ქალღმერთს, ყელზე შეშო-
ვისვით ქურუმ მითრას, რომელიც მეორე მამად მექცა, ვკოც-
ნიდი და პატიებას ვთხოვდი, რომ მისი ასეთი ქველმოქმედო-
ბისათვის შესაფერისი სამაგიეროს გადასდა არ შემეჭლო.

26. დიდხანს ვუხდიდი მას ჰადლობას, ბოლოს მოვშორდი
და სასწრაფოდ გავემგზავრე, რათა ასე დაღო ხნის მიტოვებუ-
ლი მამაპისიეული სახლი მენახა; მაგრამ იქ მხოლოდ რამდე-
ნომე დდე დავყავი, რადგან დიადი ქალღმერთს შთაგონებით
უეცრად ავიკარი ბარგი. ჩუქეჭი გეშმი და რომასაკენ გავე-
შურე. ზურგქარის ვეობებით, აგვესტეს ნავსად-
გურს¹⁴ სწრაფად და მშვიდობიანად მივალწიე, გადავჩეჭი
ვტლში და საღამოს, დეკემბრის იღების¹⁵ დასასრულს, სახელ-
განთქმულ უწმინდეს ქალაქში ჩავედი. იქ ბემს ზთავარ საქმეს
უზენაესი ქალღმერთის ისიდა დედოფლის ყოველღაურა-
ვედრება შეადგენდა, რომელიც იქ მისი ტაძრის ადგილმდე-
ბარეობის გამო მინდვრის ქალღმერთის სახელწოდებით
ფრიად პატივცემული იყო; მე ვიყავი მისი ერთგული თაყ-
ვანისმცემელი, აღნიშნულ ტაძარში თუმცა უცხოელი, მაგრამ
მოძღვრებით ძინაური.

აი, მზემ თავისი მოძრაობის წრე შეასრულა. წელიწადი
მთავრდებოდა, რომ კეთილისმყოფელი ღვთაების ფხიზელმა
მზრუნველობამ ჩემი მყუდროება ისევ დაარღვია, კვლავ მო-
გაგონა ზიარება და საიდუმლოებანი. ძალიან გამივივრდა: რა
შონდა? რას მიწინასწარმეტყველებდა ქალღმერთის სიტყვე-
ბი? და როგორ არ გავოცებულყავი მე ხომ დიდი ხანია
თავს ზიარებულად ვთვლიდი.

27. სანაქ ამ რელიგიურ დაეჭვებას ნაწილობრივ ჩემი კონებით ვსჯიდი და ნაწილობრივ ღმერთმანსაშურთათვის გინადოდა მიმენდო ამის გაშოკვლევა, სრულიად მოულოდნელად. ახალი ამბავი გავიგე: რომ მე მხოლოდ ქალღმერთის საიდუმლოებას ვეზიარე, მაგრამ დიდი ღმერთისა და ღმერთთა უზენაესი მშობლას, უძლეველი ოსირისის წესებს არასდროს ზიანებულნი არ ვყოფილვარ. თუქა ამ ღვთაებათა არსი და მათი წესები ერთიმეორესთან მჭიდროდაა დაკავშირებული და თითქმის ერთნაირია, მაგრამ ზიარებაში დიდი განსხვავებაა. ამისდა მიხედვით გავიგე, რომ უდიდესი ღმერთს მსახურიც უნდა გავმხდარიყავი. საქმე მალე გამოირკვა. ერთ უახლოეს ღამეს მესიზმრა, თითქოს ჩემთან ქურუმის ტანსაცუელში გამოწყობილი ვიდაც კაცი მოვიდა, ხელით თირსნი¹⁵, სურო და კიდევ რაღაც მოჰქონდა, რომლის დასახელების უფლება არა მაქვს; ყველაფერი ეს მან ჩემი სკივრების წინ დააწყო, დაჯდა ჩემს სკამზე და მითხრა, რათა ყველაფრით უხვი, წმინდა სუფრა მომეზადებინა. თითქოს იმეტომ, რომ მე იგი უკეთესად დამსსომებოდა, ერთი განსაკუთრებული თვისებით განირჩეოდა, სახელდობრ: მარცხენა ქუსლი რამდენადმე მოქცეული ჰქონდა, ისე რომ სიარულის დროს ოდნავ კოჭლობდა. ღვთის სურვილს ასე ნათლად გამომეცხვენებამ ყოველგვარი გაურკვევლობის ბურუსი გაფანტა, მაშინვე ქალღმერთის მომსახურების შემდეგ ყოველ ქურუმს დიდი ყურადღებით ვაკვირდებოდი — მინდოდა გამეგო, ისე დადიოდა თუ არა რომელიმე მათგანი, როგორც მესიზმრა; მოლოდინი ვამიმართლდა. მალე შევამჩნიე, ერთი პასტოფორი, რომელიც არა მარტო სიარულით, არამედ მთელი მოყვანილობითა და გარეგნობით სწორედ სიზმრად ნახულს ჰგავდა; როგორც შემდეგ გავიგე, მას აზინიუს¹⁷ მარცელეს ეძახდნენ, რაც აგრეთვე ჩემს გარდაქმნებს გადაჯვრით აღნიშნავდა. დაუყოვნებლოვ მიედი მასთან; ჩემმა ლაპარაკმა იგი არ გააკვირვა, რადგან ისიც ადრევე იყო გაფრთხილებული და იცოდა, რომ როცა ღვი დიდი ღმერთის¹⁸... ქანდაკებაზე გვირველებს აწყობდა, შოველი ადამიანის ბედის წარმომტქმელს მის ბაკეთავან გაუგონია, რომ მასთან გაიგზავნებოდა ერთი მეტად ღარიბი მადატრული კაცი, რომელიც მაშინვე საიდუმლოებისათვის უნდა

უზიარებინა, რადგან მისი განგებით ნაზიარები თავისი ღვაწლით იქნებოდა ნაღიღები და მზიარებელიც დიდ ჭილდოს მიიღებდა.

28. წმინდა ზიარებისათვის დანიშნულს უსახარობის გამო არ შემეძლო საქმეს შევედგომოდი. შემოვიდრეობის მცირე-ოდენი ნარჩენები მოგზაურობაში შემომეხარჩა და სატახტო ქალაქში საცხოვრებლად საკირო ხარჯები ბევრად აღემატებოდა ჩემს წინანდელ ხარჯებს, როცა პროვინციაში ვცხოვრობდი. ასე რომ დიდი სიღარიბე ხელ-ფეხს მიკრავდა და ღვთაებრივი იძულება კი უფრო და უფრო მაჩქარებდა; ერთი ანდაზინა არ იყო, „წყალსა და ცეცხლს შუა“ მოვექეცი. ღვთაება უფრო და უფრო ხშირად მაქეზებდა. მე ვწუხდი. ბოლოს შთაგონება ბრძანებით შეიცვალა. გაუვიღე ჩემი ღარიბული ტანსაცმელი და, როგორც იქნა, მცირე საკირო თანხა შევაგროვე. ამაზე განსაკუთრებული რჩევა მომეცა:—ნუთუ შენ, — იყო თქმული ჩემ მიმართ, — თუნდაც ერთ წუთს დაინანებდი შენ ტანისაჰმოს, თუკი ეს მომავალი სიამოვნებისათვის იქნებოდა საკირო? ახლა კი ასეთ ცერემონიათა კარზე მოსულს შენ იმ გაღარიბების გეშინია, რომელიც სანაწებლად არ დაგრჩება?

ამგვარად, ყველაფერი მზად იყო, ათი დღე კვლავ ვიპარხულე, მოვიპარსე თავი და უზენაესი ღვთაების ღამის თევზზე დაამიშვეს, მთელი ჩემი არსებით ამ მონათესავე სარწმუნოების წმინდა წესებს ვასრულებდი. იგი ჩემს მღვდმარეობაში არათუ დიდად მანუგეშებდა, როგორც უცხოელს, არამედ არსებობის საშუალებაც მომეცა. ყველაფერი ის, რაც შე ვეჭილობით, ლათინურ ენაზე საქმეთა წარმოებისათვის, მცირე შემოსავალს მაძლევდა, შეიძლება განხილული იქნეს, როგორც შედეგი კეთილისმყოფელ გამარჯვებისა.

29. და, აი, არ გასულა რამდენიმე დღე, რომ კვლავ მივიღე ზეციდან ბრძანება ვზიარებულოყავი, რამაც დიდად გამაკვირვა; დიდი ზრუნვით შეწუხებული და აღშფოთებული ღრმად ჩავფიქრდი: საით მივეყავარ ზეცის მკვიდრთა ამ ახალსა და გაუგონარ განზრახვას? რა დაგვრჩა კიდევ შეუსრულებელი, როცა ორჯერ ვეზიარე-მეთქი? შესაძლოა მან, ან სხვა ქურუშებმა, რაიმე საჭიროებისამებრ არ გააკეთეს ან

დააკლეს და, ჰერკულესს გეფიცებით, უკუ მათ პატიოსნებაში ეპვი შემეპარა. კეთილმა მოჩვენებამ დანას წინასწარმეტყველებით ამ არეტული აზრებიდან გამოძიყვანა, როჰელმაც კონალამ გამაგიყა.

— არაფერი გაქვს საშაში, იყო თქნული ჩემ მიმართ. — მრავალჯერ ზიარების გამო და ნურც ფიქრობ, რომ წარსულში რაიმე გამოგრჩენოდეს. ღმერთების ეს შეუწყვეტელი მოწყალეება შენდამი უნდა გახარებდეს და უფრო უნდა ამყობდეს, რადგან სამჭერ დაგენიშნა ის, რასაც სხვები ერთჯერ ძლივს ეღიარებდნენ. — ზიარებთ რიცხვის მიხედვით მრავალი ნეტარებისაღნი რწმენით აღივსე. ბოლოს და ბოლოს შენი მომავალი ზიარება აუცილებლობითაა გამოწვეული. მხოლოდ იცოდეს, ქალღმერთის სამოსელი, რომელიც შენ პროვინციაში გეცვა, იგი იქ, ტაძარში, დარჩა და რომში ვერ შეძლებ, თუ საკირო იქნება, საზეიმო ღმერთმსახურებაში მონაწილეობის მიღებას, ამ უნეტარება შესამოსელით ვერც სხეულს დაიფარავ, ამიტომაც სიხარულით შეუღეკი დიდი ღმერთების ბრძანებით ნეტარებისა და ხსენსათვის ახალ ზიარებას.

30. შემდგომ ამისა ღვთაებრივმა მოჩვენებამ დიდი დამაჯერებლობით ჩამოწითვალა ყველაფერი, რისი გაკეთებაც აუცილებელი იყო. საქმე აღარ გავაჰიანურე, მაშინვე ვაცნობე ჩემს ქურუმს ყველაფერი, თავი შევიკავე ხორცეულის კამისაგან, მუღმივ კანონად დაწესებულ ათ ღლეს ნებაყოფლობით და გულზოდგინედ ეიშარხულე, საშხადისის დროს არ დაეზოგე თანხა, კურთხევისათვის ვემზადებოდი და უფრო კეთილსინდისიერი გატაცებით ვიხელმძღვანელე. ვიდრე მოთხოვნილებათა მიხედვით. ჰერკულესს გეფიცებით, ჯაფისა და ხარჯის გაწევა არც მინანია; ღმერთების უხვი განგებით სასამართლოში ჩენი გამოსვლებისათვის გასამრჯელო მომემატა. ბოლოს რამდენიმე ღლესი, ღმერთმა ღმერთთა შორის, შემძღვმე ყოვლისშემძლეთა შორის, უზენაესმა უზენაესთა შორის, უმაღლესმა უმაღლესთა შორის, უდიდესმა უდიდესთა შორის, მფლობელმა ოსირისმა, სხვისი სახის მიუღებლად თავისი ნამდვილი ღვთაებრავი სახით გამოცხადების დირსი გამხადა. მან მითხრა, შენი მშვენიერი საქმე სასამართლოში

უშიშრად განუკრავა. ნუ შეუშინდები მტრების ქორებს, რომელთაც შენი შრომისმოყვარეობა და ხელობა შურთო. მე არამ სავა ზღაგებულებში შეურეველად შემძლებოდა მისი სა მსახური. თავის პასტოტორების კოლეგიაში ანისჩაა და ერთ-ერთ ხელწლიან დეკორიონადაც კი დამნიშნა. ისევე გადა ვიპარსე თავი და კვლავ შევედი ამ უჭველეს, ჭერ კიდევ სულას დროს² დაარსებულ კოლეგიაში. ახლა არაფრით არ ვიქრავ ჩემს ველოტ თავს, დავდივარ და ყველა შემხვედრს მზარელად შევეურებ სახეში.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ე ბ ი

„აქროს ეიხის“ ქართულ თარგმანს საფუძვლად უდევს ამ რომანის რუსული თარგმანი, შესრულებული მ. კეზინისა და ა. სირკინის მიერ (მ. 1959 წლის გამოცემა: *Апулои — Аполония, Метамоρφозис. Фантастика*) ხოლო ჩვენ, როგორც ჩელაქტორმა ქართულ თარგმანის განსაკუთრებით ის აღვილება შეუღლარეთ ლათინურ დედანს, რომლებიც ერთგვარ ეპოს იწვევდნენ სიზუსტის მხრივ.

როდესაც რომელმე წაწარმოები არ არის თარგმნილი უშუალოდ დედნადან, ყოველივეს რჩება ისეთი აღვილები. რომლებსაც ჩელაქტორი ევრაცხით ვერ დაუბლალებს დედან. ჩელაქტორი ემყოფილდება იმთავს, რომ მთარგმნელის ვერა აბრი სწორად არის გადმოცემული. სოგვერ ისეც ხდება, რომ არაზედმოწვევით, ან. უერო სწორად რომ ეთქვით, უმართებულთ თარგმნის მანებუ ჩვენი მთარგმნელი კი არ არის. არამედ ის რუსული თარგმანი, რომელიც ხელთ ქონდა ჩვენს მთარგმნელს. შეიძლება ამის ჩამდენზე ნიმუში მოვეყუყანა:

ქ. 2: „*ფოთლებით გულმოდრინედ მოუწმინდე ცხენს ოფლი*“. ასე დაეწერა ჩვენს მთარგმნელს რომელსაც ხელთ ქონდა რუსული თარგმანი: „*Я тщательно листьями отираю нос с лошади*“: „ვგრამ სიტყვა „ფოთლებით“ უცნაურ შთაბეჭდილებას სტოვენს. ვინც ცხენის მოვლის საქმეს იცნობს, მას ეცოდინება. რომ პირველ რიგში ეხებას მოწმინდვას ოფლს შუბლზე. მაგრამ რამ გააჩინა აქ სიტყვა „ფოთლებით“? ლათინურ ტექსტში აქ სწერია: *equi sudorem fronte curiose exfrico*. აქ *fronte* კონიექტურის შედეგია: ხელნაწერებში წერებულა *frontem*. რადგან ასეთი წაკითხვა ძნელს არ იძლეოდა („ცხენის ოფლს შუბლს ეწმენდ გულმოდრინედ“), ხოლო შეწმინდვით *frusto* („შუბლით“) კარგად გამართულ ლათინურს არა ჰყავს. ამიტომ XVI საუკუნის კომენტატორს *Beclchem*-ს შეესწორებია *fronde* („ფოთლებით“). რასაც ემყარებოდა რუსი მთარგმნელი. მაგრამ ფოთლებით შეიძლება ოფლი მოწმინდოს ცხენს ისეთმა მხელაძმა, რომელიც შეპოხვევით მოხედავ ცხენზე, თან არავითარი მიწყობილობა არა აქვს და პირველ მთარგმნელი „ფოთლებით“ ეწმენდს ოფლს. რადგან მართა *fronte*

კარგად გამოჩენილ ლათინურ, არა ჰგავს: ამიტომ „ოქროს ვირის“ ლათინური ტექსტის გამომცემელი R Helm -ი ეთხვის სევას, ხო? არ შეეფასოთ ასეო: sudorem fronte (diffluentem)? (ოფლს, შებღ-დან მომდინარეს). ჩვენის აზრით ანუ შევსება არ ენაქაროება ტექსტს: უნდა ვითქვითო, რომ გვიანა ლათინური (II საუკ.) მარტო fronte სავსეა: იყო და ნიშნავდა: „სხენს შებღზე ოფლს ეშენდა“.

I. 4: -გთხოვ ამხანაგო, დააპოეო დამწებელი აშაეო, სიტყვა „ამხანაგო“ (რუსულ თარგმანში - товарищ) მომდინარეობს შეცდო-მით ამოკლებული სიტყვისაგან amicus, რაც ნიშნავს „გეთაყვა“ „ამხანაგი“ კი ლათინურად არის amicus.

II. 4: status palmaris ilae facies რუსული თარგმანი: მხედვით ქართულად გადმოცემული იყო: პალმის ტოვებიანი ჭილმურთის ქანდაკებებით შექმნილ: აქ გადატანით უნდა იყოს ნაშთი: შე გავასწორო: „ქალმურთიან საეუბოო ქანდაკებებით შექმნილი“

V, 31: „შენი სახლიდან სიყვარულს სიყვარულითა ეტყუ-ბი“. (cum sua domus amores amaro coherens — та из своего дома изгоняешь любовь к полю) ცხადია, რუსული თარგმანს ავტორს amara გადმოთარგმნია „სიყვარულისაგან“ და ქართულ-საც ასევე გაუქვებია. ნამდვილად კი amara წმინსართი სიტყვისაგან amarus) ნიშნავს „მწარედ“, „გამწარებით“ და, მასთან-ღამე, ეს წინადადება უნდა ითარგმნოს ანუ: „შენი სახლიდან სიყვარულს ასე გამწარებით ეტყუებო“.

VII. 9: „თავისი მდიდრული ძონძები გაიძრო და ახლები ჩაი-ვა“ — Sumeret abiecto centunculo divite(m), (принесли доволно изрядное платье, которое он и надел, спросив свои богатые лохотья) — რა თქმა უნდა, „ძონძები მდიდრული არ შეიძლება ყოფილიყო (თუ კი ამათ არჩნულად, არ გაეცებო), Decroald -ის კონიექტურა divitem და scriber-ის in divitem სრულიად ნათელ ყოფს, რომ ავტორს ეწერა Sumeret abiecto centunculo divitum — „გაიძრა ძონძები და ჩაივა მდიდრული ტანსაცმელი“.

მოყვანილი ნიმუშები ნათელყოფენ, რომ რუსული თარგმანი ყოველ-თვის ნათელად არ გადმოგვეყვს დედანს. და ჩვენ ვსდილობდით, რომ ასეთი შეზღუდვები თავიდან აგვეცილინა.

ჭეჭმით მოყვანილი შენიშენები რეალიზებს ხასიათისა და მინდად-ისაგან განმარტონ ზოგიერთი გეოგრაფიული აღვლის მდებარეობა და მოსესენებელი პიროვნებების შესახებ ცნობების მიწოდება. ჩვენ ვგულის-ხმობთ, რომ ასეთი სახელები, როგორც არის ჰეფესტო, იაზონი, მედეა, კრეონტი, განმარტებებს არ სავარაოებენ.

ნიგნი პირველი

- 1 ეფირიის ყელი — კორინთოს ყელი.
- 2 კვირიტების შობლოური ენა — ლათინური ენა.
- 3 „პრელი სტოა“ Sto: poiklie არქიტექტურული ნაგებობა ათენში, მისი კედლები მოხატულია პოლიგნოტეს მიერ (ძვ. წ. V საუკ.)
- 4 ინტიხთონები auli, chilion საპირისპირო ქვეყნის მცხოვრებლები. შოპირდაპირე ნახეარსფეროს მცხოვრებლები.
- 5 ენდიმიონი — მთეარის ქალღმერთის. სატრფო.
- 6 ულიქსე — (Ulixes) — ცნობილი ბერძენი გმირის, ოდისეუსის, ლათინური სახელია.

ნიგნი მეორე

- 1 პლუტარქე — ბერძენი მწერალი (დაახლ. 46-120 წ. წ.), ავტორი „პარალელური ბიოგრაფიებისა“.
- 2 ატრიუმი — რომელი სახლის მთავარი ნაწილია.
- 3 პაროსი — ენძელია ეგეოსის ზღვაში (საბერძნეთში).
- 4 დიანა — რომაელების ქალღმერთი; უღრის ბერძენების არტემიდას (ნადირობისა და უმანკობის ქალღმერთს).
- 5 გრაციები — სილამაზისა და სიმზიარელის ქალღმერთები.
- 6 კინამონი — მცენარეა, რომლისგანაც ამზადებენ სურნელოვან ზეთს.
- 7 ველკანი — რომაელების ღმერთი, ციხლისა და მუედლობის ღვთაება; უღრის ბერძენთა პეტესტოსი; ითელკოდა ვენერას (აფროდიტეს) მუელდედ.
- 8 ლიბერი ანუ ბახუსი.
- 9 ავერნის ტბა იტალიაში; ძველი რომაელების რწმენით ამ ტბის მახლობლად გადიოდა საიქიომი მიმავალი გზა.
- 10 სიბილა — მოხეტიალე გრძნული ქალი.
- 11 ევბეა — ენძელი საბერძნეთში.
- 12 ულისის ეპურ მგზაურობას ე. ი. ოდისეუსის მსგავს მგზაურობას (ოდისევა ხომ ტროადის ომის დამთავრების შემდეგ 10 წელს იხტი-ალა, სანამ სამშობლოს მიაღწევდა).
- 13 თუია — კეპაროსის ქიშის ხეა.
- 14 ლარესა — ქალქი თესალიაში (ჩრდილო საბერძნეთში).
- 15 ნუმს (nummus) ფულის ერთეულია, უღრის მუოთხედ დინარს.
- 16 პარპიები — ბორბტი ფრთოსანი უჩხულები. როგორც ჩვენს ზღაპრებში ფსკენჭები.
- 17 ლინკეესი — არგონავტთა ლაშქრობის მონაწილე განაქმული თაყისი კარგი მხედველობით;

- 18 ა რ გ ე ს ი — ანთვალა ღუეო, რომელიც იფნონამ (პერამ) ყარულად ღუეენა იოს (იუპიტერის სატროს) ძროხად ვაღაპუეულს.
- 19 ე ე ი რ ი ტ ე ბ ო ე. ი. მოქალაქენო: ასე ეწოდებოდათ სრელუფლებიან რომაელ მოქალაქეებს.
- 20 დ ე ლ ფ ე ლ ი ლ მ ე რ ა თ ი, ე. ი. პოლონი, რომლის ტაძარში (ქილაქ დელფოში) იქდა ყოელის გამომცნობი პითია.
- 21 პ ი მ ლ ე ლ ი მ ო მ თ ე რ ა ლ ი — ასე ეწოდებოდა ორფეუსს, რომელიც წარმოშობით იყო თრაკიის პაპლიაზ.
- 22 მ ე მ თ ე ს ი — ქალაქია ეგვიპტეში; მემფისის საიღუმლოებანი — ეგვიპტელი ღმერთების თაყვანისცემასთან დაკავშირებელი რელიგიური მისტერიება.
- 23 ფ ა რ ო ს ი (Faros ან Pharos) — პატარა კუნძულია ეგვიპტეში, ალექსანდრიასთან.
- 24 ლ ე თ ე — დავიწყებისა და სიკვდილის ღმერთება.
- 25 ს ტ ი ქ ს ი — შინაჩეა, რომელიც პუოსს ამ ქვეყანას საიქიო საშყაროსაგან.
- 26 გ ე რ ი ო ნ ი — სამეტანიანი ღუეი, რომელსაც პერკელუსმა (ე. ი. პერაკლემ) ხარები მოსტაცა.

ნიგნი მესამე

- 1 ა ე რ ო რ ა (Aiora) — უსკარი, განთიადი.
- 2 ლ ი ქ ტ ო რ გ ლ ა — რომელიც მოხელეები, რომლებიც თან ახლდნენ ზოღმე ზღალი თანამდებობის პირებს.
- 3 ტ რ ი ბ ე ნ ა ლ ი — შემადლებული ადგილი, სადაც ისხდნენ თანამდებობის პირები.
- 4 პ რ ო ს კ ე ნ ი ე მ ი — შემადლებული ბაქანი, სადაც შესიბობები თამაშობდნენ.
- 5 ო რ ხ ე ს ტ რ ა — ბერძნულ თეატრში ადგილი პროსკენიუმსა და ოფოთეატრს შუა, სადაც თეატრებოლა ეუნდი.
- 6 მ ე ს ა მ ე დ ა რ ა ჟ ო ბ ი ს ო რ ო — დაახლოებით თეატრამე.
- 7 ზ ე თ ი ს ხ ი ლ ი ს ტ ო ტ ი — თოენისა და ზედარის სიპოლო იყო; არსამე სიბოგნელად მოხელი მოციქული ზეთისხილის ტოტს აქნევა და ზოღმე.
- 8 პ ა რ ზ ე რ პ ი ნ ა (ბერძნული მითოლოგიით — პერსეფონე) — ნაიქიოს ღმერთის პლუტონის შვილი. ბერძნების პლუტონს შვესატრეისება რომაელების მითოლოგიაში ო რ კ ე (Orcus).
- 9 პ ა ტ რ ო ნ თ ა, ე. ი. შფარველა.
- 10 ა ი ა ქ ს ი — აიაქს ტელამონის ძე. ტროადის გმირა, რომელიც გასოფიებული დავრია პარტევეებს, ეგონა მტრებს ველატო.
- 11 გ ე რ ი ო ნ ი ს. შენიშენა II, 26.
- 12 ე კ რ ბ ე რ ი (ყერბერი) — საშთაუიან ძალი, რომელიც საიქიო სამყაროს დარაჯობდა. პერაკლემ გამარჯვა ცერბურზე.

ნიგნი მეოთხე

- 1 გრაიები — სიღამბისა და სიშხარელის ქალღმერთები.
- 2 გამარყვების ღვთაება — (Mercurius) — კარგი დიოლოგის ღვთაება.
- 3 ბერძნები წყალღვინოს სვამენენ (ერთი წელი ეწინა და 2 წელი წყალი).
- 4 ღაბითები — თესლის ეღერი ტომი. ცნობილი თვისი შეკრები-
ზიდრეკლუთ ვაჟიკობითა და მუშაობა აღლით.
- 5 ღაბაქე — ბერძნულად ნიშნავს „ვიღველს“.
- 6 ალკიმე (alkimos) ნიშნავს „შამაცს“.
- 7 ზღატეა — ქალაქი ბუტამი (ღუა საბერძნულში).
- 8 დეზოქარე — ბერძნულად ნიშნავს „ხალხის მსამოყენებელს“.
- 9 ეეზელენ — ბერძნულად ნიშნავს „ყავე მჭრეველს“.
- 10 თრასილეთონ — ბერძნულად ნიშნავს „ღმრთით გაშვეჯავს“.
- 11 პლატეა — ახ. აქვე შენიშვნა 7.
- 12 მარსი — რომაელთა ღმერთი; ომის ღვთაება.
- 13 სალიები (მბტუნაეზი), მარსის ქერუნიო ისინი მარსის პატრონა-
ცემად დანაშნულ დღობებზე მართავენენ როყავსა და ითავს. რის
შემდეგად ეწლეოდნენ დაუბოლოებულ ღმინს. განთქმულს თავისი
უხვი პერმარით. „სალიების ნაღიმი“ — ბრწყინაულე სახეობი
ნადიმი.
- 14 ატიანი — წარმოშობით სირიელი ღვთაება, შემდეგ ნაწილი იასი-
ლეთში გაქრეული ღვთა. ისინი კიბელეს სატყვეო ღვთა მნ შე-
ვარა მღინარე სანაჩროსის ასული. კიბელეს პიერ ცოტეშნაღმა,
მან თავი დაისაქურისა.
- 15 პარიტესილაე — თესლის ფილაკეს შივე. ტროადის ომის
მონაწილე. მან პირველმა შედეგ თესი ტროადის მიწაზე და პარველივე
მოყვდა. ომში წასვლისას მან შინ დასტოვა თავისი
ახალშერთული ცოლა ლოდამია, რომელთანაც მხოლოდ ერთი დღე
გაატარა.
- 16 პათოსი, ენიდოსი და კითერა — ეს საბერძნეთის ის აღ-
გილებია. სადაც იყო თეროდიტეს განთქმული ტაძრები.
- 17 ეწყემსი — იგულისხმება ტროადის მეფის პრიამეს ძე პარიანი.
რომელმაც აფროდიტეს (ვენერას) მიანიჭა სიღამბის ღმერთისობა.
- 18 ფრთოსან ევაი — იგულისხმება ამერი ანუ ევაიონი, სიყვა-
რულის ღმერთი, ვენერას ვაჟი.
- 19 ნერგესის ქალაქვილეში, ანუ ნეპეიდები, ზღვის ნაშლები.
მოხუც ნერეოსის ასულები.
- 20 ბორტუნე — რომაელი ღვთაება. ნავსადგურების მფარველი.
- 21 სალაკია — ამბოჭრებულ ზღვის ღვთაება.

- 27 **პალეონი** — მოთურა არსება, იწის აუცი, რომელიც დედისთან ერთად ზღეში გადაეშვა, ხოლო დღეღინებმა იგი ნაპირზე გამოიტანეს
- 28 **ტრიტონები** — ზღვის პატარა ლეთაებება, ნახევრად ადამიანები, ნახევრად ლეთაებები და ნახევრად—თევზები.
- 29 **ოკეანე** — უდიდესი მდინარე. რომელიც გარს ერტყმოდა შიველ დელამიწას.
- 30 **მილეტის ლეთაებანი**, ე. ი. ამილინი.

ნიგნი მეხუთე

- 1 **სირინოები** — ზღაპრული ქალწულები, რომელნიც ეუნებულზე ცხოვრობდნენ დასავლეთის ზღვაში და შათი სიმღერით. პოპულარულ მუზაერებს სიკოცხლეს უსპობდნენ.
- 2 **ხეფირი** — დასავლეთის ქარა; მისი დამახასიათებელია თბილი ნიავი.
- 3 **პითიას მისანი** — დედოში არსებული ამილინის ტაძარი და იქაური სამისნი.
- 4 **პანი** — ტყისა და ქალის ღმერთი; მას სახაუნდნენ თხის რქებით, წვერით, ჩლიქებით და კუდით; პანი თელუბოდა მწყემსთს და მონადირეთა მფარველ ლეთაებად.
- 5 **ნიმფები** — ბუნების სხედასხვა მოვლენის განმსახიერებელი ქალღმერთები; არსებობდნენ, ბერძნების წარმოდგენით, ზღვის ნიმფა. მთის ნიმფა და სხვ.
- 6 **პორები** — წელიწადის დროთა ქალღმერთები, რომლებსაც წესრიგი შექონდათ ბუნებაში.
- 7 **მუნები** — ოლიმპოს მცხოვრები და ამილინის ხელქვეითი ქალები, რომლებიც თელუბობდნენ მენიერებისა და ხელოვნების მფარველებად. სულ იყო ცხრა მუნა.
- 8 **გრაიები** — სილამზისა და სიმზიარელის ქალღმერთები.
- 9 **აქიგელისხმება** მარსი, ვენერას სატრფო და საყვარელი.

ნიგნი მეექვსე

- 1 **აქიგელისხმება** იყო მოთავსებული წმინდა ნივთები, რომელთაც საიდუმლოდ აქენებდნენ ხოლმე იმთ, ვინც ელუესინის მისტერიებს უნდა ზიარებულყო.
- 2 **აქ მოხსენებულა** ეპიზოდი პროზერპინას (პერსეფონეს) მოტაცებისა საიქიოს ღმერთის პლუტონის მიერ. ეს მოტაცება, გადმოცემით, მოხდა სიცილაში. მოხსენებულა აგრეთვე მისი, პროზერპინას დაბრუნება დედასთან, ცერერასთან (დემეტრესთან). ყველა ეს წარმო-

- ადგენდა სივანის ელვისინის მისტერიებისას. ელვისინი ბატარა ქალაქია და მდებარეობს ათენის დასავლეთით, ოცი კილომეტრის მოშორებით.
- 3 უნერა (ღმერთი) გულისხმობს აფროდიტეს, რომელიც არის ზევსის ასული. თვითონ ღმერთი კი არის ზევსის და.
- 4 უნდულ სამოსზე იყო თუნონას (პერას) განთქმული ტაძარი.
- 5 უბრთაგენი — ნავსადგური ჩრდილო აფრიკაში.
- 6 ინაქე — მდინარე ჩრდილო საბერძნეთში, ეპირში.
- 7 ორგოსი — ქალაქი სამხრეთ საბერძნეთში, პელოპონესში. იქ იყო პერას მთავარი ტაძარი.
- 8 დიგია ნიშნავს ბერძნულად (აღმოსავლეთში) „ქორწინების მოწყობას“. პერას მუტსაქელია. ლუციონა ნიშნავს ლათინურად (დასავლეთში) „შობიარეთა შფარველს“; იუნონას (ე. ი. პერას) მუტსახელია.
- 9 ენერა (აფროდიტი) არის თუნონას (პერას) ვაჟის ვულკანის (პეფესტოს) ცალი.
- 10 მერკური (ბერძნ. პერმესი) არის ღმერთების შვილი და შიკრიკი და ამდენად, მას ძლიერი ხმა აქვს იგი ზევსისა და მთავის შვილია, დიდადა არყალიაში, კილენეს მთაზე.
- 11 მურტიის ველზე (რომში) იყო მერკურის ტაძარი.
- 12 ზეველეზა აქ ნახვარია „სატრფილო კავშირის“ მნიშვნელობით.
- 13 ორქე — საიქიოს ღმერთი (ბერძნ. პლუტონი).
- 14 შეუღლებას უკანონოს ეძახის იბიტომი, რომ ფსიქეა მზევალა იყო, ხოლო ანტი — თავისუფალი. ასეთი შეუფერებელი ცოლქმრას შეიღო უკანონოდ ითვლებოდა.
- 15 ლერწმისას აკეთებდნენ საღამურს, რომელსაც ანულეუსი ეძახის: „უტებილესი მუსიკის შობელს“.
- 16 მეორე... მეორე secundus... secundum ლათინურ ენაში secundus ნიშნავს 1) მეორეს და 2) კარგს, ხელისშეწყობს. ასე რომ ეგ წინადადება, იქნება უკეთესი იყოს, რომ ვთარგმნოთ ასე „მეორე ხიფათთან დაკავშირებულმა, კარგი ზრდაების შესრულებამ“.
- 17 სტიქსი — მდინარე საიქიოს საზღვარზე.
- 18 კოკიტო — მდინარე საიქიოში.
- 19 ფრიგიელი მერქიფე — ეს არის ფრიგიელი ქაბუკი განიშეღე, ზევსის სატრფო და მერიქიფე, რომელიც ზევსის ძაწივში მოიტაცა და ზევსს მიჰგვარა ოლიმპოს მთაზე. განიშეღეს ზევსმა უკვდავება მიანიჭა.
- 20 ლამდე მონი, აქაია — ადგილები სამხრეთ საბერძნეთში.
- 21 ტენარი — კონტო სამხრეთ საბერძნეთში, პელოპონესში; იქ იყო საიქიოს შესასვლელი, ე. ი. დიტის ზერელი.
- 22 დიტე — საიქიოს ღვთაება (ბერძნ. პლუტონი).
- 23 ქარონი — მენავე, რომელიც ვიდალავს მკვდართა სულები საიქიოს. ბერძენთა რწმენით, ქარონი მდინარეზე (სტიქსზე) გადუქვანში ფულს

აბრეშველად მიცვალებულებს, ამიტომ საჭირო იყო მიცვალებულისათვის ფულის ჩატანება.

- 24 ძალი — ცერბერი (კერპერი).
- 25 ამბროსია ძველი ბერძნული გაგებით ნიშნავს ღმერთების საქმელს, ხოლო გვიან საუკუნეებში (მაგალითად, აქლეთის დროს) ამ სიტყვით აღინიშნებოდა უკუდაცების მომნიჭებელი სასმელი.
- 26 ვ. ე. ვანიმედე.
- 27 ლიბერი (ლათინური) უდრის ბახუსს.
- 28 პანიკე კინობითი ფორმაა სიტყვისა პანი (ტყისა და ქალის ღეთაება); პანი, როგორც მწვემსების მფარველი. სალამურს უკრავს სატირებში პანის მსგავსი არსებანი არიან.
- 29 დირკე — თებეს მეფის ლიკოსის მეუღლე. გაღმოცემით დირკე და ლიკოსი ძალიან ავიწროებდნენ ტყვედ ჩაუარდნილ ანტიოქსს, რომელიც იყო ზეტეს და ამფიონის დედა. შვილებმა შური იძიეს დედის სწავლებლებზე: ლიკოსი მოკლეს, ხოლო დირკე ხარის რქებზე მიიბნეს და ისე დაფლავეს.
- 30 ფრიქსე — თესალოს მეფის ათამანტის ვაჟი, რომელიც ოქროს ვერძით კოლხეთში ჩამოფრინდა.
- 31 არიონი — ბერძენი პოეტი მე-7 საუკუნისა, საგმირო ღითორუმბის შემომღები. იგი, ზღვაში გადაუარდნილი, დელფინმა შეისვა ზურგზე და ისე გამოიტანა ნაპირას.
- 32 ეროპა — ფიზიკის ასული, სატრფო ზევისისა, რომელმაც ლამაზი ხარის სახე მიიღო. რქებზე შეისვა ვერობა და ისე გაიტაცა იგი.
- 33 პეგასი — ზღაპრული ფრთოსანი რაში, მერანი.

წიგნი მეშვიდე

- 1 ფორტუნა — ბედნიერების ღეთაება.
- 2 თერონა — ბერძნული სიტყვისაგან *θερα*, რაც „მეცხე“ ნიშნავს.
- 3 პროკურატორები — რომაელი მოსელეები. სახელმწიფო გადასახადებს ჰკრეფდნენ.
- 4 ზაკინთო — ენაული საბერძნეთში, იონიის ზღვაში.
- 5 აქვილი — კონცხი შუა საბერძნეთის დასავლეთ ნაპირას.
- 6 ვექსილარები — ებრეანები, ქარში ამსახურთ 16-20 წლის განმავლობაში.
- 7 ტალენტი — ფულის ერთეული საბერძნეთში. უდრიდა 6000 დრახმას, დაახლოებით 1500 ოქროს მანეთს.
- 8 სალიური ნადიმი — ბრწყინვალე საზეიმო ნადიმი, იხ. ზემოთ შენ. 13, წიგნი 17.
- 9 ბაქტრია — სპარსეთის ერთ-ერთი სატრაპია (ახლანდელ ავღანის-

ტანში; ბაქტრიის აქლემები ორკუხიანები იყვნენ, ხოლო არაბულად აქლემები — ცალკუხიანები.

- 10 აქ დედანში ტექსტი დამახინჯებულია.
- 11 აქ ხელნაწერში ტექსტი გაფუჭებულია.
- 12 ბ ე ლ ე რ ო ფ ო ნ ტ ი — მითიური გმირი, რომელმაც ფროსონი რაშის (პეგასის) შემწეობით დაამარცხა სამოთეიანი დევი.
- 13 ა ლ თ ე ა — შედეგარეს დედა. იხ. მომტყენო შენიშვნა.
- 14 მ ე ლ ე ა გ რ ე — არგონავტთა ლაშქრობის მონაწილე; ეურეტებთან ბრძოლაში მან მოკლა თავისი დედის (ალთეა) ძმები, რის გამოც ალთეამ ცეცხლში შეგუბალი ჩააგდო, რომლისგანაც მოკვდა ჰელე-აგრა

ნიგნი მერვე

- 1 სახელი თ რ ა ს ი ლ ე მომდინარეობს ბერძნული სიტყვისაგან „χρῆστος“ რაც „გაბედულს“ ნიშნავს.
- 2 კ ი ნ ა მ ო ნ ი — შეენარე, ჩოპლისგანაც ნელსაცხებელს აზნადებულს.
- 3 ნ ა ა დ რ ე ვ ი ქ ო რ წ ი ნ ე ბ ა ეწოდება ჰერაკლი ქალის ხელმოკრულ გათხოვებას პირველი ქმრის გარდაცვალების წლისთავის შესრულებამდე.
- 4 ლ ა მ ო ს პ ი რ ე ე ლ ი დ ა რ ა ა რ ო ბ ა ხედებოდა ლამის 6-9 საათს; მეორე დარაჯობა 9-12 ს., ხოლო მესამე—შუალამებზე.
- 5 შ ე რ ი ს მ გ ე ბ ლ ე ბ ი, ე. ო. ფერები.
- 6 ლამის მესამე დარაჯობა ხედებოდა შუალამს. იხ. აქვე შენ. 4.
- 7 ც ე ც ხ ლ ო ვ ა ნ ი ქ ი მ ე რ ა — სამოთეიანი დევი, რომელიც პირიდან ცეცხლს აფრქვევდა, ჰერაკლი დაამარცხა ბელეროფონტმა იხ. შენიშვნა 12, ნიგნი V:1.

ქართული ფილოსოფოსი იოანე პეტრიწი ასე ახასიათებს ქიმურას: „ომირის ვიღრემე მბერველობამ ცეცხლებრივი თქუა პატრიკელისა თხასა სამად ზღაპრებულისა მხეცისათჳს; რამეთუ წინაჲ იყო ლომ, ხოლო ბოლოთ ვეშაპ, და საშუალ ვაჲ“, ესე იგი: ცეცხლებრივი ქიმურა („პატრიკელი თხა“) სამსახიანი იყო: წინ, ლომის საბეჭდოდ, შუაშია თხისა, ხოლო ბოლო ეშაპისას უგავდა.

- 8 კ ა პ ა დ ო კ ი ა — ქვეყანა მცირე აზიაში, კაპადოკიელი მონები განაქმული იყვნენ თავისი ღონით და ამტანობით, ამიტომაც არის აქ ნათქვამი ეს ვიარი „კაპადოკიელია და საკმაოდ ღონიერიც“.
- 9 კ ო რ ნ ე ლ ი ს კ ა ნ ო რ — ერთ-ერთი რომაული კანონი, რომლითაც აკრძალული იყო თავისუფალი მოქალაქის შობაცუბა და გაყვლა.
- 10 ს ა ბ ა დ ი ო ს ო — აზიურა (ფრიგიული) დეოთეაზი დიონისეს მონათესავე, იკად. ნ. მარია ამ სახელს უკავშირებს სომხურ სიტყვას „ასტუჲ“ (ღმერთს) იხ. მისი გამოკვლევა „Вопросъ о Свѣдѣннхъ у армян“.

- 11 ბ ე ლ ო ნ ა — კაბადოკიური ლეთაგბა.
- 12 აქ იგულისხმება ბერძენთა ღმერთის კრონოსის მეუღლე რეა, რომელსაც პოეტიკებენ აზიურ ლეთაგბასთან (უბეღესთან). შას ეწოდება ი დ ე ლ ი (ფრიგიის შთის „იღა“-ს სახელსაგან). ისევე როგორც კიბელესაც იდგლო ეწოდება.
- 13 ა ღ ლ ო ნ ო ს ი — კვიპროსის მეფის ძე. ევენრას სატრფო იყო.
- 14 ქ ა ლ წ უ ლ ი ფ უ რ ი რ ე მ ა დ შ ე ე ლ ი ლ ი — იგულისხმება ტროადის ომის ეპიზოდებიდან მსხვერპლად შეწირეა ი ფ ი გ ე ნ ი ა ს ი, რომელიც სწორედ იმ დროს, როდესაც ქერუმმა დანა აღმართა მსხვერპლის დასაკლავად. შეეცლილ იქმნა ფურ-ირემით, და ამრიგად, მსხვერპლად შეწირული აღმოჩნდა ირემი, ხოლო იფიგენია ცოცხალი გადარჩა.

ნიგნი მეცხრე

- 1 ეს ნოველა აბუღეუსის . რომანიდან ისენსა ბოკაჩიომ და შეიტანა თავის „დეკამერონში“ (მე-7 დღის მეორე ნოველა „დიდი ხანი არ არის შას შე-მდეგ. ნეპოლში ერთმა ღარიბმა კაცმა ცოლად შეირთო ერთი ღამეში და სანდომიანი ახალგაზრდა ქალი, პერიონელა..“ — ქართული თარგმანი თ. საბოიასი, ტ. II, გვ. 170).
- 2 ტ უ ლ ი ა ნ უ შ ი — სატუსალო რომში.
- 3 უსხოელბს, უსხოელ ელჩებს სახელმწიფო ხარჯზე ინახაენენ.
- 4 შებლს დაუღალადენენ ხოლმე იმ შონებს, რომლებსაც რაიმე შორტ-მოკმელება ჰქონდათ ჩადენილი.
- 5 იგულისხმება ჰომეროსი.
6. იგულისხმება ოდისეუსი, ჰომეროსის პოემების გმირი.
- 7 უფრო სწორი იქნებოდა „ფილეტერა“, რაც ბერძნულად ნიშნავს „ტერეზის მოყვარულს“.
- 8 დეკურონი — ადგილობრივი სენატის წევრი.
- 9 ი რ ე ტ ე — ბერძნულად ნიშნავს „სიყვითეს“.
- 10 შ ი რ შ ე ქ ს ი — ბერძნულად ნიშნავს „ქიანქველას“.
- 11 ეს ნოველები, რომლებიც შოთხრობილია 24-28 თავებში, შეტანილი აქვს ბოკაჩიოს თავის „დეკამერონში“ (მეხუთე დღის მეათე ნოველა; ქართული გამოცემის I ტ. გვ. 487-494; თბ. 1960).
- 12 ზე შედის თბის რქის ზოდეკოში ზამთარში.

ნიგნი მათე

- 1 დ ე კ უ რ ი ო ნ ი — იხ. ზემოთ შენ, 8, წიგნი .IX.
- 2 Soccus არის მსახობის ფესაქმელი კომედიის, ხოლო Cothurnus

ატრაგედიამი.

- 3 კუროი ეწოდებოდა ამ შენობას, სადაც ამართებდა სენატის სსდომები
- 4 ატოკი ანუ ათენის სახელმწიფო.
- 5 შარსის სემსქოვრო წარმოადგენს ბერძნულ არეოპაგის რომაულ შესატყვის ცნებას. „არეოპაგი“ ანუ არეის ბორცვი; არსი ბერძენთა ომის ღმერთია, რასაც შეუფარდება რომაელების შარსი
- 6 ბრედიბორბალი — აქ იგულისხმება წამება ურმის თვლით, რაც მიღებული იყო ბერძენებში: კაცს გააჩხული ფეხებით შიბამდნენ ურმის თვის ფერსონ და ეს იწვევდა ეუნთების დაკომეის.
- 7 ბოქინტზე კიდურებს უქიმაუნენ წამების მიზნით.
- 8 მანდრაგორა (Mandragora officinalis) — მისი ძირუპისაგან მზადდებოდა წვენი, რომელიც, ღვინოსთან შერეული, იმპარებოდა როგორც ძილისმომგვრელი და ტკივილების გამაუჩიხველი საშუალება.
- 9 ეტეოკლედიპოლინიკე — ოლიმპოს მეფის ვაჟები, რომლებიც ერთმანეთს ებრძოდნენ სამეფო ტახტისათვის. ამ ბრძოლაში დაიღუპნენ ორივენი.
- 10 ფინევსი — თრაკიის მეფე, რომელმაც, დედინაცულის მოთხოვნით, თაუისი ვაჟები (პირველი კოლინაგან) დააბრმავა. მის დასასჯელად ღმერთებში იგი დააბრმავეს და მიუჩინეს მას პარპიები, რომლებიც ფინევსს საკმელს სტაცებდნენ. სხვა გადმოცემით ღმერთებში იმიტომ დასაქეს ფინევსი, რომ მან ფრიქსუსს ასწავლა გზა კოლხეთსაკენ.
- 11 კორინთი — ქალაქი კორინთოს ყელში. შუა და სამხრეთ საზღვრძნეთს შუა, ითვლებოდა აქაის მხარის დედაქალაქად.
- 12 პასიფაა — შობის ასული; იგი ენერას ეზობლებოდა და ჩაუნერგა მას ხარის ტრფობა. ამ ტრფობის შედეგად პასიფაამ შუა მინოტავრი. შეორე გადმოცემით, პოსეიდონი (ზღვის, ღმერთი) გუარისხდა კრეტის მეფეს მინოსს და მის კოლს პასიფაას შეაუყარა ხარი. ამ სიუვიარულს შედეგად გაჩნდა მინოტავრი (ზარკაცი).
- 13 მინოტავრის დედა — ესე იგი პასიფაა იხ წინა შენიშენი.
- 14 ოლის მთი — მცირე აზიამი, ტროადის სამეფოს მიწაწაღზე.
- 15 ეფები — ათენელი კაბუკი, 18-20 წლის ასაკისა, ეფებები მესაზღვრეთა სამსახურს ასრულებდნენ.
- 16 აქ და ქვემოთ გადმოცემულია ის ეპიზოდი ბერძნულა მითოლოგიიდან, რომელსაც „განხუთქილების ვაშლის“ ეპიზოდი ეწოდება. ოქროს ვაშლი უნდა რგებოდა ქალღმერთთა შორის უღაზუნესს და ამ ვაშლისათვის დაეობდნენ იუნონა (პერა), მინერვა (ათენა) და ენერა (აფროდიტე). მსაფულად მათ აბრჩიეს შწყემსი პარისი, ტროადის მეფის პრამეის ვაჟი; რომელმაც პირველობა ენერას მოიკუთვნა.
- 17 კასტორი და პოლუქსი — ტუბი ძმები ლელას ვაჟები.
- 18 პორები — წელიწადის დროთა ქალღმერთები.
- 19 იგულისხმები პარისი, რომლის მიერ ჩადენილმა საქმე (ყერ მსჯავრის გამოტანამ ოქროს ვაშლის გამო და შემდგნ ეღენეს მოტაცებამ) და-

- ლუბა მთელი თავისი მოღვა (ტროლეზისა).
 20 პალამედე — ტროადის ომის გმირი. მას ღალატი დასწამენ და იგი ხალხმა ჩაქოლა.
 21 ხიბრძნის უბუცესი — იგულისხმება სოკრატე

წიგნი მეთერთმეტე

- 1 პადოსი — ქალაქი ენძელ კეპროსზე.
 2 ფეზუსი და — აპოლონის დაჲ არტემიდა. მისი ელტის მთავარი ადგილი იყო ქალაქი ეფესო.
 3 ხელნაწერი ამ ადგილას ჩამდენიმე სიტყვა გამოტოვებულია.
 4 რამენუსია — ასე ეწოდებოდა სამართლის მურაგების ლეთაიზას. ნემესიდას; მისი მთავარი სალოცაი იყო სოფელ რამენუსი.
 5 აქერონტი — მდინარე საიქიოში; გადატანითი მნიშვნელობით — თვით საიქიო.
 6 ელისუს შინდერები ანუ ნეტართა ენძელები, აქ ბინადრობენ იმ მიკვლეველთა სულები, რომლებზეჲ მართალი ცხოვრებით ცხოვრობდნენ.
 7 სარაპისი — ეგვიპტური ღვთაება. მას აიგუებენ ზევსთან პლუტონთან; ასკლეპიოსთან, ოზირისთან.
 8 ოქროს სანიაცებელი — ნაყოფიერების სიმბოლო.
 9 ამფორა — ორეურო კერპლის ერთ-ერთი სახე.
 10 პასტორები — ეგვიპტელი ქვრივნი, რომლებსაც პრაესების დროს ღმერთების განოსახელებანი მიჰქონდათ.
 11 აქტივტი გაფუჭებულია.
 12 სხედასხეა ცხოველების გამოხატულებით — იგულისხმება იეროგლიფური დამწერლობა.
 13 იგულისხმება შემოკლებული, მალეშერტური დამწერლობა.
 14 ავგუსტეს ნაესადგური — ნაესადგური ოსტია მდინარე ტიბრის შესართავთან.
 15 დეკემბრის იღები — დეკემბრის შუა ოციკები (12 დეკემბერი).
 16 თირსი (Thyrus) სუროთი და ვახის ფოთლებით შორთული კვერთხი, რაბლის ბოლოს ამშვენებდა ფიჭვის გირჩი. ეს არის დიონისეს ემბლემა.
 17 აზინუსი — ლათინური asinus ნიშნავს ივიარს.
 18 აქ ხელნაწერში ჩამდენიმე სიტყვა გამოტოვებულია.
 19 სულადროსი — ესე იგი ძვ. წ. I საუკუნის დასაწყისში.

ს ა რ ე გ ი

წიგნი პირველი	3
წიგნი მეორე	21
წიგნი მესამე	43
წიგნი მეოთხე	62
წიგნი მეხუთე	86
წიგნი შექვესე	107
წიგნი მეშვიდე	128
წიგნი მერვე	148
წიგნი მეცხრე	171
წიგნი მათე	200
წიგნი მეთერთმეტე	227
შენიშვნები	251

შეზღვევითელი მუშაობათა განყოფილება

ჩვ.	სტრ.	დაბეჭდილია	უნდა იყოს
	ზევ.		
35	5	დაეხატა	დაეხატა
105	1	ფსიქეას	ფსიქეა
128	17	კალათები	კალათების
217	11	შეკითხვები	შეკითხვები
264	1	არ	არ

Апулей
Золотой осел
(На грузинском языке)
„Грузинформкино“ просп. Давида
Агмашенебели. 166
Тбилиси
1990

რედაქტორი ს. ნიკოლეიშვილი
მხატვარი ლ. ხომერიკი
მხატვრული რედაქტორი ა. სარჩიშვილი
ტექნიკური რედაქტორი ნ. მარაშენიძე
კორექტორი ც. ნაცვლიშვილი
გამომცემი მ. ქუმარიგოვა

გადაეცა ნარშობას 06. 06. 90 წ. ხელმოწე-
რილია დასაბეჭდად 20. 06. 90 წ. ქალაქი
ოფსეტური 70×108 1/32 სადრიცხო-სა-
გამომცემლო ნაბეჭდი თაბახი 23,1. სადრიცხო-
საგამომცემლო ფურცელი 12,18. პირობითი სა-
ღებავგაგარება 17. გირაჟი 100 000
(1-30 000) შეკვ. №IX-14
ფასი 5 მან.

„საქინფორმკინო“ თბილისი, დავით აღმაშენებლის,
პროსპ. 166.

დაიბეჭდა თბილისის კარგოგრაფიულ ფაბრიკაში
380119, ქ. თბილისი ფორე მოსკოლიშვილის ქ. 1